

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Brexit z pohledu Evropské unie a České republiky

**Brexit from the perspective of the European Union
and the Czech Republic**

Bc. Jakub Lavička

Plzeň 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Brexit z pohledu Evropské unie a České republiky“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 25. dubna 2021

v. r. Jakub Lavička

Děkuji vedoucí své diplomové práce paní Ing. Haně Kunešové, Ph.D., za její cenné rady, ochotu a čas, který mi během psaní diplomové práce věnovala, a také za inspiraci a řadu podnětů k dalšímu směřování práce.

Rád bych touto cestou poděkoval všem nejmenovaným zástupcům firem obchodujících se Spojeným královstvím, kteří se zapojili do výzkumu a poskytli informace ke kompletaci této práce. Mé díky směřuje také k pracovníkům nejrůznějších institucí, se kterými jsem byl během tvorby práce v kontaktu.

V neposlední řadě děkuji svým blízkým, kteří mi byli oporou během celého studia.

Obsah

ÚVOD	11
VÝZKUMNÁ OBLAST, VÝZKUMNÉ TÉMA A CÍLE PRÁCE	12
VÝZKUMNÉ OTÁZKY	12
METODIKA ZPRACOVÁNÍ	13
STRUKTURA PRÁCE	14
1 TEORIE EKONOMICKÉ INTEGRACE	15
1.1 FORMY EKONOMICKÉ INTEGRACE	16
1.2 PŘÍNOSY A RIZIKA SPOJENÁ S EKONOMICKOU INTEGRACÍ	19
2 SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ A EVROPSKÁ EKONOMICKÁ INTEGRACE	22
2.1 SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ A JEHO CESTA K EVROPSKÉ EKONOMICKÉ INTEGRACI	22
2.1.1 <i>Spojené království a jeho vztah k evropské ekonomické integraci</i>	22
2.1.2 <i>Evropské sdružení uhlí a oceli a neúčast Spojeného království</i>	25
2.1.3 <i>Rozvoj evropské ekonomické integrace bez účasti Spojeného království</i>	27
2.1.4 <i>Spojené království jako iniciátor vlastní integrační aktivity</i>	29
2.1.5 <i>Kandidatury Spojeného království a první rozšíření Šestky</i>	30
2.1.6 <i>Referendum o vystoupení aneb brexit není novým jevem</i>	33
2.2 INTEGRAČNÍ PROCES V DOBĚ ČLENSTVÍ SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ	34
2.2.1 <i>Margareth Thatcherová a definitivní vyřešení rozpočtové otázky</i>	35
2.2.2 <i>John Major a opt-out z povinnosti zavést společnou měnu</i>	37
2.2.3 <i>Labouristé u moci: Tony Blair a Gordon Brown</i>	38
3 BREXIT	41
3.1 BREXIT KROK ZA KROKEM	41
3.1.1 <i>David Cameron – muž, který brexitu otevřel dveře</i>	41
3.1.1.1 <i>Motivy k volbě „Odchod“</i>	43
3.1.1.2 <i>Kampaň před referendem</i>	47
3.1.2 <i>Theresa Mayová</i>	48
3.1.3 <i>Boris Johnson</i>	51
3.2 <i>MODEL Y VZTAHŮ EVROPSKÉ UNIE A SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ PO BREXITU</i>	53
3.3 <i>DOHODA EVROPSKÉ UNIE A SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ</i>	54
3.3.1 <i>Obchod</i>	56
3.3.2 <i>Rybolov</i>	57
3.3.3 <i>Služby</i>	58
3.3.4 <i>Život, práce, studium a cestování</i>	59
3.3.5 <i>Současné fungování celních kontrol na ostrově Irsko</i>	60

4	EKONOMICKÉ VZTAHY SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ A ČESKÉ REPUBLIKY ..64	
4.1	POHYB ZBOŽÍ A SLUŽEB.....	64
4.1.1	<i>Obchodní vztahy Evropské unie a Spojeného království.....</i>	64
4.1.2	<i>Obchodní vztahy České republiky a Spojeného království.....</i>	66
4.1.2.1	Vzájemný obchod se zbožím	67
4.1.2.2	Vzájemný obchod se službami.....	70
4.2	POHYB OSOB	72
5	DESIGN VÝZKUMU PŘIPRAVENOSTI ČESKÝCH FIREM NA BREXIT76	
5.1	FORMULACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	76
5.2	OBEČNÉ A SPECIFICKÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	79
5.3	ČASOVÝ HARMONOGRAM.....	81
5.4	ZKOUMANÉ SUBJEKTY	81
6	ANALÝZA PŘIPRAVENOSTI ČESKÝCH FIREM NA BREXIT83	
6.1	FÁZE ABSOLUTNÍ NEJISTOTY	83
6.1.1	<i>Jak brexit ovlivňuje podnikatelské aktivity.....</i>	84
6.1.2	<i>Největší rizika spojená s brexitem pohledem dotázaných firem.....</i>	86
6.1.2.1	Přeprava	86
6.1.2.2	Celní kontroly na hranicích.....	87
6.1.2.3	Administrativní zátěž.....	88
6.1.2.4	Cla.....	89
6.1.2.5	Měnový kurz.....	89
6.1.2.6	Úprava obalů.....	91
6.1.3	<i>Situace na konci přechodného období</i>	92
6.2	FÁZE RELATIVNÍ NEJISTOTY	94
6.2.1	<i>Štědrovečerní Dohoda pohledem oslovených firem</i>	95
6.2.2	<i>Přeprava</i>	96
6.2.3	<i>Celní úkony a administrativní zátěž</i>	97
6.2.4	<i>Popis produktů na dokumentech a obalech.....</i>	99
6.3	CESTY K ELIMINACI RIZIKA	101
6.3.1	<i>Hledání nových trhů.....</i>	101
6.3.2	<i>Podmínky INCOTERMS.....</i>	102
6.3.3	<i>Nepřímý export.....</i>	103
6.3.4	<i>Metody k omezení kurzového rizika</i>	104
7	DOPORUČENÍ PRO VYBRANÉ FIRMY106	
	ZÁVĚR.....	111
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	119
	SEZNAM TABULEK	133

SEZNAM OBRÁZKŮ.....	134
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	136
SEZNAM PŘÍLOH.....	139
ABSTRAKT.....	176
ABSTRACT.....	177

Úvod

„Brexit měl být nejspíš jakýmsi strojem času, který vrátí zemi do doby jejího zlatého věku.“ (Marek, 2019, s. 36).

Klíčem k pochopení procesu brexitu je náhled k vývoji evropské ekonomické integrace a k dlouhodobému postoji Spojeného království ke kontinentální Evropě. Po druhé světové válce vznesl zásadní myšlenku sjednocení Evropy britský konzervativní politik Winston Churchill. I přes jeho příznivý postoj k integraci Evropy stálo Spojené království řadu let mimo centrum dění vývoje evropské ekonomické integrace. Postupem času si však politická reprezentace ve Spojeném království uvědomila změny, kterými prošlo jak samotné Spojené království a země Commonwealthu, tak světová ekonomika jako taková. Přijetí Spojeného království jako člena integračního seskupení však neproběhlo bez problémů. Během svého členství v Evropské unii¹ si Spojené království vyjednalo řadu výjimek, které formovaly jeho zvláštní status jako člena Evropské unie.

Řadu let se Evropská unie² pouze rozšiřovala. Politická reprezentace ve Spojeném království umožnila svým občanům 23. června 2016 hlasovat v referendu o setrvání Spojeného království v Evropské unii. Referendum, ve kterém se 51,9 % občanů vyslovilo pro odchod z Evropské unie, spustilo proces brexitu³, pod kterým si však každý představil něco jiného. K ukončení členství Spojeného království v Evropské unii došlo 31. ledna 2020. V následujícím období se významným dnem stal 24. prosinec 2020, kdy byla veřejnosti představena „Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku na straně druhé“. Tato tzv. „štědrovečerní“ dohoda však není konečným řešením, protože řada oblastí není ujednána s konečnou platností a v budoucnu je ponechána možnost pro jejich úpravy.

To, jestli se brexit skutečně stal oním strojem času, který zemi vrátí do dob jejího zlatého věku, uvidíme až za několik let.

¹ Potažmo v Evropském hospodářském společenství / Evropském společenství.

² Potažmo Evropské hospodářské společenství / Evropském společenství.

³ Brexit je složeninou anglických slov Britain a exit a značí odchod Spojeného království z Evropské unie.

Výzkumná oblast, výzkumné téma a cíle práce

Výzkumnou oblastí této diplomové práce je **brexit**. Uvedená výzkumná oblast je ale velmi široká, a proto je upřesněna. Výzkumným tématem v rámci výzkumné oblasti je **brexit pohledem Evropské unie a České republiky**.

Záměrem diplomové práce je poskytnout ucelený přehled o vztahu Spojeného království k Evropské unii a rozšířit poznatky o problematice brexitu, která s ohledem na svou aktuálnost není zcela zpracována. V návaznosti na tento záměr, výzkumnou oblast a výzkumné téma si autor stanovil následující cíle:

- Charakterizovat postoj Spojeného království k evropské ekonomické integraci.
- Analyzovat a zhodnotit současný vztah mezi Evropskou unií (potažmo Českou republikou) a Spojeným královstvím.
- Analyzovat a zhodnotit připravenost vybraných českých firem na brexit.
- Navrhnout doporučení pro vybrané firmy k rozvoji ekonomických aktivit se Spojeným královstvím.

Autor zpracovával diplomovou práci s osobním cílem poskytnout materiál pro využití v praxi. Práce je proto doplněna návody a formuláři, jež firmám, které se teprve seznamují s problematikou brexitu a s podobou nových vztahů, pomohou pochopit, jaké změny ve vzájemných vztazích nastaly, ale také důvody, proč k brexitu došlo. Současný stav je totiž vyústěním dlouhodobého vývoje, kterému lze porozumět za pomoci analýzy postoje Spojeného království k evropské ekonomické integraci.

Výzkumné otázky

Na základě výše vymezených cílů byly autorem stanoveny **obecné** (značeny písmenem) a **specifické** (značeny písmenem a číslem) **výzkumné otázky**, které se týkaly teoretické i empirické části práce. Prováděný výzkum lze dle Puncha (2008, s. 61) charakterizovat jako rozvíjející se, neboť nebyly předem jasné specifické výzkumné otázky. V průběhu výzkumu se tyto otázky, vzhledem k vývoji situace, upravovaly a rozvíjely. Plán výzkumu byl spíše obecný a postupně se upřesňoval.

Pro výzkum v rámci teoretické části práce byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- **A:** Jak se vyvíjel vztah Spojeného království k evropské ekonomické integraci?
 - **A1:** Jaké byly důvody Spojeného království k odmítání účasti v evropské ekonomické integraci?
 - **A2:** Jaké výjimky formovaly zvláštní status Spojeného království v Evropské unii?
 - **A3:** Jaké byly příčiny brexitu?
 - **A4:** K jakým změnám v úpravě ekonomických vztahů došlo po ukončení členství Spojeného království v Evropské unii?
- **B:** Jaké jsou ekonomické vztahy České republiky a Spojeného království?
 - **B1:** Jak intenzivní je vzájemný obchod se zbožím a službami?
 - **B2:** Jak významná je mezinárodní migrace osob mezi Českou republikou a Spojeným královstvím?

Výzkumné otázky týkající se empirické části jsou uvedeny v kapitole 5 (Design výzkumu připravenosti českých firem na brexit) a vycházejí z poznatků získaných studiem odborných zdrojů.

Metodika zpracování

Vzhledem k tématu diplomové práce, které je relativně nové a „...*ne zcela popsané [a] ukotvené v teorii...*“ (Eger & Egerová, 2014, s. 60), a také s ohledem na výzkumné otázky, byla autorem zvolena strategie **kvalitativního výzkumu**, která dle Egera a Egerové (2014, s. 17) „...*slouží k hlubšímu vstupnímu poznání nové reality.*“

Teoretická část práce vykreslovala z hlediska účelu výzkumu řešení deskriptivního výzkumného problému (Hendl, 2008, s. 37). Za využití metody deskripce, analýzy a syntézy byla předložena východiska teorie ekonomické integrace a vývoje evropské ekonomické integrace se zaměřením na Spojené království, jejichž uvedení v práci považuje autor za nezbytné pro další směřování výzkumu. Použitá kvalitativní a kvantitativní data byla čerpána z odborné literatury, webových stránek veřejných institucí, vládních i nevládních organizací a z veřejně dostupných statistických databází mezinárodních organizací.

Výzkum v rámci empirické části byl zaměřen na exploraci výzkumného problému (Hendl, 2008, s. 36), neboť se autor snažil o zachycení podstaty tohoto problému (Eger

& Egerová, 2014, s. 13). Design výzkumu uvedený v páté kapitole obsahuje vymezení výzkumného tématu, které autor formuloval za pomoci otázek *co?*, *jak?* a *proč?*, které vytvořily rámec pro přípravu výzkumu (Punch, 2008, s. 36), který byl, vzhledem ke své povaze, „...*budován od dílčích témat k obecnějším.*“ (Eger & Egerová, 2014, s. 20). Zvolenou výzkumnou metodou je interview, které shromažďuje data na základě přímého dotazování (Skalková, 1983, s. 93) a umožňuje nejen zachytit fakta, ale také porozumět hlubší podstatě zkoumaného problému (Gavora, 2000, s. 110).

Diplomová práce reflektuje skutečnosti, které se udály do 31. března 2021. Události, které nastaly po tomto datu, nejsou v práci zachyceny.

Struktura práce

Diplomovou práci tvoří sedm kapitol. První kapitola obsahuje teoretická východiska k tématu ekonomické integrace a soustřeďuje se na charakteristiku jejích forem, přínosů a rizik. Druhá kapitola se zaměřuje na vývoj integračního procesu, který je mapován s důrazem na postoje Spojeného království k integračním aktivitám v západní Evropě. Zaměření třetí kapitoly je orientováno na samotný proces brexitu a analýzu „štedrovečerní“ Dohody o obchodu a spolupráci. Analýza ekonomických vztahů Spojeného království a České republiky je uvedena ve čtvrté kapitole. K analýze byly vybrány tři formy ekonomických vztahů, a to mezinárodní pohyb zboží, služeb a osob. Design výzkumu obsahující formulaci výzkumného problému za pomoci odpovědí na otázky *co?*, *jak?* a *proč?* je uveden v páté kapitole. Tato kapitola obsahuje také obecné a specifické výzkumné otázky vztahující se k empirické části práce, časový harmonogram výzkumu a charakteristiku zkoumaných subjektů. Těžištěm práce je šestá kapitola, která analyzuje připravenost vybraných českých firem na brexit. Kapitola obsahuje výsledky provedeného výzkumu, který byl rozdělen do dvou částí. První část výzkumu byla realizována v říjnu a v listopadu 2020 a zaměřovala se na to, jakým způsobem se vybrané české firmy připravují na podobu nových vztahů, které mají nastat po konci přechodného období. Druhá část výzkumu proběhla v únoru a v březnu 2021 a jejím cílem bylo zjistit, jaké mají oslovené firmy zkušenosti s novým režimem, který nastal po konci přechodného období. Na základě provedené analýzy „štedrovečerní“ dohody a informací, které poskytly dotázané firmy, byl v sedmé kapitole sestaven seznam doporučení a rad pro oslovené podniky obchodující se Spojeným královstvím.

1 Teorie ekonomické integrace

Světová ekonomika (SE) je systémem, který je tvořen řadou prvků různého typu. Tyto prvky jsou společně provázány prostřednictvím mezinárodních ekonomických vztahů. Základním prvkem SE jsou národní ekonomiky, které jsou od sebe odděleny hranicemi (Cihelková, 2003, s. 3-4). Státní orgány v některých případech podporují účast národní ekonomiky na regionálním či světovém trhu, aby domácí tržní subjekty národní ekonomiky měly možnost využívat výhod, které tyto trhy přinášejí. Aby měly tržní subjekty možnost tyto výhody využívat, je potřeba, aby spolu orgány jednotlivých národních ekonomik spolupracovaly (Rusmichová, 2002, s. 145).

Mezinárodní spolupráce mezi národními ekonomikami může nabývat různých forem. Rusmichová (2002, s. 145-146) uvádí dvě možné formy mezinárodní spolupráce. První forma spočívá v koordinaci hospodářských politik národních ekonomik. Jedná se o spolupráci na mezivládním principu, která zachovává vzájemně oddělené národní ekonomiky bez nutnosti vzniku institucí. Pokud jsou instituce vytvořeny, vlády národních ekonomik jim nepředávají žádné kompetence. Druhou, výrazně vyšší formou spolupráce, je ekonomická integrace (EI), kdy dochází k postupnému sbližování ekonomik a vzniku nadnárodního ekonomického uskupení.

Integraci je možné rozdělit na **mikroekonomickou**, která vytváří a upevňuje vztahy mezi podnikatelskými subjekty⁴, a **makroekonomickou**, jež představuje proces, který za podpory vlády spojuje trhy jednotlivých národních ekonomik a vede ke vzniku nadnárodního uskupení⁵. Jestliže jsou národní ekonomiky součástí integračního seskupení, vystupují v některých oblastech SE jako jeden celek (Cihelková, 2003, s. 3-4). Pokud se integrace týká pouze určitých odvětví, hovoří se o integraci sektorové. Jsou-li postupně propojena všechna odvětví národní ekonomiky, jedná se o integraci úplnou (Rusmichová, 2002, s. 147-149).

Poznatky k teorii EI se projevíly při rozvoji integrace v západní Evropě po konci druhé světové války (WW2). Jedna z prvních charakteristik EI byla uvedena v díle

⁴ Má různé formy, mezi které se řadí výměna informací mezi podniky, společný výzkum a vývoj nebo dohody o spolupráci a specializaci. Je východiskem integračního procesu, protože bez zájmu mikroekonomických subjektů by se proces integrace jen velmi obtížně realizoval (Rusmichová, 2002, s. 147-149).

⁵ Vlády tak činí s cílem napomoci mikroekonomickým tržním subjektům. Motivují ji tedy ekonomické důvody. Vedle těch mohou sledovat rovněž důvody politické (Rusmichová, 2002, s. 147-149).

Balassy (1966), který o EI hovořil jako o procesu, který zahrnuje „...opatření určená ke zrušení diskriminace mezi ekonomickými jednotkami, které patří k různým národním státům...“. Výsledný stav je charakterizován „...neexistencí různých forem diskriminace mezi národními ekonomikami.“ (Balassa, 1966, s. 25).

1.1 Formy ekonomické integrace

Balassa (1966) jako jeden z prvních autorů uvedl formy, kterých může EI nabývat⁶. Toto vymezení přetrvalo až do současné doby a řada autorů na něj navázala.

Cihelková (2008, s. 8-12) člení formy EI na zónu volného obchodu, celní unii, společný trh, měnovou unii, hospodářskou unii a politickou unii. Předstupni EI jsou regionalizace, regionální fórum a státem podporovaná regionální integrace. Tyto formy nejsou projevem mezinárodní EI.

Prvním stupněm EI je **zóna volného obchodu** (free trade area, FTA), jejíž členské státy mezi sebou ruší veškeré viditelné překážky v obchodu se zbožím (zejména cla a kvóty). Ostatní překážky obchodu nejsou v této fázi EI zcela zrušeny (Cihelková, 2008, s.8). Národní celní území členských států je zachováno, vůči vnějším zemím si členské státy ponechávají autonomní obchodní politiku (Zlý, 2009, s. 82). Na národní úrovni si zúčastněné země i nadále udržují vysoký stupeň kontroly a za účelem ochrany domácí ekonomiky stanovují pravidla původu⁷, která udávají, se kterým zbožím je možné volně obchodovat. Pravidla původu tak mohou představovat skrytou formu překážek obchodu (Cihelková, 2008, s.8).

Celní unie je druhým stupněm EI, kdy kromě odstranění podstatných překážek v obchodu mezi členskými státy dochází také ke sladění celních tarifů vůči nečlenským zemím (Balassa, 1966, s. 26). Členské státy uplatňují vůči třetím zemím společnou obchodní politiku (společný celní sazebník, dovozní a vývozní kvóty). Zboží, které se v celní unii pohybuje je procleno pouze jednou, a to při vstupu na území celní unie (Cihelková, 2008, s. 10). Oproti FTA tak ustupují potíže spojené s prokazováním země

⁶ Balassa (1966, s. 26) řadil mezi formy EI oblast volného obchodu, celní unii, společný trh, hospodářskou unii a úplnou hospodářskou integraci.

⁷ Pravidla původu vymezují místo produkce zboží (zemi původu). Za zemi původu lze považovat zemi, kde „...bylo zboží vyrobeno z dovezených surovin, polotovarů nebo součástí, pokud nabyly zcela jiného charakteru a došlo ke značné změně jejich hodnoty.“ (Cihelková, 2008, s. 9). V případě, že se na výrobě podílí více zemí, je zemí původu země, kde bylo provedeno poslední podstatné přepracování zboží. Pravidla původu obvykle vymezují minimální podíl na výrobních nákladech, který je určujícím parametrem pro stanovení země původu (Cihelková, 2008, s. 9).

původu zboží, protože zboží, které již bylo jednou procleně na vnější hranici celní unie, je již dále chápáno jako zboží domácí. Aby mohla celní unie dobře fungovat, je potřeba, aby byl vytvořen trvalý společný orgán (Zlý, 2009, s. 86). Celní unie přispívá k efektivnějšímu využití zdrojů a ke specializaci. Tím nechtěně napomáhá ke vzniku monopolů či oligopolů. Dohody o celní unii tyto skutečnosti reflektují a jsou doplněny o články týkající se politiky hospodářské soutěže (Cihelková, 2008, s.10).

Třetím stupněm EI je **společný trh**, který představuje oblast, ve které jsou kromě obchodních restrikcí zrušena také omezení spojená s pohybem výrobních faktorů (Balassa, 1966, s. 26) a jsou odstraněny i neviditelné překážky obchodu (zejména technické, hygienické a veterinární normy) (Cihelková, 2008, s 10). Podstatou společného trhu je uvolnění všech toků souvisejících s rozvojem obchodu a ekonomiky (Kratochvíl & Waisová, 2009, s. 64). Kromě spolupráce v oblasti obchodu se předpokládá také spolupráce v oblastech kapitálového a pracovního trhu, v záležitostech přerozdělovacích procesů, v harmonizaci národních legislativ a také v koordinaci měnové a fiskální politiky. Společný trh proto vyžaduje, aby se členské země intenzivněji napojily na instituce společného trhu (Cihelková, 2008, s 10). Společný trh je spojen také s řadou problémů, které jsou způsobeny odlišným daňovým systémem a směnnými kurzy. Aby mohl společný trh dobře fungovat, „...*potřebuje přinejmenším stabilní směnné kurzy a přinejlepším společnou měnu...*“ (Tunkrová, 2013, s. 41). Absence výše zmíněného vyvolává nejistotu ohledně výše budoucích nákladů. To se projeví v poklesu investic (Tunkrová, 2013, s. 41).

Prostor, ve kterém jsou navíc smazány vnitřní hranice, je kvalitativně odlišnou formou společného trhu. Tento prostor je označován jako **vnitřní trh** a jeho cílem je liberalizovat veškerý pohyb⁸ v rámci seskupených zemí. Dosáhnout liberalizace takového rozsahu je značně komplikované, neboť se jedná o hluboký zásah do ekonomických aktivit a národní suverenity členských států (Cihelková, 2008, s 10-11).

Dalším stupněm EI je **měnová unie**, jež představuje vysoký stupeň integrace a měla by se týkat pouze těch uskupení, které již vytvořily společný trh a dosáhly poměrně vysokého stupně harmonizace hospodářských politik (Cihelková, 2008, s 11). V rámci měnové unie se její členské státy odklánějí od „...*národních měn, které by mohly*

⁸ Veškerým pohybem jsou myšleny čtyři svobody pohybu, ale také volný pohyb občanů seskupených zemí bez ohledu na účel jejich pohybu (Cihelková, 2008, s 10).

navzájem nabývat různých hodnot.“ Měnová unie je tedy charakterizována „...*přijetím pevných a nerevidovatelných směnných kurzů a současným odstraněním veškerých devizových omezení v měnové oblasti, nebo zavedením jednotné měny.*“ (Raymond, 1995, s. 21). Jsou-li stanoveny pevné měnové kurzy, jsou národní měny členských států fixovány jedna na druhou bez možnosti změny. Měny všech členů jsou navzájem konvertibilní a žádná členská země nesmí zavádět měnové restriktce (Cihelková, 2008, s 11). Členské státy měnové unie se musejí dohodnout, která z národních centrálních bank bude mít dominantní postavení a bude určovat měnovou politiku měnové unie (Zlý, 2009, s. 91). V případě, že je zavedena jednotná měna, zaniknou národní měny členských států a jsou nahrazeny měnou společnou, která je jediným zákonným platidlem v celé měnové unii. S existencí jednotné měny se také pojí vznik jednotného orgánu (centrální banky), na který převedou centrální banky členských států svou měnovou suverenitu (Cihelková, 2008, s 11). Se vstupem do měnové unie ztrácejí členské země „...*možnost použít monetární politiku a měnový kurz jako součást makroekonomické politiky.*“⁹ (Samuelson & Nordhaus, 2013, s. 582).

Vytvoření měnové unie postupně pohání integrační proces k dalšímu prohlubování. Vrcholem procesu EI je **hospodářská unie** (Zlý, 2009, s. 92), jejíž členské státy mají společnou hospodářskou politiku zahrnující také společný daňový systém¹⁰ (Tunkrová, 2013, s. 41). Tento vysoký stupeň EI je spojen se značnými změnami v míře suverenity členských zemí, neboť dochází k výraznému rozšíření okruhu společně koordinovaných politik (Zlý, 2009, s. 92), neboť nejednotnost politik členských zemí by mohla zapříčinit narušení hospodářské soutěže. Vysoká míra propojenosti členských zemí vyžaduje vznik institucí, které budou regulovat oblasti, v rámci kterých se členské země vzdaly svých pravomocí (Cihelková, 2008, s 11). K úplné EI dochází dle Balassy (1966, s. 26) v případě „...*sjednocení měnové, fiskální, sociální a anticyklické politiky*...“.

Nejvyšší stupeň integrace představuje **politická unie**, která kromě úplné EI zahrnuje i společné politické struktury s cílem zajistit politickou jednotu členských zemí. Je výrazně oslabena národní suverenita členských zemí, snižují se rozdíly uvnitř uskupení, ale vnější vliv tohoto uskupení roste (Cihelková, 2008, s 11). Země, které tvoří

⁹ Na tuto skutečnost reagovala řada ekonomů předkládáním kritérií pro optimální měnovou oblast (např. Baldwin & Wyplosz 2013, s. 428-434).

¹⁰ Zavedení společného daňového systému je chápáno jako nástroj pro zamezení daňové migrace (Cihelková, 2008, s. 11).

politickou unii, mají společnou vládu (i další orgány), občané mají jednotné občanství a integrační celek disponuje řadou prvků typických pro státní útvar (Kraft & Fárek, 2008, s. 246).

Teorie uvádí metody, které vedou ke vzniku integračního seskupení. Cílem **funkcionální (liberální) metody** je vytvořit prostor, kde se bude volně obchodovat. Stoupencům této metody jde tedy o vytvoření nejnižšího stupně EI - FTA bez možnosti dalšího postupu na vyšší integrační stupeň. Volný obchod se tak v rámci této metody stává jedinou oblastí, v rámci které spolu budou zúčastněné země spolupracovat (Zlý, 2009, s. 30). Liberálové zdůrazňují funkci trhu v integračním procesu, a proto nedochází k tvorbě žádných organizací, kterým by členské státy předávaly své kompetence (Rusmichová, 2002, s. 146). **Institucionální (dirigistická) metoda** postupuje k vyšším formám EI a směřuje k vytvoření měnové či hospodářské unie (Zlý, 2009, s. 31). Dirigisté tvrdí, že proces EI vyžaduje tvorbu institucí, které budou řídit integrační proces, a převezmou tak do svých kompetencí část pravomocí členských států (Rusmichová, 2002, s. 146).

1.2 Přínosy a rizika spojená s ekonomickou integrací

Integrační proces je spojen s řadou přínosů, které motivují národní ekonomiky k účasti v integračním seskupení. Je ale také spojen s několika riziky.

Cihelková (2014, s. 102) uvádí, že hlavním motivem EI je snaha o získání přístupu na větší trhy. Tento motiv zahrnuje řadu přínosů jako např. růst efektivity produkce, který je umožněn díky specializaci na základě využívání komparativních výhod. Bude-li se země účastnit mezinárodního obchodu, rozšíří své spotřební možnosti. „*Specializaci na odvětví s nejvyšší produktivitou se může v zemi spotřebovat více, než by tato země byla schopna sama vyrobit.*“ (Kunešová, Kocourek, Bednářová, Cihelková, & Nový, 2014, s. 43). Mezi přínosy patří také realizace úspor z rozsahu díky nalezení nových odbytišť pro své výrobky a efekty spojené s rozvojem konkurence v regionu, jako je např. tlak na zvyšování kvality výrobků ve snaze obstát v ostřejší konkurenci (Cihelková, 2014, s. 102).

V rámci vyšších forem EI, které umožňují mobilitu výrobních faktorů, dochází ke změnám jejich kvantity i kvality (Cihelková, 2014, s. 102). Společný trh umožňuje volný pohyb také kapitálu a pracovní síle. Firmy mohou různými způsoby investovat prostředky v kterékoli členské zemi. Má-li kapitál podobu přímé zahraniční investice,

může v hostitelské ekonomice dojít k tvorbě nových pracovních míst. Také volný pohyb pracovních sil má své výhody. Mezi ty patří zaplnění mezer na trhu práce (např. v oblastech, které nejsou pro domácí obyvatelstvo atraktivní) či přenos znalostí a poznatků. Konkurence pracovní síly z jiného členského státu ale může způsobit sociální neklid, nepokoje a vyvolat „...*xenofobii vůči cizincům, přičemž společnost je sice odmítá, ale zároveň využívá jejich levnějších služeb.*“ (Kunešová et al., 2014, s. 86).

Skládá-li se integrační seskupení z menší a homogenní skupiny států, může dosáhnout shody v širokém okruhu otázek liberalizace vzájemných vztahů. EI může následně **usnadnit multilaterální vyjednávání**. Integrační uskupení totiž vyjednává v určitých oblastech za zúčastněné státy jako za jeden celek. Tím sníží počet aktérů a usnadní dosažení shody v otázkách liberalizace mezinárodního obchodu (Cihelková, 2014, s. 114). Vystupuje-li uskupení jako jeden celek, roste jeho vliv v globálním měřítku.

Baldwin (1994, s. 16-18) uvádí, že je-li integrace úspěšná, spustí tzv. **dominový efekt**, který ovlivní následný vývoj regionu. O dominovém efektu můžeme hovořit ve dvou rovinách.

Vznik integračního seskupení, ve kterém dochází k preferenčnímu snižování obchodních překážek, přináší zúčastněným státům výhody a „...*vytváří nový tlak na nezúčastněné, aby se připojili k obchodnímu bloku. Tak, jak se tento obchodní blok zvětšuje, tlak na připojení roste.*“ (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 41).

Na druhou stranu se ale země stojící vně nemusí ztotožňovat s cílem, kterého chce integrační celek dosáhnout a v obavách z diskriminace a přehlížení, kterému by v bilaterálních vztazích se zeměmi z integračního seskupení mohly čelit, založí vlastní celek (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 41). V určitém regionu tak vzniknou bloky, které si mohou navzájem konkurovat (viz systémové riziko níže).

Mezi rizika, která jsou spojená s EI, patří diskriminační charakter integračního uskupení, který může vést k odklonu obchodu a v konečném důsledku **snížit celkové bohatství ve SE** (Cihelková, 2014, s. 114). Cihelková (2014, s. 114) však uvádí, že se „...*diskriminační povaha regionální integrace [...] s vývojem regionalismu relativně snižuje.*“

EI může dle Baldwina a Wyplosze (2013) narušovat relativní konkurenceschopnost firem z nezúčastněných států na trzích, které jsou součástí integračního seskupení. „*Efekt*

relativní konkurenceschopnosti pomáhá vysvětlit, proč výhody [EI] mezi danými státy mohou změnit politicko-ekonomický postoj neúčastněných zemí.“ (viz dominový efekt výše) (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 41).

Riziko představuje také vznik většího množství integračních celků uvnitř jednoho regionu. Integrační seskupení si mezi sebou mohou vzájemně konkurovat a vést obchodní války, čímž naruší proces liberalizace obchodu ve SE. Toto riziko se označuje jako riziko **systemové** (Cihelková, 2014, s. 114).

Za riziko je považován také jev označovaný jako „**spaghetti bowl effect**“. Pokud se preferenční obchodní dohody rozšiřují, vzájemně se mezi sebou prolínají a překrývají, mohou zkomplikovat mezinárodní obchod (Cihelková, 2014, s. 114).

V souvislosti se současným vývojem SE je dle autora vhodné uvést také rizika, která jsou spojena s procesem opačným, tedy **desintegrací**. Členský stát, který se rozhodne opustit integrační seskupení, může rovněž spustit dominový efekt. V tomto počínání ho budou následovat i ostatní členské státy. Tím ohrozí nejen jednotu integračního seskupení, ale také svou vlastní. Určitá oblast vystupujícího státu si totiž může přát zůstat i nadále členem integračního celku, a bude se tak snažit o nezávislost.

Je také potřeba uvědomit si důvody vzniku integračních procesů. Ne vždy byla hladká obchodní výměna konečným cílem, ale pouze mezistupněm k dosažení cíle vyššího.

2 Spojené království a evropská ekonomická integrace

Evropská unie (EU) je uskupením zemí, které od svého založení prošlo rozsáhlým vývojem. Milníky rozvoje evropské ekonomické integrace (EEI), tak jak ji známe v současnosti, lze nalézt bezprostředně po konci WW2, která byla důvodem pro změny v Evropě. Aby bylo možné objasnit vznik EEI a také celkový postoj Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (UK) k vytváření ekonomických celků, je potřeba zaměřit se alespoň stručně na historický vývoj. Následující subkapitoly se zaměřují na vývoj EEI mezi lety **1937 až 2013**. Události, které se v dějinách EEI odehrály, jsou mapovány s důrazem na postoje UK k integračním aktivitám v západní Evropě.

2.1 Spojené království a jeho cesta k evropské ekonomické integraci

Cílem této subkapitoly je poukázat na odtažitost UK k téměř jakémukoli integračnímu uskupení, které požadovalo vytvoření institucí, jež by převzaly do svých rukou jisté kompetence, ve kterých by zúčastněné státy ztratily možnost rozhodovat samostatně.

2.1.1 Spojené království a jeho vztah k evropské ekonomické integraci

K myšlenkám o vytvoření jisté unie začalo docházet již v dobách německé rozpínivosti. Jean Monnet, označovaný za hybnou sílu EEI, měl zkušenosti se spoluprací Paříže a Londýna v určitých odvětvích a byl přesvědčen o tom, že aby bylo dosaženo vítězství ve válce a následného mírového uspořádání, je potřeba vytvořit plně institucionalizovanou unii mezi UK a Francií. Tehdejší konzervativní premiér UK **Neville Chamberlain**¹¹ byl myšlence příznivě nakloněn, ale k žádnému konkrétnímu rozhodnutí se nedospělo. Po německé ofenzivě do západoevropských států Chamberlain rezignoval a premiérem UK se stal **Winston Churchill**¹². Byla to právě Vláda UK, která se 16. června 1940 rozhodla učinit Francii nabídku na vytvoření francouzsko-britské unie, která „...vytvoří společné orgány pro obranu, zahraniční politiku, finance a hospodaření.“ (Gerbet, 2004, s. 34). Projekt obsahoval také nabytí občanství v obou zemích a rovněž formální sloučení parlamentů (Fiala & Pitrová, 2003, s. 40). Ve Francii však došlo ke změně politické reprezentace, která nabídku zamítla. Projekt francouzsko-britské unie utichl a v r. 1945, kdy byla Francie osvobozena, byla nabídka na vytvoření této unie Vládou UK stažena. Monnet si přál tyto země institucionalizovat a vytvořit celní

¹¹ Premiérem UK byl Chamberlain od r. 1937 do r. 1940 (Tikkanen, Pallardy, & Eldridge, 2019).

¹² Premiérem UK byl Churchill od r. 1940 do r. 1945 a od r. 1951 do r. 1955 (Tikkanen et al., 2019).

unii, a dokonce společnou měnu (tu však nabídka UK z r. 1940 neobsahovala) (Gerbet, 2004, s. 35). Předpokládá se, že nabídka na vytvoření francouzsko-britské unie ze strany UK byla významně posílena historickými událostmi na počátku WW2, „...a bylo by ji proto nesprávné interpretovat jako výraz britského prointegračního, nebo dokonce profederalistického postoje.“ (Fiala & Pitrová, 2003, s. 40).

Politická reprezentace v Evropě se po konci WW2 zabývala možnostmi zamezení dalšího válečného konfliktu (např. Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 30). Jeden z myšlenkových proudů spatřoval příčiny vzniku konfliktu v nacionalismu a řešení viděl v **integraci evropských států**. Myšlenka sjednocené spolupracující Evropy byla po WW2 silnější, neboť byla považována za „...jediný prostředek umožňující evropským zemím dosáhnout vlastní obnovy a udržet mezi sebou mírové vztahy.“ (Gerbet, 2004, s. 41). Za podmínek současné situace, kdy UK v čele s politiky Konzervativní strany opustilo EU, je s podivem, že to byl právě Churchill, Brit a konzervativní politik, který ve svém projevu dne 19. září 1946¹³ uvedl: „*We must build a kind of United States of Europe. But I must give you a warning. Time may be short. If we are to form a United States of Europe, or whatever name it may take, we must begin now. I am now going to say something that will astonish you. The first step in the recreation of the European family must be a partnership between France and Germany.*“¹⁴ (Styran, 2015).

Na první pohled se může zdát velmi zvláštní, že země, jejíž vůdčí osobnost předpovídala vznik EU, opustila integrační seskupení. Zmínění Francie a Německa však není pouze náhodné. UK totiž mělo v integračním seskupení hrát sice významnou, nikoli však hlavní roli. Churchill uváděl UK jako podporovatele a sponzora nové Evropy (Salmon & Nicoll, 1997, s. 28). Churchillovým zájmem, ač byl myšlenke EEI nakloněn, bylo zajistit pospolitost Commonwealthu a posílit „zvláštní vztahy“ s USA (Gerbet, 2004, s. 39).

Churchillův nástupce, labourista **Clement Attlee**¹⁵ se více než na Evropu soustředil na vnitřní problémy UK. Ministr zahraničí Ernest Bevin si nedokázal představit, že by evropské státy spojoval výkonný orgán a zastával spíše mezivládní konzultace, tak jako tomu bylo mezi zeměmi Commonwealthu (Gerbet, 2004, s. 49-50).

¹³ Churchill byl v letech 1945-1951 v opozici, premiérem UK byl v tomto období Clement Attlee.

¹⁴ Překlad: „Musíme vytvořit určitý druh Spojených států evropských. Musím vás varovat. Času není mnoho. Pokud máme vytvořit Spojené státy evropské, ať už je název jakýkoli, musíme začít ihned. Povím něco, co vás udiví. Prvním krokem k obnově evropské rodiny musí být partnerství mezi Francií a Německem.“

¹⁵ Premiérem UK byl Attlee od r. 1945 do r. 1951 (Tikkanen et al., 2019).

V době Attleeho vlády došlo ke zveřejnění Marshallova plánu. USA ale požadovaly vzájemnou součinnost evropských států a vypracování programu obnovy. Americký Kongres v r. 1948 připomínal na příkladu USA „...výhody velkého vnitřního trhu bez celních hranic a trval na nezbytnosti společného programu rekonstrukce a společné organizaci.“ (Gerbet, 2004, s. 55).

Některé evropské státy, mezi kterými bylo i UK, však nebyly nakloněny k tak hluboké integraci jako v USA. Bevin uvažoval o vytvoření prozatímní organizace fungující na mezivládním principu, která by byla založena z nutnosti, pouze pro splnění amerických podmínek (Gerbet, 2004, s. 55-56). Naopak Francie měla zájem o vytvoření nadnárodní organizace. Výsledkem jednání se stala **Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC)**¹⁶, jejíž jednání probíhala na mezivládním principu. OEEC však není považována za počátek EEI (Fiala & Pitrová, 2003, s. 43), neboť byla ve svých možnostech limitována a nebyla schopna vytvořit celní unii, natož společný trh. Bez účasti UK bylo možné realizovat pouze částečné unie¹⁷ (Gerbet, 2004, s. 56-58).

Bevin se obával nebezpečí ze Sovětského svazu (SSSR) a v r. 1948 hovořil o nutnosti sbližování zemí západní Evropy. Dále však trval na vztazích na základě konzultací, které by nenarušovaly svobodu jednání UK. Francie společně s UK navrhly zemím Beneluxu obranné smlouvy (Gerbet, 2004, s.60). Smlouva sepsaná v r. 1948 byla označována jako **Bruselský pakt** a uskupení pěti zemí tvořilo **Západní unii**¹⁸ (Fiala & Pitrová, 2003, s. 45), která představovala spolupráci v oblasti vojenské, ekonomické či sociální (Gerbet, 2004, s.61). Aktivita Západní unie překračovaly Bevinem iniciovaný bezpečnostní záměr, a tak ho některé země, včetně UK považovaly „...za vhodný nástroj všeobecné evropské spolupráce.“ (Kovář & Horčíčka, 2005a, s. 55). Evropané se ze strachu ze SSSR snažili přimět USA k připojení k Západní unii. Výsledkem však bylo vytvoření Severoatlantické aliance¹⁹ (NATO). Západní unie postupem času přenesla svou hospodářskou působnost na OEEC a svou sociální a kulturní působnost na **Radu Evropy** (Kovář & Horčíčka, 2005a, s. 55), která představovala snahu o dosažení „...kompromisu

¹⁶ Roku 1960 byla OEEC nahrazena Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

¹⁷ Francie a Itálie dospěly v r. 1949 k dohodě o celní unii. Ta mohla být rozšířena o země Beneluxu. Nizozemsko však požadovalo zapojení UK, pro které byl tento stupeň EI nepřijatelný. V důsledku rozličných zájmů ve Francii se však nedospělo ani k vytvoření francouzsko-italské unie (Gerbet, 2004, s.59). V r. 1948 byla mezi zeměmi Beneluxu vytvořena celní unie (Fiala & Pitrová, 2003, s. 47).

¹⁸ Zakládajícími státy Západní unie byly země Beneluxu, Francie a UK (Kovář & Horčíčka, 2005a, s.55).

¹⁹ Zakládajícími státy NATO byly členské státy Západní unie a také Dánsko, Island, Itálie, Kanada, Norsko, Portugalsko a USA (Fiala & Pitrová, 2003, s.59).

mezi stoupenci federalistického a mezivládního přístupu k evropské integraci...“ (Lacina, König, Ostřížek, Přenosil, & Strejček, 2011, s. 23). Úsilí federalizovat Evropu prostřednictvím Rady Evropy selhalo převážně z nevěle UK a severovýchodních ekonomik (Lacina et al., 2011, s. 23).

Z výše uvedeného je patrné, že UK mělo specifické postavení, jež mu bylo zajištěno vítězstvím ve válce. Mělo vyhrazené preference s orientací na USA a země Commonwealthu, a dále také razantní a dosti zdrženlivé postoje v oblasti budování institucionalizované Evropy. Řada zemí si však nedokázala představit, že by se UK ocitlo mimo centrum dění. Výše zmíněné faktory zvyšovaly vyjednávací sílu UK v otázkách budování nové Evropy a ovlivnily směr tvorby OEEC, Západní unie i Rady Evropy.

Toto období označuje Gerbet (2004, s. 70) za dobu mezivládní spolupráce. Bylo však potřeba vynaložit úsilí, které by vedlo k hlubší integraci. Prvotně to byly vzpomínky na WW2, druhotně obavy ze SSSR, které motivovaly státy k dalším aktivitám (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 34-35).

2.1.2 Evropské sdružení uhlí a oceli a neúčast Spojeného království

Učinit razantní krok a vytvořit Evropu ustanovením evropského parlamentu a vlády bylo nere realizovatelné, a proto se dospělo k návrhu spolupracovat v určitých oborech, mezi které se řadilo uhlí, ocel, elektřina a dopravní prostředky. Politická reprezentace v UK o integraci průmyslových odvětví uvažovala, Attleeho vláda ale s žádným návrhem nepřišla. Odstup UK tak umožnil Francii chopit se iniciativy (Gerbet, 2004, s. 70-73).

Churchillův výrok z r. 1946 o vytvoření partnerství mezi Francií a Německem se naplnil, když francouzská vláda navrhla podrobit těžbu uhlí ve Francii a Německu mezinárodnímu dohledu (Goňcová, Dubnička, Leška, Pokorný, & Štěrbá, 2012, s.24). Projekt, za jehož tvorbou stojí Monnet, byl zveřejněn **9. května 1950** a je označován jako **Schumanova deklarace** (Fiala & Pitrová, 2003, s. 47; Goňcová et al., 2012, s.24).

Jako první zareagoval na Schumanovu deklaraci německý kancléř Konrad Adenauer, který v plánu spatřil možnost na znovuzískání rovnoprávného postavení Německa v mezinárodních vztazích (Fiala & Pitrová, 2003, s. 49) a také kontrolu nad vlastním průmyslem (Booker & North, 2006, s. 78). Zúčastnit se chtěly také země Beneluxu a Itálie (Fiala & Pitrová, 2003, s. 49). Skupina těchto států je považována za hybnou sílu EEI a označuje se jako Šestka (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 37).

Členem se však nehodlalo stát UK, jehož účast by přivítalo zejména Německo, pro které UK představovalo protiváhou francouzského vlivu. Účasti UK byl příznivě nakloněn také Robert Schuman, nicméně Monnet si účast UK nepřál²⁰ (Booker & North, 2006, s. 78), navíc předpokládal odmítavé stanovisko, a proto UK o projektu informoval se zpožděním. Attleeho „ne“ mělo hned několik důvodů. UK se spíše než na kontinentální Evropu chtělo soustředit na USA a Commonwealth (Fiala & Pitrová, 2003, s. 50). Dalším a patrně nejzávažnějším důvodem byl nadnárodní prvek, který stál ve středu projektu a omezoval suverenitu národních států²¹ (Booker & North, 2006, s. 78-79; Kovář & Horčíčka, 2005a, s. 79). Právě obava ze ztráty národní suverenity byla faktorem pro odmítavý postoj ze strany UK k jakémukoli pokusu o integraci Evropy ve všech předcházejících snahách.

Zapojení UK do jednání o Schumanově deklaraci podporoval nově zvolený konzervativní poslanec Edward Heath²², který v r. 1950 v Dolní sněmovně uvedl, že pokud zůstane UK stranou jednání o Schumanově deklaraci, vystaví svou ekonomiku v následujících letech velkému riziku (Booker & North, 2006, s. 80).

Díky Schumanově deklaraci se poprvé podařilo „...vytvořit nadnárodní organizaci, která měla řešit problémy spadající do té doby do pravomoci národních států.“ (Goňcová et al., 2012, s. 24). Smlouva o vzniku nové organizace, která nesla název Evropské sdružení uhlí a oceli (ESUO), byla sepsána 18. dubna 1951 v Paříži, a je proto označována jako **Pařížská smlouva**. Byla uzavřena na padesát let a vstoupila v platnost 27. července 1952 (Fiala & Pitrová, 2003, s. 51). Založení ESUO bylo prvním případem, kdy se evropské státy vzdaly své suverenity v určité oblasti a přenechaly ji nadnárodní instituci (McCormick, 1999, s.67). ESUO ale nebylo zeměmi Šestky chápáno jako „...omezený konečný krok, ale spíše jako začátek možného politického sjednocení.“ (Fiala & Pitrová, 2003, s. 63). Po několika letech se Šestka rozhodla rozšířit sféru vzájemné integrace do oblastí jaderné energie a hospodářské spolupráce (Lacina et al., 2011, s. 39).

²⁰ Booker a North (2006, s. 81) uvádějí, že si Monet účast UK nepřál natolik, že se snažil úmyslně vytvořit situaci, která byla pro vládu UK neakceptovatelná.

²¹ UK by navíc ztratilo suverenitu v té oblasti národního hospodářství, které výrazně napomohlo vítězství ve válce. Svou roli v této oblasti hrála také skutečnost, že rok před zveřejněním Schumanovy deklarace znárodnila vláda UK železářny a ocelárny (Booker & North, 2006, s. 78-79).

²² Premiérem UK byl Heath od r. 1970 do r. 1974. Heath vyjednal zapojení UK do Evropského hospodářského společenství (Marek, 2019).

2.1.3 Rozvoj evropské ekonomické integrace bez účasti Spojeného království

ESUO bylo velmi úspěšným projektem. V r. 1954 podepsalo UK v čele s premiérem **Churchillem**²³ dohodu o přidružení k ESUO (Booker & North, 2006, s. 93). Postupem času ale začínalo být jasné, že „...uhlí a ocel přestaly být určujícími prioritami evropské ekonomiky v ekonomických a vojenských otázkách.“ (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 37). Neúspěch spojený s Evropským obranným společenstvím (EOS)²⁴ ukázal, že cestou k následnému prohlubování EEI je další sektorové sjednocování (Fiala & Pitrová, 2003, s. 63). Země Beneluxu iniciovaly v r. 1955 další vývoj integrace, když předložily memorandum s podnětem dalšího sblížení. Země navrhly vytvořit „...smlouvu o integraci dopravy, energetiky a atomové energie, smlouvu o ekonomické integraci a smlouvu o evropských institucích.“ (Lacina et al., 2011, s. 39).

Rozhodování o dalším postupu integrace se uskutečnilo v červnu r. 1955 v Mesině. Jednání se účastnili ministři zahraničních věcí ESUO (Fiala & Pitrová, 2003, s. 65), přizván byl také zástupce UK, který účast na jednání odmítl (Booker & North, 2006, s. 95). Jednání se zaměřilo na dvě koncepce - první usilovala o zachování sektorového přístupu k integraci²⁵, druhá o vytvoření velkého integrovaného ekonomického prostoru²⁶. Druhá koncepce z počátku nezískala velkou podporu. Dalším jednáním byl pověřen nově vzniklý Spaakův výbor (Fiala & Pitrová, 2003, s. 65).

Na konci června 1955 probíhalo jednání Šestky v Bruselu. K jednání bylo opět pozváno také UK. Premiérem UK se stal **Anthony Eden**²⁷, který na jednání vyslal zástupce ministerstva Russella Brethertona (Booker & North, 2006, s. 99), čímž dle Kováře a Horčíčky (2005a, s. 114) vyjádřil svou skepsi k EEI. Hned v počátku jednání dal Bretherton najevo, že UK „mesinské cíle“ nepodporuje a namísto toho tradičně navrhl mezivládní spolupráci pod záštitou OECD, což Spaak odmítal. Naprosto nepřijatelné bylo

²³ Premiérem UK byl Churchill od r. 1940 do r. 1945 a od r. 1951 do r. 1955 (Tikkanen et al., 2019).

²⁴ Během příprav Pařížské smlouvy se zhoršovala mezinárodní situace, neboť sílilo napětí vyvolané studenou válkou. Monnet navrhl spojit vojenské zdroje Šestky, což představovalo výrazný zásah do národních suverenit a předpokládalo jistý stupeň politické unie. Projekt však ztroskotal během ratifikačního procesu ve francouzském parlamentu, který se obával opětovného vyzbrojení Německa. Napětí spojené s neúspěchem EOS se snažilo zmírnit UK, které v r. 1954 navrhovalo **opuštění od Monetovy nadnárodní koncepce** a modifikaci Bruselského paktu. Toto modifikované uskupení neslo název Západoevropská unie. Členskými státy byly země Šestky a UK. Činnost Západoevropské unie byla ukončena v r. 2010, její funkci vykonává EU (Goňcová et al., 2012, s. 25-27).

²⁵ Podporováno Francií a částečně Německem (Fiala & Pitrová, 2003, s. 65).

²⁶ Podporováno Belgií, Lucemburskem, Nizozemskem a Itálií (Fiala & Pitrová, 2003, s. 65).

²⁷ Premiérem UK byl Eden od r. 1955 do r. 1957 (Tikkanen et al., 2019).

pro UK jednání o Evropském sdružení pro atomovou energii (Euratom)²⁸, o kterém UK ukončilo jednání již v září. V listopadu oznámili odstoupení rovněž z jednání o účasti na jednotném trhu (JT) (Booker & North, 2006, s. 99): „*Hovoříte zde o zemědělství, což se nám nelíbí, o pravomoci určovat cla, u nichž chceme výjimku, a o institucích, z kterých máme hrůzu.*“ (Booker & North, 2006, s. 100).

Nicméně je důležité si uvědomit, že v ostatních ohledech bylo UK ochotno spolupracovat s členy Šestky. Koncem r. 1955 sdělilo: „*[UK] si nepřeje podnikat žádné kroky, jež by bránily vytvoření Euratomu, jestliže členové Šestky rozhodnou, že taková organizace je v jejich zájmu. Vláda Jejeho Veličenstva bude naopak plně připravena uzavřít s evropskou organizací separátní smlouvu.*“ (Booker & North, 2006, s. 102).

Spaakův výbor předložil v dubnu 1956 zprávu o JT a Euratomu. Zdálo se, že už chybí jen krůček k realizaci. Začaly však nastávat problémy, které předkládaly jednotlivé státy²⁹. UK se však začalo obávat, že by EEI mohla poškodit jeho vlastní zájmy. UK se dlouhodobě přiklánělo k FTA³⁰, ale neúčast na JT by ho mohla přivést do dlouhodobé nevýhody. Strategii UK, jejíž snahou bylo zabránit vzniku JT a spolupracovat pouze na základě mezinárodních dohod pod záštitou OECD, označuje Booker a North (2006, s.108) jako destruktivní zapojení. Na jaře r. 1956 předložilo UK návrh na vznik FTA a země Šestky začaly váhat³¹ (Booker & North, 2006, s. 108).

Členské země Šestky podepsaly 25. března 1957 v Říme dvě smlouvy, které jsou souhrnně označovány jako **Římské smlouvy**³². 1. ledna 1958 tak vzniklo Evropské hospodářské společenství (EHS) a Euratom (Kovář & Horčíčka, 2005a, s. 121). Cílem EHS bylo vytvořit JT v horizontu 10 až 12 let, cílem Euratomu byl rozvoj spolupráce při mírovém využívání atomové energie (Karpová, 2011, s. 45).

²⁸ UK v otázce výzkumu jaderné energie pokročilo mnohem dál než kontinentální Evropa, a tak nemělo připojení se k Euratomu co získat (Lacina et al., 2011, s. 47).

²⁹ Francie přišla s řadou námitek ohledně zemědělské politiky (Francie a Nizozemsko chtěly tímto krokem kompenzovat výhody, které by volný obchod s průmyslovým zbožím poskytl průmyslově orientovaným zemím (Lacina et al., 2011, s. 44)) a Euratomu, který by ji připravil o možnost stát se jadernou velmocí. Omezení německých jaderných ambicí ve prospěch Francie se obával také kancléř Adenauer, který se spíše, než k JT přikláněl k Euratomu. Francouzi zprvu podporující Euratom začali prosazovat JT, Němci se přikláněli naopak k Euratomu (Booker & North, 2006, s. 105 - 107).

³⁰ FTA umožňuje uchovat si autonomii v zahraničním obchodu. Nedošlo by tak k narušení obchodních vztahů se zeměmi Commonwealthu (Booker & North, 2006, s. 108).

³¹ Země Šestky se nakonec přiklonily ke Spaakově návrhu. K jejich rozhodnutí napomohl postoj Edena, který se rozhodl přerušit účast UK na suezské operaci, kterou UK realizovalo společně s Francouzi (Booker & North, 2006, s. 110 - 111).

³² Smlouva o Evropském hospodářském společenství a Smlouva o Euratomu (Kovář & Horčíčka, 2005a, s. 121).

2.1.4 Spojené království jako iniciátor vlastní integrační aktivity

Pro UK byla účast na JT nepřijatelná a stejnou myšlenku integrované Evropy budované na nadnárodním principu neuznávaly rovněž další evropské státy. UK proto přišlo s vlastní iniciativou, která by mu nebránila v rozvoji ekonomických vztahů s USA ani se zeměmi Commonwealthu.

Řešení UK spočívalo ve vytvoření FTA, které mělo zahrnovat rovněž EHS vystupující jako jeden celek. Plán UK však francouzský prezident Charles de Gaulle zamítl (Booker & North, 2006, s. 119). UK v čele s **Haroldem Macmillanem**³³ se tak rozhodlo iniciovat vznik separátní integrační organizace známé jako Evropské sdružení volného obchodu (EFTA) (Goňcová et al., 2012, s. 30), které mělo nabídnout „...*konkurenční alternativu ekonomické spolupráce, opírající se ovšem „pouze“ o vytváření [FTA], a to ještě jen s průmyslovými výrobky.*“ (Jakš, 2004, s. 12). EFTA bylo deklarováno Stockholmskou dohodou ze 4. ledna 1960, která vstoupila v platnost již 3. května téhož roku. Dohodu podepsalo Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, UK, Švédsko a Švýcarsko (členské státy EFTA označují někteří autoři, jako např. Balassa (1966, s. 28) pojmem Vnější sedmička). EFTA, na rozdíl od EHS nemělo snahu o zavedení „...*žádné vnější společné bariéry a plně zachovávalo dosavadní hospodářskou a exportní politiku jednotlivých členských zemí.*“ (Fiala & Pitrová, 2003, s. 75).

Integrační seskupení západní Evropy si však začala konkurovat. Římské smlouvy obsahovaly tři čtyřleté etapy harmonizace vnějších cel, které zavazovaly členské státy EHS zrušit cla u vnitrokomunitárního obchodu. První fáze však byla urychlena. Země Šestky mezi sebou snížily cla, a uplatňovaly tak vyšší tarify na dovoz zboží z nečlenských zemí, a to včetně členských států EFTA, se kterými byly obchodní vztahy intenzivní. Rozhodnutí EHS urychlit proces bylo učiněno bez jakékoli konzultace s EFTA, které mělo v plánu snižovat cla podle původního harmonogramu EHS. Členským státům EFTA dělalo potíže dohodnout se na snížení cel, a tak byla Vnější sedmička, v porovnání s EHS, slabá a nekoordinovaná (Booker & North, 2006, s. 123).

Vzájemně si konkurující EHS a EFTA se setkaly s nelibostí USA, které rozdělení západní Evropy neschvalovaly a nenechávaly nikoho (včetně UK) na pochybách, že upřednostňují EHS (Kovář & Horčíčka, 2005a, s. 142).

³³ Premiérem UK byl Macmillan od r. 1957 do r. 1963 (Tikkanen et al., 2019).

Výše uvedené situace znamenaly pro UK prohru, a Macmillan se tak začal uchýlovat k myšlence, která byla ještě před několika lety naprosto nereálná (Booker & North, 2006, s. 125). EFTA, ač stále existující, se nestalo konkurenčním uskupením EHS, ale pouze místem, jenž seskupuje budoucí členské země konkurenčního projektu (Jakš, 2004, s. 12).

2.1.5 Kandidatury Spojeného království a první rozšíření Šestky

UK se počátkem nového desetiletí ocitlo v nepříjemné situaci. Obchod s Šestkou rostl mnohem intenzivněji než se zbývajícími členy EFTA a s Commonwealthem stagnoval. Zvláštní vztahy s USA ochably, neboť USA začaly podporovat EHS (Gerbet, 2004, s. 183-184). I přesto si UK nedokázalo představit, že by se účastí v EHS vzdalo vazeb s Commonwealthem a s EFTA, jehož vznik iniciovalo (Booker & North, 2006, s. 128-131).

V r. 1961 požádaly čtyři členské státy EFTA - Dánsko, Irsko, Norsko a UK o členství v EHS (**první přihláška**) (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 41). V případě UK měla být Šestka rozšířena o zemi se silným průmyslem, vyspělým jaderným potenciálem a efektivním zemědělstvím (Fiala & Pitrová, 2003, s. 81). Společná zemědělská politika (SZP), která v EHS nebyla dořešena se stala jakýmsi neviditelným kamenem úrazu všech žádostí UK o členství v EHS.

UK, za které vyjednával Heath, si kladlo podmínky tolika výjimek, specifik a zvláštních režimů³⁴, že mnozí získali dojem, že to není UK, které vstupuje do EHS, ale že EHS vstupuje do Commonwealthu (Gerbet, 2004, s. 186-187).

Ve Francii začalo hrát významnou roli zemědělství, které v r. 1961 zajišťovalo 25 % pracovních míst³⁵ (v UK ve stejném roce 4 %). Francouzská zemědělská politika nebyla udržitelná a de Gaulle si byl vědom, že z krize vedou dvě cesty - nalezení nových odbytišť pro francouzské přebytky a nové zdroje financování dotací. Dotace měly být financovány prostřednictvím SZP, u které však ještě v r. 1963 nebyl vyřešen princip financování (Booker & North, 2006, s. 139-141). Zdrojem příjmů SZP měla být cla na dovážené zboží. Francie by si tak zajistila příspěvky do zemědělství od všech členů EHS. Systém měl také zajistit, aby se UK, které dováželo v mnohem větší míře než ostatní země Šestky, stalo

³⁴ Např. protokoly, díky kterým by bylo možné zachovat obchodní vztahy s Commonwealthem a s EFTA či dlouhé přechodné období pro zavedení SZP (Gerbet, 2004, s. 186-187).

³⁵ Bezprostředně po WW2 zavedly všechny evropské státy dotace pro zemědělce, aby zabránily nedostatku potravin, se kterým se setkaly během války. V žádné jiné zemi však systém dotací nezískal takový politický význam jako ve Francii (Booker & North, 2006, s. 139).

hlavním plátcem do rozpočtu SZP. Prostřednictvím rozšiřujícího se EHS by Francie získala přístup k novým trhům (Booker & North, 2006, s. 141).

Francie ale potřebovala UK zatím udržet vně EHS, protože od r. 1966 měla být všechna rozhodnutí týkající se SZP prováděna hlasováním kvalifikovanou většinou. Pokud by se tedy UK dostalo do EHS před r. 1966, mohlo by společně s Německem francouzské návrhy zablokovat (Booker & North, 2006, s. 141). Prezident de Gaulle rozšíření EHS 14. ledna 1963 vetoval³⁶ (Goňcová et al., 2012, s. 31).

Vetování vstupu UK do EHS zhoršilo vztahy uvnitř Šestky. S de Gaullovo rozhodnutím nesouhlasila jak Evropská komise (EK), která vedla rozhovory, tak zbývající členské státy (Fiala & Pitrová, 2003, s. 82). V r. 1965 byla podepsána Slučovací smlouva, které spojila ESUO, EHS a EURATOM a vytvořila **Evropská společenství** (Booker & North, 2006, s. 159). Dále se však začaly vyskytovat problémy. Francie nesouhlasila s návrhy EK ohledně financování SZP a v r. 1965 začala uplatňovat politiku prázdné židle. Řešení měl přinést Lucemburský kompromis³⁷ (Goňcová et al., 2012, s. 31).

Labouristé, ostře kritizující první kandidaturu UK, vyhráli v r. 1964 volby a premiérem se stal **Harold Wilson**³⁸. Přirozeně se očekávalo posílení vztahů s EFTA. V kontextu rozpadajících se vazeb s Commonwealthem si Wilson rychle uvědomil důležitost EHS a v květnu r. **1967** předložil **druhou kandidaturu**³⁹ (Gerbet, 2004, s. 207), kterou de Gaulle opět vetoval kvůli nevyřešenému systému financování dotací do zemědělství prostřednictvím SZP (Booker & North, 2006, s. 162). Vláda UK však přihlášku nestáhla, a tak zůstala takříkajíc ležet na stole (Kovář & Horčíčka, 2005b, s. 43).

V r. 1968 dokončila Šestka v předstihu celní unii. Národní systém cel pro obchod s nečlenskými státy byl nahrazen společným celním sazebníkem, který všechny členské státy uplatňovaly ve stejné podobě. Došlo také ke zrušení cel a kvót mezi členskými státy (Lacina et al., 2011, s. 49).

³⁶ Naskýtá se otázka, proč se EHS nerozšířilo o zbývající země, když Francii vadila pouze účast UK. Lacina et al. (2011, s. 50) uvádějí, že to bylo dáno povahou tehdejšího vyjednávacího procesu. Všechny přihlášky byly vyjednávány v rámci jednoho balíčku a při neúčasti UK by do EHS odmítly vstoupit i další země.

³⁷ Lucemburský kompromis měl umožnit hledání konsenzu v rozporných otázkách. Země (ač bylo standardně rozhodováno kvalifikovanou většinou), mohla uplatnit právo veta za situace, že jsou ohroženy její národní zájmy. Následně muselo být rozhodnuto jednomyslně (Goňcová et al., 2012, s. 31). Lucemburský kompromis měl obrovský účinek a zablokoval další hlubší vývoj integrace až do obnovení většinového hlasování po přijetí Jednotného evropského aktu. Pravidlo jednomyslnosti se totiž stalo pravidlem téměř pro všechno (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 44-45).

³⁸ Premiérem UK byl Wilson od r. 1964 do r. 1970 a od r. 1974 do r. 1976 (Tikkanen et al., 2019).

³⁹ S UK se o vstup snažily i další státy usilující o členství již v r. 1961 (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 43).

Po dvou neúspěšných pokusech nezbyvalo Dánsku, Irsku, Norsku a UK nic jiného, než čekat. V r. 1969 de Gaulle rezignoval a novým francouzským prezidentem se stal Georges Pompidou (Lacina et al., 2011, s 53). I tak se však francouzská politika nezměnila a UK muselo zůstat vně, dokud nebude vyřešena SZP. Další otázkou bylo směřování EEI, které objasnily dvě zprávy: Wernerova a Davignonova⁴⁰ (Booker & North, 2006, s. 166).

Premiérem UK se v červnu r. **1970** stal první vyjednaváč UK o členství v EHS **Edward Heath**⁴¹ a hned dva týdny po svém zvolení vyslal své zástupce do Bruselu, aby jednali o vstupu UK do Evropských společenství (**třetí přihláška**). Přítomna byla také delegace dalších, již dříve o členství usilujících zemí (Gerbet, 2004, s. 229).

Spornými body jednání se staly příspěvky UK do rozpočtu EHS⁴². Kvůli pravidlům financování SZP, která spotřebovávala téměř 91 % celého rozpočtu EHS „...to vypadalo, že britský příspěvek bude zcela neúměrný velikosti britského národního důchodu.“ (Booker & North, 2006, s. 169). Pro UK byl kontroverzní také obsah Wernerovy a Davignonovy zprávy, které předznamenávaly propojenost UK s dalšími členy EHS v obdobném měřítku, v jakém jsou propojeny USA. Tyto zprávy však prošly v parlamentu UK prakticky bez povšimnutí (naštěstí pro Heatha, který Pompidouovi potvrdil, že je UK ochotno se do projektu plně zapojit). Heathovým stanoviskem, ve kterém hovořil o tom, že nebyly učiněny žádné závazky k tomu, jak rychle by mělo dojít k postupu k hlubší integraci, (Booker & North, 2006, s. 171-175), se dle autora práce inspirovala řada nynějších členských států EU včetně České republiky (ČR).

Další vývoj EEI měl již dávno naplánované své směřování. Vyvstaly také další problémy, tentokrát v oblasti rybolovu. Země žádající o vstup si s sebou nesly cenné bohatství v podobě bohatých rybářských vod. Heath se snažil nalézt s EHS kompromis, o kterém však Norové nechtěli ani slyšet (Booker & North, 2006, s. 179-187).

Smlouva podepsaná v r. 1972 Dánskem, Irskem, Norskem a UK měla Evropská společenství rozšířit o čtyři nové země (Gerbet, 2004, s. 228). Norsko se v důsledku referenda nakonec rozhodlo neúčastnit, a v r. 1973 se tak Evropská společenství rozšířila

⁴⁰ Wernerova zpráva se týkala hospodářské a měnové unie, Davignonova se zabývala politickou unií (Booker & North, 2006, s. 166).

⁴¹ Premiérem UK byl Heath od r. 1970 do r. 1974 (Tikkanen et al., 2019).

⁴² UK mělo v prvním roce členství uhradit 8,64 % rozpočtu EHS. Po uplynutí přechodného období však 18,92 %. Booker a North (2006, s. 177) dodávají, že nebylo stanoveno žádné omezení, které by zabránilo dalšímu zvyšování příspěvku. Heath proto přišel s návrhem regionální politiky, prostřednictvím které by získal alespoň část peněz zpět formou dotací pro regiony.

o Dánsko, Irsko a UK (Karpová, 2011, s. 46). Počet členů EHS se tím zvýšil na devět. EHS se v novém složení označovalo jako Devítka.

2.1.6 Referendum o vystoupení aneb brexit není novým jevem

Vstupem do EHS si UK slibovalo oživení skomírající ekonomiky. Události, které nastaly téměř současně se vstupem UK do EHS, ovlivnily negativním způsobem následný ekonomický vývoj UK, ale i dalších, nejen západoevropských zemí.

Heatha tížila otázka nevyváženého rozpočtu, a proto za svůj velký úspěch považoval schválení Regionálního rozvojového fondu (RRF). Do RRF však putovalo pouze 4,8 % prostředků rozpočtu Společenství, zatímco do rozpočtu SZP plynulo 90 %. UK mělo z RRF čerpat 28 %, Itálie 40 % (Booker & North, 2006, s. 195).

V r. 1973 došlo k ropnému šoku a UK, které bylo v již tak dost tíživé situaci⁴³, muselo čelit dalšímu výraznému poklesu ekonomiky. Jomkipurská válka⁴⁴ uvedla EHS v chaos. Cena ropy se zčtyřnásobila a západoevropské ekonomiky byly v ohrožení. Devítka upustila od Monetovy filosofie hledání společného řešení a členské státy narychlo uzavíraly bilaterální dohody s ropnými šejky (Booker & North, 2006, s. 197). Lacina et al. (2011, s. 55) uvádějí, že situace, ke které v důsledku ropných šoků došlo, způsobila skepsi UK k EEI.

Labouristická opozice využila růst cen vyvolaný ropnou krizí ve svůj prospěch a stupňovala tak kritiku k podmínkám vstupu do EHS, které vyjednala konzervativní vláda. Většina obyvatel UK nebyla dostatečně informována a konzervativní vláda nepodnikla dostatečné úsilí k osvětě. Obyvatelé UK tedy prohlašovali „*No Entry on Tory Terms*“⁴⁵ (Gerbet, 2004, s. 240). Jak čas ukázal, nedostatečné úsilí pro vytvoření osvětové kampaně se konzervativní vládě stalo osudným i během dalších klíčových okamžiků, které jsou spojené s evropskými záležitostmi.

K moci se tak dostali labouristé v čele s **Haroldem Wilsonem**⁴⁶, kteří se snažili upravit podmínky vstupu UK do EHS (Kovář & Horčíčka, 2005b, s. 65). Nový francouzský

⁴³ Vysoká inflace, nezaměstnanost a napjaté vztahy s odbory (Booker & North, 2006, s. 197).

⁴⁴ V říjnu r. 1973 zaútočila egyptsko-syrská koalice na Izrael (Čurda et al., 2014, s. 139). Důvodem byl spor o Izraelem anektovaná území v r. 1967 (Kuklík & Kuklík, 1995). Do konfliktu se zapojily USA, které Izraeli dodávaly vojenský materiál. Na to zareagovala Organizace zemí vyvážející ropu (OPEC) skokovým zvýšením cen ropy, omezením její těžby a zavedením embarga na země podporující Izrael (Čurda et al., 2014, s. 139).

⁴⁵ Překlad: „Žádný vstup za podmínek vyjednaných konzervativci.“

⁴⁶ Premiérem UK byl Wilson od r. 1964 do r. 1970 a od r. 1974 do r. 1976 (Tikkanen et al., 2019).

prezident d'Estaing byl přívětivější než jeho předchůdce, přesto však ztrácel trpělivost k řadě labouristických požadavků. Wilson navíc prohlásil, že nové podmínky budou procházet hlasováním v referendu. Jelikož otázka rozpočtu⁴⁷ byla hlavním požadavkem UK, rozhodly se členské státy EHS, částečně také z obavy desintegrace Evropy, Wilsonovým požadavkům vyhovět (Gerbet, 2004, s. 240-241). Došlo ke schválení opravného mechanismu, který měl snížit výši příspěvků UK do rozpočtu Devítky. Mechanismus měl fungovat na principu zpětného vyplácení finančních prostředků pro ty státy, které by se ocitly v nepříznivé situaci (Kovář & Horčíčka, 2005b, s. 65). Státy by však musely splnit řadu podmínek. Ty však žádná země nikdy nesplnila, a tak mechanismus nikdy nefungoval (Gerbet, 2004, s. 242).

Dva roky po vstupu UK do EHS vypsala labouristická vláda referendum o setrvání v EHS. I přesto, že k žádným faktickým rozpočtovým změnám nedošlo, vyslovilo se 62,5 % hlasujících voličů⁴⁸ UK pro setrvání v EHS (Lacina et al., 2011, s. 55). Rozpočtová otázka však neutichla a k jejímu vyřešení ve prospěch UK došlo o několik let později.

Labouristická vláda učinila ještě jedno zásadní rozhodnutí, a to v oblasti Evropského měnového systému, jehož nejdůležitější součástí byl Evropský mechanismus směnných kurzů (ERM)⁴⁹. Účast v ERM byla pro členské státy dobrovolná a premiér **James Callaghan**⁵⁰ se rozhodl proti vstupu GBP do ERM. Část konzervativců podporovala účast UK v ERM z ekonomických i politických důvodů. Názor předsedkyně konzervativní strany Margareth Thatcherové na účast v ERM byl ale od samého počátku odmítavý (Moore, 2015, s. 399-401).

2.2 Integrovaný proces v době členství Spojeného království

Cílem této subkapitoly je poukázat na problematické oblasti během členství UK v EU (respektive v EHS / Evropském společenství), na kterých bylo obtížné se domluvit. Mezi tyto oblasti patřila SZP, oblast rybolovu či společná politika v oblasti energetiky (Booker & North, 2006; Kovář & Horčíčka, 2005b). Vůbec nejsložitějším problémem byla

⁴⁷ Problematika výše příspěvku UK do rozpočtu Společenství se v EHS označovala zkratkou BBQ (British Budgetary Question – Britská rozpočtová otázka. Později se tato zkratka prezentovala jako Bloody British Question – Prokletá britská otázka) (Booker & North, 2006, s. 223).

⁴⁸ Volební účast činila 64,5 % (Booker & North, 2006, s. 209).

⁴⁹ Účastníci ERM „...měli stanovenou centrální paritu národní měny vůči ECU, z níž byla odvozena pásma přípustných kurzových fluktuací“ (Bednářová, 2014b, s. 211). ECU = European Currency Unit (Evropská měnová jednotka).

⁵⁰ Premiérem UK byl Callaghan od r. 1976 do r. 1979 (Tikkanen et al., 2019).

dle Kováře a Horčíčky (2005b) otázka přípravy jednotného rozpočtu Evropských společenství. Docházelo ke sporům, neboť každá země chtěla hájit své národní zájmy. Největším přispěvatelem do rozpočtu Společenství bylo právě UK. Když v r. 1979 ve volbách zvítězili konzervativci, a do čela vlády usedla **Margareth Thatcherová**⁵¹, začala její vláda prosazovat revizi výše příspěvku.

2.2.1 Margareth Thatcherová a definitivní vyřešení rozpočtové otázky

Rozpočtová otázka nebyla i přes existenci opravného mechanismu stále vyřešena. UK dováželo vyšší podíl zboží z Commonwealthu a z dalších třetích zemí, než z členských států EHS (Moore, 2015, s. 464). Dovoz ze třetích zemí byl zatížen clem, které plynulo do společného rozpočtu. Clo tedy představovalo určitou daň za to, že UK nakupuje zboží mimo EHS, i když by mohlo nakupovat zboží od členských států. Jistou možností tedy bylo uplatňovat komunitární preference, což by ale znamenalo odklon obchodu (Booker & North, 2006, s. 224).

Thatcherová⁵², která v očích Francouzů představovala hrozbu pro SZP (Moore, 2015, s. 510), byla odhodlána velikost příspěvku UK do rozpočtu Společenství zredukovat. Na zasedání Evropské rady (ER) v Dublinu v r. 1979 byla Thatcherové nabídnuta refundace ve výši 33 %, kterou však odmítla jako nedostatečnou (Harris, 2014, s. 179).

Rozpočtový problém se podařilo vyřešit ve dvou fázích. Nejprve bylo v r. 1980 rozhodnuto o dvoutřetinové refundaci příspěvku UK na tři roky⁵³. Nejednalo se však o trvalé řešení, a Thatcherová tak nebyla s výsledkem spokojena (Harris, 2014, s. 179-180). V druhé fázi jednání v r. 1984 získala Thatcherová pro UK trvalou výjimku⁵⁴ – procentuální rabat ve výši 66 %, který má být vyplácen automaticky každý rok (Moore, 2016, s. 406-409). Vyjednávací pozici premiérky UK posílila finanční situace EHS, které potřebovalo jednomyslný souhlas členů ER pro zvýšení vlastních zdrojů. Thatcherová tak měla možnost navýšení vlastních zdrojů zamítnout (Harris, 2014, s. 179-180).

⁵¹ Premiérkou UK byla Thatcherová od r. 1979 do r. 1990 (Tikkanen et al., 2019).

⁵² Thatcherová bývá často vnímána jako odpůrce EEI, nebylo tomu tak ale vždy. V době prvního referenda o setrvání UK v EHS doporučovala Konzervativní strana, v jejíž čele stála právě Thatcherová, svým voličům, aby hlasovali pro setrvání země v EHS (Fajmon, 2010, s. 47). Přála si, aby bylo EHS silným a jednotným blokem, který bude vystupovat proti sovětské rozpínavosti. Náklonnost k EHS jí však dlouho nevydržela a vždy byla ve střehu, pokud by měla předat nějakou pravomoc EHS (Moore, 2015, s. 412).

⁵³ Francouzským prezidentem byl v r. 1980 d'Estaing, německým kancléřem Schmidt (Harris, 2014, s. 179).

⁵⁴ Francouzským prezidentem byl v r. 1984 Mitterrand, německým kancléřem Kohl (Harris, 2014, s. 179).

Evropská společenství se v r. 1981 rozšířila o Řecko a v r. 1986 o Španělsko a Portugalsko. Od r. 1986 se společenství označovalo jako Dvanáctka (Lacina et al., 2011, s. 56-59). Pro další posun EEI bylo nezbytné dokončit společný trh, což se stalo prioritou EK v čele s Jacquesem Delorsem. Pod vedením komisaře UK Arthura Cockfielda publikovala EK v r. 1985 Bílou knihu o vnitřním trhu, která stanovila definitivní termín pro dokončení JT a pomohla vymezit obtíže spojené s jeho budováním. EK navrhovala dokončit tzv. Evropu bez hranic k 1. lednu 1993 (Fiala & Pitrová, 2003, s. 116-117). V r. 1985 došlo také k podpisu Schengenské dohody, která umožnila vytvořit prostor bez kontrol osob na vnitřních hranicích⁵⁵. Výjimky pro UK vymezila Amsterodamská smlouva z r. 1997 (Lacina et al., 2011, s. 57-58).

Pro směřování EEI je významný rok 1986, neboť došlo k podpisu Jednotného evropského aktu (JEA), který představoval revizi smluv podepsaných v Paříži a v Římě. Základem JEA „...je dodržení termínu pro konečnou realizaci jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992.“ (Goňcová et al., 2012, s. 33). Schválení JEA znamenalo také odstranění práva veta při hlasování v ER ve vybraných oblastech, zapojení Evropského parlamentu (EP) do legislativního procesu a také nastínilo další směr EEI, která měla postupovat k přijetí společné měny a k prohlubování spolupráce v oblasti zahraniční politiky (Fiala & Pitrová, 2003, s. 119). Problematika společné měny a vytvoření hospodářské a měnové unie (HMU) vyvolala další pomyslnou bitvu mezi Thatcherovou a EHS. Pro Thatcherovou byla představa společné měny natolik nepředstavitelná, že uvažovala o tom, že bude JEA vetovat. Ministerstvo zahraničí UK jí však tento krok rozmluvilo (Booker & North, 2006, s. 260).

Thatcherová se po r. 1986 stále častěji ocitала ve sporech nejen se svými kolegy v EHS, ale také s členy vlády, kteří si stále více přáli (ať už z ekonomických či politických důvodů), aby GBP vstoupila do ERM. Thatcherová také zásadně odmítala jakoukoli představu společné měny (Booker & North, 2006, s. 263-280). Když byla v dubnu r. 1989 předložena Delorova zpráva, která představila tři etapy realizace HMU (Bednářová, 2014b, s. 212), byla Thatcherová proti jejímu záměru (Booker & North, 2006, s. 288). Po dlouhém odmítání se ale začátkem října r. 1990 rozhodla (pod nátlakem svých

⁵⁵ Schengenský prostor v r. 1987 tvořilo pět zemí: země Beneluxu, Francie a Německo. Postupem času se připojovaly další země Společenství i země mimo něj. Některé členské země si vyjednaly výjimku (Lacina et al., 2011, s. 57-58).

spolupracovníků) ke vstupu GBP do ERM (Harris, 2014, s. 280), požadovala ale splnění několika podmínek (např. Fajmon, 2010, s. 129).

2.2.2 John Major a opt-out z povinnosti zavést společnou měnu

Thatcherová se po těsném vítězství v boji o post vůdce Konzervativní strany rozhodla dalšího kola neúčastnit a na svou funkci rezignovat. Podporu vyjádřila svému spojenci **Johnu Majorovi**⁵⁶ (Fajmon, 2010, s. 130-132), který ji vystřídal v premiéřské pozici.

Výsledkem sporů o vstup GBP do ERM bylo jen dvouleté setrvání GBP v ERM, neboť v r. 1992 byl proti GBP podniknut útok na měnovém trhu. Majorova vláda se snažila udržet kurz GBP na stanovené úrovni. Úsilí však bylo neúspěšné a GBP byla z ERM stažena. Kurz GBP se tak navrátil k volně plovoucímu režimu (Fajmon, 2010, s. 129).

V r. 1992 zareagovaly na JEA členské státy EFTA a vyjednály si s EHS dohodu o vytvoření Evropského hospodářského prostoru (EHP). Počátkem r. 1993 začal v EHS fungovat JT a o rok později vznikl EHP, který přenesl jisté výhody JT i na členské státy EFTA.⁵⁷ Dohoda o EHP neobsahuje závazná ustanovení ve všech oblastech JT (López & Rakstelyte, 2020).

V prosinci r. 1991 se uskutečnilo setkání ER v nizozemském Maastrichtu. Po dlouhých jednáních došlo 7. února 1992 k podpisu dvou smluv (Smlouva o založení Evropského společenství (ES) a Smlouva o EU), které jsou souhrnně označovány jako **Maastrichtská smlouva** (Bednářová, 2014a, s. 194). Smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou a musela být ratifikována, což se neobešlo bez komplikací⁵⁸ (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 52). Na základě ratifikace Maastrichtské smlouvy vzniklo k 1. listopadu 1993 ES⁵⁹ a EU⁶⁰ (Goňcová et al., 2012, s. 35). Smlouvy z Maastrichtu jsou označovány jako počátek nové etapy EEI, neboť stanovily cíl vytvořit HMU (Bednářová, 2014a, s. 193-194).

⁵⁶ Premiérem UK byl Major od r. 1990 do r. 1997 (Tikkanen et al., 2019).

⁵⁷ V době jednání o EHP mělo ESVO sedm členů: Finsko, Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Rakousko, Švédsko a Švýcarsko. Švýcaři v referendu účast v EHP odmítli (López & Rakstelyte, 2020).

⁵⁸ V parlamentu UK prošla smlouva i při specifických podmínkách pro UK jen s obtížemi. Francie uspořádala referendum, ve kterém smlouvu podpořilo jen 51,4 % Francouzů (Baldwin & Wyplosz, 2013, s. 52). V dánském referendu byla smlouva zamítnuta 50,7 % voličů. Na základě udělených výjimek se v druhém referendu vyjádřilo 57 % dánských voličů pro smlouvu (Booker & North, 2006, s. 322-332).

⁵⁹ Smlouva o založení ES změnila název EHS na ES, neboť vykonávané činnosti přesáhly čistě ekonomickou oblast. ES disponovalo právní subjektivitou, mohlo přijímat nové členy a uzavírat smlouvy (Bednářová, 2014a, s. 194-195).

⁶⁰ EU nebyla až do 1. 12. 2009 (Lisabonská smlouva) mezinárodní organizací, protože nedisponovala právní subjektivitou (Bednářová, 2014a, s. 195).

Při podpisu Maastrichtské smlouvy si UK vyjednalo spolu s Dánskem trvalou výjimku (tzv. opt-out) z povinnosti zavést společnou měnu. UK se tedy mohlo svobodně rozhodnout, zda v budoucnosti svou národní měnu vymění za euro (Smlouva o fungování EU, 2012, protokol 15 a 16). Zamítavý postoj UK k euru plynul v první řadě z nedůvěry k projektu společné měny, v druhé řadě sehrála svou roli tradice (Fojtíková & Vahalík, 2016, s. 50). I v UK se však za tento krok na Majora svalila kritika za vytváření dvou rychlostní Evropy (Booker & North, 2006, s. 318). V UK však začalo vzrůstat euroskepticismus a uvnitř Konzervativní strany vznikla skupina odpůrců EEI označovaná jako ERG (European Research Group) (Marek, 2019, s. 26).

Po pádu železné opony byla snaha o postupné přidružování bývalých komunistických ekonomik s konečným cílem vstupu těchto zemí do ES. Na zasedání ER byla v r. 1993 vyhlášena **Kodaňská kritéria**⁶¹, která určují podmínky vstupu do ES. V r. 1995 se ES rozšířilo o Finsko, Rakousko a Švédsko (Patnáctka). Od 1. ledna 1995 tvoří EFTA pouze Island, Lichtenštejnsko, Norsko⁶² a Švýcarsko (Lacina et al., 2011, s. 64).

2.2.3 Labouristé u moci: Tony Blair a Gordon Brown

John Major, prvotně velký nadšenec ES, postupem času měnil kurz a očekával krach HMU. Euroskeptická část konzervativců vyžadovala, aby bylo formulováno, že UK trvale odmítá členství v HMU (Goněk, 2002, s. 133-134). Ekonomika UK vykazovala skvělé výsledky, které byly dosaženy prostřednictvím restrukturalizace ekonomiky, kterou v 80. letech provedla tehdejší premiérka Thatcherová. Podpora konzervativců však po útoku na GBP a odchodu z ERM zeslábla (Booker & North, 2006, s. 382-383).

Novým premiérem UK se stal labourista **Tony Blair**,⁶³ pod jehož vedením se UK mělo ocitnout ve středu dění EEI. Nicméně odpověď na otázku účasti UK v HMU byla velmi zdrženlivá (Goněk, 2002, s. 134).

Ještě za doby vlády Majora projednávala ER revizi Maastrichtské smlouvy. Jednání však byla zdlouhavá, protože je UK opakovaně blokovalo⁶⁴. Při ratifikaci nové tzv. **Amsterodamské smlouvy**, která vstoupila v platnost 1. května 1999, se vyskytly obdobné problémy s ratifikací jako u Maastrichtské smlouvy. Významnou změnou,

⁶¹ Členská země ES, musí být stabilním demokratickým státem s konkurenceschopnou tržní ekonomikou, která je schopna implementovat legislativu ES do legislativy národní (Lacina et al., 2011, s. 64).

⁶² Norové v referendu účast v ES opět odmítli (Lacina et al., 2011, s. 73).

⁶³ Premiérem UK byl Blair od r. 1997 do r. 2007 (Tikkanen et al., 2019).

⁶⁴ UK nesouhlasilo s postupem EK v záležitosti vývozu hovězího z UK (Fiala & Pitrová, 2003, s. 146).

kteřou přinesla Amsterodamská smlouva, byla legitimizace vícerychlostního modelu integrace (Fiala & Pitrová, 2003, s. 146-148). Našly se oblasti, se kterými UK nesouhlasilo. Byly vymezeny protokoly, které UK a Irsku zaručují samostatné rozhodování o azylové, vízové a přistěhovalecké politice. Další protokol týkající se rovněž UK a Irska státům ponechává právo provádět hraniční kontroly osob, které přijíždějí z členských států ES (Smlouva o fungování EU, 2012, protokol 20, čl. 1). Ač byl tedy Schengenský systém včleněn do Amsterodamské smlouvy, podařilo se UK zůstat mimo něj (Goněk, 2002, s. 137). Během projednávání Amsterodamské smlouvy byl přijat dokument Agenda 2000, jehož cílem bylo připravit ES na rozšíření o země střední a východní Evropy a Středomoří (Lacina et al., 2011, s. 77). UK bylo spolu s Německem podporovatelem dalšího rozšiřování, neboť si, jak uvádí Goněk (2002, s. 138), slibovalo zastavení, či alespoň zpomalení prohlubování EEI.

Blairova vláda deklarující otevřenost Evropě nebyla schopna záměr splnit a v r. 1997 dala najevo, že se první vlny zavádění eura nezúčastní. Vláda rovněž vydala stanovisko, že v období do nejbližších parlamentních voleb UK EUR nepřijme. Velkopřemyslníci, banky a obchodníci v UK ale začali preferovat EUR a Blairova vláda v červnu r. 1998 před Dolní sněmovnou oficiálně deklarovala důvěru v jeho zavedení v UK. Ke skutečnému prohlubování EEI byla však Blairova vláda zdrženlivá (Goněk, 2002, s. 138-141). K 1. lednu 1999 tak bez účasti UK vznikla Evropská měnová unie (EMU) a eurozóna⁶⁵.

V r. 2001 došlo k podpisu **Smlouvy z Nice**, která kvůli obtížím s irskou ratifikací vstoupila v platnost až v r. 2003⁶⁶. Smlouva řešila institucionální problémy spojené s rozšiřováním ES (např. velikost a složení EK) (Bednářová, 2014a, s. 199). K dosud největšímu rozšíření ES došlo 1. května 2004, kdy se ES rozšířilo o ČR, Estonsko, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Maltu, Polsko, Slovensko a Slovinsko (Pětadvacítka). K 1. lednu 2007 došlo k rozšíření o Bulharsko a Rumunsko (Sedmadvacítka) (Lacina et al., 2011, s. 80).

⁶⁵ Pně funkční měnovou unií se EMU stala až 1. března 2002, kdy společná měna euro v členských zemích eurozóny plně nahradila dosavadní národní měny.

⁶⁶ Obtíže, které byly spojeny se smlouvou z Nice, vedly ke snahám o vytvoření a schválení Smlouvy o Ústavě pro Evropu, které měla nahradit doposud vytvořené smlouvy. Výsledky referenda ve Francii a Nizozemí však proces ratifikace této smlouvy zastavily (Goňcová et al., 2012, s. 48-50).

Po těchto rozšířeních ES zaplavila UK vlna pracovních migrantů z nových členských zemí ES, pro které se UK stalo zemí zaslíbenou. Migranti z nových členských zemí byli ochotni vykonávat jakoukoli práci, a to i tu, o kterou Britové mnohdy nejevili zájem. I přesto však začali mít obyvatelé UK pocit, že jim pracovní migranti berou práci. To vytvořilo úrodnou půdu populistickým skupinám (Marek, 2019, s. 27).

Premiér Blair otevřel během předsednictví UK v Radě ministrů v r. 2005 otázku rabatu, který by podle něj měl být zredukován, ovšem pod podmínkou reformy SZP (Kopp & Kocourek, 2005). Dotace ze SZP tvořily v r. 2005 přibližně 43 % výdajů ES (Reuters, 2005). Výše procentuálního rabatu se nezměnila, změnil se způsob jeho výpočtu a sleva pro UK tak byla snížena (Lyons & Meade, 2005). UK se vzdalo části svých výhod ve prospěch nových, podstatně chudších členských států. Výměnou za své ústupky požadovalo UK příslib celkové reformy výdajů ES (Reuters, 2005).

Německá kancléřka Angela Merkelová navrhla v r. 2007 oživit myšlenku Ústavy pro Evropu. Na zasedání ER se nejvyšší představitelé členských zemí shodli na dohodě, která se měla stát základem pro novou smlouvu. V r. 2007 byla v portugalském Lisabonu podepsána **Lisabonská smlouva**⁶⁷ (Goňcová et al., 2012, s. 50-51).

Ratifikace nové smlouvy se neobešla bez komplikací. Nebylo to ale UK, které by proces jejího uvedení v platnost komplikovalo⁶⁸. V UK ratifikoval Lisabonskou smlouvu parlament. Tento krok byl však labouristické vládě v čele s **Gordonem Brownem**⁶⁹ vyčítán. Volba ratifikace smlouvy parlamentem byla v UK pravděpodobně zvolena z důvodu ne příliš příznivé náklonnosti britské veřejnosti k EEI (ČTK, 2009). Posledním ratifikujícím státem Lisabonské smlouvy byla ČR (Lacina et al., 2011, s. 82-83).

Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. prosince 2009. Zrušila ES, udělila právní subjektivitu EU (Smlouva o EU, 2012, čl. 1 a 47) a přinesla celou řadu změn. Pro účely této práce je ale podstatné zmínit, že je to právě Lisabonská smlouva, která je prvním dokumentem v oblasti primárního práva EU, který stanoví postup při ukončování členství v EU (Smlouva o EU, 2012, čl. 50). V r. 2013 se počet členských zemí v EU zvýšil na 28, a to přijetím Chorvatska k 1. červenci 2013.

⁶⁷ Lisabonská smlouva pozměnila Smlouvu o EU a Smlouvu o založení ES (Goňcová et al., 2012, s. 50-51).

⁶⁸ Problém se vyskytl v Irsku, které jako jediné nechalo o Lisabonské smlouvě hlasovat v referendu (Lacina et al., 2011, s. 82-83).

⁶⁹ Premiérem UK byl Brown od r. 2007 do r. 2010 (Tikkanen et al., 2019).

3 Brexit

V současné době lze v EEI jen stěží nalézt komplikovanější téma než je brexit, který rozdělil společnost na ostrovech na dva tábory – na „leavery“, čili zastánce odchodu UK z EU, a „remainery“, tedy podporovatele setrvání UK v EU. Doposud se EU (potažmo EHS/ES) pouze rozšiřovalo, s brexitem však došlo k opačnému procesu, se kterým EU neměla až doposud žádné zkušenosti. Proces brexitu se v UK neobešel ani bez protestních akcí⁷⁰, jejichž účastníci požadovali opětovné referendum či zastavení brexitu. Brexit byl pro mnohé firmy zdrojem nejistoty. Do poslední chvíle totiž nebylo jasné, zda UK opustí EU bez dohody (tvrdý brexit), nebo s vyjednanou dohodou (měkký brexit). Pod pojmem brexit si totiž téměř každý představuje něco jiného. Na pravou míru neuvedl význam pojmu ani často pronášený výrok Theresy Mayové „*brexit means brexit*“⁷¹.

3.1 Brexit krok za krokem

Následující subkapitoly mapují proces brexitu od vypsání referenda premiérem Davidem Cameronem, přes snahy Theresy Mayové o vyjednání brexitové dohody, až po definitivní rozluku UK s EU, která nastala za vlády Borise Johnsona.

3.1.1 David Cameron – muž, který brexitu otevřel dveře

UK si během svého členství v EU vyjednalo řadu výjimek, které byly uvedeny v kapitole 2. V r. 2010 se do čela UK vrátili konzervativci v čele s **Davidem Cameronem**⁷². Cameron se v r. 2016 rozhodl splnit svůj slib⁷³ a vypsát referendum o setrvání UK v EU. Referendum vypsál i přesto, že se mu s EU podařilo vyjednat dokument, který ještě více rozšiřoval zvláštní statut UK v EU (BBC News, 2016a).

Cameron byl zastáncem setrvání UK v EU a ve svém prohlášení uvedl: „...*Leaving Europe would threaten our economic and our national security. Those who want to leave Europe cannot tell you if British businesses would be able to access Europe's free trade*

⁷⁰ Vlastní fotografie autora, které zachycují např. drobnou protestní akci před budovou Parlamentu, je možné vidět v příloze A.

⁷¹ Překlad: „brexit znamená brexit“.

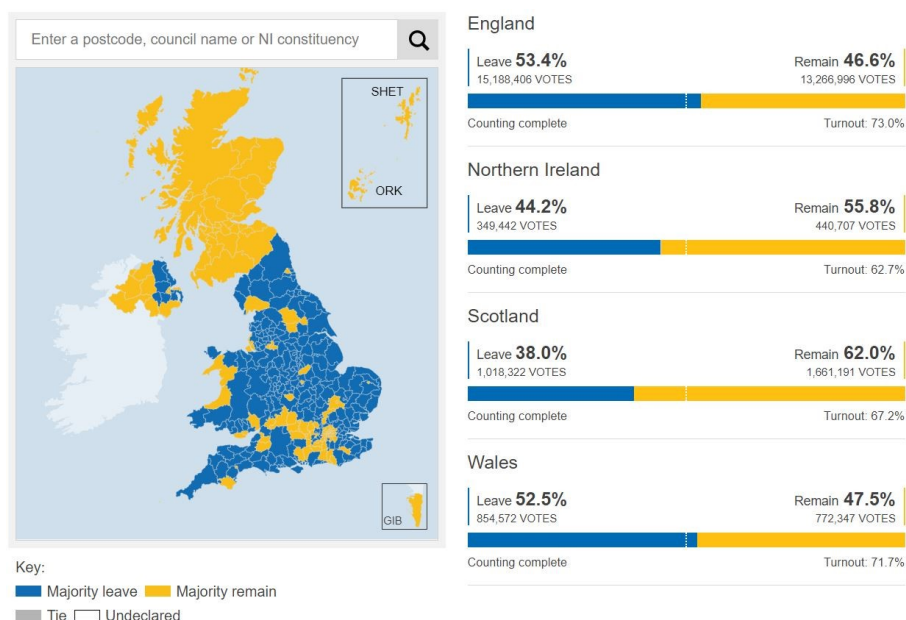
⁷² Premiérem UK byl Cameron od 11. května 2010 do 13. července 2016 (Tikkanen et al., 2019).

⁷³ Cameron slíbil referendum již v r. 2013. Potřeboval uklidnit euroskeptiky v Konzervativní straně (ERG). V době, kdy o referendu hovořil, vládl v koalici s proevropskou Liberálně demokratickou stranou a věřil, že koaliční partner referendum zablokuje. Ve volbách v r. 2015 ale konzervativci získali většinu a mohli tak vládnout bez liberálních demokratů. Referendum, které Cameron vyhlásil tak neměl kdo zablokovat (Marek, 2019, s. 54-55).

single market or if working people's jobs are safe or how much prices would rise. [...] Our special status also means we are out of those parts of Europe that do not work for us. So we will never join the Euro, we will never be part of eurozone bailouts, never be part of the passport-free no borders area or European army or EU superstate. [...] The choice is in your hands, but my recommendation is clear. I believe, that Britain will be safer, stronger and better off in a reformed European Union.⁷⁴ (BBC News, 2016a).

Referendum se uskutečnilo **23. června 2016**. Výsledek byl velmi těsný. Pro odchod z EU hlasovalo 51,9 % občanů, a pro setrvání v EU 48,1 %. Referenda se zúčastnilo 72,2 % voličů (Sychra, 2017, s. 4). Výsledky referenda se lišily i v jednotlivých zemích UK (viz obr. č. 1).

Obr. č. 1: Výsledky referenda o brexitu (2016)

Zdroj: BBC News (2016b)

Voličům byla položena otázka: „Should the [UK] remain a member of the [EU] or leave the [EU]?“, na kterou byly dvě odpovědi: „Remain a member of the [EU]“ nebo „Leave the [EU]“⁷⁵ (BBC News, 2016c). Referendum však neřešilo otázku, jak vztah s EU ukončit, což se v budoucnosti ukázalo jako velký problém, neboť představa o tom, co je

⁷⁴ Překlad: „Opouštění EU může ohrozit naši ekonomiku a naši národní bezpečnost. Ti, kteří chtějí opustit EU nejsou schopni říci, zda si firmy z UK uchovají přístup na JT EU, zda jsou zabezpečena pracovní místa, nebo jak moc mohou vzrůst ceny. [...] Naše speciální postavení v EU znamená, že se nemusíme účastnit těch oblastí EU, které nejsou v souladu s našimi zájmy. Nikdy tedy nepřijmeme euro a nebudeme součástí záchranných balíků eurozóny, nikdy nebudeme součástí prostoru bez pasových kontrol, evropské armády nebo evropského superstátu. [...] Volba je ve vašich rukou, ale mé doporučení je jasné. Věřím, že UK bude v reformované EU bezpečnější, silnější a lepší.“

⁷⁵ Překlad: „Mělo by UK zůstat členem EU nebo EU opustit? Zůstat členem EU / Opustit EU.“

brexit, byla pro každého Brita odlišná. Skalní příznivci brexitu (jako např. Nigel Farage⁷⁶, Jacob Rees-Mogg⁷⁷ či Boris Johnson⁷⁸) se přikláněli k tzv. „**tvrdému brexitu**“. Tím je myšleno rozvázání politických i ekonomických svazků UK s EU a s tím spojené opuštění JT i celní unie. Tzv. „**měkký brexit**“ není dle výše zmíněných politiků skutečným brexitem, protože by UK zůstalo s EU v jistém svazku, který by ji neumožnil provádět autonomní rozhodování v řadě oblastí (Marek, 2019, s. 17). Zde by autor rád doplnil souvislost s historickými událostmi, které byly uvedeny v kapitole 2. Byla to právě obava ze ztráty možnosti autonomně rozhodovat, která vedla k odmítavému postoji ze strany UK k integračním aktivitám. Jak tedy můžeme vidět, v kontextu historického vývoje je nezávislé rozhodování dlouhodobě citlivým tématem.

3.1.1.1 Motivy k volbě „Odchod“

Otázkou však zůstává, jaký motiv měli obyvatelé UK k volbě odchodu z EU. V době před konáním referenda se objevovala tři zásadní témata, a to migrace, příspěvky do unijního rozpočtu a touha po opětovném autonomním rozhodování. Svou roli také jistě sehrál dlouhodobý euroskeptický pohled na EEI.

Příspěvky UK do rozpočtu EU

Jako každý členský stát, přispívalo i UK během svého členství do unijního rozpočtu, z něhož ale obdrželo finanční prostředky na podporu různých oblastí. Programy EU zahrnují fondy na podporu zemědělství, rozvoj regionů či zlepšení konkurenceschopnosti (Keep, 2021).

Příspěvek UK do rozpočtu představoval problém již při vyjednávání o vstupu UK do EHS (viz kapitola 2.1.5). Otázka výše příspěvku byla několik let sporným bodem, k jehož vyřešení ve prospěch UK došlo až v čele s premiérkou Thatcherovou, která vyjednala

⁷⁶ Farage byl členem Konzervativní strany, kterou však v r. 1992 na protest Maastrichtské smlouvy opustil. V r. 1993 založil euroskeptickou stranu UKIP (United Kingdom Independence Party), se kterou kandidoval do EP. Sám Farage byl poslancem EP od r. 1999 až do 31. ledna 2020 (naposledy kandidoval se svou novou stranou Brexit Party). Marek (2019, s. 67) uvádí, že Farage „*rozehrál hru, která vedla k referendu o vystoupení z [EU]*.“ Farageovým tématem je rybolov a také migrace, která se stala zlomovým bodem kampaně (Marek, 2019, s. 67-68).

⁷⁷ Rees-Mogg je členem Konzervativní strany a dlouhodobým podporovatelem odchodu UK z EU. Je také členem euroskeptické skupiny ERG (Marek, 2019, s. 49-52).

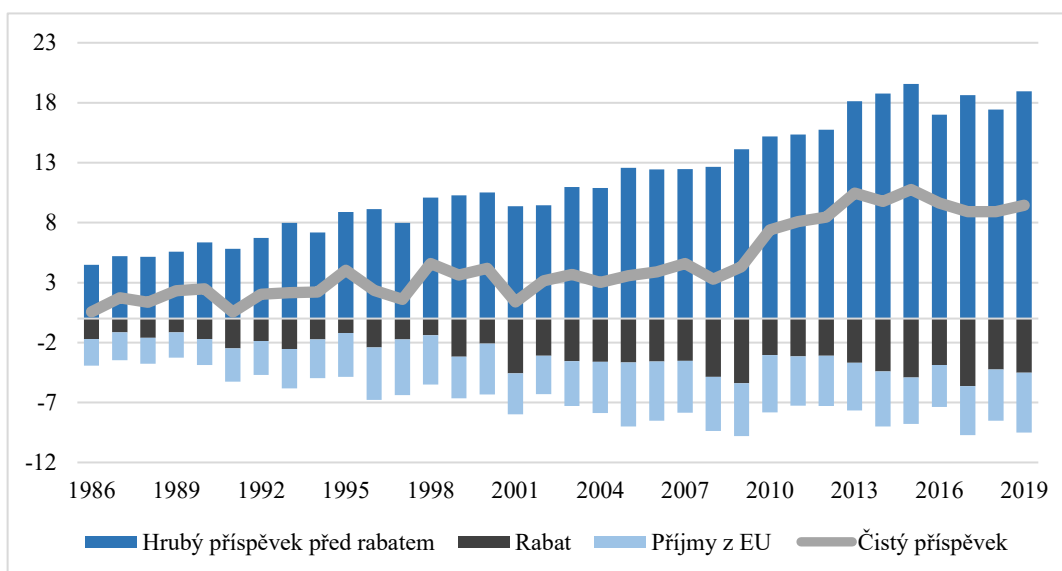
⁷⁸ Johnson, který dlouhá léta vyzdvihoval přínosy členství UK v EU, oznámil v únoru r. 2016 premiérovi Cameronovi své připojení ke kampani za odchod UK z EU. Pro příznivce brexitu znamenal příklon bývalého londýnského starosty velký přínos. V souvislosti s tím hovoří Clarke, Goodwin a Whitely (citováno z Marek, 2019, s. 25) o tzv. „*efektu Boris*“, neboli o zvýšení vážnosti a důvěryhodnosti kampaně za odchod.

66% rabat (viz kapitola 2.2.1). Účelem slevy bylo snížit vysoký čistý příspěvek UK, který neodpovídal výkonu jeho ekonomiky. Ke změně způsobu výpočtu rabatu svolil premiér Blair v r. 2005 (viz kapitola 2.2.3).

Finanční prostředky, které do UK plynuly z EU, měly dvě formy. První forma zahrnovala prostředky, které byly přiděleny vládě. Do UK putovaly finanční prostředky převážně ze strukturálních a zemědělských fondů EU. Druhá forma zahrnovala prostředky, které EK přidělovala na základě žádosti konkrétním organizacím⁷⁹ (Keep, 2021).

Na obr. č. 2 je možné vidět dlouhodobý vývoj velikosti příspěvků UK do rozpočtu EU (EHS/ES). V příjmech z EU jsou kalkulovány pouze ty příjmy, které byly přiděleny vládě UK. Finanční prostředky, které přiděluje EK přímo vybraným organizacím, nejsou v obr. č. 2 zahrnuty.

Obr. č. 2: Příspěvek UK do rozpočtu EU (EHS/ES) v mld. GBP (1986–2019)⁸⁰

Zdroj: Keep (2021), zpracováno autorem

V tab. č. 1 je možné vidět velikost hrubého příspěvku UK do rozpočtu EU mezi lety 2014 a 2019. Hrubý příspěvek je složen ze cla a zemědělských dávek, podílu na DPH a příspěvku z HND. Hrubý příspěvek je snížen o rabat⁸¹ a příjmy, které UK získá z EU.

⁷⁹ EK přímo přispívala na činnost programů Horizon 2000 (výzkum a inovace), Erasmus+ (vzdělávací program) či Kreativní Evropa (kultura) (Keep, 2021).

⁸⁰ Tabulka s konkrétními daty je v příloze B.

⁸¹ Výše slevy je každý rok stanovována složitým výpočtem, který je spojen s několika proměnnými a který se postupem času vyvíjel tak, aby zohledňoval vývoj v EU a její systém financování (European Parliament, 2016).

Výsledkem je čistý příspěvek. Finanční prostředky, které přiděluje EK přímo vybraným organizacím nejsou v tab. č. 2 zahrnuty.

Rabat představuje 66 % rozdílu mezi příspěvky UK do rozpočtu EU a příjmy, které z rozpočtu EU získá. Výpočet je náročný a odvíjí se od velikosti jednotlivých složek hrubého příspěvku a příjmů z EU (European Parliament, 2016).

Tab. č. 1: Příspěvek UK do rozpočtu EU v mld. GBP (2014–2019)

	Výdajové položky				Hrubý příspěvek před rabatem	Rabat	Celkový příspěvek po rabatu	Příjmy z EU	Čistý příspěvek
	Cla a zemědělské dávky	Podíl DPH	Příspěvek z HND	Úpravy DPH a HND					
2014	2,238	2,388	12,521	1,631	18,778	4,416	14,362	4,583	9,779
2015	2,325	2,661	14,003	0,571	19,560	4,914	14,646	3,883	10,763
2016	2,463	2,677	11,856	0,000	16,996	3,878	13,118	3,492	9,626
2017	3,172	3,040	12,154	0,258	18,624	5,633	12,991	4,084	8,907
2018	2,608	3,074	14,267	-2,505	17,444	4,247	13,197	4,273	8,924
2019	2,711	2,966	14,044	-0,777	18,944	4,516	14,428	4,988	9,440

Zdroj: Keep (2021), zpracováno autorem

Hodnocení přínosu členství v EU jen na základě výše čistého příspěvku do rozpočtu EU je dle autora jakýmsi hokynářským přístupem, který nereflektuje ekonomické výhody, které jsou spjaté s členstvím v JT, ze kterého mohou těžit nejen podniky. Na druhou stranu nemusí velikost čistého příspěvku odrážet ani potenciální nevýhody spojené s členstvím v EU.

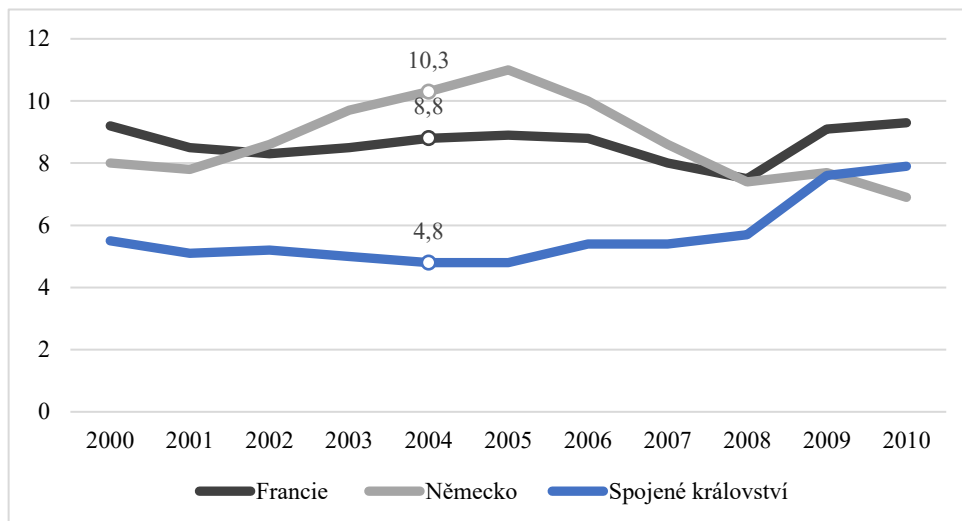
Migrace

V r. 2015 začali do EU proudit migranti z Blízkého Východu. Jednalo se o uprchlíky žádající o azyl (Wawrosz, 2016, s. 103). V očích „leaverů“ se ale jako problém nejevili pouze uprchlíci, ale také pracovní migranti ze členských zemí EU. Po doposud největším rozšíření EU byla situace s pracovními migranty v UK odlišná od situace v době před referendem.

V r. 2004 se ES rozšířilo o deset zemí. Řada občanů z osmi postkomunistických zemí se rozhodla využít příležitosti a vycestovat za prací do bohatších zemí ES. Německo a Francie se v r. 2004 potýkaly s podstatně vyšší nezaměstnaností, než např. UK

(viz obr. č. 3). Francouzi vnímali rozšíření na východ, které bude doprovázeno pohybem levnější pracovní síly, jako hrozbu⁸² (Marek, 2019, s. 203).

Obr. č. 3: Nezaměstnanost ve Francii, Německu a UK v % (2000–2010)

Zdroj: IMF (2021), zpracováno autorem

V čele UK, které bylo dlouhá léta vstřícné vůči nejružnějším národnostem, stál labourista Blair, který umožnil přístup na pracovní trh občanům z nových členských států (v UK jsou postkomunistické státy, které vstoupily do ES v r. 2004 označovány zkratkou EU8)⁸³. Řada obyvatel UK se začala obávat, že příchod levnější pracovní síly vyvolá tlak na snížení mezd. Po rozšíření ES o Bulharsko a Rumunsko (EU2) si i UK vyjednalo přechodné období, v rámci kterého uzavřelo obyvatelům těchto zemí přístup na pracovní trh (Marek, 2019, s. 203-204).

Pracovníci z EU8 a EU2 přišli do UK za vidinou lepšího výdělku. Většinou ale vykonávali méně kvalifikovanou práci v zemědělství, u které skutečně ovlivnili velikost mzdy. Tato práce, o kterou již Britové ve většině případů nejeví zájem, se stala doménou těchto pracovníků (Marek, 2019, s. 213). To, do jaké míry ovlivnili pracovníci ze zemí EU8 a EU2 mzdy Britů, zkoumal Národní ústav pro ekonomická a sociální studia UK. Mzdy Britů byly za osm let sníženy přibližně o 1 % (Porters, 2016).

⁸² Pro označení levnější pracovní síly z nových členských zemí ES se ve Francii vžil pojem „polský instalatér“, který měl o práci připravit většinu francouzských řemeslníků (Marek, 2019, s. 203).

⁸³ Společně s UK otevřelo svůj pracovní trh také Irsko a Švédsko. Další země ES svůj pracovní trh pro novou pracovní sílu dočasně uzavřely (Procházková, 2004). Migranti, kteří v UK pracovali, měli nárok na stejné sociální dávky jako rodilí Britové (přídavky na děti, dorovnání příjmů do životního minima, přídavky na bydlení). Pokud nezaměstnaný žádal o podporu, hrozila mu deportace (Marek, 2019, s. 203).

Autonomní rozhodování

V neposlední řadě viděli Britové v odchodu UK z EU možnost opětovného převzetí kontroly nad zemědělstvím, rybolovem či obchodní politikou. Vizí bylo také obnovení historických vazeb se zbytkem světa (Marek, 2019, s. 12-13). Autor by rád poukázal na souvislost s poválečnými událostmi, které poukazují na to, že spíše než na kontinentální Evropu se UK orientovalo na země Commonwealthu a „zvláštní vztahy“ s USA (viz kapitola 2.1). Otázkou však zůstává, jaké výhody přinese autonomní rozhodování běžným občanům. Zdá se, že v brexitu spatřovala řada převážně starších obyvatel „staré dobré časy“ viktoriánské doby, tedy éru vrcholného období britského impéria (Marek, 2019, s. 36).

3.1.1.2 Kampaň před referendem

Výše zmíněné důvody byly však do značné míry způsobeny kampaněmi, které byly vedeny „leavery“. Výroky jako „získejme zpět kontrolu, zachraňme naše peníze nebo zastavme migraci“ patřily mezi klíčová slova kampaní, které měly vzbudit touhu obyvatel UK po změně. Tyto kampaně se však z velké části nezakládaly na pravdě.

Oficiální kampaní za setrvání UK v EU se stala kampaň **Britain stronger in Europe**⁸⁴ v čele s premiérem Cameronem. Kampaň poukazovala na ekonomické výhody členství v EU a na ekonomické ztráty a nejistotu, která bude s brexitem spojena. Poukazovala také na to, že členství UK v EU posiluje globální vliv UK (Marek, 2019, s. 75-77).

Oficiální kampaní za odchod UK z EU se stala kampaň **Vote Leave**⁸⁵ v jejímž čele stál Boris Johnson, Michael Gove⁸⁶ a Dominic Cummings⁸⁷. Působila ale celá řada dalších kampaní: **Grassroots Out**⁸⁸ (Farage), **Leave. EU**, **Labour Leave**, **BeLeave**. Kampaně využívaly výroky jako: „získejme zpět kontrolu, zachraňme naše peníze nebo zastavme migraci“. Ty skvěle působily na emoce občanů. Jako příklad lze uvést kampaň,

⁸⁴ Překlad: „Británie je v Evropě silnější“.

⁸⁵ Překlad: „Volte odchod“.

⁸⁶ Gove vystoupil s tématem bezpečnostní hrozby vstupu Turecka do EU (Marek, 2019, s. 87).

⁸⁷ Cummings byl ředitelem a stratégem kampaně Vote Leave. V kampani se rozhodl pro využití statistik a sociálních sítí (Mance & Parker, 2016).

⁸⁸ Překlad: „Vypadněmě“.

kteřá zastrařovala občany blížícím se vstupem Turecka do EU⁸⁹ nebo autobus, kteřý uváděl nepravdivé údaje o příspěvcích UK do rozpočtu EU⁹⁰ (Marek, 2019, s. 74-91).

Marek (2019, s. 32) uvádí, „že v přemýšlení a rozhodování o brexitu nehrály fakta ani argumenty zdaleka tak důležitou roli jako emoce.“ Dle autora je také vhodné uvést, že již několik málo hodin po referendu o brexitu začaly na povrch vyplouvat nejasnosti ohledně kampaně za odchod UK z EU.

Farage přiznal, že nejvíce proklamovaná výhoda⁹¹ brexitu byla vymyšlená, byly uděleny pokuty za nejasnost s financováním kampaně a ukázalo se, že se na kampani za brexit podílela také společnost Aggregate IQ, jež je dceřinou společností Cambridge Analytica, kteřá již v té době měla na svém kontě skandál s odcizením dat (Schönová & Sochor, 2018). Referendum o brexitu bylo prvním referendem digitální éry. Byla využita data z řady zdrojů, kteřé napomohly vytvořit osoby a na základě nich cílenou komunikaci. Data využívaly obě strany, Vote Leave se však dokázalo lépe zaměřit na svou cílovou skupinu a nepodcenilo ani sílu sociálních sítí (Marek, 2019, s. 84-85).

3.1.2 Theresa Mayová

Cameron, kteřý se přikláněl na stranu „remainerů“ byl výsledkem referenda více než překvapen, a rozhodl se na svou funkci rezignovat. V premiérském postu ho vystřídala konzervativní politička **Theresa Mayová**⁹², kteřá se, stejně jako Cameron, stavěla do pozice „remainera“ (Marek, 2019, s. 54-56).

Referendum není samo o sobě právně závazné. Vláda a parlament UK s ním mohly naložit dle svého uvážení (Malý, 2017, s. 14-15). Vystoupení členské země z EU upravuje **čl. 50 Smlouvy o EU**, kteřý uvádí, že:

„Každý členský stát se v souladu se svými ústavními předpisy může rozhodnout z Unie vystoupit.“ (Smlouva o EU, 2012, čl. 50, odst. 1).

⁸⁹ Náměstkyně ministra obrany Penny Mordauntová doplnila plakát prohlášením, že se Turecko na vstup do EU chystá a UK tomu nebude moci zabránit (Marek, 2019, s. 89). To je však nepravdivá informace, neboť, jak uvádí primární právo EU, o přijetí nového členského státu do EU rozhoduje Rada ministrů jednomyslně (Smlouva o EU, 2012, čl. 49). UK by tedy mělo možnost vstup Turecka do EU vetovat.

⁹⁰ Kampaň uváděla, že UK posílá týdně do rozpočtu EU 350 milionů liber a navrhovala jejich využití ve zdravotnictví. Tato suma je však bez doplňujícího komentáře dost zavádějící. Jedná se totiž o hrubou výši příspěvku, kteřá nebere v úvahu rabat ani finanční prostředky, kteřé UK získá z rozpočtu EU. Velikost příspěvku UK mezi lety 2014–2019 je možné vidět v příloze C.

⁹¹ Kampaň proklamující 350 milionů liber týdně do zdravotnictví nebyla dílem Farage (Grassroots Out), ale Johnsona (Vote Leave) (Marek, 2019, s. 57).

⁹² Premiérkou UK byla Mayová od 13. července 2016 do 24. července 2019 (Tikkanen et al., 2019).

„Členský stát, který se rozhodne vystoupit, oznámí svůj záměr [ER]. S ohledem na pokyny [ER] Unie sjedná a uzavře s tímto státem dohodu o podmínkách jeho vystoupení, s přihlédnutím k rámci jeho budoucích vztahů s Unií. [...]“ (Smlouva o EU, 2012, čl. 50, odst. 2).

„Smlouvy přestávají být pro dotyčný stát použitelné dnem vstupu dohody o vystoupení v platnost, nebo nedojde-li k tomu, dva roky po oznámení podle odstavce 2, nerozhodnely [ER] jednomyslně po dohodě s dotyčným členským státem o prodloužení této lhůty.“ (Smlouva o EU, 2012, čl. 50, odst. 3).

Po řadě komplikací⁹³ předsedkyně vlády UK Mayová 29. března 2017 požádala ER podle čl. 50 o ukončení členství UK v EU. V souladu s čl. 50 byl datum odchodu UK z EU stanoven na 29. březen 2019.

Pozici konzervativců při vyjednávání o brexitu měly upevnit předčasné volby, které Mayová vyhlásila na červen r. 2017. Konzervativci sice vyhráli, ztratili však většinu v Dolní sněmovně a museli hledat koaličního partnera, kterým se stala Demokratická unionistická strana. V létě r. 2018 představila Mayová svou vizi brexitu, tzv. **plán z Chequers**, který představoval model částečného vstupu na JT umožňující volný obchod se zbožím. Ostatní svobody JT však měly být dle plánu omezeny, volný pohyb osob měl dokonce skončit úplně. Evropští lídři se shodli na tom, že čtyři svobody JT jsou nedělitelné, a tak plán z Chequers v září r. 2018 neschválili (Marek, 2019, s. 60, 105).

Vyjednaváči obou stran se v listopadu r. 2018 shodli na textu dohody, jejíž součástí byla také tzv. **irská pojistka**⁹⁴. Na listopadovém jednání ER dohodu podpořili lídři členských zemí EU (Hrdlička, 2020).

⁹³ V UK probíhaly spory o tom, jakým způsobem je možné zahájit proces vystoupení z EU v souladu s čl. 50. Vláda UK se domnívala, že tak může učinit bez souhlasu parlamentu UK. Zastánci setrvání UK v EU proto podali žalobu k Vrchnímu soudu Anglie a Walesu, který uvedl, že s aktivací čl. 50 musí souhlasit parlament UK. Vláda UK se obrátila na Nejvyšší soud UK, který rozsudek Vrchního soudu Anglie a Walesu potvrdil. Vláda UK sestavila zákon, který tak musel projít standardním legislativním procesem (Malý, 2017, s. 17-18).

⁹⁴ Irská pojistka představuje garanci, že mezi Irskem a Severním Irskem nevnikne po brexitu pevná hranice. Tedy že hranice mezi zeměmi bude volně průchozí pro osoby i zboží, a to minimálně do doby, než se EU a UK domluví na obchodních vztazích (Jedlička, 2019). Otázka hranice mezi zeměmi je citlivé téma a potenciální návrat jakékoli kontroly na této hranici je vnímán jako porušení Velkopáteční mírové dohody (Marek, 2019, s. 177-189).

Dolní sněmovna však **první verzi dohody**⁹⁵, kterou Mayová předložila 15. ledna 2019 odmítla, (Polaczyková, 2019). Neprošla ani **druhá verze dohody**⁹⁶ předložená 12. března, ke které Mayová navíc sjednala doplňky ohledně irské pojistky⁹⁷. Po zamítnutí druhé verze dohody se Mayová rozhodla předložit 13. března návrh o opuštění EU bez dohody (ČTK, 2019a), ten však Dolní sněmovna také zamítla (EuroZprávy.cz, 2019). Jelikož se čas odchodu UK z EU se blížil, dala premiérka Mayová 14. března hlasovat o jednorázovém odkladu brexitu. Dolní sněmovna odklad schválila (Marek, 2019, s. 129), a tak mohla premiérka o odklad požádat předsedu ER Donalda Tuska (Hrdlička, 2020). Členové ER 21. března souhlasili s odkladem na 22. květen v případě, že Dolní sněmovna dohodu během následujícího týdne schválí. V případě neschválení bylo nutné do 12. dubna⁹⁸ informovat ER o dalším postupu (Houska, 2019a). Poslancům bylo umožněno předkládat vlastní návrhy⁹⁹ o podobě brexitu a hlasovat o nich. Předseda Dolní sněmovny John Bercow vybral osm alternativ, o kterých poslanci hlasovali 27. března. Nebyla vybrána ani jedna. **Třetí verzi dohody** předložila Mayová 29. března, ani tentokrát však neuspěla¹⁰⁰ (Houska, 2019b). Dolní sněmovna hlasovala o vlastních návrzích poslanců znovu 1. dubna. Bercow vybral čtyři alternativy, ale opět ani jedna neuspěla (Marek, 2019, s. 141).

Mayová požádala 10. dubna předsedu ER Tuska o další odklad. Členové ER souhlasili s odkladem do 31. října (ČTK, 2019b). V květnu Mayová představila návrh zákona, který měl umožnit poslancům hlasovat o variantě dalšího referenda či o setrvání země v celní unii. Opozice i sami konzervativci návrh zákona odmítli. Po řadě květnových neúspěchů skončil boj Mayové za odchod UK z EU s dohodou. Svou rezignaci oznámila 24. května (Marek, 2019, s. 62).

⁹⁵ Pro dohodu hlasovalo 202 poslanců, proti 432. Dohodu navíc nepodpořilo 118 členů Konzervativní strany (Polaczyková, 2019).

⁹⁶ Pro dohodu hlasovalo 242 poslanců, proti 391 (ČTK, 2019a).

⁹⁷ Dodatek k irské pojistce obsahoval záruky pro případ, že by se pomocí ní snažil Brusel svázat UK s EU (Marek, 2019, s. 126).

⁹⁸ Toto datum bylo stanoveno s ohledem blížících se voleb do EP, které v členských státech EU probíhaly od 23. května. Po tomto datu by již UK nebylo schopné připravit volby do EP a muselo by opustit EU 22. května, a to s dohodou, nebo bez ní. Členem EU by totiž UK nemohlo zůstat bez svých zástupců v EP (Houska, 2019a).

⁹⁹ V UK až do tohoto okamžiku předkládala legislativní návrhy vždy vláda. Tento krok „...změnil zažitá pravidla dělby moci.“ (Marek, 2019, s. 134).

¹⁰⁰ Pro dohodu hlasovalo 286 poslanců, proti 344 (Houska, 2019b). Neúspěch také znamenal, že se UK bude muset účastnit voleb do EP (Marek, 2019, s. 139).

3.1.3 Boris Johnson

Premiéřský post obsadil konzervativní politik **Boris Johnson**¹⁰¹, který vedl kampaň za odchod UK z EU (Marek, 2019, s. 62). Johnsonovým cílem bylo dostat UK z EU do 31. října 2019, a to i za cenu tvrdého brexitu (ČTK, 2019c). Ihned po svém jmenování požadoval, aby byla z dohody odstraněna pasáž ohledně irské pojistky. Navržená změna byla pro předsedu EK Jean-Claude Junckera a vrchního unijního vyjednavče Michaela Barniera nepřijatelná (ČTK, 2019f). Opozice a část konzervativců s tvrdým brexitem nesohlasila. V obavách, že bude Dolní sněmovna komplikovat Johnsonovy snahy o odchod UK z EU bez dohody, požádal Johnson v srpnu 2019 královnu Alžbětu II., aby činnost Dolní sněmovny do 14. října pozastavila. Královna souhlasila (ČTK, 2019d). Nejvyšší soud UK však označil Johnsonovy kroky za nezákonné (BBC News, 2019a). Dolní sněmovnou prošel 4. září zákon zabraňující UK odchod z EU bez dohody, poslanci také zamítli předčasné říjnové volby (ČTK, 2019g). O dva dny později podpořila zákon také Horní sněmovna (ČTK, 2019h), 9. září ho schválila královna Alžběta II. (ČTK, 2019e). Johnson se s předsedou EK Junckerem shodl 17. října na znění „nové“ dohody. Znění Johnsonovy dohody bylo ale v naprosté většině shodné s textem dohody, kterou vyjednala Mayová (O’Carroll, 2019). Jisté pasáže týkající se irské hranice se ale změnily. Johnsonovi se podařilo domluvit, že UK (jako celek) opustí celní unii (Houska, 2019d). **Revidovaný protokol** udává že mezi Irskem a Severním Irskem (Northern Ireland, NI) nevznikne pevná hranice. NI je součástí celního území UK, a je tedy i součástí jakýchkoli dohod, které UK uzavře se třetí zemí (Revised Protocol on Ireland and Northern Ireland [Re. Pro.], 2019 čl. 4). Zboží, které bude dováženo do NI z jiné části UK nebude zatíženo clem, pokud nebude následně putovat do EU (Re. Pro., 2019, čl. 5, odst. 1). NI ale bude muset dodržovat řadu pravidel JT (Re. Pro., 2019, čl. 5, odst. 4). Celní hranice vznikla na Irském moři mezi Velkou Británií (Great Britain, GB) a NI, tedy uvnitř UK (Houska, 2019d). Aby nedošlo k rozdělení Irska a NI a k porušení Velkopáteční mírové dohody, došlo defacto k celnímu rozdělení jednoho státního celku.

Irská pojistka měla být dočasným řešením pro případ, že by se UK a EU nepodařilo v přechodném období vyjednat obchodní dohodu. V takovém případě by UK setrvalo v celní unii. Revidovaný protokol je naopak trvalým řešením, o jehož délce rozhodnou poslanci NI (Truchlá, 2019a).

¹⁰¹ Funkci premiéra UK zastává Johnson od 24. července 2019 do současnosti (Tikkanen et al., 2019).

Vzniklá situace ale ohrožuje jednotnost UK, neboť se NI „vzdálilo“ GB a přiblížilo Irsku (Lucky, 2021). Stejně tak ohrožuje jednotnost UK také pozice Skotska, které po prvním neúspěšném pokusu o odtržení se od UK plánuje další referendum. Nyní svou roli výrazně sehrál brexit. Skotové, kteří v referendu z 62 % hlasovali pro setrvání v EU, vidí nezávislost jako cestu k opětovnému členství v EU (Šafaříková, 2019).

Dolní sněmovna brexitovou dohodu 22. října podpořila¹⁰², odmítla však požadavek na její prosazení v mimořádném zkráceném řízení (Houska, 2019c). Odchod UK z EU do konce 31. října tak nebyl možný. Johnson požádal předsedu ER Tuska o další odklad. ER se shodla na odkladu do 31. ledna 2020 (Hrdlička, 2020). Poté, co lídři členských zemí EU souhlasili s odkladem brexitu, podpořily opoziční strany konání předčasných voleb (ČTK, 2019i). Ty se uskutečnily 12. prosince a Johnsonovi přinesly vítězství (Hrdlička, 2020). V prosinci prošla legislativním procesem v UK **rámcová dohoda o brexitu** (Hampejs, 2020), zbývalo již jen vyjádření EP, který brexitovou dohodu schválil 29. ledna 2020 (BBC News, 2019b).

UK opustilo EU **31. ledna 2020** s vyjednanou dohodou. Detaily dohody ale projednány nebyly (Hampejs, 2020). Kromě stále **přetrvávající nejistoty** ohledně uspořádání budoucího stavu se pro firmy ani občany z EU ani UK prakticky nic nezměnilo¹⁰³. UK sice opustilo EU, začalo ale platit přechodné období, o které požádala Vláda UK. Přechodné období bylo stanoveno do konce r. 2020 s možností prodloužení maximálně o dva roky. Během tohoto období mělo UK stejná práva a povinnosti jako členské státy EU, ale s jedním zásadním rozdílem. UK již nemělo své zástupce v evropských institucích a bylo povinno dodržovat pravidla stanovená EU. Přechodné období poskytlo EU a UK prostor pro **jednání o dohodě o volném obchodu** (Houska, 2020).

Johnson opakovaně prohlašoval, že UK nebude respektovat unijní předpisy. Jedná se o řadu předpisů, které ovlivní obchodní vztahy, jako jsou např. kvalita a bezpečnost výrobků, ochrana spotřebitelů či pravidla pro poskytování státní podpory firmám. EU však na výše zmíněných pravidlech trvala a na oplátku nabídla vzájemné obchodování bez cel a kvót. V případě, že by mezi UK a EU nedošlo během přechodného období

¹⁰² Pro dohodu hlasovalo 329 poslanců, proti 299 (Truchlá, 2019b).

¹⁰³ Občané EU, kteří budou mít zájem v UK pracovat, budou mít složitější pozici (Houska, 2020). Johnson zveřejnil nová imigrační pravidla, které mají za cíl omezit „levnou“ pracovní sílu z Evropy (ČTK, 2020b).

k dohodě, a nebylo by-li prodlouženo přechodné období, řídil by se vzájemný obchod pravidly Světové obchodní organizace (WTO) (Houska, 2020).

Během přechodného období, které platilo do 31. prosince 2020 nedošlo k žádným změnám v oblasti obchodu. Nadále totiž probíhal bez cel a bez dalších obchodních omezení. Na hranicích mezi EU a UK nedocházelo ke kontrolám zboží. Nebylo potřeba upravovat zboží podle „jiných“ norem, předkládat certifikáty nebo odesílat celní deklarace (DHL Express, s.r.o. [DHL], 2020).

Do posledních chvil r. 2020 nebylo jasné, zda UK opustí EU s vyjednanou obchodní dohodou nebo bez ní. Situaci zkomplikovala koronavirová pandemie a unijní vyjednávači nepovažovali za reálné dosažení dohody do konce r. 2020. V úvahu přicházelo prodloužení přechodného období, to však Johnson zamítl¹⁰⁴ (Truchlá, 2020a). Začátkem prosince Johnson oznámil, že existuje jen minimální šance na rozluku s obchodní dohodou (Truchlá, 2020b). Firmy, které byly celou dobu v nejistotě ohledně nastavení nových pravidel, se začaly předzásobovat (ČTK, 2020c) a mnozí lidé si již pojmem brexit dokázali s něčím spojit. Řada lidí si vzpomněla na skoro zapomenuté kolony na hraničních přechodech, které se díky otevřeným hranicím staly minulostí.

3.2 Modely vztahů Evropské unie a Spojeného království po brexitu

Tato subkapitola se zaměřuje na možné modely partnerských vztahů mezi EU a UK. Jelikož byla 24. prosince 2020 vytvořena dohoda upravující obchodní vztahy mezi EU a UK, bude tato subkapitola poskytovat jen stručný přehled dříve uvažovaných modelů spolupráce.

Modely jsou odrazem dohod ujednaných mezi EU a zeměmi, které nejsou jejími členy, ale mají s EU jiná ujednání. Jedná se o norský model spolupráce a o modely spolupráce vyplývající z bilaterálních dohod, které EU vyjednala se Švýcarskem, Kanadou a Tureckem. Tyto modely představují měkký brexit a liší se v tzv. podmínkách měkkosti. Model, který představuje tvrdý brexit, je označován jako WTO model.

Srovnání pozice UK jako člena EU a jako země, která by využila některý z dříve uvažovaných modelů, je k dispozici v tab. č. 2. Tabulku vytvořila vláda UK v r. 2016 a autor ji upravil pro potřeby této práce.

¹⁰⁴ Prodloužení přechodného období neumožňovaly ani tamní zákony (Truchlá, 2020a).

Tab. č. 2: Modely vztahů EU a UK¹⁰⁵

	Hlasování o právu EU	Bezcelní obchod	Celní unie a zahr. obchod	Hlubší formy integrace	Volný pohyb prac. sil	Schengenský prostor	Příspěvek na financ. EU	Povinné členství v eurozóně
UK jako člen EU					a)		b)	c)
Standardní člen EU								
Norský / EHP model								
Bilaterální dohody	Švýcarský m.							
	Kanadský m.							
	Turecký m.							
WTO model (tvrdý brexit)								

Legenda:

	plný přístup / povinnost
	částečný přístup / speciální ujednání
	žádný přístup / povinnost

- a) V r. 2016 vyjednal premiér Cameron ujednání s EU, které UK umožnilo regulovat plný přístup k pracovním benefitům pro nově přichozí pracovníky z EU po dobu čtyř let od vstupu na pracovní trh. Dohoda měla platnost sedm let (GOV.UK, 2016a).
- b) UK mělo vyjednaný 66% rabat na jeho příspěvky do rozpočtu EU (GOV.UK, 2016a).
- c) V r. 2016 zajistil premiér Cameron na zasedání ER soubor právně závazných zásad, které zajistí, že UK nebude nikdy penalizováno ani diskriminováno za to, že se rozhodlo ponechat si GBP (GOV.UK, 2016a).

Zdroj: GOV.UK (2016a), zpracováno autorem

Země, které aplikují některý z těchto modelů spolupráce dodržují většinu pravidel JT, na jejichž tvorbě se však nepodílejí. Uvedené modely se s postavením UK v EU shodují v otázce prohlubování integrace a v povinnosti zavedení společné měny. Pokud by UK zvolilo kterýkoli z těchto modelů (kromě tureckého), nebylo by součástí celní unie, čímž by ztratilo přístup k obchodním dohodám, které s nečlenskými státy vyjednala EU. Na druhou stranu by však UK získalo požadovanou samostatnost v oblasti obchodní politiky. Dříve uvažované modely jsou blíže charakterizovány v příloze D. Dosud nezodpovězenou otázkou zůstává, jaké výhody přinese autonomní rozhodování běžným občanům.

3.3 Dohoda Evropské unie a Spojeného království

Text „Dohody o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku na straně druhé“ (Dohoda) byl představen 24. prosince 2020. Některé body se ale stále nepodařilo vyřešit a budou tak předmětem budoucích jednání (Hosnedlová, 2021a). Dohodu jednomyslně podpořili lídři členských zemí EU 28. prosince (ČTK, 2020a), Dolní sněmovnou UK prošla 30. prosince (BBC News, 2020). Dokud nebude

¹⁰⁵ Tabulka, která obsahuje i prosincovou dohodu mezi EU a UK je v příloze D.

Dohoda schválena EP, bude fungovat provizorně (Hosnedlová, 2021a). Její schválení by se mělo uskutečnit koncem dubna 2021 (Baume & Herszenhorn, 2021).

Dohoda ustanovila Radu partnerství, která se skládá ze zástupců EU a UK. Předsedá jí člen EK a zástupce vlády UK. Rada partnerství dohlíží na provádění a uplatňování Dohody a je oprávněna přijímat rozhodnutí a změny (Dohoda o obchodu a spolupráci [DOS], 2020, čl. INTS.1). Nový institucionální orgán se skládá z řady výborů a pracovních skupin zaměřených na oblasti vzájemné spolupráce (DOS, 2020, čl. INTS.2 a INTS.3).

Srovnání pozice UK jako člena EU a jako země, která si vyjednala Dohodu je k dispozici v tab. č. 3. Tabulka je doplněna vysvětlujícími poznámkami.

Tab. č. 3: Vyjednaná Dohoda mezi EU a UK¹⁰⁶

	Hlasování o právu EU	Bezcelní obchod	Celní unie a zahr. obchod	Hlubší formy integrace	Volný pohyb prac. sil	Schengenský prostor	Příspěvek na financ. EU	Povinné členství v eurozóně
UK jako člen EU					a)		b)	c)
Dohoda mezi UK a EU	d)	e)	f)		g)	h)	i)	

Legenda:

	plný přístup / povinnost
	částečný přístup / speciální ujednání
	žádný přístup / povinnost

- a) V roce 2016 vyjednal premiér Cameron ujednání s EU, které UK umožnilo regulovat plný přístup k pracovním benefitům pro nově příchozí pracovníky z EU po dobu čtyř let od vstupu na pracovní trh. Dohoda měla platnost sedm let (GOV.UK, 2016).
- b) UK mělo vyjednaný 66% rabat na jeho příspěvky do rozpočtu EU (GOV.UK, 2016).
- c) V roce 2016 zajistil premiér Cameron na zasedání ER soubor právně závazných zásad, které zajistí, že UK nebude nikdy penalizováno ani diskriminováno za to, že se rozhodlo ponechat si libru (GOV.UK, 2016).
- d) Dohoda neposkytuje UK možnost podílet se na hlasování o právu EU. Pro účely Dohody byla zřízena Rada partnerství (DOS, 2020, čl. INTS.1).
- e) Obě strany se shodly na nulových clech a kvótách (DOS, 2020, čl. GOODS.5). Jejich zavedením by vzrostly ceny produktů, což by v konečném důsledku pocítili spotřebitelé (Hosnedlová, 2021a). Vzájemný obchod však bude komplikovat řada administrativních překážek.
- f) Dohoda ukončuje 48 let volného pohybu zboží (Hosnedlová, 2021a). UK opustilo 1. ledna 2021 jednotný trh i celní unii.
- g) Vstupem Dohody v platnost končí možnost volně pracovat na území UK.
- h) Evropané při cestách do UK budou od září 2021 potřebovat pas (Hosnedlová, 2021a). Povinnost víza se bude vztahovat na dlouhodobé pobyty (DOS, 2020, čl. VSTV.1, odst. 1).
- i) I přesto, že UK opustilo EU, budou jisté finanční transakce stále probíhat. UK se od 1. ledna 2021 nadále účastní několika programů jako třetí země. Jedná se o výzkumný a vzdělávací program Euratomu, satelitní systém Copernicus, program ITER a program Horizon Europe. (Během přechodného období, které skončilo 31. prosince 2020 platilo UK do rozpočtu EU příspěvky ve výši, jako kdyby bylo řádným členem. Stejně tak obdrželo i finanční prostředky.) (Keep, 2021).

Zdroj: GOV.UK (2016a), zpracováno autorem

Dohoda pokrývá celou řadu oblastí a je členěna do několik částí. Autor se zabýval jen těmi částmi Dohody, které jsou podstatné pro tuto práci – obchod, rybolov, služby, život,

¹⁰⁶ Tabulka obsahující i dříve uvažované modely je v příloze D.

práce a studium. Autor se zaměřil také na současné fungování celních kontrol na ostrově Irsko, které jsou upraveny Revidovaným protokolem.

3.3.1 Obchod

UK není od 1. ledna 2021 členem JT ani celní unie, obě strany se však domluvily na nulových clech (DOS, 2020, čl. GOODS.5) a kvótách (DOS, 2020, čl. GOODS.10). Aby nebylo zboží zatíženo clem a mohlo těžit z preferenčního přístupu, musí splňovat ujednaná pravidla původu (DOS, 2020, čl. ORIG.3). **Dovozce** bude muset podat žádost o preferenční sazební zacházení, za jehož správnost také odpovídá (DOS, 2020, čl. ORIG.18) a **vývozce** vyhotoví deklaráci o původu na základě informací, které prokazují, že je původní nejen výsledný produkt, ale také materiál, který je na jeho výrobu použit¹⁰⁷ (DOS, 2020, čl. ORIG.19)¹⁰⁸.

Zvláštní důraz budou celní orgány klást na vývoz potravin, zvířat a rostlin. Vývozce je povinen zajistit, aby vyvážené produkty (zvířata, živočišné produkty, rostliny, rostlinné předměty a související produkty) splňovaly sanitární a fytosanitární opatření dovážející strany (DOS, 2020, čl. SPS.7, odst. 2)¹⁰⁹. Ač nebude obchod se zbožím zatížen clem, bude vystaven zátěži administrativní, což se projeví v růstu nákladů firem. Důvody kontrol jsou dále uvedeny v kapitole 3.3.5.

Po několika týdnech fungování v novém režimu Opatrný (2021) uvádí, že Dohoda „...bezpochyby zabránila katastrofě v podobě zavedení cel, která by měla zničující dopady na existující dodavatelské řetězce. Současně ale přinesla množství očekávaných, ale i překvapivých komplikací. Znovu se objevila řada, v EU již dávno zapomenutých, bariér, na které nyní naráží občané i firmy v souvislosti s novými pravidly obchodu přes doverskou úzINU. Nový systém demonstruje kvalitativní limity, které má spolupráce se zeměmi mimo vnitřní trh a celní unii EU.“ Opatrný (2021) také uvádí, že řada menších firem dodávajících zboží přímo konečným spotřebitelům v UK pozastavila vývoz svých výrobků z důvodu náročných celních úkonů, které jsou navíc spojeny s poplatky.

¹⁰⁷ Aby mohl vývozce vyhotovit deklaráci o původu podle čl. ORIG.18 (DOS, 2020), „...musí od svého dodavatele obdržet prohlášení dodavatele podle přílohy ORIG-3 [Prohlášení dodavatele] nebo rovnocenný doklad obsahující stejné informace, které popisují dotyčné nepůvodní materiály dostatečně podrobně, aby je bylo možné identifikovat.“ (DOS, 2020, čl. ORIG.4, odst. 4). Prohlášení dodavatele je možné vidět v příloze R.

¹⁰⁸ Dohoda ve své příloze ustanovila postup zjištění procentuální hodnoty nepůvodních materiálů v produktu (DOS, 2020, příloha ORIG-1).

¹⁰⁹ Jiný režim platí pro NI, které se řídí Revidovaným protokolem (viz kapitola 3.1.3). Režim fungování mezi GB a NI je popsán v kapitole 3.3.5.

I při neexistenci celních sazeb **ztrácí dovážené zboží svou konkurenceschopnost** (Opatrný, 2021). Šéfredaktorka portálu Euractiv Aneta Zachová uvedla, že řadu firem z EU můžou administrativní celní úkony odradit od vzájemného obchodu (Český rozhlas Plus [ČR Plus], 2021). V souvislosti s tím by autor rád upozornil na souvislost s kapitolou 1.2, ve které byla uvedena problematika odklonu obchodu v souvislosti s EI. Můžeme vidět, že toto riziko je spojeno i s desintegračním procesem. Firmy, které byly zvyklé na bezbariérový obchod uvnitř integračního seskupení, budou pravděpodobně velmi citlivé na zavedení jakýchkoli obchodních překážek a budou hledat nové trhy, na které by dostaly své produkty za snazších podmínek.

Velké firmy pocítily problémy spojené s prokazováním země původu. Řada výrobků je dnes vyráběna napříč celou EU. Situace se však nedotýká pouze Britů, ale všech obyvatel EU včetně Čechů, kteří mohli v lednu 2021 zaznamenat např. uzavření prodejen společnosti Marks & Spencer, kterým byly přerušeny dodávky potravin. V krátkém časovém horizontu lze očekávat, že na JT EU nebude dostatek britských výrobků, neboť se britské firmy s novými pravidly teprve sžívají. Rapidní úbytek britských výrobků na území EU se však neočekává (ČR Plus, 2021).

3.3.2 Rybolov

Rybolov byl předmětem sporů mezi oběma stranami již při vstupu UK do EHS (viz kapitola 2.1.5). Při vyjednávání obchodní dohody tomu nebylo jinak. Otázka rybolovu patřila k posledním nevyřešeným bodům (Hosnedlová, 2020a). Evropští rybáři nechtěli ztratit přístup do bohatých vod UK a rybáři z UK odbytiště na JT EU (Truchlá, 2021).

Zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky patří mezi výlučné pravomoci EU (Smlouva o fungování EU, 2012, čl. 3). Cílem je korigovat intenzivní rybolov a zajistit reprodukci mořských tvorů (Němcová, 2004, s. 90). Tento cíl je společným cílem smluvních stran v Dohodě (DOS, 2020, čl. FISH.2).

„Za předpokladu, že byly dohodnuty [celkové přípustné úlovky], udělí každá strana plavidlům druhé strany přístup k rybolovu ve svých vodách v příslušných podoblastech...“ (DOS, 2020, čl. FISH.8, odst. 1). Smluvní strany povedou každoročně konzultace o podmínkách přístupu do vod druhé strany (DOS, 2020, čl. FISH.8).

Důležité je zaměřit se na přílohu Dohody, která pro oblast rybolovu stanovuje adaptační období, které platí od 1. ledna 2021 do 30. června 2026 (DOS, 2020,

příloha FISH.4, čl. 1), během kterého „...udělí každá strana plavidlům druhé strany plný přístup do svých vod k rybolovu.“ (DOS, 2020, příloha FISH.4, čl. 2, dost. 1). V rámci celkových přípustných úlovků jsou stanoveny podíly smluvních stran na tomto úlovku v jednotlivých letech (DOS, 2020, příloha FISH.1, FISH.2, FISH.3).

Produkty rybolovu nejsou vyňaty z řady administrativních formalit. Prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR Tomáš Prouza uvedl, že rybáři z GB musí splnit osmnáct byrokratických kroků k tomu, aby mohli ryby dovézt na JT EU (ČR Plus, 2021). Jedná se např. o certifikát o úlovku¹¹⁰, vývozní zdravotní certifikát, prohlášení před přistáním v přístavu EU nebo NI či prohlášení o zpracování¹¹¹ (GOV.UK, 2021a). Skotským rybářům se v důsledku nového ujednání vývoz čerstvých mořských plodů do EU zkomplikoval (Opatrný, 2021). V důsledku administrativní zátěže vzrostly náklady a délka přepravy do místa určení se z obvyklého jednoho dne prodloužila na tři. Řada rybářů tak není schopna dodat produkty rybolovu na evropský trh čerstvé (ČT24, 2021).

3.3.3 Služby

Volný pohyb služeb mezi EU a UK skončil. Firmy z UK nebudou dodržovat jeden soubor pravidel pro celou EU, ale budou muset dodržovat předpisy, které si vymezily jednotlivé členské státy EU. Ty jsou uvedeny v příloze Dohody (DOS, 2020, příloha SERVIN-2).

Dohoda uvádí, že „Strana nevyžaduje, aby poskytovatel služby druhé strany zřídil podnik¹¹² či jej zachoval nebo aby měl trvalý pobyt na jejím území jako podmínku pro přeshraniční poskytování služby.“ (DOS, 2020, čl. SERVIN.3.3).

Poskytovatelé služeb (fyzické i právnické osoby (FO a PO)) mohou při vstupu na trh protistrany čelit řadě omezení. V některých případech je vyžadováno udělení licence, splnění kvalifikačních požadavků, formalit a technických norem (DOS, 2020, čl. SERVIN.5.1). Smluvní strany mohou vyžadovat, aby FO splňovala požadavky na odbornou kvalifikaci pro vybranou činnost na území, kde je činnost vykonávána (DOS, 2020, čl. SERVIN.5.13). Profesní kvalifikace tedy nemusí být navzájem uznávány.

¹¹⁰ Certifikát musí obsahovat podrobnosti o plavidle, na kterém byly ryby uloveny, kód produktu, množství ryb podle druhu a informace o tom, kde a kdy byly ryby uloveny (GOV.UK, 2021a).

¹¹¹ Certifikát je nutný, pokud jsou na JT EU či do NI vyváženy ryby zpracované na území GB, které byly uloveny ve třetí zemi (GOV.UK, 2021a).

¹¹² „podnikem“ [je] [PO] nebo pobočka či zastoupení [PO]“ (DOS, 2020, čl. SERVIN.1.2)

Otázka uznávání kvalifikace je jedním z témat, které se v budoucnu budou dále řešit. V době uzavření Dohody nebylo jasné, jakým způsobem se bude kvalifikace zahraničních pracovníků ověřovat.

Dohoda uvádí, že „*Ujednání může stanovit různé mechanismy uznávání odborných kvalifikací...*“ (DOS, 2020, příloha SERVIN-6, odst. 8). Ujednání by mělo také stanovit konkrétní regulovaná povolání (DOS, 2020, příloha SERVIN-6, odst. 10) a určit jaký stupeň odborné kvalifikace je nezbytný pro to, aby byla na území protistrany uznána. Ujednání může stanovit také míru volnosti, která je ponechána rozhodovacím orgánům při posouzení odborné kvalifikace a také postupy k tomu, jak překlenout rozdíly mezi požadovanou a dosaženou kvalifikací (DOS, 2020, příloha SERVIN-6, odst. 11).

Odmítnutí automatického uznávání kvalifikací a proces jejich ověřování je překážkou, která může řadu poskytovatelů služeb odradit od výkonu své profese na území UK. Podnikatelé mohou hledat jiný trh, na kterém by mohli snáze a bez nutnosti dalšího ověření svých dovedností poskytovat služby (ČR Plus, 2021).

Diskutovanou otázkou jsou **finanční služby**, které by se měly dojednat v budoucnu (Hosnedlová, 2021a). Dohoda neupravuje ani nerozšiřuje oblast „passportu“ finančních služeb. Ten zajišťuje volný pohyb finančních služeb na JT EU. Tato výhoda je umožněna pouze těm firmám, které jsou součástí EHP. Aby mohly nečlenské státy EHP využívat výhod passportu, musí založit pobočku alespoň v jednom členském státě EHP (GOV.UK, 2016a, s. 23). Řada finančních institucí si pro umístění své pobočky vybrala londýnské City, ze kterého v současné době není možné poskytovat finanční služby na JT EU bez regulací a překážek.

3.3.4 Život, práce, studium a cestování

S koncem přechodného období a vstupem Dohody v platnost skončil také volný pohyb pracovních sil, který „...zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.“ (Smlouva o fungování EU, 2012, čl. 45, odst. 2).

Pokud občané EU v UK (nebo občané UK v EU) žili před 1. lednem 2021, mohou zde žít a pracovat, v případě, že se zaregistrovali¹¹³ a bylo jim uděleno povolení

¹¹³Registrace v UK má dvě roviny. V případě, že osoba žije v UK nepřetržitě po dobu 5 let, získá statut usedlíka, pokud žije v UK méně, než 5 let, získá statut předběžného usedlíka (GOV.UK, n.d.).

k trvalému pobytu vnitrostátními orgány UK (nebo členské země EU). Občanům UK, kteří ještě nežijí v EU, nemusí být právo žít a pracovat v členském státě EU uděleno automaticky a mohou se setkat s řadou omezení jako např. omezení při uznání kvalifikace (Evropský parlament, 2021).

Od 1. ledna 2021 platí v UK nový imigrační systém, který je založený na bodovém ohodnocení uchazeče o práci či studium¹¹⁴. Tímto systémem budou muset projít všechny osoby, které neměly do 31. prosince 2020 bydliště na území UK a chtějí v UK pracovat (GOV.UK, 2020a). Nový imigrační systém je detailněji popsán v příloze E.

Nový imigrační systém bude upřednostňovat kvalifikované pracovníky. I ti se však mohou setkat s omezením v podobě již zmíněného uznávání kvalifikace. Další výrazné problémy nastanou na straně poptávky po práci, neboť jak uvádí Hosnedlová (2020b), sektory jako stavebnictví, zemědělství, potravinářství nebo pohostinství jsou na zahraniční pracovní síle závislé.

Co se týká krátkodobých cest, smluvní strany stanovily „...*bezvízový styk pro krátkodobé návštěvy svých státních příslušníků v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy.*“ (DOS, 2020, čl. VSTV.1, odst. 1). Občané UK mohou EU navštívit na 90 dní během 180denního období bez povinnosti víza. Občané EU mohou navštívit UK až na 180 dní bez nutnosti víza (Evropský parlament, 2021).

Ujednání v Dohodě se nevztahuje na Irsko a UK, mezi kterými bude i nadále fungovat tzv. společný prostor cestování¹¹⁵ (DOS, 2020, čl. VSTV.1, odst. 3).

3.3.5 Současné fungování celních kontrol na ostrově Irsko

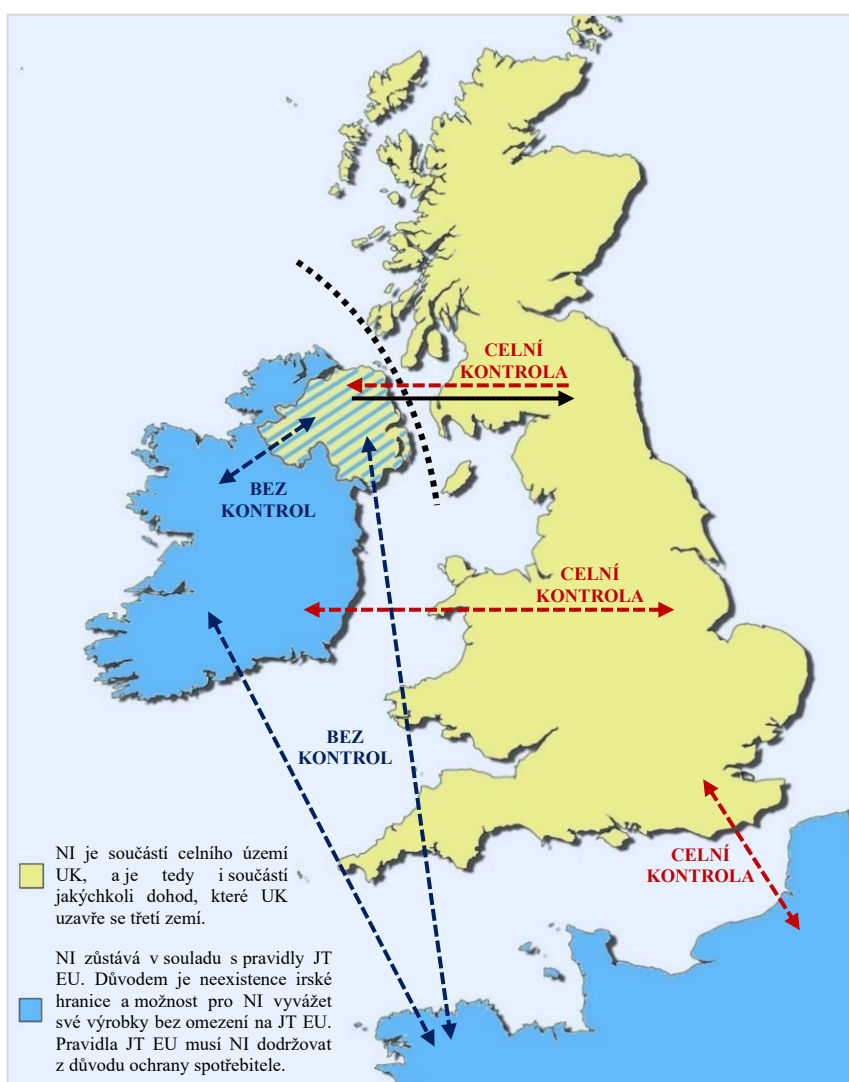
Revidovaný protokol zajistil, aby na ostrově Irsko nevznikla mezi Irskem a NI pevná hranice. NI je součástí celního území UK, a je tedy i součástí jakýchkoli dohod, které UK uzavře se třetí zemí (Re. Pro., 2019, čl. 4). NI zůstává v souladu s pravidly JT EU. Důvodem je neexistence hranice a možnost NI vyvážet své výrobky bez omezení na JT EU. Pravidla JT EU musí NI dodržovat z důvodu ochrany spotřebitele (Cirlig, 2019).

¹¹⁴ Studenti, kteří usilují o studium v UK na dobu delší než šest měsíců, budou muset požádat o studentské vízum (GOV.UK, 2020a). Mezi změny v oblasti studia patří také ukončení účasti GB na studijním programu Erasmus+. V NI bude program Erasmus+ díky pomoci Irska fungovat i nadále (Hosnedlová, 2021a).

¹¹⁵ „UK a Irsko mohou i nadále mezi sebou upravovat pohyb osob mezi svými územími [...], pokud práva [FO] udělená právem Unie zůstanou v plném rozsahu zachována.“ (Dohoda o vystoupení UK z EU a Evropského sdružení pro atomovou energii; Protokol o Irsku/Severním Irsku, 2020, čl. 3).

Režim fungování celních kontrol na ostrově Irsko ukazuje obr. č. 4. Celní hranice mezi Irskem a NI existuje i nadále, neprobíhají zde ale žádné kontroly (BBC News, 2019c) a irská hranice je tak volně průchozí pro zboží i obyvatele Irska a NI (v obr. č. 4 to znázorňuje oboustranná modrá šipka). Celní kontroly probíhají mezi GB a NI (jednostranná červená šipka)¹¹⁶, konkrétně v severo-irských přístavech. Prováděny jsou celní kontroly a důraz je kladen na sanitární a fytosanitární kontroly, při kterých dochází ke kontrole veškerých potravin, rostlin a živých zvířat, které do NI přivezou z GB (Lucký, 2021).

Obr. č. 4: Současné fungování celních kontrol na ostrově Irsko

Zdroj: Freeworldmaps (n.d.-a), zpracováno autorem

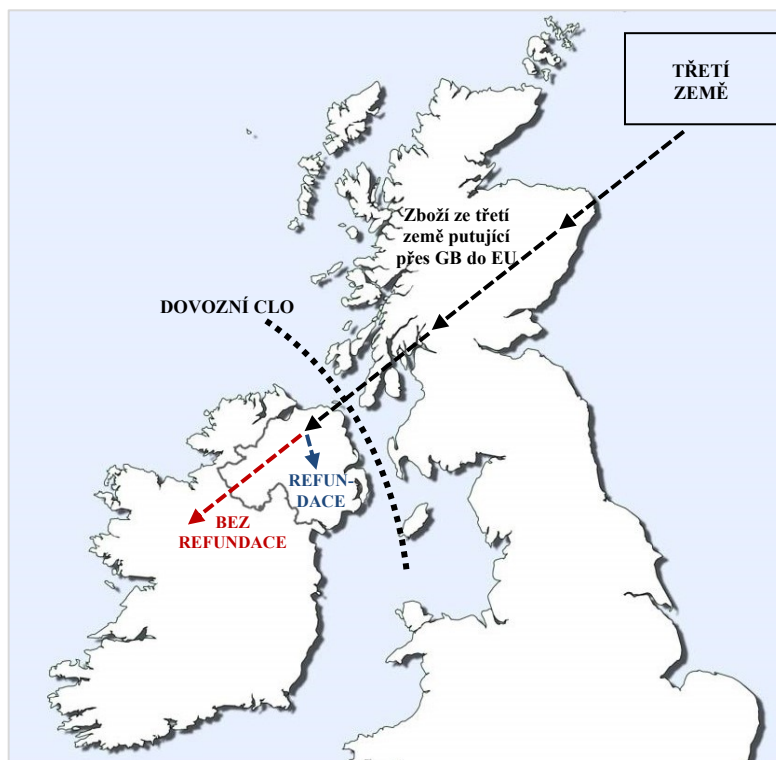
¹¹⁶ Kontroly měly začít 1. dubna 2021. UK začátkem března oznámilo, že pro vybrané produkty prodlouží ochrannou lhůtu do konce října 2021. Brusel reagoval zahájením řízení o porušení povinnosti s apelem na dodržení Revidovaného protokolu (Hosnedlová, 2021b; Hosnedlová, osobní komunikace 04/2021).

Důvodem veškerých kontrol (mezi GB a NI i mezi GB a EU) je očekávaný rozchod mezi pravidly EU a pravidly, která budou nastavena v GB¹¹⁷ (Lucký, 2021). Prouza uvádí, že v případě, že se bude legislativa EU a GB výrazně odchylovat, skončí relativně volný obchod a budou zavedena nová omezení (ČR Plus, 2021). UK zajistí, aby zboží původem ze NI mělo neomezený přístup do všech jeho dalších částí (jednostranná černá šipka) (Re. Pro., 2019, čl. 6).

Dohoda vyřešila většinu problémů se cly, ale ne všechny (viz obr. č. 5). Zboží původem ze třetí země, které putuje přes GB do NI bude zatíženo dovozním clem EU. Firma, která dovezla do NI zboží ze třetí země zaplatí v EU dovozní clo (v obr. č. 5 to znázorňuje černá šipka). Nyní mohou nastat dvě situace.

První situace znázorňuje možnost, že zboží do EU vůbec nedoputuje a zůstane v NI (modrá šipka). V takovém případě má firma, která zaplatila dovozní clo nárok na refundaci. Navrácení cla je ale spojeno s řadou administrativních úkonů, a firma navíc bude na vyplacení refundace nějakou dobu čekat. Pokud ale zboží ze NI dále putuje do EU (např. do Irska), nemá firma na refundaci nárok (červená šipka) (Lucký, 2021).

Obr. č. 5: Fungování celních kontrol na ostrově Irsko při obchodu se třetí zemí

Zdroj: Freeworldmaps (n.d.-a), zpracováno autorem

¹¹⁷ Johnson opakovaně prohlašoval, že UK nebude unijní předpisy respektovat (Houska, 2020).

Velmi krátce po dosažení Dohody se **UK stalo třetí zemí**. Dohoda vstoupila v platnost v prozatímním provádění bez souhlasu EP. Mnoho firem se od 1. ledna 2021 muselo seznámit s řadou nových pravidel, které již vstoupily v platnost. Dohoda sice zabránila zavedení cel a kvót, přinesla však řadu administrativních omezení, která se stala ránou pro ty, kteří věřili, že i po 31. prosinci 2020 bude vše fungovat jako doposud.

V souvislosti s tím vzrostly firmám náklady. EU tuto situaci reflektuje a rozhodla se zřídit fond na vypořádání se s následky brexitu. O podmínkách čerpání prostředků z tohoto fondu se jedná. Podoba fondu by měla být známa po odsouhlasení Dohody EP (ČR Plus, 2021).

Vyjednaná dohoda je označována za „tenkou“ (ČR Plus, 2021), neboť řada oblastí není zcela vyřešena a některé jsou ustanoveny provizorně. Jisté oblasti nejsou plně vyjednány, jako např. finanční služby, u jiných oblastí neexistuje jednotný soubor pravidel, neboť si členské státy vymezily řadu ustanovení, které definují přílohy v Dohodě. Specifickou oblastí je rybolov, který bude podroben každoroční revizi.

Dohoda navíc neposkytuje dlouhodobé jistoty pro firmy z EU ani UK. Jak bylo uvedeno výše, vzhledem k Johnsonovým prohlášením lze očekávat rozchod mezi pravidly EU a pravidly, která budou nově nastavena v GB. Dokud bude platit Revidovaný protokol, musí NI dodržovat pravidla JT EU. O prodloužení Revidovaného protokolu budou každé čtyři roky hlasovat poslanci NI. Při neschválení prodloužení by se situace na ostrově Irsko zkomplikovala. Dokud jsou pravidla mezi celky nastavena shodně, funguje volný obchod s omezeními, která byla uvedena výše. S jejich rozkolem však může dojít k řadě omezení volného pohybu zboží.

4 Ekonomické vztahy Spojeného království a České republiky

Cílem této kapitoly je analyzovat ekonomické vztahy UK a ČR. K analýze byly vybrány tři formy ekonomických vztahů, a to mezinárodní pohyb zboží, služeb a osob.

4.1 Pohyb zboží a služeb

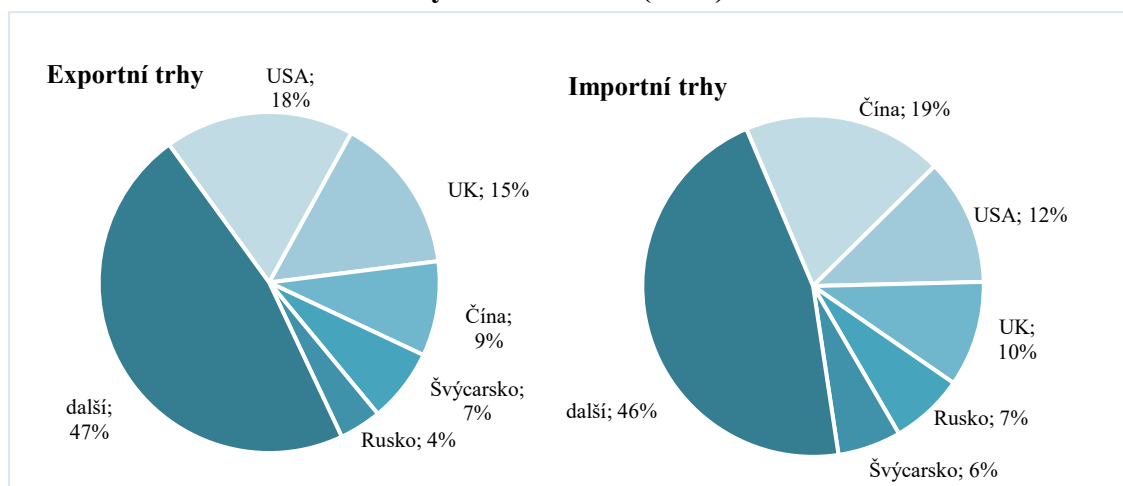
Jelikož je ČR součástí EU, zaměří se první subkapitola stručně nejprve na obchod se zbožím mezi EU27 a UK. Následující subkapitola se již bude zabývat pohybem zboží a služeb mezi ČR a UK.

4.1.1 Obchodní vztahy Evropské unie a Spojeného království

Na obr. č. 6 můžeme vidět, že v r. 2019 bylo UK pro EU27 druhým největším exportním trhem. Do UK směřovalo 15 % exportu EU27. Větší podíl na celkovém exportu zboží měly pouze USA (18 %). Na celkovém importu do EU27 se UK podílelo 10 % (viz obr. č. 6) (Eurostat, 2020a).

Lze tedy konstatovat, že EU27 a UK jsou významnými obchodními partnery, což je do jisté míry dáno dlouhotrvajícím členstvím UK v EU, ale také geografickou blízkostí UK ke kontinentální Evropě.

Obr. č. 6: Pět hlavních zbožíových trhů EU27 (2019)

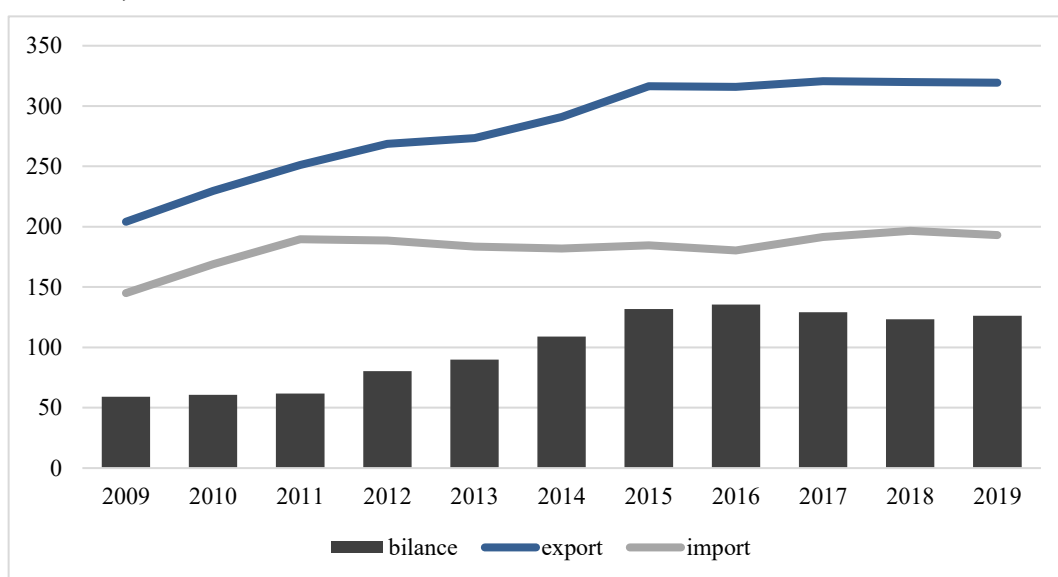
Zdroj: Eurostat (2020a), zpracováno autorem

Podíl UK na exportu EU27 byl mezi lety 2009–2019 poměrně stabilní. Do r. 2016 bylo UK dokonce nejvýznamnějším exportním trhem EU27. Mezi lety 2016 a 2019 se tento podíl snížil z téměř 17 % na necelých 15 %. Rovněž importy z UK byly ve sledovaném období poměrně stabilní. Pohybovaly se v rozmezí od 10 % do 12,2 % (Eurostat, 2020b).

Podíl šesti nejvýznamnějších obchodních partnerů EU27 na exportu a importu mezi lety 2009–2019 je možné vidět v příloze F. Obchodní bilanci s těmito partnery ve stejném časovém horizontu uvádí příloha G.

Na obr. č. 7 si lze povšimnout dlouhodobě vykazovaných přebytků obchodní bilance EU27 s UK. Po růstu mezi lety 2009 a 2015 začaly exporty do UK stagnovat. Naopak pozvolně klesající importy mezi lety 2011 a 2016 začaly do r. 2018 zvolna růst, což se projevilo ve snížení přebytku obchodní bilance EU27 s UK (Eurostat, 2021).

Obr. č. 7: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK (pohledem EU27) v mld. EUR (2009-2019)¹¹⁸

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

Komoditní struktura exportu EU27 do UK vévodily v r. 2019 stroje a dopravní prostředky, které se na celkovém exportu podílely 41 %. Významný podíl zaujímaly také další výrobky zpracovatelského průmyslu (25 %), chemikálie (15 %), potraviny, nápoje a tabák (12 %) (Eurostat, 2020c).

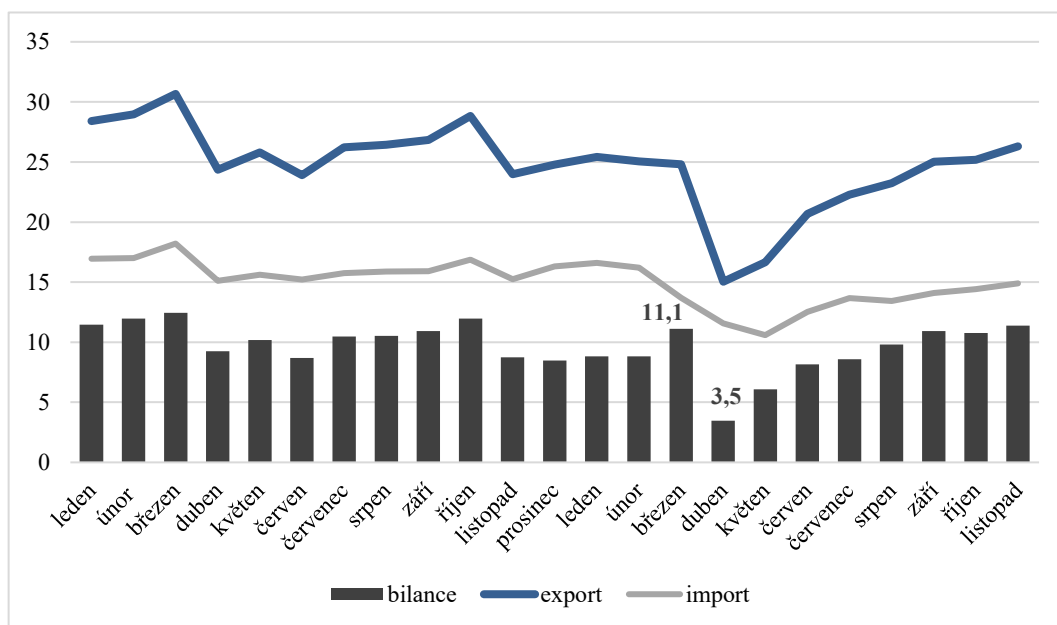
Komoditní struktura importu z UK do EU27 dominovaly v r. 2019 taktéž stroje a dopravní prostředky, jejichž podíl na celkovém importu představoval 36 %. Dále se jednalo o výrobky zpracovatelského průmyslu (22 %), chemikálie (17 %), minerální paliva a maziva (11 %), potraviny, nápoje a tabák (9 %) (Eurostat, 2020c).

Vývoj obchodu se zbožím v období od ledna 2019 do listopadu 2020 uvádí obr. č. 8. Lze si povšimnout skokového snížení exportu mezi březnem a dubnem r. 2020, které bylo

¹¹⁸ Konkrétní data uvádí příloha H.

zapříčiněno opatřeními proti šíření nemoci COVID-19. Omezení proti šíření koronaviru postihla o měsíc dříve také import, ač ne tak výrazně jako export. Obchodní přebytek EU27 s UK se mezi březnem a dubnem snížil o 68,47 %.

Obr. č. 8: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK (pohledem EU27) v mld. EUR (2019-2020)¹¹⁹

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

4.1.2 Obchodní vztahy České republiky a Spojeného království

UK bylo v r. 2019 sedmým největším světovým exportérem (EU27 druhým) a pátým největším světovým importérem (EU27 druhým) zboží¹²⁰ (Eurostat, 2021). Obr. č. 9 ukazuje pět hlavních zbožových exportních a importních trhů UK v r. 2019.

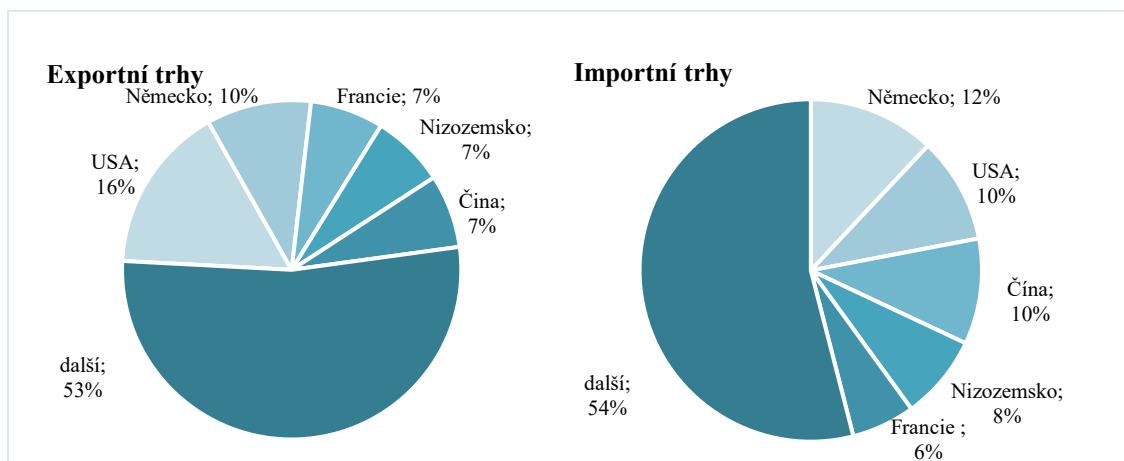
Největším vývozním trhem UK byly v r. 2019 USA, do kterých směřovalo 16 % exportu UK. Druhým, třetím a čtvrtým nejvýznamnějším exportním trhem byly pro UK členské státy EU, tedy geograficky velmi blízká území. Ve stejném roce naopak UK importovalo nejvíce z Německa, které se na dovozech podílelo 12 %, druhým největším importním trhem byly USA, třetím Čína (Eurostat, 2020a).

Zde by autor rád poukázal na významné postavení USA v obchodních vztazích s UK, které však, alespoň dle níže uvedených údajů, není intenzivnější než obchodní vztahy s geograficky nejbližším celkem, kterým je EU.

¹¹⁹ Konkrétní data jsou uvedena v příloze H.

¹²⁰ Přehled dvaceti největších exportérů a importérů zboží v r. 2019 je možné vidět v příloze I.

Obr. č. 9: Pět hlavních zbožových trhů UK (2019)

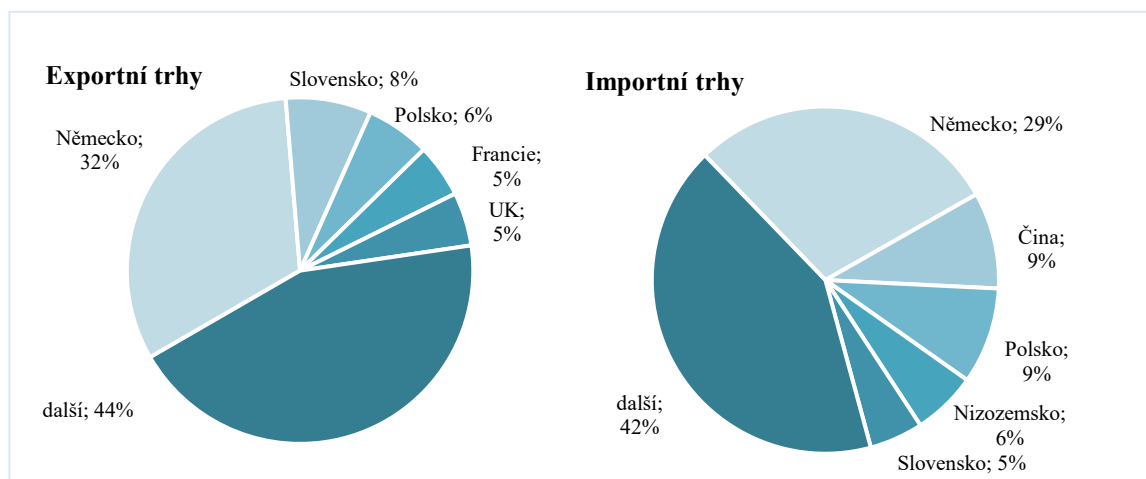

Zdroj: Eurostat (2020a), zpracováno autorem

Obr. č. 10 uvádí pět hlavních zbožových exportních a importních trhů ČR v r. 2019. ČR je exportně výrazně orientovaná na sousední země. Největším exportním trhem ČR je Německo, do kterého putovalo 32 % českého exportu. UK bylo pátým největším exportním trhem ČR, který se na celkovém exportu podílel 5 %.

Největším importním trhem ČR je Německo, které se na celkových importech směřujících do ČR podílelo 29 %. Druhým největším importním trhem je Čína.

Obr. č. 10: Pět hlavních zbožových trhů ČR (2019)

Zdroj: Eurostat (2020a), zpracováno autorem

4.1.2.1 Vzájemný obchod se zbožím

Údaje o obchodu se zbožím mezi ČR a UK v období od r. 2004 do r. 2020 uvádí tab. č. 4. Obchodní vztahy ČR s UK jsou poměrně intenzivní. Tomu kromě procentuálního podílu na exportu nasvědčuje i samotný objem obchodní výměny. Obchodní bilance ČR s UK je

dlouhodobě aktivní (viz obr. č. 11), exporty do UK jsou od r. 2007 více než dvakrát vyšší než importy z UK. Od r. 2013 jsou dokonce dvaapůlkrát vyšší (viz tab. č. 4).

Tab. č. 4: Vzájemná výměna zboží mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004–2020)

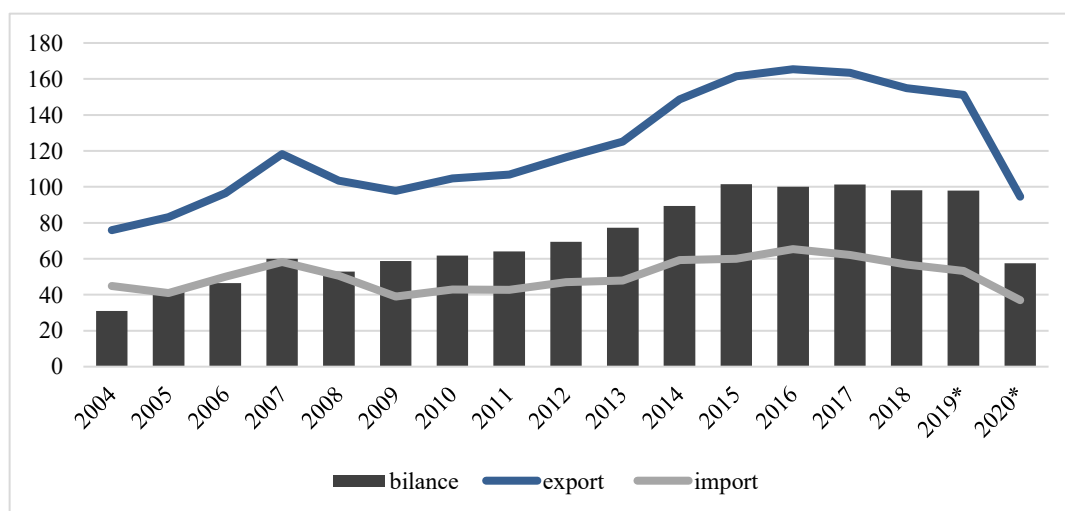
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
export	75,91	83,12	96,56	118,27	103,37	97,77	104,70	106,90	116,39
tempo růstu EX	-	9,49 %	16,18 %	22,48 %	-12,60 %	-5,41 %	7,08 %	2,11 %	8,88 %
import	44,92	40,92	50,05	58,23	50,52	39,05	42,94	42,73	46,94
tempo růstu IM	-	-8,91 %	22,31 %	16,36 %	-13,25 %	-22,69 %	9,96 %	-0,50 %	9,85 %
balance	30,99	42,20	46,51	60,03	52,85	58,72	61,75	64,17	69,45
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*	
export	125,10	148,62	161,39	165,40	163,42	154,83	151,21	94,57	
tempo růstu EX	7,49 %	18,80 %	8,59 %	2,49 %	-1,20 %	-5,26 %	-2,34 %	-37,46 %	
import	47,83	59,33	59,92	65,37	62,12	56,78	53,30	36,99	
tempo růstu IM	1,90 %	24,05 %	0,99 %	9,09 %	-4,97 %	-8,59 %	-6,13 %	-30,61 %	
balance	77,27	89,29	101,47	100,03	101,30	98,04	97,91	57,58	

* předběžná data

Zdroj: Česká národní banka [ČNB] (2020), zpracováno autorem

Grafické zobrazení obchodní výměny je zobrazeno na obr. č. 11. Zde si můžeme povšimnout, že export i import začal v r. 2016 pozvolna klesat. Mezi lety 2019 a 2020 došlo k výraznému útlumu obchodu. Jak bylo uvedeno výše, zapříčinilo ho onemocnění COVID-19, které v tvrdší míře postihlo vývoz, jenž poklesl o 37,46 %. U importu činil pokles 30,61 % (viz tab. č. 4).

Obr. č. 11: Vzájemná výměna zboží mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004–2020)

* předběžná data

Zdroj: ČNB (2020), zpracováno autorem

Tab. č. 5 zobrazuje vývoj obchodní výměny mezi ČR a UK v r. 2020. Její grafické znázornění ukazuje obr. č. 12.

Tab. č. 5: Výměna zboží mezi ČR a UK (pohled ČR) v mld. Kč (2020)*

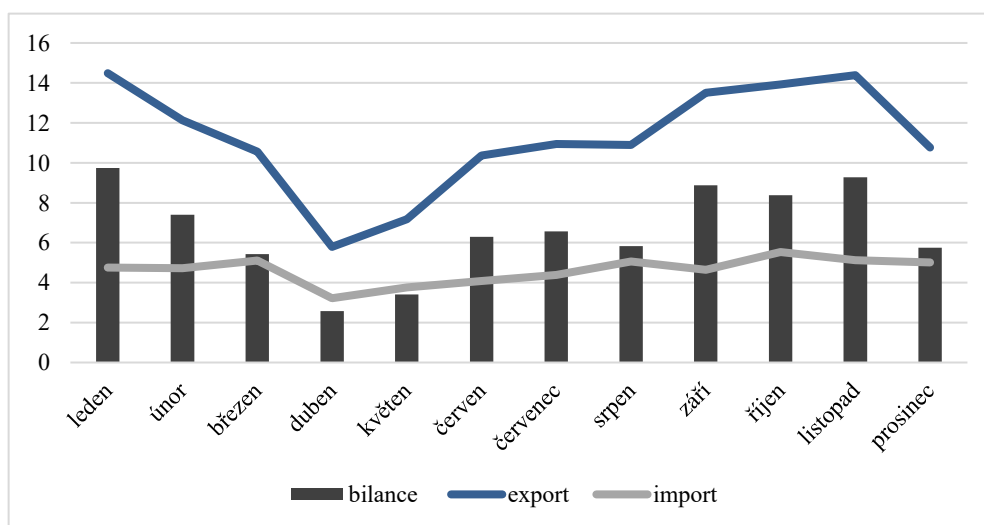
	leden	únor	březen	duben	květen	červen
export	14,49	12,12	10,55	5,79	7,17	10,37
tempo růstu EX	-	-16,33 %	-12,97 %	-45,12 %	23,80 %	44,64 %
import	4,75	4,73	5,11	3,22	3,76	4,08
tempo růstu IM	-	-0,44 %	8,19 %	-37,04 %	16,71 %	8,44 %
bilance	9,74	7,39	5,44	2,57	3,41	6,29
	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
export	10,94	10,89	13,51	13,92	14,39	10,77
tempo růstu EX	5,58 %	-0,46 %	24,03 %	2,98 %	3,42 %	-25,19 %
import	4,38	5,06	4,64	5,53	5,12	5,02
tempo růstu IM	7,48 %	15,55 %	-8,30 %	19,20 %	-7,45 %	-2,03 %
bilance	6,57	5,83	8,87	8,38	9,27	5,75

* předběžná data

Zdroj: Český statistický úřad [ČSÚ] (2021), zpracováno autorem

V období od ledna do dubna 2020 zaznamenaly české exporty do UK značný útlum (viz obr. č. 12). K nejvýraznějšímu útlumu exportu došlo mezi březnem a dubnem, kdy tempo růstu exportu činilo minus 45,12 %. Další výrazný pokles zaznamenal export mezi listopadem a prosincem, kdy tempo růstu exportu činilo minus 25,19 %. I přes tento výrazný pokles si ČR udržela aktivní obchodní bilanci s UK. Pokles zaznamenal také import, ačkoli ne tak razantní. Mezi březnem a dubnem činilo tempo růstu importu minus 37,04 %.

Obr. č. 12: Výměna zboží mezi ČR a UK (pohled ČR) v mld. Kč (2020)*

* předběžná data

Zdroj: ČSÚ (2021), zpracováno autorem

Komoditní struktura českého exportu směřujícího do UK dominovaly v r. 2019 **výrobky zpracovatelského průmyslu** (dle CZ-CPA). Jejich podíl na exportu představoval 98,6 % (ČSÚ, 2020a). Konkrétnější členění poskytuje tab. č. 6. Pro doplnění je uveden ještě podíl potravinářských výrobků (2,8 %) a nápojů (1 %) (ČSÚ, 2020a).

Tab. č. 6: Nejvýznamnější položky českého exportu směřující do UK (2019)

Položka	podíl v %
Motorová vozidla	36,1
Počítače, elektronické a optické přístroje	12,4
Stroje a zařízení	10,1
Elektrická zařízení	8,9
Kovodělné výrobky	5,7
Základní kovy	4,0

Zdroj: ČSÚ (2020a), zpracováno autorem

Komoditní struktura importu z UK do ČR vévodily v r. 2019 rovněž **výrobky zpracovatelského průmyslu** (dle CZ-CPA). Jejich podíl na importu činil 97,3 % (ČSÚ, 2020a). Konkrétnější členění této nejvýznamnější kategorie uvádí tab. č. 7.

Tab. č. 7: Nejvýznamnější položky českého importu z UK (2019)

Položka	podíl v %
Stroje a zařízení	16
Motorová vozidla	12,7
Počítače, elektronické a optické přístroje	8,1
Elektrická zařízení	7,4
Základní kovy	6,1
Potravinářské výrobky	5,6

Zdroj: ČSÚ (2020a), zpracováno autorem

4.1.2.2 Vzájemný obchod se službami

Tab. č. 8 poskytuje údaje o obchodu se službami mezi ČR a UK v období od r. 2004 do r. 2020. Na obr. č. 13 si lze povšimnout, že bilance služeb ČR s UK byla ve sledovaném období převážně aktivní s výjimkou let 2005, 2006 a v období od r. 2010 do r. 2012.

Export českých služeb do UK rostl od r. 2010 až do r. 2019 (viz obr. č. 13). Mezi lety 2019 a 2020 došlo k výraznému poklesu (důvodem jsou koronavirová opatření), tempo růstu exportu činilo minus 33,22 %. Import v tomto období poklesl ještě o něco více, tempo jeho růstu představovalo minus 34,89 % (viz tab. č. 8).

Tab. č. 8: Výměna služeb mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004–2020)

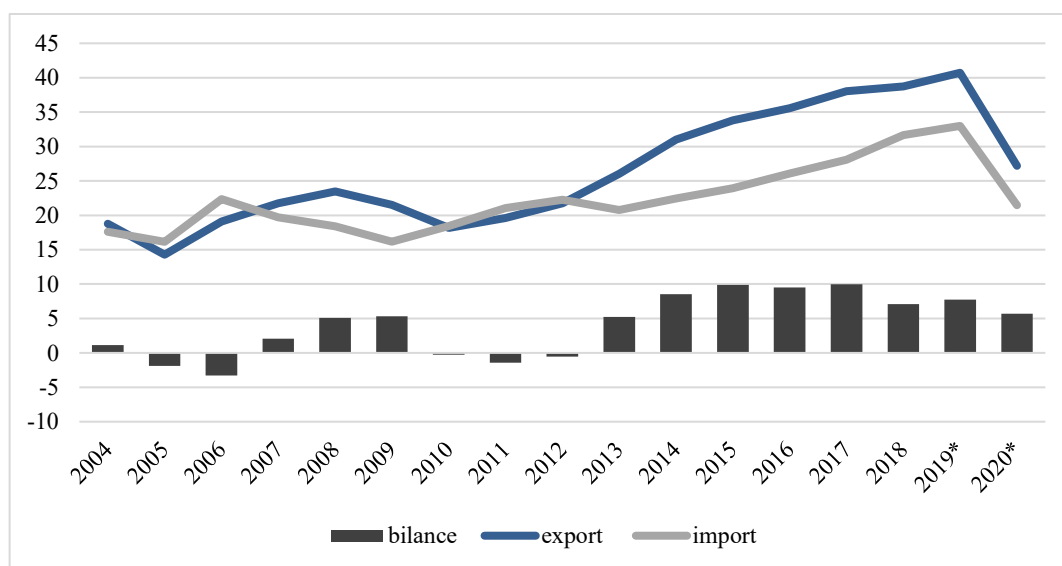
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
export	18,75	14,28	19,09	21,75	23,46	21,50	18,17	19,63	21,73
tempo růstu EX	-	-23,87 %	33,72 %	13,96 %	7,85 %	-8,35 %	-15,50 %	8,03 %	10,70 %
import	17,61	16,14	22,36	19,68	18,38	16,17	18,43	21,06	22,26
tempo růstu IM	-	-8,30 %	38,51 %	-12,00 %	-6,61 %	-12,01 %	13,98 %	14,24 %	5,72 %
balance	1,14	-1,87	-3,27	2,08	5,08	5,33	-0,26	-1,43	-0,53
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*	
export	26,03	31,01	33,81	35,58	38,05	38,76	40,72	27,19	
tempo růstu EX	19,79 %	19,15 %	9,03 %	5,21 %	6,95 %	1,86 %	5,06 %	-33,22 %	
import	20,78	22,46	23,94	26,07	28,09	31,67	33,00	21,48	
tempo růstu IM	-6,66 %	8,09 %	6,61 %	8,90 %	7,73 %	12,74 %	4,19 %	-34,89 %	
balance	5,25	8,55	9,87	9,50	9,96	7,09	7,72	5,71	

* předběžná data

Zdroj: ČNB (2020), zpracováno autorem

Grafické zobrazení obchodní výměny se službami poskytuje obr. č. 13.

Obr. č. 13: Vzájemná výměna služeb mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004–2020)

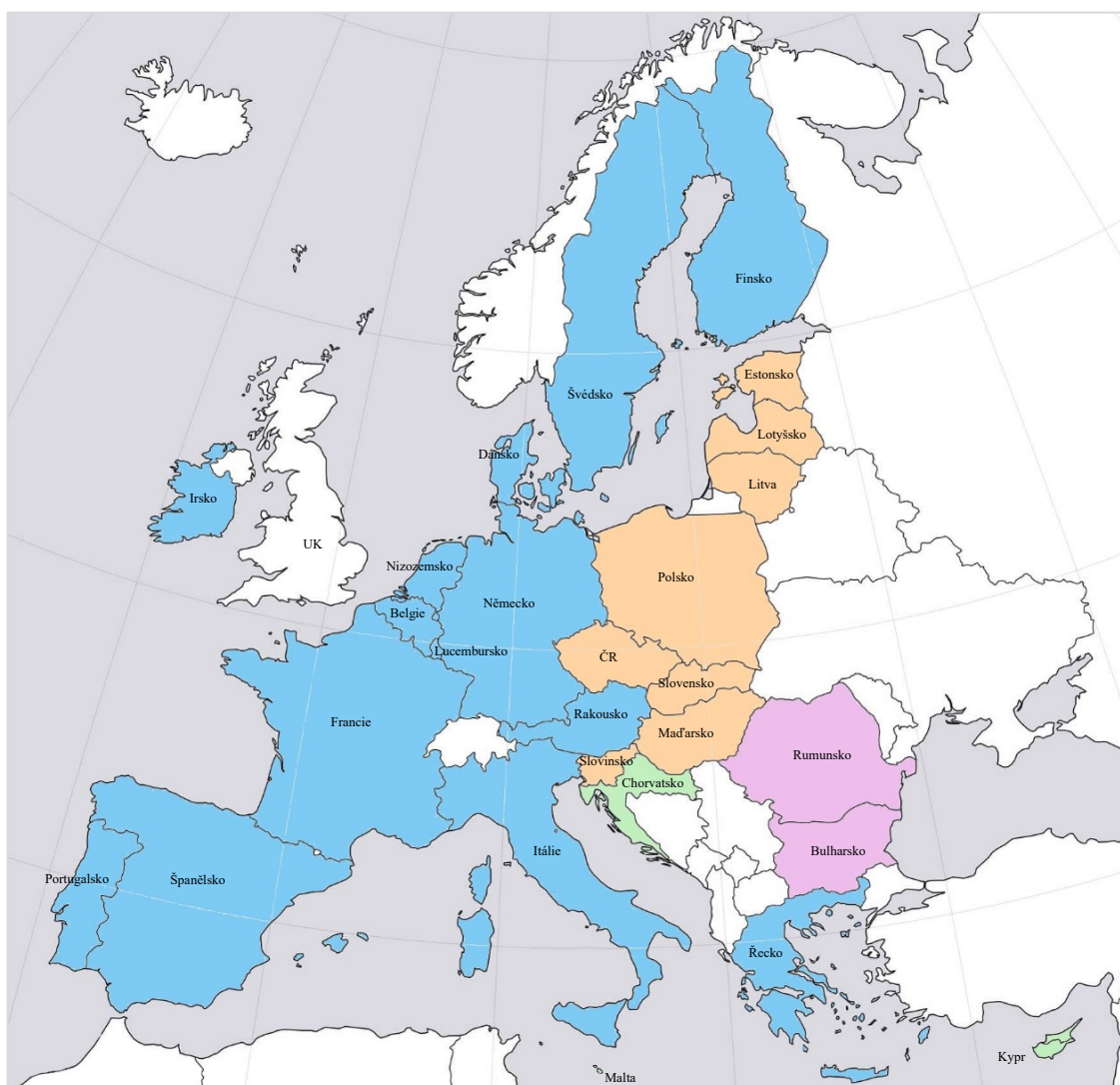
* předběžná data

Zdroj: ČNB (2020), zpracováno autorem

4.2 Pohyb osob

UK člení ve svých migračních statistikách země EU do čtyř kategorií. Těmi jsou kategorie EU15 (v obr. č. 14 jsou označeny modře¹²¹), EU8 (označeny oranžově), EU2 (označeny růžově) a EU další (označeny zeleně). ČR patří společně s dalšími postkomunistickými zeměmi, které vstoupily do ES v r. 2004 mezi země označované jako EU8. S těmito zeměmi bude ČR v rámci této subkapitoly srovnávána.

Obr. č. 14: Klasifikace států EU pro potřeby migrační statistiky dle UK

Zdroj: Freeworldmaps (n.d.-b), zpracováno autorem dle Office for National Statistics [OfNS] (2017)

¹²¹ Mezi země EU15 patří také UK. V rámci migračních statistik UK tvoří skupinu EU15 jen čtrnáct zemí.

Komunita občanů UK není v ČR nijak zvlášť početná. Srovnáme-li počet občanů UK např. s občany Německa (viz tab. č. 9), zjistíme, že v r. 2017 byl počet osob se státním občanstvím Německa žijících v ČR více než třikrát větší, než počet občanů UK (ČSÚ, 2018). Tab. č. 9 se zaměřuje pouze na občany členských států EU na území ČR a nezohledňuje jiné, daleko početnější komunity osob se státním občanstvím jiných států.

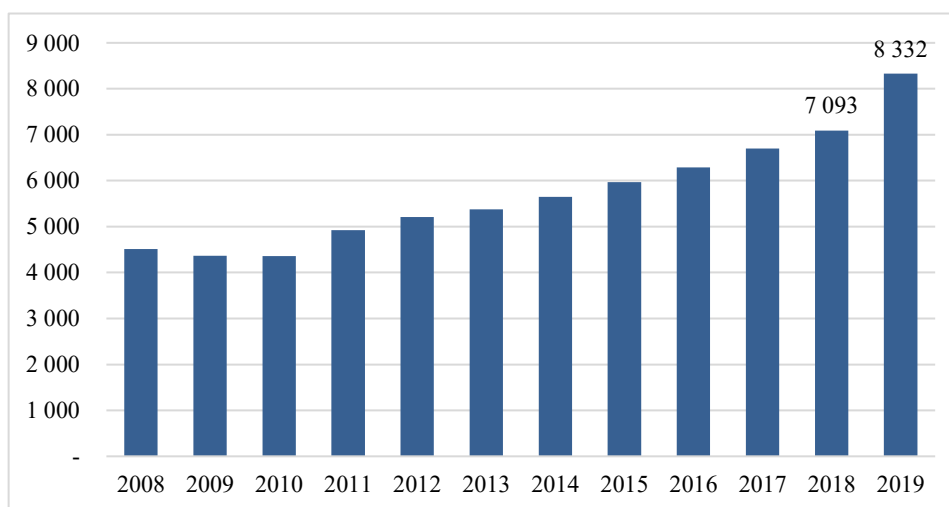
Tab. č. 9: Státy EU s nejvyšším počtem občanů na území ČR (2009, 2013, 2017)

2009		2013		2017	
Slovensko	73 446	Slovensko	90 948	Slovensko	111 804
Polsko	19 273	Polsko	19 452	Německo	21 261
Německo	13 792	Německo	18 507	Polsko	20 669
Bulharsko	6 403	Bulharsko	9 132	Bulharsko	13 795
UK	4 363	Rumunsko	6 777	Rumunsko	12 562
Rumunsko	4 091	UK	5 376	UK	6 698

Zdroj: ČSÚ (2018), zpracováno autorem

I přesto, že je populace občanů UK v ČR prakticky zanedbatelná, od r. 2010 pomalu roste (viz obr. č. 15).

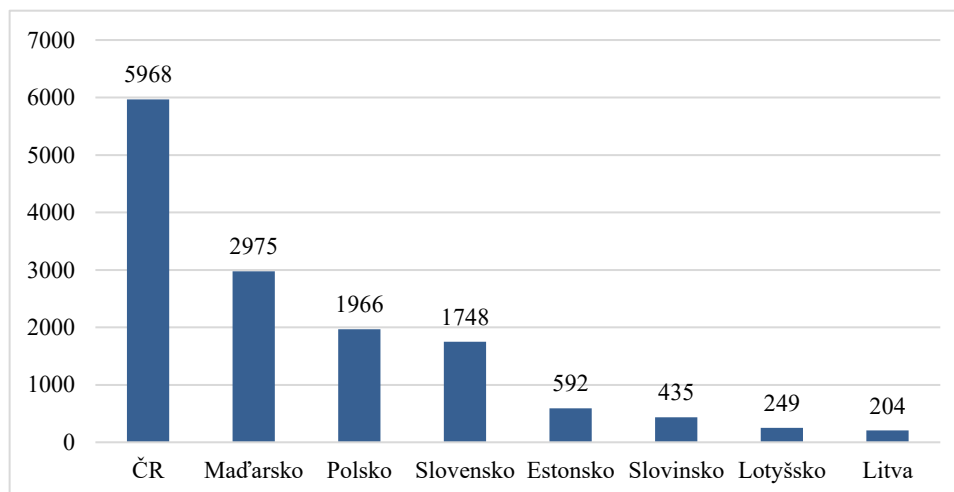
Obr. č. 15: Vývoj počtu občanů UK v ČR (2008–2019)

Zdroj: ČSÚ (2018, 2019, 2020b), zpracováno autorem

Srovnání počtu občanů UK na území ČR a na území dalších zemí EU8 poskytuje obr. č. 16. V r. 2016 žilo dle OfNS (2017) v zemích EU8 přibližně 14 000 občanů UK, z toho 42,22 % v ČR.

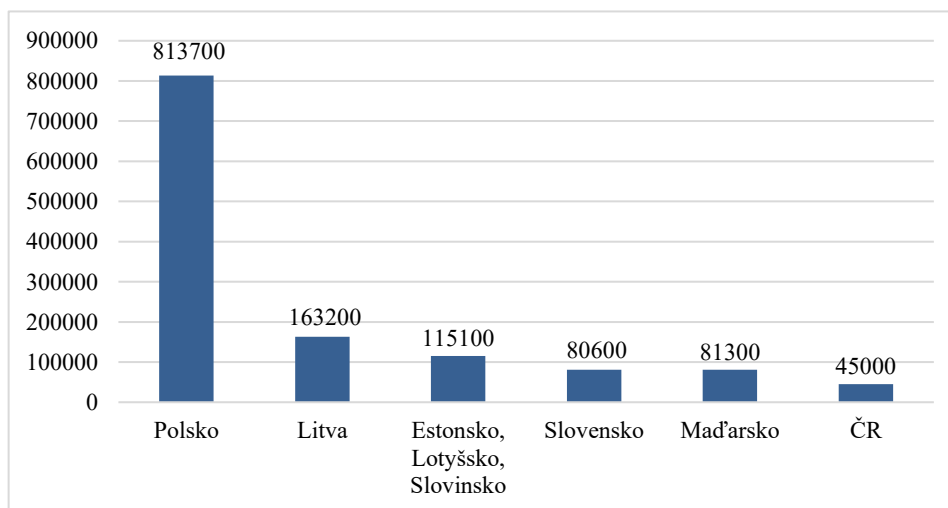
Obr. č. 16: Občané UK žijící v zemích EU8 (2019)

Zdroj: OfNS (2017), zpracováno autorem

V r. 2015 žilo dle OfNS (2017) v UK přibližně 1,3 milionu občanů zemí EU8. Největší zastoupení měli občané Polska (viz obr. č. 17), kteří se na celkovém počtu občanů zemí EU8 žijících v UK podíleli 62,62 %.

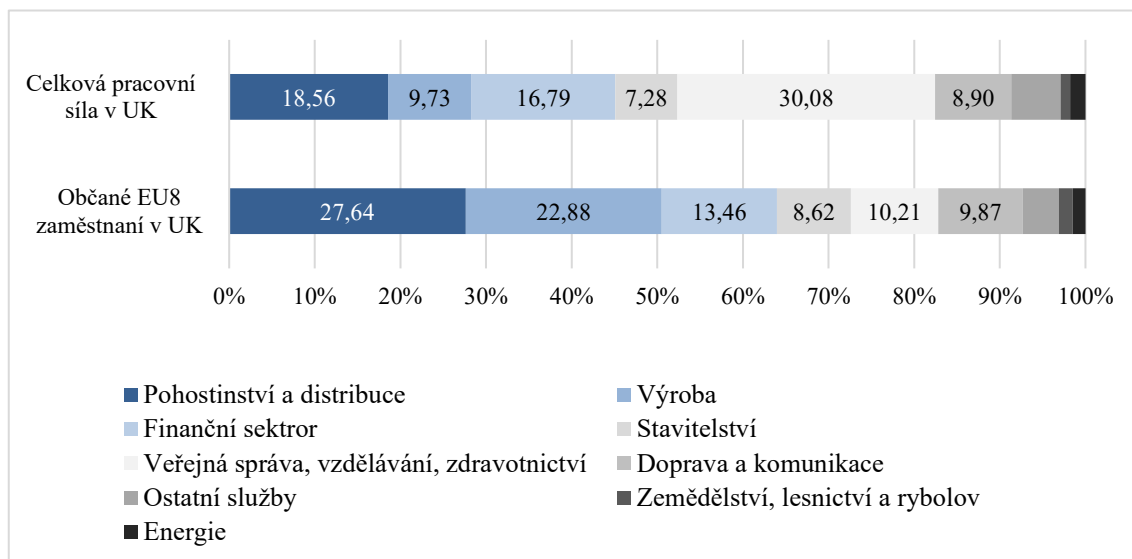
Obr. č. 17: Počet občanů EU8 žijících v UK (2013-2015)

Zdroj: OfNS (2017), zpracováno autorem

Občané zemí EU8 byli mezi lety 2013-2015 v UK nejčastěji zaměstnáni v odvětví pohostinství a distribuce (27,64 %), následně ve výrobě (22,88 %). Na obr. č. 18 je možné vidět procentuální podíl občanů zemí EU8 pracujících v UK i procentuální podíl celkové pracovní síly v UK na jednotlivých odvětvích.

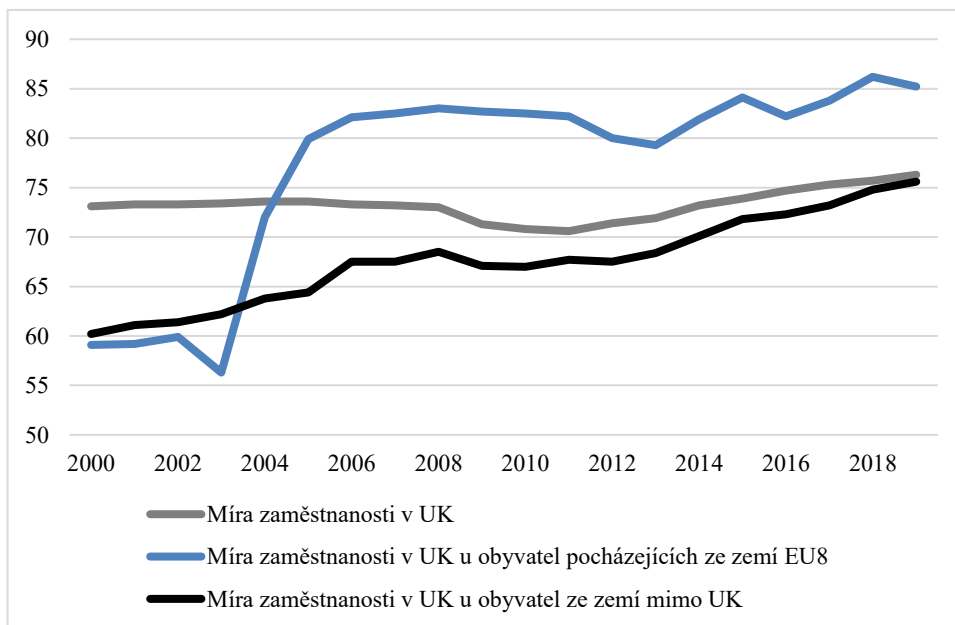
Obr. č. 18: Procentuální podíl pracujících občanů (16-64 let) s bydlištěm v UK na jednotlivých odvětvích (2013-2015)

Zdroj: OfNS (2017), zpracováno autorem

Obr. č. 19 poskytuje srovnání míry zaměstnanosti v UK. Je vidět, že mezi lety 2003-2005 došlo ke skokovému nárůstu míry zaměstnanosti v UK u občanů pocházejících ze zemí EU8. UK občanům těchto zemí umožnilo přístup na svůj pracovní trh bezprostředně po rozšíření ES v r. 2004 (viz kapitola 3.1.1.1). Data ukazují, že migranti ze zemí EU8 přijíždějí do UK převážně za prací. Konkrétní data k obr. č. 19 jsou v příloze J.

Obr. č. 19: Míra zaměstnanosti v %, 16-24 let (2000-2018)

Zdroj: OfNS (2021a, 2021b, 2021c), zpracováno autorem

5 Design výzkumu připravenosti českých firem na brexit

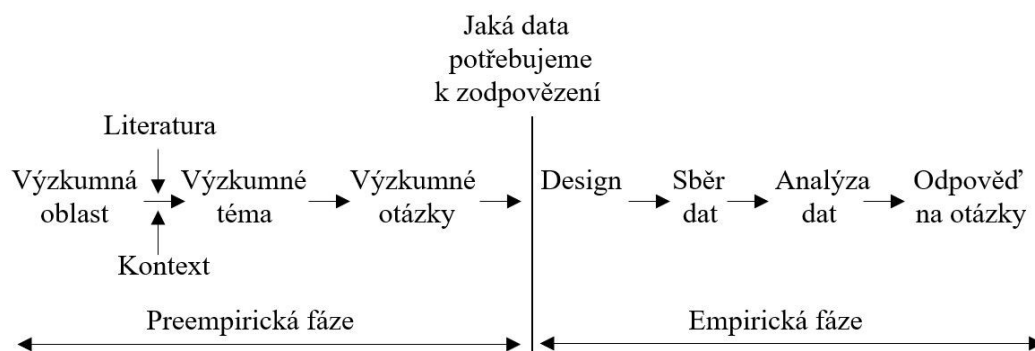
Výzkum lze definovat jako „...*systematické zkoumání přírodních nebo sociálních jevů s cílem získat poznatky jež vysvětlují a popisují svět kolem nás.*“ Hendl (2012, s. 23).

Gavora (2000, s. 31) člení výzkum do dvou větví, a to na kvantitativní a kvalitativní výzkum. Odlišnost mezi nimi lze spatřit ve způsobu realizace výzkumu. Kvantitativní výzkum prezentuje své výsledky za pomoci číselných údajů, které je možné statisticky zpracovat. Naopak kvalitativní výzkum prezentuje své výsledky slovně (nenumerycky). Eger a Egerová (2014, s. 16) dodávají, že kvalitativní výzkum „...*slouží k hlubšímu vstupnímu poznání nové reality...*“. Tyto dvě výzkumné strategie se v současnosti objevují v kombinaci (Hendl, 2008, s. 39).

5.1 Formulace výzkumného problému

Výzkum se skládá ze dvou vzájemně na sebe navazujících fází. Jedná se o preempirickou (přípravnou) a empirickou (realizační) fázi (viz obr. č. 20). Kozel, Mynářová a Svobodová (2011, s. 73) uvádějí ještě třetí fázi, kterou je implementace zjištěných poznatků a doporučení do praxe.

Obr. č. 20: Model výzkumu

Zdroj: Punch (2008), zpracováno autorem

Preempirická fáze výzkumu je spojena s otázkami Co?, Jak? a Proč? (Punch, 2008, s. 32). Odpovědí na otázku „co?“ vymezíme oblast, na kterou se budeme dále zaměřovat. Odpověď na otázku „jak?“ poukazuje na metody, které budou ve výzkumu využity a pomocí kterých zodpovíme výzkumné otázky. Odpovědí na otázku „proč?“ objasníme důvody realizace výzkumu (Eger & Egerová, 2014, s. 35).

Odpověď na otázku „co?“ Výzkumnou oblastí této diplomové práce je **brexit**. Brexit byl po několik let zdrojem nejistoty pro celou řadu subjektů. Výzkum v empirické části diplomové práce se zaměří na jeden významný ekonomický subjekt, kterým jsou firmy. Výzkumným tématem je **brexit pohledem českých firem**.

Odpověď na otázku „jak?“ Vzhledem k povaze zkoumaného problému byl vybrán kvalitativní výzkum. Brexit totiž stále představuje relativně novou a dosud neprobádanou oblast. Zvolenou metodou je interview, které bylo, vzhledem k současným koronavirovým opatřením, realizováno formou telefonických interview¹²².

Eger a Egerová (2014) uvádějí, že design kvalitativního výzkumu je flexibilnější a více pružnější. Důvodem je skutečnost, že zkoumané „...*téma je nové nebo ne zcela popsané či ukotvené v teorii.*“ (Eger & Egerová, 2014, s. 60). Švaříček a Šed'ová (2007, s. 51) uvádějí, že proces kvalitativního výzkumu je procesem cirkulárním. „*Jednotlivé fáze se překrývají, jsou realizovány paralelně, a co více, výzkumník se neustále vrací k předcházejícím stádiím a modifikuje je.*“ (Švaříček & Šed'ová, 2007, s. 51). Výsledky kvalitativního výzkumu nelze generalizovat, a to z toho důvodu, že je operováno s podstatně menším souborem, než u výzkumu kvantitativního (Eger & Egerová, 2014, s. 61). U kvalitativního výzkumu je nutné počítat s jistou mírou subjektivity, což však nemusí snižovat kvalitu prováděného výzkumu (Eger & Egerová, 2014, s. 62).

Interview je výzkumná metoda využívaná pro shromažďování dat na základě přímého dotazování (Skalková, 1983, s. 93). Umožňuje nejen zachytit fakta, ale také porozumět hlubší podstatě zkoumaného problému (Gavora, 2000, s. 110). Vzhledem k charakteru výzkumné oblasti byli respondenti hned v úvodu seznámeni s tím, že výzkum bude realizován prostřednictvím většího počtu kratších¹²³ rozhovorů. Vždy na konci rozhovoru byla vznesena žádost o případný další rozhovor pro upřesnění podrobností.

Pro účely výzkumu bylo zvoleno interview individuální a nestrukturované. Autor předem připravil okruhy otázek a podotázek a respondentovi bylo umožněno na ně volně odpovědět. Tím se tazateli naskytla možnost získat i nepředpokládané informace, které mu pomohly porozumět zkoumanému problému do hloubky. Nestrukturované interview

¹²² V jednom případě bylo telefonické interview doplněno písemným dotazníkem. Autor s respondentem několikrát hovořil, na některé otázky však získal odpovědi písemně.

¹²³ Kozel et al. (2011, s. 176) uvádějí jako doporučenou délku telefonického interview přibližně 10 minut.

umožňuje v průběhu přeformulovat otázky vzhledem k vývoji rozhovoru či se dotázat na podrobnosti (Eger & Egerová, 2014, s. 114-115).

Na začátku interview je dle Kozla et al. (2011) potřeba sdělit účel výzkumu a vytvořit důvěrnou a otevřenou atmosféru¹²⁴. Proto se autor na úvod představil a sdělil svůj záměr. Skalková (1983, s. 93) doporučuje začínat obecnějšími otázkami, které respondenta uvedou do problematiky a následně postupovat k jádru problému.

Jak již bylo uvedeno výše, vzhledem ke koronavirovým opatřením bylo využito **telefonického interview**, které ale bohužel neumožňuje sledovat neverbální reakce respondenta a podle toho usměrnit vývoj rozhovoru (Eger & Egerová, 2014, s. 119).

Hendl (2016, s. 172-173) rozlišuje šest typů otázek. Pro účely diplomové práce byly využity dva typy, a to:

- **otázky vztahující se k názorům** (odpovědi na tyto otázky objasňují, co si respondenti o daném problému myslí; např.: V čem spatřujete největší rizika?) a
- **otázky vztahující se ke zkušenostem** (odpovědi mají zjistit to, co by bylo vyzorováno, pokud by tazatel byl v přítomnosti respondenta a sledoval jeho činnost; např.: Máte zkušenosti s vývozem mimo EHP? - Jaké?).

„Produktem interview jsou odpovědi respondenta.“ (Eger & Egerová, 2014, s. 118). Ty byly se souhlasem respondentů elektronicky zaznamenávány a uchovány. Následně byl proveden transkript odpovědí ze zvukového záznamu a odpovědi byly analyzovány a zpracovány do výsledného výstupu.

Vzhledem ke skutečnosti, že byl prováděn kvalitativní výzkum za využití nestrukturovaných individuálních interview, byl autorem požadován pětičlenný vzorek respondentů. Struktura rozhovoru a rámcové otázky byly za účelem posílení validity podrobeny pilotáži.

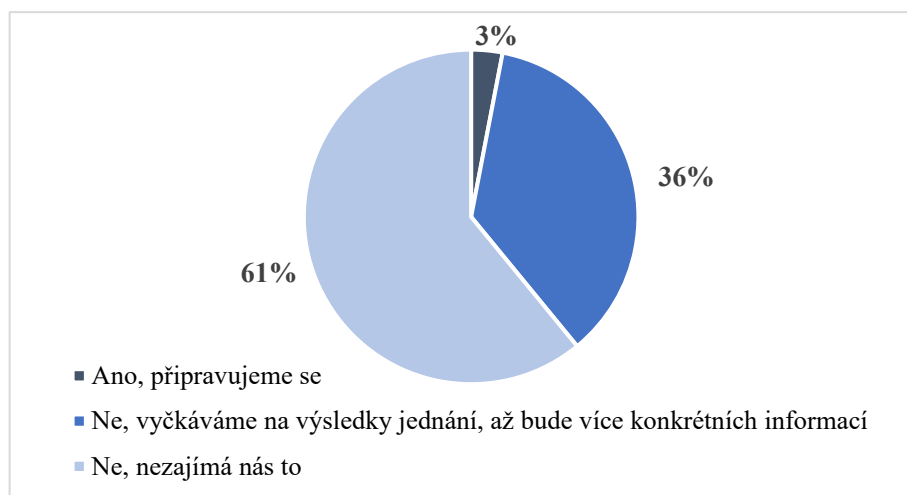
Výzkum byl prováděn v souladu s Etickým kodexem Západočeské univerzity v Plzni.

Odpověď na otázku „proč?“ Prvním ze dvou důvodů pro realizaci výzkumu je skutečnost, že brexit je relativně **novým jevem**, se kterým se firmy (a samozřejmě řada dalších subjektů) z členských zemí EU ještě nesetkaly.

¹²⁴ Firmám, které byly osloveny e-mailem, byla zaslána zpráva, jejíž znění je k dispozici v příloze K. Firmám, které byly osloveny telefonicky, byla tato zpráva rovněž sdělena.

Hospodářská komora ČR (HK ČR) prováděla v březnu r. 2019 průzkum, kterého se zúčastnilo 727 firem. „Z výsledků je patrné [viz obr. č. 21], že pouze 3 % dotázaných firem se na brexit aktivně připravují.“ (HK ČR, 2019). V době realizace průzkumu nebylo jasné, jakou podobu bude mít budoucí vztah UK a EU. Řada firem tedy jen vyčkávala, a to i přesto, že se původně plánovaný odchod UK z EU blížil (HK ČR, 2019).

Obr. č. 21: Připravuje se Vaše firma na brexit?

Zdroj: HK ČR (2019), zpracováno autorem

Brexit byl, je, a ještě nějakou chvíli bude spojen s nejistotou a obavami, a to i přesto, že již existuje Dohoda. Jednání o Dohodě se však vedla téměř do konce r. 2020. Přechodné období nebylo prodlouženo, a podniky tak měly jen velmi krátkou dobu na to, aby se o změnách, které Dohoda přinesla, informovaly a patřičně na ně reagovaly. Dohoda funguje navíc pouze v prozatímním režimu. EP ji, vzhledem k datu, ke kterému byla představena, do konce r. 2020 nestihl schválit.

Určitou dobu potrvá, než si firmy zvyknou na nově ujednanou podobu vztahů. Druhým důvodem pro realizaci výzkumu je tedy stále **přetrvávající nejistota** ohledně budoucího vývoje.

5.2 Obecné a specifické výzkumné otázky

Výzkumy se od sebe liší, některé výzkumy jsou silně prestrukturované, tzn. že mají jasně danou specifickou výzkumnou otázku a přesný rámec. Jiné výzkumy jsou naopak rozvíjející, tzn. že nejsou předem jasné specifické výzkumné otázky a plán výzkumu je spíše obecný. Vše se rozvíjí postupně během realizace výzkumu (Punch, 2008, s. 61). Výzkum v rámci této diplomové práce měl charakter rozvíjejícího se výzkumu.

Punch (2008) rozlišuje pět úrovní konceptů a otázek. Nejvyšší úroveň představuje výzkumná oblast, následuje výzkumné téma, obecné a specifické výzkumné otázky a otázky při sběru dat. „*Obecná otázka je obvykle příliš široká, aby se na ni dalo přímo odpovědět. Proto vyžaduje logické dělení do několika specifických výzkumných otázek.*“ (Punch, 2008, s. 40).

Výzkumná oblast: brexit

Výzkumné téma: brexit pohledem českých firem

Obecné a specifické výzkumné otázky: vzhledem k nejisté situaci, která v souvislosti s brexitem panovala, byly v tomto výzkumu položeny dvě obecné výzkumné otázky (otázka C a otázka D)¹²⁵. Obecná otázka C se zaměřila na dobu před uzavřením Dohody a interview v souvislosti s ní byla realizována v říjnu a listopadu 2020. Obecná otázka D se orientovala na dobu po uzavření Dohody a rozhovory s ní související byly realizovány v únoru a březnu 2021. K obecným výzkumným otázkám byly stanoveny specifické výzkumné otázky (označeny písmenem a číslicí).

- **C:** Jak vybrané firmy vnímaly situaci týkající se brexitu v posledním čtvrtletí roku 2020?
 - **C1:** Jakým způsobem se vybrané firmy připravovaly na brexit?
 - **C2:** Co vybrané firmy vnímaly jako největší rizika spojená s brexitem?
- **D:** Jaké jsou první zkušenosti vybraných firem v obchodu s UK po konci přechodného období?
 - **D1:** Co představuje nová Dohoda pro vybrané firmy v otázce obchodu?
 - **D2:** Jaké největší změny nastaly v souvislosti s obchodem s UK?
 - **D3:** Jakým způsobem je možné eliminovat negativa spjatá s obchodem s UK po skončení přechodného období?

Otázky při sběru dat: koncepty interview se skládaly z okruhů a otevřených otázek, nad kterými bylo možné diskutovat. Konkrétní otázky bylo možno v průběhu rozhovoru upravovat a doplňovat v závislosti na situaci. Konstrukty pro interview je možné vidět v příloze L a M.

¹²⁵ Výzkumné otázky A a B jsou uvedeny na s. 13 a vztahují se k teoretické části této práce.

5.3 Časový harmonogram

Součástí výzkumného plánu je také časový harmonogram a rozvrh aktivit (Punch, 2008, s. 61). Pro grafické znázornění posloupnosti naplánovaných činností byl zvolen Ganttův diagram, který je uveden v tab. č. 10.

Tab. č. 10: Ganttův diagram pro realizaci výzkumu

	rok 2020												rok 2021						
	1/2 července	2/2 července	1/2 srpna	2/2 srpna	1/2 září	2/2 září	1/2 října	2/2 října	1/2 listopadu	2/2 listopadu	1/2 prosince	2/2 prosince	1/2 ledna	2/2 ledna	1/2 února	2/2 února	1/2 března	2/2 března	1/2 dubna
rešerše problematiky	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
volba kontaktů		■	■	■															
oslovení firem						■													
konstrukt - 1. část					■	■	■												
pilotáž - 1. část							■												
sběr informací - 1. část								■	■										
interpretace - 1. část									■	■									
analýza Dohody												■	■	■	■				
konstrukt - 2. část												■	■	■	■				
pilotáž - 2. část														■					
sběr informací - 2. část																■	■	■	
interpretace - 2. část																	■	■	■
závěry výzkumu																		■	■

Zdroj: autor (2020)

5.4 Zkoumané subjekty

Informace potřebné pro zpracování diplomové práce byly poskytnuty několika českými firmami, kterým bylo slíbeno, že zůstanou v anonymitě. Jejich název proto není zveřejněn. Místo toho jsou označeny velkými písmeny (např. firma A). Níže jsou stručně představeny. Skript pro identifikující informace je možné vidět v příloze N.

Některé kontakty byly získávány prostřednictvím elektronické databáze exportní agentury CzechTrade, další byly získány na základě doporučení. Celkem bylo osloveno dvanáct firem, z toho sedm s účastí v rozhovoru souhlasilo. Dvě z těchto firem se rozhovorů nakonec neúčastnily. Výzkumu byl tedy proveden za účasti zástupců pěti firem.

Firma A podniká v oblasti potravinářství a do UK pravidelně vyváží *trvanlivé instantní potraviny vlastní výroby*. Obchodní vztahy s UK jsou dle slov exportního manažera velmi

intenzivní, UK je pro firmu největším exportním trhem. Tato firma je přímým exportérem a má zkušenosti s vývozem i mimo EHP.

Firma B podniká v oblasti potravinářství a do UK pravidelně vyváží *rychle se kazící potraviny vlastní výroby*. Obchodní vztahy s UK jsou dle slov exportní manažerky velmi intenzivní. UK je pro firmu významným exportním trhem. Na trhu UK spolupracuje firma s řadou maloobchodních řetězců. Tato firma je přímým exportérem a má zkušenosti s vývozem i mimo EHP. 80 % celkových vývozu firmy B směřuje do EU, zbylých 20 % do třetích zemí.

Firma C podniká v oblasti dřevozpracujícího průmyslu a do UK vyváží převážně *podlahy vlastní výroby, v nižším objemu také dveře a další nábytek*. Obchodní vztahy s UK nejsou dle slov jednatele společnosti intenzivní. UK zaujímá vzhledem k dalším exportním teritoriím přibližně 10% podíl na celkových vývozech. Většina produktů, které firmy do UK vyváží vyžaduje následnou montáž. Tato firma je přímým exportérem a nemá mnoho zkušeností s vývozem mimo EHP.

Firma D podniká v oblasti stavební techniky, z UK dováží *stavební mechanizaci*. Obchodní vztahy s UK jsou dle slov jednatele společnosti dlouhodobé a intenzivní. Sám jednatel se často účastní pracovních cest do UK, neboť obchod se stavební mechanizací si vyžaduje jeho osobní přítomnost. Firma byla do r. 2020 přímým importérem. Jednatel má z dřívějších let zkušenosti s obchodem mimo EHP.

Firma E podniká v oblasti potravinářského a chemického průmyslu. Do UK vyváží suroviny k výrobě *potravin, doplňků stravy a kosmetiky*. Obchodní vztahy s UK nejsou dle jednatelky společnosti intenzivní. UK zaujímalo vzhledem k dalším exportním teritoriím velmi nízký podíl na celkových vývozech. V UK měla tato firma jen jednoho obchodního partnera, který se na konci r. 2020 rozhodl spolupráci s firmou E ukončit. Jednatelka uvedla, že by o obchod s UK měla do budoucna zájem. Firma E exportovala své výrobky do UK přímo. Tato firma nemá žádné zkušenosti s vývozem mimo EHP.

Žádná z oslovených firem nemá na území UK trvale své zaměstnance.

6 Analýza připravenosti českých firem na brexit

Firmy (z EU i z UK) jsou již několik let v nejistotě, kterou vyvolává brexit. Nejistota nezačala vyhlášením referenda v únoru 2016, protože v té době si jen málokdo připouštěl, že by odchod UK z EU mohl nastat. Nastala až s vyhlášením jeho výsledků v červnu 2016. Od té doby uplynulo již více než čtyři a půl roku a nejistota stále přetrvává. Je sice nižší, doprovází ji však řada komplikací, které jsou důsledkem „tenkosti“ Dohody, jejího vyjednání na poslední chvíli a odmítání prodloužení přechodného období ze strany UK, během kterého by se firmy mohly připravit na změny, které z Dohody vyplývají.

Povaha nejistoty se změnila a autor ji pro účely této práce člení do dvou fází. Tou první je fáze absolutní nejistoty, druhou je fáze nejistoty relativní.

6.1 Fáze absolutní nejistoty

Ve fázi absolutní nejistoty se firmy ocitaly v době od vyhlášení výsledků referenda až po představení štedrovečerní Dohody. Aktivací čl. 50 v březnu 2017 bylo více méně jasné, že k brexitu dojde, forma výstupu však známa nebyla. Firmy tak měly možnost připravit si určité scénáře a v závislosti na vývoji situace reagovat. Situace ale byla tak zmatená, komplikovaná a velmi zdlouhavá, že řada firem brexit zkrátka přestala, nebo ani nezačala řešit. To dokládá průzkum HK ČR (viz kapitola 5.1) realizovaný v r. 2019, který zjistil, že „...pouze 3 % dotázaných firem se na brexit aktivně připravují.“ (HK ČR, 2019).

Autor práce se čtyř (firma A, B, C a D) z pěti zúčastněných firem dotazoval na přelomu **října a listopadu 2020**, tedy více jak jeden a půl roku po realizaci průzkumu HK ČR, na aktuální situaci a jejich připravenost na brexit. Jednatelka firmy E byla až do konce r. 2020 zaneprázdněna a otázky týkající se přípravy v době přechodného období byly, na rozdíl od firem A–D, zodpovězeny dodatečně v r. 2021.

Autor začínal rozhovory s přesvědčením, že firmy, které s UK obchodují, se na situaci po skončení přechodného období nějakým způsobem připravují a že největším rizikem, které si s brexitem spojují, je zavedení cel. Vyhodnocení interview bylo rozděleno na několik okruhů.

6.1.1 Jak brexit ovlivňuje podnikatelské aktivity

Zástupcům firem byla položena otázka, která otevřela první okruh interview: „*Ovlivňuje brexit Vaše podnikatelské aktivity?*“ K této otázce měli zástupci firem možnost otevřeně se vyjádřit a rozvést svou myšlenku. Dva zástupci firem odpověděli, že brexit jejich podnikatelské aktivity ovlivňuje, další tři zástupci sdělili, že nikoli. Manažerka jedné z firem, která uvedla, že jejich firmu brexit neovlivňuje, své obavy nicméně vyjádřila.

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že jejich firmu brexit ovlivňuje. Zmínil se o problémech s volatilitou GBP, nicméně dodal, že tento problém je netrápí, jelikož firmy v UK jsou ochotny přijímat faktury v EUR. Jako nejvýznamnější problém byla uvedena přeprava, která se dle slov manažera zhroutlí a také zdraží. V tomto směru hledala firma k silniční přepravě alternativu v podobě lodní přepravy, která je však daleko dražší. Dále se autor tázal na to, zda se firma problematikou brexitu zabývá aktivně. Na to manažer odpověděl, že se firma o problematiku aktivně nezajímá a sama si informace nevyhledává. Autora však zajímalo, zda přesto existuje nějaký informační kanál, od kterého firma získává informace. Manažer uvedl, že je informován od obchodních partnerů v UK. Dodal, že v lednu 2020 byl v UK na jednání s obchodním partnerem, který se na situaci připravuje, ale sám neví, jak budou vztahy mezi EU a UK probíhat. „...*informace se opravdu neustále mění, a je to pro mě asi ztráta času zjišťovat, jak to aktuálně vypadá, protože nakonec nám [obchodní partneři] dají vědět.*“ (Exportní manažer firmy A, osobní komunikace, [ExM fA, os. kom.] 10/2020). Bezprostředně na to začal manažer hovořit o oblasti, kterou aktivně řeší. To jsou **obaly produktů** (viz kapitola 6.1.2.6). Autor se dotazoval také na to, jak manažer vnímá možné scénáře, které mohou nastat a zda je pro firmu A některý z představených scénářů natolik nepřijatelný, že by s UK přestali obchodovat. Uvedl, že žádný ze scénářů pro firmu A není nepřijatelný (problematika možného zavedení **cel** viz kapitola 6.1.2.4), ale opět zmínil komplikace spojené s **přepřavou** (viz kapitola 6.1.2.1) (ExM fA, os. kom., 10/2020).

Exportní manažerka **firmy B** odpověděla, že jejich firmu brexit neovlivňuje a že ovlivní hlavně protistranu, v tomto případě příjemce zboží. Když autor požádal o vysvětlení, proč daná situace neovlivní vývozce (firmu B), ale dovozce v UK, uvedla manažerka **podmínky INCOTERMS** (viz kapitola 6.3.2). Autor se tázal také na to, zda se firma problematikou brexitu zabývá aktivně. Na to manažerka odpověděla, že se situací momentálně nezabývá a bude ji řešit až ve chvíli, kdy nastane, doplnila: „...*ted' nic*

nevyřešíte, když nevíte, co oni tam [EU s UK] vymyslí.“ (Exportní manažerka firmy B, osobní komunikace [ExM fB, os. kom.], 10/2020). Důležité informace o tom, jak situace probíhá, ale manažerka má. Spoléhá se na svého klienta v UK, který ji o průběhu situace informuje. Autor se dotazoval také na scénáře, které mohou nastat a zda je pro firmu B některý z představených scénářů nepřijatelný natolik, že by s UK přestali obchodovat. Scénáři brexitu se manažerka společnosti B podrobně nezabývala a dodala, že UK je pro firmu B tak významným partnerem, že v případě jakéhokoli scénáře by k ukončení spolupráce z české strany nedošlo. Jedná se o trh s důležitým obchodním partnerem. Navíc má firma B v současné době velmi vhodně nastavenou dodací **podmínku INCOTERMS** (viz kapitola 6.3.2). Na začátku interview manažerka uvedla, že firmu B brexit neovlivňuje, v průběhu rozhovoru však zmínila jednu problematickou oblast, která je s brexitem spojena a která vyžaduje řešení na obou smluvních stranách. Se svým klientem řešila firma B především otázku týkající se **procesů na hranicích** (viz kapitola 6.1.2.2) (ExM fB, os. kom., 10/2020).

Jednatel **firmy C** uvedl, že jejich firmu brexit neovlivňuje. Své tvrzení odůvodnil nízkým podílem UK na celkových vývozech vzhledem k podílům, které zaujímají ostatní teritoria. Autor při dotazování zjistil, že se firma C o problematiku spojenou s brexitem nezajímala a nikde se o ní neinformovala. Jednatel uvedl, že se nezabýval ani možnými scénáři brexitu a doplnil, že vzniklou situaci bude řešit v momentě, až bude jasné, co se s UK bude přesně dít. Dodal, že situaci neřešil ani vzhledem k již výše zmíněnému nízkému podílu UK na celkových vývozech (Jednatel firmy C, osobní komunikace [J fC, os. kom.], 11/2020).

Jednatel **firmy D** odpověděl, že jeho firmu brexit ovlivňuje. Uvedl, že hlavním současným problémem je pro firmu D **volatilita GBP** (viz kapitola 6.1.2.5). Z rozhovoru s jednatelem bylo patrné, že se o problematiku brexitu aktivně zajímal a že má s obchodem s UK řadu zkušeností. Jako další současný problém zmínil opatření proti šíření onemocnění COVID-19, které mu neumožňuje cestovat do UK tak, jak by potřeboval. Obchody si totiž vyžadují jeho osobní přítomnost, a proto byly v r. 2020 velmi omezeny. Autor se dotázal také na scénáře, které mohou nastat, zde manažer odpověděl v tom smyslu, že ho nezajímá ani tak konkrétní model nově ujednaných vztahů EU a UK, ale to, jak volba výsledného modelu ovlivní měnový kurz CZK/GBP (viz kapitola 6.1.2.5) (Jednatel firmy D, osobní komunikace [J fD, os. kom.], 10/2020).

Jednatelka **firmy E** uvedla, že obchodní partner v UK přestal na konci r. 2020 firmou dodávanou surovinu poptávat. Doplnila, že důvod nezájmu UK o surovinu není nijak spojen s brexitem. Obchodní partner se rozhodl zrušit výrobu svého produktu z důvodu rostoucí konkurence obdobných produktů na trhu v UK. Jednatelka zmínila, že brexit podnikatelské aktivity firmy E neovlivnil. Autor se tázal na to, zda se firma problematikou brexitu zabývala aktivně. Jednatelka odpověděla, že informace získávala od přepravních společností, se kterými spolupracuje. Problematikou brexitu se zabývala i poté, co byla představena Dohoda, uvedla ale, že *„Zatím jen do té míry, abychom měli představu, co bude potřeba zajistit, až se vyskytne poptávka z UK. Zcela aktivně jsme nic neřešili.“* (Jednatelka firmy E, osobní komunikace [J fE, os. kom.], 03/2021). Autor se dotazoval také na to, jak jednatelka vnímala možné scénáře brexitu. Sdělila, že se obávala zavedení cel, které by ohrozilo konkurenceschopnost dodávaných surovin na trhu UK (J fE, os. kom., 03/2021).

6.1.2 Největší rizika spojená s brexitem pohledem dotázaných firem

Druhá otázka otevírající další okruh interview se zaměřovala na rizika: *„V čem spatřujete v souvislosti s brexitem největší rizika?“* I v rámci této otázky měli respondenti možnost vyjádřit se otevřeně. Zmíněna byla rizika spojená s přepravou, celními kontrolami na hranicích, administrativní zátěží, clem, měnovým kurzem a úpravou obalů.

6.1.2.1 Přeprava

Exportní manažer **firmy A** se o problémech spojených s přepravou zmínil již v rámci prvního okruhu interview. Uvedl, že přeprava je pro firmu A největším problémem. Předpokládal totiž, že logistické společnosti zajišťující přepravu zboží, zvýší své ceny. Snažil se proto hledat alternativu v podobě lodní přepravy, která ale byla daleko dražší. Manažer firmy A vyjádřil své obavy, že v důsledků růstu nákladů na přepravu bude muset buď snížit již tak nízkou marži nebo zdražit své výrobky, což ohrozí jeho konkurenceschopnost na trhu UK. Výrobky, které firma A exportuje do UK, se v UK sice nevyrábějí, bojují však o své místo na trhu s polskou konkurencí. Dalším problémem je dle manažera firmy A rostoucí neochota logistických společností přepravovat do UK a to z bezpečnostních důvodů. V říjnu bylo dle slov manažera potřeba sjednat přepravu minimálně týden předem (ExM fA, os. kom., 10/2020).

Exportní manažerka **firmy B** uvedla, že samotná přeprava pro firmu B problémem nepředstavuje. Důvodem je zvolená dodací podmínka INCOTERMS **EXW**¹²⁶, firma prodává tzv. „ze dveří“, kde její povinnost a odpovědnost končí, nestará se o proces přepravy a ani o další úkony s ní spojené (ExM fB, os. kom., 10/2020). Problémy s přepravou nese vzhledem k využití dodací podmínky EXW kupující strana. Firma B využívá kromě dodací podmínky EXW také dodací podmínku **FCA**. Podmínka FCA ukládá, na rozdíl od podmínky EXW, prodávajícímu povinnost naložit zboží do dopravního prostředku (ExM fB, os. kom., 02/2021).

6.1.2.2 Celní kontroly na hranicích

Exportní manažer **firmy A** očekával, že „...[hraniční] přechody se zhroutí.“ Uvedl, že počítá s jistou mírou zpoždění dodávek, která je sice nepříjemná, ale pro firmu nepředstavuje zásadní problém vzhledem k typu exportovaných produktů (dlouhodobě trvanlivé instantní potraviny) (ExM fA, os. kom., 10/2020).

Exportní manažerka **firmy B** uvedla, že pro jejich firmu nastane „...největší riziko [...] v případě zamezení plynulého průchodu na hranicích.“ (ExM fB, os. kom., 10/2020). Tuto problematiku manažerka s klientem v UK řešila. Na rozdíl od firmy A nevyváží firma B trvanlivé instantní potraviny, ale tzv. „živé produkty“ tedy potraviny rychle podléhající zkáze, u kterých zpoždění dodávky na hraničním přechodu může způsobit značné škody. Produkty, které firma B vyváží, nejsou zakonzervovány a jsou přepravovány v cisternách. Proces pasterizace probíhá až v UK. Manažerka sdělila, že se momentálně spoléhá na hladký průjezd cisterny přes hranice, a pokud by se cisterna na hranicích zdržela delší dobu, potraviny by se zkazily. Manažerka předala také informace od klienta v UK, který tvrdil, že ani pro tyto produkty zatím úředníci v UK nemají řešení. Firma B vyváží produkty i do vzdálenějších destinací než do UK, např. do USA, tam ale putují zakonzervované potraviny v lahvích (ExM fB, os. kom., 10/2020). Obchodní partner v UK si však přeje, aby byl produkt dovezen nekonzervovaný. Plnění produktu do lahví a následná pasterizace probíhá až v UK¹²⁷

¹²⁶ Podmínka EXW je z dodacích podmínek INCOTERMS nejkratší. Zajišťuje minimální povinnost na straně prodávajícího, jehož jedinou povinností je předat kupujícímu zboží ve své provozovně. Prodávající nemá ani povinnost zboží naložit. Veškeré náklady a rizika od okamžiku předání zboží jsou na straně kupujícího, stejně tak povinnost obstarat si veškeré formality, které jsou s vývozem spojeny (Machková, Černošková, Sato, Malý, & Sedláček, 2014, s. 65).

¹²⁷ Žádný z produktů firmy B se ke konečnému zákazníkovi nedostane nepasterizovaný (uvedeno na přání ExM fB, os. kom., 02/2021).

(ExM fB, os. kom., 02/2021). Vzhledem k tomu, že firma B využívá dodací podmínku EXW, není sama přímo vystavena možným komplikacím na hraničních přechodech, protože podmínka ukládá kupujícímu povinnost nést náklady a rizika od okamžiku předání zboží u prodejce. I přesto je však, pouze dle úsudku autora práce, firma B do jisté míry brexitem ovlivněna.

Komplikace na hranicích zmínil také jednatel **firmy C**. Neuvedl však, že by měl ze situace nějaké zvláštní obavy. Firma nevyváží potraviny ani jiné rychle se kazící produkty a tudíž nehrozí, že by se exportované produkty prodloužením čekací doby na hranicích znehodnotily. Pro firmu C navíc UK nepředstavuje významný exportní trh (J fC, os. kom., 11/2020).

Jednatel **firmy D** rovněž neobchoduje s potravinami, ani s jinými produkty podléhajícími rychlé zkáze. Jako jednu z největších obav ale vyjádřil možný návrat situací, které nastávaly před vstupem ČR do ES (J fD, os. kom., 10/2020).

6.1.2.3 Administrativní zátěž

Zástupci dotazovaných firem si byli vědomi, že vzroste administrativa. Na danou problematiku se ale dívali odlišně.

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že s růstem administrativní zátěže přirozeně porostou také náklady firem. Zmínil se o možném růstu nákladů, který bude spojen s přípravou celních dokumentů. A opět vyjádřil své obavy, že v důsledků růstu nákladů na přepravu bude muset buď snížit již tak nízkou marži nebo zdražit své výrobky (viz kapitola 6.1.2.1). Jelikož jsou vztahy firmy A s UK intenzivní a firma exportuje výrobky týdně, zajímal se autor také o možné úpravy dlouhodobých kontraktů. Manažer uvedl, že se touto problematikou nezabývali (ExM fA, os. kom., 10/2020).

Exportní manažerka **firmy B** obavy z možného nárůstu administrativní zátěže nevyjádřila. Uvedla, že pro firmu B se jedná o vystavení jednoho dodatečného dokumentu. Obchodní vztahy firmy B s UK jsou rovněž intenzivní a byl tedy také vznesen dotaz týkající se úpravy dlouhodobých kontraktů. Ani firma B se touto problematikou nezabývala (ExM fB, os. kom., 10/2020).

Hrozbu nárůstu administrativní zátěže v podobě vyplňování celních formulářů vyjádřil také jednatel **firmy C**. Situaci ale neřešil, stejně tak úpravu kontraktů – firma C vyváží na základě krátkodobé, jednorázové smlouvy (J fC, os. kom., 11/2020).

Jednatel **firmy D** na dotaz „*V čem spatřujete v souvislosti s brexitem největší rizika?*“ uvedl na prvním místě byrokracii: „*Papíry, papíry, papíry*“ (J fD, os. kom., 10/2020). Největší omezení vidí jednatel v možném „přeshraničním papírování“ a v návratu situace, kterou jako vývozce zažíval před vstupem do ES. Firma D nemá sjednané žádné dlouhodobé kontrakty s firmami na území UK (J fD, os. kom., 10/2020).

Jednatelka **firmy E** spatřovala největší riziko v nárůstu administrativní zátěže. Obávala se restrikcí a nutnosti vyplňovat řadu formulářů. V souvislosti s charakterem vyvážené suroviny měla obavy z požadavků na přípravu dodatečných dokumentů a analýz (J fE, os. kom., 03/2021).

6.1.2.4 Cla

Jednatel **firmy C** na otázku „*V čem spatřujete v souvislosti s brexitem největší rizika?*“ odpověděl na prvním místě clo, o které v případě jeho zavedení zvýší cenu pro konečného zákazníka (firma C prodává přímo konečnému zákazníkovi). Více však problematiku cla nerozváděl, protože se v době realizace interview o brexit nezajímal (J fC, os. kom., 11/2020).

Obavu z možného zavedení cel vyjádřila také jednatelka **firmy E**. Clo, eventuálně zatěžující exportované produkty, by mohlo ohrozit konkurenceschopnost suroviny na trhu UK (J fE, os. kom., 03/2021).

Jednatel **firmy D** uvedl, že o clech neuvažoval, protože si nemyslí, že je jejich zavedení pravděpodobné (J fD, os. kom., 10/2020). Exportní manažerka **firmy B** se touto problematikou nezabývala vůbec. Na problematiku možného zavedení cel se autor nejpodrobněji dotazoval exportního manažera **firmy A**, který se k problematice vyjadřoval nejvíce. Manažer uvedl, že se problematikou cel detailně nezabýval, protože se domníval, že u potravin cla zavedena nebudou. Vývoz potravin v této souvislosti hodnotil jako velkou výhodu, neboť se neobával žádných restrikcí ze strany UK, které by vývozu potravin z EU do UK bránily. Manažer firmy A uvedl, že doufá, že se strany dohodnou na vzájemném bezcelním přístupu (ExM fA, os. kom., 10/2020).

6.1.2.5 Měnový kurz

Autor se dotazoval také na oblast měnových kurzů. GBP byla mezi lety 2015-2020 poměrně volatilní. Vývoj kurzu CZK/GBP v období leden 2015 až březen 2021 je možné vidět v příloze O. Dochází-li ke změnám kurzu v období mezi momentem vystavení

faktury a inkasem fakturované částky, může exportér či importér realizovat kurzový zisk, nebo utrpět kurzovou ztrátu (Machková et al., 2014, s. 189).

Jednatel **firmy A** se o vývoji měnového kurzu CZK/GBP zmínil hned v úvodu interview, když byl dotázán, zda brexit ovlivňuje podnikatelské aktivity firmy A. Uvedl: „...jsme méně zasaženi co se týče kurzů. Zatím jsou Britové ochotni přijímat faktury v EUR...“ (ExM fA, os. kom., 10/2020). Firma A tedy obchoduje s UK v EUR¹²⁸ (vývoj kurzu CZK/EUR v období leden 2015 až březen 2021 uvádí příloha P). V případě varianty tvrdého brexitu se manažer firmy A obával dalšího propadu GBP (ExM fA, os. kom., 10/2020).

V případě, že kurz GBP/CZK oslabí, pak opačně kurz CZK/GBP posílí. Pokud CZK vůči GBP posiluje, dochází ke zhoršení pozice exportérů, kteří za své výrobky budou inkasovat méně, než by mohli při slabším kurzu. Modelový příklad dopadu posílení kurzu CZK/GBP na exportéry znázorňuje tab. č. 11.

Tab. č. 11: Modelový příklad: dopad posílení kurzu CZK/GBP na exportéry

Firma do UK vyvezla zboží v hodnotě 40 000 GBP na obchodní úvěr se splatností 100 dní (jedná se o významného obchodního partnera). Faktura byla vystavena 11. 5. 2020 a její splatnost je 19. 8. 2020.
Kurz v den vystavení faktury (11. 5. 2020) činil 31,402 CZK/GBP. Po přepočtu na CZK činí hodnota faktury 1 256 080 Kč .
Kurz faktury v době jejího zaplacení (19. 8. 2020) činil 28,900 CZK/GBP. Po přepočtu na CZK bylo na bankovní účet převedeno 1 156 000 Kč .
Kurzová ztráta tedy činí 100 080 Kč .

Zdroj: autor (2021) na základě kurzů ČNB (n.d.)

Volatilitu kurzu GBP/CZK zmínil také jednatel **společnosti D**. Jednatel se o měnovém kurzu zmínil již při otázce týkající se scénářů brexitu, a to v tom smyslu, že jediné, co ho zajímá je, jak nový model vztahů ovlivní měnový kurz CZK/GBP. Při interview se jednatel zmínil, že by jako dovozce rád využil posilujícího kurzu CZK/GBP a dovezl poměrně drahé stavební stroje. V obchodu mu však bránila koronavirová situace (J fD, os. kom., 10/2020).

¹²⁸ V listopadu 2013 začala ČNB k provádění své měnověpolitické úlohy využívat nestandardní nástroje. K dosažení inflačního cíle (ČNB se snažila odvrátit deflaci) přijala tzv. kurzový závazek. ČNB udržovala za pomoci devizových intervencí kurz CZK/EUR podhodnocený až do dubna 2017 (Rusnok, 2019). Oslabení CZK napomohlo exportně orientovaným firmám, kterým byl vytvořen prostor pro snížení ceny, čímž se v zahraničí staly levnějšími a zároveň konkurenceschopnějšími.

Pokud CZK vůči GBP posiluje, dochází ke zlepšení pozice importérů, neboť se dovozy do domácí ekonomiky stávají levnějšími, což může importéry stimulovat k dalším ekonomickým aktivitám. Modelový příklad dopadu posílení kurzu CZK/GBP na importéry znázorňuje tab. č. 12.

Tab. č. 12: Modelový příklad: dopad posílení kurzu CZK/GBP na importéry

Česká firma koupila ve UK stroj s pořizovací cenou 50 000 GBP na obchodní úvěr se splatností 100 dní (jedná se o významného obchodního partnera). Faktura byla vystavena 11. 5. 2020 a její splatnost je 19. 8. 2020.
Kurz v den vystavení faktury (11. 5. 2020) činil 31,402 CZK/GBP. Po přepočtu na CZK činí hodnota faktury 1 570 100 Kč .
Kurz faktury v době jejího zaplacení (19. 8. 2020) činil 28,900 CZK/GBP. Po přepočtu na CZK zaplatila firma 1 445 000 Kč .
Kurzový zisk tedy činí 125 100 Kč.

Zdroj: autor (2021) na základě kurzů ČNB (n.d.)

Firmy se samozřejmě snaží kurzovým ztrátám vyhnout (viz kapitola 6.3.4).

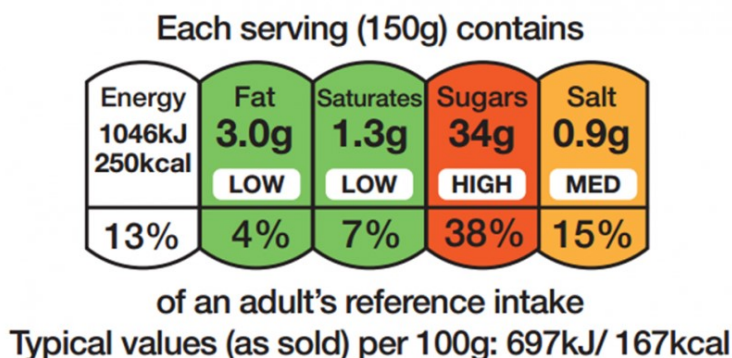
6.1.2.6 Úprava obalů

Úpravou obalů se aktivně zabývala pouze **firma A**. Exportní manažer uvedl, že firma pro jistotu nakoupila obaly jen do konce r. 2020. Manažer dále sdělil, že se v UK zatím dodržuje to, co platí pro EU. V UK je však na obalech některých potravin navíc uváděn tzv. potravinový „semafor“ (ExM fA, os. kom., 10/2020), který byl v UK zaveden v r. 2013 (Quinn, 2020). Postup jeho tvorby je uveden v dokumentu sestaveném Vládou UK, ve kterém uvádí, že označování výrobků „semaforem“ je nepovinné, ale pokud bude označení „semaforem“ na balení umístěno, musí splňovat právní předpisy EU o označování potravin (GOV.UK, 2016b). Otázkou zůstává, zda se do budoucna bude UK držet zavedeného „semaforu“ na základě právních předpisů EU, nebo zda bude požadavek na označení „semaforem“ podroben revizi.

Potravinový „semafor“ je štítek (viz obr. č. 22), který je umístěn **na přední straně** balení. Na začátku r. 2021 je značení potravin „semaforem“ v UK stále nepovinné. Fotografie dokládající tuto skutečnost jsou uvedeny v příloze Q. Některé potraviny jsou „semaforem“ označeny, jiné stále nikoli.

V současnosti je však vyvíjen tlak na Vládu UK, aby bylo zavedení „semaforu“ povinné pro všechny potraviny prodávané v UK (např. Smithers, 2018; Farihah, 2020).

Obr. č. 22: Potravinový „semafor“ v UK

Zdroj: British Nutrition Foundation, 2016

6.1.3 Situace na konci přechodného období

Fáze absolutní nejistoty vrcholila v prosinci r. 2020, kdy se řada firem v UK začala předzásobovat, protože stále nebyla vyjednaná dohoda a premiér Johnson byl proti prodloužení přechodného období. Autor se dotázal oslovených firem na to, jakým způsobem se připravovaly na konci přechodného období a zda zaznamenaly žádost firem v UK o předzásobení.

Exportní manažer **firmy A** řešil na konci přechodného období problematiku celního řízení. Jednání s obchodními partnery v UK dle slov manažera téměř neprobíhala. Celou situaci byli ochotni zabývat se naposledy v lednu 2020. Po odkladech a nejasnostech byli údajně „dost zničení“ a na konci roku již odmítali o čemkoli jednat. Manažer uvedl, že v lednu 2021 nebyli schopni situaci řešit, ztráceli se v problematice celního řízení a požadovali, aby byla zajištěna dodávka tak, jak tomu bylo ještě v r. 2020. Manažer doplnil, že se účastnil dvou školení, které pořádala logistická společnost. Ke konci r. 2020 očekával, že se obchodní partneři budou snažit předzásobit¹²⁹, jelikož dva ze čtyř odběratelů jsou významnými obchodními řetězci v UK. Manažer doplnil, že firma A měla volné kapacity k tomu, aby případné žádosti o předzásobení kladně vyřídila¹³⁰. Manažer také zmínil, že v prosinci došlo ke zpoždění dodávek, které byly způsobeny přísnými koronavirovými opatřeními. Dodávky zboží měly zpoždění o dva dny (ExM fA, os. kom., 03/2021).

¹²⁹ Manažer firmy A nezaznamenal žádost o předzásobení na konci přechodného období ani nikdy jindy v době od uskutečnění referenda (ExM fA, os. kom., 03/2021).

¹³⁰ V této souvislosti uvedl manažer firmy A problém s obaly. Pro UK má firma připraveny zvláštní obaly, které obsahují potravinový „semafor“ (viz kapitola 6.1.2.6). Firmě, která obaly dodává, se z důvodu koronavirových opatření prodloužily dodací lhůty (ExM fA, os. kom., 03/2021).

K žádným žádostem o předzásobení ze strany UK však nedošlo, a proto na začátku r. 2021 požadovali obchodní partneři v UK, aby **firma A** dodala zboží již první týden v lednu 2021. Kvůli řadě administrativních povinností a úkonů (např. žádost o REX číslo – viz kapitola 6.2.4 a kapitola 7), které bylo v souvislosti se změnou nových pravidel potřeba vyřídit, byla firma A schopna dodat zboží až ve třetím týdnu. Problémy se v prvním týdnu r. 2021 vyskytly dle slov manažera firmy A také na straně logistických společností, které do UK odmítaly jezdit „*Nedalo [se] sehnat dopravu na první týden v lednu. Všichni čekali.*“ (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Exportní manažerka **firmy B** sdělila, že vzhledem k využití dodací podmínky EXW a FCA (viz kapitola 6.1.2.1) se na konci přechodného období nijak nepřipravovala. Dodala, že obchod, který s partnerem v UK udržuje, je dlouhodobý a plynulý. V žádném případě se nespekulovalo o tom, že by byly dodávky pozastaveny. Obchodní partner si byl vědom, že existuje riziko, že bude mít ztíženou cestu k importu na své vlastní náklady. Manažerka také uvedla, že nezaznamenala žádost obchodního partnera v UK o předzásobení v prosinci 2020 ani nikdy jindy během celého procesu brexitu (ExM fB, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy C** měl v prosinci obavu ze situace, která po konci přechodného období nastane. Jelikož měla firma C nasmlouvané zakázky, upozornil jednatel své klienty v UK, že v případě zavedení cel dojde k navýšení ceny produktu o vyměřené clo. Firma C nezaznamenala vyšší zájem obchodního partnera v UK o produkty této firmy na konci přechodného období ani nikdy jindy od uskutečnění referenda. Jednatel uvedl, že v době před koncem přechodného období byl kontaktován spediční společností, která ho informovala o možné prodlevě v dodávkách (J fC, os. kom., 02/2021).

Situace spojená s nemocí COVID-19 téměř zastavila činnost **firmy D**. Jednatel uvedl, že dovoz strojů si vyžaduje jeho osobní přítomnost v UK, která ale v současných podmínkách není možná. Objem strojů, který firma D v r. 2020 dovezla, se snížil a jednatel předpokládá, že v r. 2021 bude situace obdobná. Vzhledem ke koronavirové pandemii se jednatel společnosti nesnažil o dovoz strojů před 31. prosincem 2020. Na konci přechodného období situaci související s brexitem firma D neřešila a nezaznamenala žádnou nabídku školení od logistických společností (J fD, os. kom., 03/2021).

Jednatelka **firmy E** se na konci přechodného období snažila získat informace od celních deklarantů, se kterými měla předem ujednanou spolupráci. Ani ti však dle jednatelky neměli více informací, než poskytovala média. „*Nebylo kde se doptat více informací.*“ (J fE, os. kom., 03/2021). V prosinci 2020 se jednatelka účastnila webináře, který pořádala jedna z logistických společností. Webinář informoval o změnách v obchodu s UK, které od 1. ledna 2021 pravděpodobně nastanou. Doplnila, že logistické společnosti se snažily o to, aby jejich klienti byli na situaci připraveni. Zmínila také jejich ochotu vždy poradit. Firma E na podzim 2020 zaznamenala zájem obchodního partnera o předzásobení. Objednávka, kterou požadoval, byla oproti jiným vyšší. Autor se tázal, zda na vyšší objednávku měla firma dostatečné kapacity a zda tedy byla firma schopna zvýšenou poptávku uspokojit. Jednatelka uvedla, že objednávka z UK byla vyřízena přednostně, a to z důvodu opatrnosti. „*Raději dřív, než řešit následně papírování nebo [podstoupit] riziko, že to k nim nedojde, popřípadě [že se] budou platit vícenáklady.*“ (J fE, os. kom., 03/2021). Jednatelka doplnila, že neměla problémy se sháněním logistické společnosti na konci přechodného období (J fE, os. kom., 03/2021).

6.2 Fáze relativní nejistoty

Fázi relativní nejistoty si firmy procházejí ode dne představení tzv. štědrovečerní Dohody. Nelze již hovořit o absolutní nejistotě, neboť víme, že Dohoda existuje. Nicméně určitý stupeň nejistoty zde stále panuje a je vyvolán tím, že:

- k představení Dohody došlo jen několik dní před koncem přechodného období, a firmy tak měly jen velmi málo času na její prostudování. Řada firem se tedy s Dohodou seznamuje takříkajíc „za běhu“;
- Dohoda není schválena EP a funguje v provizorním provádění;
- některé části Dohody, jako např. finanční služby, nejsou dojednány;
- pro řadu oblastí ze sektoru služeb neexistuje jednotný soubor pravidel platný pro všechny členské státy EU;
- některé části Dohody, např. oblast rybolovu, budou procházet každoroční revizí;
- neposkytuje dlouhodobé jistoty, neboť lze očekávat rozchod mezi pravidly EU a GB. Tím vzrůstá obava z omezení volného pohybu zboží.

Autor zjišťoval první zkušenosti oslovených firem s nově nastavenými pravidly obchodu mezi UK a EU.

6.2.1 Štědrovečerní Dohoda pohledem oslovených firem

Nová tzv. štědrovečerní Dohoda je vnímána různými pohledy, které byly uvedeny v kapitole 6.2. Autor zjišťoval, jaký pohled na ni mají oslovené firmy.

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že ve štědrovečerní Dohodě spatřuje hlavně negativa, neboť nepředstavuje dlouhodobou garanci bezcelního obchodu, a tudíž neposkytuje firmám žádnou trvalou jistotu. Pozitivum vidí v tom, že Dohoda stanovila způsob, jakým se bude obchodovat. Zároveň dodal, že tento způsob firmě zvýšil náklady – na administrativu, celní úkony (obchodní partneři v UK se nechtějí zabývat celním řízením) a na přepravu zboží. Nutno podotknout, že firma A je zvyklá vyvážet i do třetích zemí (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Exportní manažerka **firmy B** zmínila, že ji vyjednaná Dohoda prakticky nezajímá, protože vše, co je s obchodem spojeno si vzhledem k nastavení dodací podmínky, řeší obchodní partner. Manažerka uvedla, že ač obchodní partner, stejně jako všechny ostatní firmy, nevěděl, co po 31. 12. 2020 nastane, hodlal jakoukoli situaci řešit operativně. Věděl, že smluvená dodávka produktů se na začátku roku bude muset dostat do UK. Manažerka uvedla, že v porovnání s r. 2020 nezaznamenala žádnou razantní změnu. „*Nás to nijak neovlivnilo, já byla pouze v očekávání, až [obchodní partner] řekne, už jsem si vše zajistil.*“ (ExM fB, os. kom., 02/2021). Manažerka se zmínila o problémech protistrany, která měla potíže při hledání celního deklaranta. Na konci tohoto okruhu se zmínila o problematice spotřební daně. Do konce r. 2020 kryla firma B svým depozitem u celní správy spotřební daň za produkty až do UK. Počínaje 1. lednem 2021 kryje firma B svým depozitem spotřební daň pouze do Rotterdamu. Z Rotterdamu si krytí spotřební daně musí zajistit sám klient. Problémem je však rozdílná výše spotřební daně v UK a v ČR. Složení příslušné částky spotřební daně celní správě bylo pro obchodního partnera dle slov manažerky největším problémem. Vzhledem k výši spotřební daně v UK bylo složení depozita pro importéra obrovským rizikem¹³¹. Manažerka se několikrát zmínila, že firma B, vzhledem k volbě dodací podmínky, téměř nepocítila změny, ty dle slov manažerky markantně pocítila protistrana (ExM fB, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy C** spatřuje v Dohodě pozitiva. Zmínil, že vyjasnila, jakým způsobem bude probíhat obchod mezi EU a UK. Zároveň však uvedl, že současná situace znamená

¹³¹ V případě, že by došlo ke ztrátě cisterny během cesty, zabavila by celní správa depozitum, kterým byla kryta spotřební daň (ExM fB, os. kom., 02/2021).

pro vývozce další komplikace, nicméně si myslí, že je jen otázkou času, než si ekonomické subjekty na nově ujednanou podobu vztahů zvyknou (J fC, os. kom., 02/2021).

Pro jednatele **firmy D** nepředstavuje Dohoda žádná pozitiva. Uvedl, že z jeho pohledu představuje Dohoda a celý proces brexitu návrat v čase o sedmnáct let zpět. Své tvrzení podložil přímou zkušeností s dovozem stavebního stroje, který byl nově spojen s řadou administrativních povinností, které ještě v r. 2020 řešit nemusel (viz kapitola 6.2.3). „*Je to úplně stejná záležitost, jako kdybych to dovezl z Kazachstánu.*“ (J fD, os. kom., 03/2021).

Jednatelka **firmy E** uvedla, že Dohoda alespoň konečně vyjasnila způsob, jakým se bude mezi EU a UK obchodovat. Pozitivně hodnotila zajištění bezcelního obchodu, zmínila ale také negativní stránku věci, kterou je nárůst administrativních povinností. Zkušenosti s obchodem v nové podobě nemá, doufá však, že část administrativy za ni vyřeší logistická společnost, se kterou má smlouvu (J fE, os. kom., 03/2021).

6.2.2 Přeprava

Exportní manažer **firmy A** vidí v přepravě produktů do UK řadu problémů. Prvním z nich je růst ceny za přepravu. Uvedl, že v r. 2020 bylo běžné sehnat celokamionovou přepravu z ČR do UK (střední Anglie) za 65 000 Kč. V současnosti ji díky dobrým kontaktům sehnal za 85 000 Kč. Druhým je neochota logistických společností přepravovat zboží do neznámých lokalit. Manažer uvedl, že pokud má společnost zkušenosti s přepravou do určité lokality, nemá problém do tohoto místa zboží znovu přepravit. Přesvědčit logistickou společnost, aby zajistila přepravu na novou adresu je dle slov manažera velmi obtížné. O rostoucí neochotě přepravovat do UK se manažer zmiňoval již při interview, které bylo realizováno v říjnu 2020 (viz kapitola 6.1.2.1). Dalším problémem je dle slov manažera omezení nabídky služeb logistických společností. Přepravit paletu z ČR do UK již téměř není možné. Paletová přeprava není téměř vůbec nabízena a pokud ano, je příliš drahá na to, aby bylo výhodné ji využít. Rostoucí ceny a omezení nabídky manažera opět přimělo shánět alternativu v podobě lodní přepravy, která by však prodloužila dodací lhůtu. Poslední problém v souvislosti s přepravou do UK souvisí s koronavirovou pandemií (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Logistické společnosti se dle exportního manažera **firmy A** snaží zajistit, aby zboží dorazilo do UK ve sjednaném termínu. Firma A odesílá zboží do UK každý týden a má tedy rezervované termíny přepravy. Logistické společnosti se proti zpoždění termínu vykládky jistí dřívějšími nakládkami. Manažer popisoval situaci v přístavu v Calais, kde již není jistota, na jaký trajekt se řidič dostane. V závislosti na situaci v Calais je potřeba řešit případné posunutí vykládky dodávky, které se však neobejde bez problémů. Proti zpoždění dodávky firma A pojištěna není. Důvodem absence pojištění je, že v případě zpoždění není firma A nijak sankciována (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Firma B přepravu produktů nezajišťuje a o situaci spojenou s přepravou se nezajímá. Okruh přepravy proto nebyl s manažerkou diskutován.

O situaci v souvislosti s přepravou měl jednatel **firmy C** informace pouze z doslechu. Situaci bude se spediční společností řešit v polovině r. 2021, kdy je naplánována dodávka produktů (J fC, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy D** kontaktoval na začátku ledna 2021 spediční společnost, se kterou řadu let spolupracuje a mezi jejíž obhospodařované trhy patří také UK. Jednatel uvedl, že spediční společnost neměla informace o aktuální situaci a nebyla dostatečně připravena. Autor se tázal, zda vůbec bylo možné se na situaci připravit, když celou dobu nebylo jasné, jak situace dopadne. Na to jednatel odpověděl, že vzhledem ke zkušenostem s polskou firmou, která byla schopna situaci vyřešit, předpokládá, že se pravděpodobně nějakým způsobem připravit šlo, a pokud nešlo, dokázala se polská firma rychle sžít s novými pravidly (J fD, os. kom., 03/2021).

6.2.3 Celní úkony a administrativní zátěž

Konec přechodného období s sebou přinesl nárůst administrativní zátěže. Řada firem, která nebyla zvyklá na mimounijní obchod, se nyní musí potýkat s vyšším objemem administrativních povinností. Naopak pro firmy, které s mimounijním obchodem již nějaké zkušenosti mají, není „nová“ administrativa spojená s obchodem s UK novinkou.

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že firmě přibyla administrativní zátěž spojená s celním řízením. Mezi vyjednanými dodacími podmínkami je např. podmínka FCA, která se řadí mezi jedny z kratších. Prodávající má u této podmínky povinnost **zajistit celní odbavení pouze pro vývoz**. Pro dovoz si ho musí zajistit kupující. Obchodní partneři v UK se ale nechtějí zabývat celním řízením a často požadují, aby celní úkony zajistil

prodávající, a to bez ohledu na sjednanou dodací podmínku. Firma A je zvyklá na obchod se třetími zeměmi. Využívá služeb deklaranta, který **zajistí celní odbavení pro dovoz**. Deklarantovi je potřeba zaslat:

- **fakturu** obsahující označení smluvních stran, částku a měnu (Machková et al. 2014, s. 153);
- **vývozní doprovodný doklad** sloužící k deklaraci údajů o zásilce. Na základě údajů je rozhodnuto, zda je zboží propuštěno do příslušného celního režimu (Ze-Cel-Ag, n.d.-a). Pro identifikaci zásilky a pro účely jejího sledování slouží číslo MRN, které je na vývozní doprovodný doklad umístěno při celním odbavení při vývozu (Czech International, n.d.). Tento doklad se před 31. prosincem 2020 přepravním společnostem při vývozu do UK nepředával;
- **nákladní list CRM**, který je osvědčením o uzavření přepravní smlouvy a dokládá převzetí zboží k přepravě (Machková et al. 2014, s. 166).

Celnímu deklarantovi je krom výše uvedeného také potřeba sdělit přibližný vstup zboží na území UK. Proces funguje dle slov manažera firmy A elektronicky. Na základě zaslaných dokumentů provede deklarant celní odbavení pro dovoz a upozorní na to, že zboží bylo propuštěno do volného oběhu v UK (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že se nejedná o časově náročnou proceduru, která by např. vyžadovala zaměstnání nové pracovní síly. Sdělil však, že si tato procedura vyžádala dodatečné náklady. Kromě vyšší administrativní zátěže musí firma zaplatit za služby celního deklaranta v UK (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Růst administrativní zátěže nijak nepřekvapil exportní manažerku **firmy B**. „*My běžně děláme třetí země, takže [UK] přibylo jako další, kde musím dělat navíc pár papírů, co dělám běžně na ostatní vývozy do třetích zemí.*“ (ExM fB, os. kom., 02/2021). Příprava dokumentů do třetích zemí je dle slov manažerky jen o několik minut delší. Využívá ale služeb celního deklaranta, který pro firmu B připravuje dokumenty pro vývoz mimo EU. To firmě samozřejmě zvyšuje náklady (ExM fB, os. kom., 02/2021).

Firma C v r. 2021 do UK ještě nevyvážela. Nemá tedy přímou zkušenost s celními procedurami. Jednatel nemá informace o tom, jaké dokumenty bude pro vývoz nutné obstarat (J fC, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy D** hovořil o nárůstu administrativní zátěže, se kterou se potýkal při dovozu stroje z UK po konci přechodného období. Na začátku r. 2021 se pokoušel zjistit, co vše bude potřebovat k tomu, aby dovoz stroje z UK proběhl bez problémů. Oslovil několik spedičních společností, ale žádná z nich mu nebyla schopna potřebné informace sdělit. Jednatel proto kontaktoval obchodního partnera v UK, který mu dal kontakt na polskou firmu, která pro něj zařídí přepravu a také veškeré administrativní povinnosti spojené s dovozem do ČR. Polská firma si za přípravu administrativy, která je s dovozem spojena, účtovala 60 GBP. Jednatel má z dřívějších let zkušenosti s obchodem se třetími zeměmi a dovoz z UK v současných podmínkách přirovnal k dovozu z Ruska či z Kazachstánu. Dovážené zboží se na celnici „nezdrželo“ dlouho. Polská firma však jednatele seznámila se svými zkušenosti, kdy zboží na celnici čekalo i několik dní. UK představuje pro firmu D největší dovozní trh, který se na celkových dovozech podílí 80 %. Pro jednatele je nová situace značným problémem (J fD, os. kom., 03/2021).

6.2.4 Popis produktů na dokumentech a obalech

Poslední okruh otázek se zaměřoval na popis produktů. Autor se tázal na to, zda firmy nějakým způsobem upravovaly označení produktů či popis produktů na faktuře.

Exportní manažer **firmy A** uvádí od 1. ledna 2021 na faktury celní zařazení zboží, tzv. **HS kód**¹³², **deklarační větu** prokazující původ zboží¹³³ a **referenční číslo vývozce**, tzv. **REX číslo**. Manažer uvedl, že žádost o REX číslo byla dalším z důvodů nemožnosti realizovat dodávku již v prvním týdnu měsíce ledna 2021. Při vývozu zboží do hodnoty 6 000 EUR je možné uvést deklarační větu prokazující původ zboží pouze s **EORI číslem**¹³⁴. Při vývozu zboží s hodnotou vyšší než 6 000 EUR smí deklaraci o původu vystavit pouze vývozce registrovaný v systému REX. Pokud by při vývozu zboží s hodnotou vyšší než 6 000 EUR chybělo na faktuře číslo REX, dojde k vyměření cla. Certifikáty o původu z HK ČR nejsou dle slov manažera celními orgány uznávány. Aby mohl vývozce vyhotovit deklaraci o původu zboží, je potřeba doložit prohlášení dodavatelů surovin o původu materiálu k výrobě daného produktu. Manažer upozorňoval, že může dojít k problému s materiálem, který je použit k výrobě produktu

¹³² Harmonizovaný systém popisu a číselného označování zboží (European Commission, n.d.-b).

¹³³ Znění deklarační věty dle Dohody je uvedeno v příloze S.

¹³⁴ EORI číslo (Economic Operators' Registration and Identification number; Registrační a identifikační číslo hospodářských subjektů) slouží jako identifikátor pro komunikaci s celními orgány všech členských států EU (Celní správa ČR, n.d.-a).

a který není původem z EU. Jako příklad uvedl produkt, který firma A dodává do UK, ale je dále reexportován. Jedná se o produkt, jehož celkovou hodnotu tvoří z 20 % materiál, jenž není původem z EU. Pokud by nedošlo k reexportu tohoto produktu a vstoupil by do volného oběhu, bylo by na něj uvaleno clo (ExM fA, os. kom., 03/2021). Dohoda ve své příloze ustanovila postup zjištění procentuální hodnoty nepůvodních materiálů v produktu (DOS, 2020, příloha ORIG-1).

V závěru tohoto okruhu byla diskutována problematika popisu produktů na obalech a certifikace. Exportní manažer **firmy A** sdělil, že produkty, které do UK exportuje, zatím nevyžadují žádné speciální certifikáty ani osvědčení. Provádí však kontrolu, zda se legislativa nějakým způsobem nezměnila. K tomu nejčastěji využívá My Trade Assistant databázi, která kromě případných omezení týkajících se produktu zobrazí také výši cla. Kromě My Trade Assistant databáze je možné využít také internetové stránky Celní správy ČR (využití těchto nástrojů je představeno v kapitole 7). Manažer také očekává, že o případném zavedení nové legislativy bude informován obchodními partnery v UK (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Exportní manažerka **firmy B** uvedla, že produkty, které exportuje, nevyžadují žádné speciální certifikáty. Na fakturu uvádí navíc informaci o zemi původu produktu, jiné informace ale neměnila. „Zatím stačilo, že je ČR uvedena na faktuře, ale z HK ČR se nechá dodat dokument, který stojí 600 Kč – certificate of origin.“ (ExM fB, os. kom., 02/2021). Manažerka dodala, že certifikát o původu zboží je do třetích zemí vždy vyžadován, ale v souvislosti s UK ho zatím nenechávali vystavovat. V době uskutečnění rozhovoru neměla informaci o tom, že by byl při kontrole vyžadován. Na závěr tohoto okruhu se autor tázal na popis produktů na obalech a na certifikaci. Manažerka uvedla, že ani tento problém neřeší, neboť do UK dodává pouze obsah. Příprava produktu pro jednotlivé zákazníky probíhá až v UK. Obal si musí zajistit klient, stejně jako jeho značení. Žádné certifikáty o produktech zatím nevystavuje (ExM fB, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy C** sdělil, že si je vědom, že na dokumentech budou muset být uvedeny dodatečné informace¹³⁵. Detaily však neví a bude se jimi zabývat nejdříve v polovině r. 2021 (J fC, os. kom., 02/2021).

¹³⁵ Zmínil se také o komplikacích spojených s vývozem do Švýcarska a nutnosti dokládat certifikáty o původu materiálů, ze kterých je výrobek složen (J fC, os. kom., 02/2021).

Za **firmu D** vyřizovala přípravu dokumentů polská firma, o uvádění dodatečných náležitostí na faktuře a přepravních dokumentech se jednatel firmy D nezajímal (J fD, os. kom., 03/2021).

6.3 Cesty k eliminaci rizika

V rámci provedených interview byla diskutována řada okruhů, ve kterých dotázané firmy spatřují rizika. Řadu rizik je ale možné na základě přípravy alespoň snížit.

6.3.1 Hledání nových trhů

Hledání nových trhů nepředstavuje nástroj, jak snížit rizika, která se vážou k danému teritoriu, ale jeho plnou eliminaci. Pro řadu firem, zvláště pak pro ty, pro které je UK blízkým obchodním partnerem, není hledání nových trhů řešením.

Exportní manažer **firmy A** sdělil, že nové trhy, které by nahradily UK, nehledal. Na trhu UK se nacházejí čtyři významní obchodní partneři. Pokud by byla zavedena cla, domníval se, že by bylo uvaleno clo ve výši 10 % na jím exportovaný produkt. Dodal, že by UK výrobky z EU stejně kupovalo, neboť nemá dostatečné kapacity k jejich výrobě. Objem výrobků firmy A směřujících do UK by ale dle manažera poklesl. Firma by se ocitla ve zhoršené pozici. Díky absenci cel je firma A levnější oproti konkurenci ze třetích zemí. Pokud by byla celní sazba stejná, nemohla by již konkurovat nižší cenou (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Exportní manažerka **firmy B** uvedla, že nové exportní trhy nehledala. Trhy se dle manažerky samy nabízejí, objevují a mizí. „...*když [UK] je, jsme rádi, když není, tak to neznamená, že nepřezijeme.*“ (ExM fB, os. kom., 02/2021). I přesto, že je pro firmu B UK významným exportním trhem, není na něm firma závislá. Nicméně, na základě dlouhodobých obchodních vztahů, si obě strany přály ve spolupráci pokračovat za jakékoli situace (ExM fB, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy C** uvedl, že rovněž nehledal jiný exportní trh. Důvodem byla skutečnost, že UK představuje nízký podíl na celkových exportech společnosti, a proto se neobával, že by ztráta tohoto trhu ohrozila chod firmy (J fC, os. kom., 02/2021).

Pro **firmu D** je UK trhem významným nejen z hlediska podílů, který zaujímá na celkových dovozech (dovozy z UK se na celkových dovozech podílejí 80 %), ale také z hlediska svého obsahu. UK je trhem, který nabízí přesně ty stroje, po kterých je v ČR

poptávka, a je tedy pro firmu D nenahraditelným. Jednatel firmy D tedy nové importní trhy nehledal. Nepředstavuje to pro něj v současné době řešení. V době konání interview firmu D více tížily restriktce spojené s koronavirovou pandemií než situace, kterou vyvolal brexit. Jednatel uvedl, že v r. 2021 realizoval s UK zatím jen jednu zakázku (J fD, os. kom., 03/2021).

Dle jednatelky **firmy E** dochází k hledání nových exportních trhů neustále. „*To děláte v businessu pořád, bez ohledu na brexit, [...] obchodní partnery hledáme stále.* (J fE, os. kom., 03/2021).

6.3.2 Podmínky INCOTERMS

Mezinárodní obchodní smlouvy jsou často doplněny dodací podmínkou, která určuje, jaké povinnosti nese prodávající a jaké kupující. To, na jaké dodací podmínce se smluvní strany domluví, ovlivní nejen rozsah nákladů, ale také odpovědnosti a s tím související rizika, která smluvní strany nesou (Veber & Srpová, 2012, s. 219). V celosvětovém měřítku převládají dodací podmínky INCOTERMS (podmínky INCOTERMS 2010 a vybrané dodací podmínky INCOTERMS 2000 a 2020 jsou uvedeny v příloze T).

Volba vhodné dodací podmínky může českým firmám ulehčit řadu komplikací, které jsou se současným obchodem s UK spojeny. Volba dodací podmínky však není jednostrannou záležitostí a je předmětem jednání smluvních stran. Podmínky INCOTERMS jsou závazné pouze v případě, že se na ně smluvní strany ve smlouvě odvolají.

Autor se oslovených firem dotázal, zda podmínky INCOTERMS využívají. O výhodách dodacích podmínek nejvíce referovala exportní manažerka **firmy B**, a to jak při rozhovoru v říjnu 2020, tak v únoru 2021 (viz kapitola 6.1.2.1 a v kapitola 6.2.1). V obchodu s UK využívá firma A dodací podmínky EXW, FCA a DDU (ExM fA, os. kom., 03/2021), firma B dodací podmínky EXW a FCA (ExM fB, os. kom., 02/2021). Autor se manažerů firem ptal, zda tyto dodací podmínky využívají i po skončení přechodného období a jak náročné bylo si dodací podmínky, zvláště ty krátké, udržet.

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že v souvislosti s brexitem došlo ke změnám dodacích podmínek. S obchodním partnerem v UK, se kterým byla sjednána dodací podmínka EXW, došlo ke změně na dodací podmínku FCA. Důvodem je existence celního řízení v obchodu s UK (ExM fA, os. kom., 03/2021). Nejkratší dodací podmínka EXW totiž neukládá prodávajícímu žádné povinnosti v celním řízení, a je tedy pouze na kupujícím,

aby celý proces obstaral. Podmínka EXW je navíc, (např. dle Machkové et al., 2014, s. 68) nevhodná pro využití v mezinárodním obchodu. Manažer doplnil, že i přesto, že je ve smlouvě uvedena krátká dodací podmínka, která udává povinnost zajistit přepravu kupujícímu, snaží se obchodní partneři o to, aby většinu povinností zajistil prodávající. Přeprava je tak často dodávána samostatně (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Další žádost o změnu dodací podmínky zaznamenal exportní manažer **firmy A** u obchodního partnera s dodací podmínkou DDU¹³⁶. Ten žádal o nejdelší dodací podmínku, tedy o podmínku DDP. Ta obsahuje maximální závazek ze strany prodávajícího. Manažer uvedl, že důvodem žádosti o změnu je obava obchodního partnera v UK z budoucího vývoje vzájemných vztahů mezi EU a UK (ExM fA, os. kom., 03/2021). Dodací podmínka DDP, na rozdíl od podmínky DDU, zavazuje prodávajícího k obstarání celního odbavení a dalších vývozních i dovozních licencí na vlastní riziko a náklady, tzn. že platbu případně zavedeného cla by musel uhradit prodávající (Machková, Černohlávková, Sato, Kouba, & Malý, 2007, s. 63; Machková et al., 2014, s. 66). Firma A na tuto změnu dodací podmínky v době realizace interview nepřistoupila (ExM fA, os. kom., 03/2021).

Exportní manažerka **firmy B** sdělila, že dodací podmínky EXW a FCA využívá i po skončení přechodného období a nezaznamenala, že by se protistrana snažila dodací podmínku změnit. Uvedla, že by tyto dodací podmínky doporučila i jiným firmám, neboť „...*jakmile máte EXW, tak se nestaráte o nic jiného, než že jim [zboží] vydáte.*“ (ExM fB, os. kom., 02/2021). Za vhodnou dodací podmínku považuje manažerka také podmínku FCA, která se od EXW liší pouze v povinnosti prodávajícího zboží naložit. Uvedla, že se tyto dodací podmínky snaží v mezinárodním obchodě využít vždy, a to bez ohledu na teritorium (ExM fB, os. kom., 02/2021).

6.3.3 Nepřímý export

Přímý vývoz není jedinou možností, jak dostat výrobky na zahraniční trh. Vyvážet lze také nepřímo s využitím prostředníka (Janatka et al., 2004). Prostředník obchoduje „...*vlastním jménem, na vlastní účet a riziko.*“ (Machková et al. 2014, s. 15). Je subjektem, který nakoupí zboží v tuzemsku a následně ho prodá v zahraničí. Odměnou je mu rozdíl mezi prodejní a nákupní cenou (Machková et al., 2014, s. 15).

¹³⁶ Podmínka DDU je obsažena ve starší verzi dodacích podmínek (např. INCOTERMS 2000). Ve verzi z r. 2010 a 2020 se již nenachází.

Exportní manažer **firmy A** uvedl, že o nepřímém exportu neuvažoval. Důvodů je hned několik. Pro firmu A je UK významným obchodním trhem, a firma A navíc není drobným vývozcem. V UK firma svádí boj s polskou konkurencí a výrobky jsou prodávány s nízkou marží. Neexistuje tedy prostor pro další mezičlánek (ExM fA, os. kom., 10/2020).

Exportní manažerka **firmy B** uvedla, že nepřímý export vzhledem k vyváženým komoditám nepřipadá v úvahu a nepředstavuje pro ni řešení. Problém s časem a s hraničními kontrolami nevyřeší ani za pomoci prostředníka (ExM fB, os. kom., 10/2020). Firma navíc nenese riziko spojené s přepravou zboží přes hranice.

6.3.4 Metody k omezení kurzového rizika

Kurzové riziko lze definovat jako „...*dopad změny devizového kurzu na hodnotu aktiv či pasiv podniku.*“ (Hrdý & Horová, 2011, s. 243). Podniky se přirozeně snaží podnikat kroky k tomu, aby dopad kurzového rizika eliminovaly. „*Absolutní ochrana před dopadem kurzového rizika neexistuje.*“ (Machková et al., 2014, s. 189). K omezení negativního vlivu kurzového rizika lze využívat níže uvedené postupy.

Nejpasivnější metodou k omezení kurzového rizika je jeho samotná akceptace a s ním související tvorba finanční rezervy na krytí případných ztrát, které změnou měnového kurzu mohou nastat.

Z provedených interview je patrné, že se většina dotázaných firem snaží kurzové riziko omezovat **volbou měny**¹³⁷, ve které budou se zahraničním partnerem obchodovat. Čeští importéři by měli volit takovou měnu, u které nehrozí, že vůči ní bude CZK oslabovat. Naopak čeští exportéři by měli volit takovou měnu, u které nehrozí, že vůči ní bude CZK posilovat. Machková et al. (2014) dodává, že volba konkrétní měny reflektuje nejen celkovou situaci na trhu, ale také obchodní zvyklosti či ekonomické postavení firem.

Exportní manažer **firmy A** sdělil, že s UK obchodují v EUR. Prvním z důvodů je obava z volatility kurzu CZK/GBP, a druhým majoritní využívání EUR v mezinárodním obchodě. Krom EUR využívá firmy v mezinárodním obchodě ještě USD, ten je však využit jen ojediněle (ExM fA, os. kom., 03/2021).

¹³⁷ Volbu měny, jako nástroj omezování rizika uvádí též např. Machková et al. (2014, s. 190).

Exportní manažerka **firmy B** uvedla, že s UK obchodují v EUR. Důvodem je jednotnost. S celým světem totiž obchodují pouze v jednotné evropské měně (ExM fB, os. kom., 02/2021).

Jednatel **firmy C** rovněž uvedl, že s UK obchoduje v EUR. Nízký objem vývozu do UK je důvodem, proč nezřizovat účet v GBP (J fC, os. kom., 02/2021).

Na rozdíl od výše uvedených firem obchodovala **firma D** s UK z 90 % v GBP. Prvním z důvodů byla neochota obchodních partnerů v UK obchodovat v jiné měně a druhým důvodem byla volatilita GBP. Pokud kurz CZK/GBP posílí, importované produkty se stávají levnějšími. Jednatel uvedl, že očekávané posílení kurzu CZK/GBP bylo mnohdy důvodem, proč mu využití GBP nevadilo. Doplnil však, že kurz CZK/GBP je velmi volatilní a nikdy si nebyl jistý tím, jak se tento kurz bude vyvíjet (J fD, os. kom., 03/2021).

Omezení negativního vlivu kurzového rizika zajistí také **operace na devizových trzích (tzv. finanční deriváty)**. Ty lze rozdělit na deriváty **standardizované** (např. futures) a **nestandardizované** (např. forward, opce, swapy). Charakteristika vybraných finančních derivátů je v příloze U. Tyto operace jsou však spojeny s náklady, se kterými musí podniky kalkulovat (Machková et al., 2014 s. 190). Ani jeden ze zástupců firem (A, B, C, D) neuvedl, že by se proti kurzovému riziku zajišťovali pomocí finančních derivátů.

Vývozci mají také možnost **odprodat nesplacené pohledávky faktorovi**, který na sebe přebírá rizika spojená s pohledávkami a tím vývozci odpadne jak riziko kurzové, tak riziko úvěrové (Jílek, 2000, s. 601).

V případě silné vyjednávací pozice je řešením **fakturace v domácí měně** či požadavek na **promptní úhradu** faktury.

Jednoduchou, ale poměrně riskantní, a ne vždy proveditelnou cestou, je **promítnutí kurzového rizika do výsledné ceny** (Machková, 2014, s. 190). Ne vždy je však možné tyto metody využít. V delším období mohou v konečném důsledku vést k tomu, že si zahraniční odběratel bude hledat nového obchodního partnera, jehož nižší vyjednávací síla mu neumožní klást si širokou škálu podmínek.

7 Doporučení pro vybrané firmy

Na základě provedené analýzy Dohody (viz kapitola 3.3) a informací, které poskytly dotázané firmy (viz kapitola 6), byl sestaven seznam doporučení a rad pro oslovené podniky obchodující s UK¹³⁸ (rady jsou směřovány převážně k vývozcům). Jelikož byl proveden kvalitativní výzkum s omezeným počtem firem, nelze jeho výsledky generalizovat a desatero doporučení nelze prezentovat jako univerzální návod pro obchod s UK.

Doporučení:

1. UK se jako celek stalo pro EU třetí zemí. Pokud Vaše firma ještě nemá přiděleno číslo EORI, požádejte o něj. Chtějí-li podnikatelské subjekty s UK i nadále obchodovat, musejí mít toto číslo přiděleno (v případě, že podnikatelské subjekty se třetími zeměmi již obchodují a exportují přímo, mají toto číslo přiděleno). Číslo slouží jako identifikátor pro komunikaci s celními orgány všech členských států EU. O číslo žádá podnikatelský subjekt ve členském státě EU, ve kterém má sídlo. V ČR lze o registraci požádat na všech celních úřadech **bez ohledu na místní příslušnost** podnikatelského subjektu (Celní správa ČR, n.d.-a). Číslo EORI lze získat dvěma způsoby, a to:
 - a. vyplněním online formuláře na stránkách Celní správy ČR (www.celnisprava.cz; záložka Clo; Elektronizace celních procesů; EORI informace; na stránce je „Elektronický formulář pro podání žádosti o registraci k číslu EORI“) nebo
 - b. vyplněním formuláře a jeho odevzdáním na jakémkoli celním úřadě v ČR (www.celnisprava.cz; záložka Clo; Elektronizace celních procesů; EORI informace; na stránce je ke stažení formulář „Žádost o přidělení čísla EORI“).

Pro co nejsnazší průchod zboží na hraničních přechodech je doporučováno, aby bylo číslo EORI uváděno na faktuře a na nákladním listu (DHL Express [DHL], n.d.).

¹³⁸ Obchodní vztahy jsou upraveny tzv. „štědrovečerní“ Dohodou. Speciální režim platí pro NI, které se řídí Revidovaným protokolem (viz kapitola 3.1.3). Režim fungování mezi GB a NI je popsán v kapitole 3.3.5.

2. Zjistěte, jaká omezení se vztahují na Vámi exportované produkty a zda pro jejich vývoz do UK potřebujete licence a certifikace. Můžete využít webové stránky Celní správy (www.celnisprava.cz; na pravé straně stránky jsou „Rychlé odkazy k aplikacím“, zde klikněte na políčko TARIC). Obr. č. 23 ukazuje, jak je možné vyhledat omezení a podmínky pro export a import, které se vztahují na obchod s UK s vybranými produkty. Do políčka (33) *Nomenklatura zboží* vyplňte **HS kód** (znalost HS kódu zboží je nezbytná pro vyplnění celních formulářů při vývozu a dovozu do a ze třetích zemí). Do políčka *Kód země (17) určení / (34) původu* vyplňte dvoumístný kód země do které exportujete, nebo ze které importujete. HS kód i kód země lze vyhledat kliknutím na tři tečky vedle políčka.

Obr. č. 23: TARIC – vyhledávání omezení

(A) Datum simulace:

(33) Nomenklatura zboží:

Kód země (17) určení / (34) původu:

Zdroj: Celní správa ČR (n.d.-b)

Informace týkající se omezení a podmínek pro export a import vybraných produktů je možné hledat také na webových stránkách EK. Zde je zřízena My Trade Assistant databáze (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content>). Zadáním HS kódu (případně názvu produktu) (*Product name or HS code*), země původu (*Country of origin*) a země určení (*Country of destination*) získáte přehled případných omezení a celních sazeb (viz obr. č. 24).

Obr. č. 24: My Trade Assistant

My Trade Assistant
Including **ROSA** Rules of Origin Self-Assessment [How to use this form](#)

Product name or HS code Country of origin Country of destination

Zdroj: European Commission (n.d.-a)

3. Ujistěte se, jaký je původ materiálů použitých při výrobě Vašeho produktu. Abyste mohli vyhotovit deklaraci o původu podle čl. ORIG.18 (DOS, 2020), a využít tak preferenční celní sazby, musíte „...od svého dodavatele obdržet prohlášení dodavatele podle přílohy ORIG-3 [Prohlášení dodavatele] nebo rovnocenný doklad obsahující stejné informace, které popisují dotyčné nepůvodní materiály dostatečně podrobně, aby je bylo možné identifikovat.“ (DOS, 2020, čl. ORIG.4, odst. 4). Prohlášení dodavatele je v příloze R.

V případě, že Vám dodavatel dodává materiál nepocházející z EU, zjistěte, jaký procentní podíl zaujímá hodnota těchto nepůvodních materiálů na celkové hodnotě Vašeho produktu (viz vzorec č. 1).

Vzorec č. 1: Hodnota nepůvodních materiálů

$$HNM (v \%) = \frac{HNM \text{ (měna)}}{EXW \text{ (měna)}} * 100$$

kde:	HNM (v %)	hodnota nepůvodních materiálů v %
	HNM (měna)	hodnota nepůvodních materiálů použitých k výrobě produktu (celní hodnota v okamžiku dovozu vč. nákladů na přepravu, pojištění, balení a dalších nákladů vzniklých při přepravě)
	EXW (měna)	cena produktu, která má být uhrazena výrobcí, „...v jehož podniku došlo k poslednímu opracování nebo zpracování, pokud tato cena zahrnuje hodnotu všech použitých materiálů a všechny ostatní náklady vzniklé při výrobě produktu po odečtení případných vnitřních daní, které se vracejí nebo mohou být vráceny při vývozu získaného produktu.“ (DOS, 2020, příloha ORIG-1).

Zdroj: DOS, 2020, příloha ORIG-1

Produkt se považuje za původní i v případě, že obsahuje nepůvodní materiály, a to za předpokladu, že:

- a) „**celková hmotnost nepůvodních materiálů** použitých při výrobě produktů zařazených do kapitol 2 a 4 až 24 harmonizovaného systému [HS kód], jiných než zpracovaných produktů rybolovu kapitoly 16, **nepřesahuje 15 % hmotnosti produktu;**
- b) **celková hodnota nepůvodních materiálů** pro všechny ostatní produkty, s výjimkou produktů zařazených do kapitol 50 až 63¹³⁹ harmonizovaného systému [HS kód], **nepřesáhne 10 % ceny produktu ze závodu.**“ (DOS, 2020, čl. ORIG.6; zvýrazněno autorem).

¹³⁹ Pravidla pro produkty zařazené v kapitolách 50 až 63 harmonizovaného systému [HS kód] jsou specifikovány v příloze ORIG-1, v poznámce 7 a 8.

4. Dohoda stanovila preferenční systém, který umožnil vzájemný bezcelní obchod mezi EU a UK. Abyste však mohli nulovou celní sazbu uplatnit, musíte doložit původ zboží, a to jak při vývozu, tak při dovozu:

a. Při vývozu z EU:

- i. při hodnotě zásilky **nižší** než 6 000 EUR smí deklaraci o původu vystavit kterýkoli EU vývozce (s EORI číslem);
- ii. při hodnotě zásilky **vyšší** než 6 000 EUR smí deklaraci o původu vystavit pouze vývozce registrovaný v systému REX. Ten uvede své **číslo REX¹⁴⁰** do deklarace o původu (Celní správa ČR, 2021; Ze-Cel-Ag, n.d.-b).

b. Při dovozu do EU:

- i. jednorázová deklarace o původu, ve které UK vývozce uvede své EORI číslo, které mu bylo přiděleno v UK;
- ii. dlouhodobá deklarace o původu (maximální platnost činí 12 měsíců a musí obsahovat popis původních výrobků), ve které UK vývozce uvede své EORI číslo, které mu bylo přiděleno v UK (může být využita pouze, pokud zásilky obsahují stejný výrobek) (Celní správa ČR, 2021).

Deklarace o původu může být vystavena na faktuře, popřípadě na jiném dokladu, který podrobně popisuje původní výrobky (Celní správa ČR, 2021). Znění deklarace o původu dle Dohody je v příloze S. Od prokazování původu jsou osvobozeny drobné zásilky do 500 EUR (Celní správa ČR, 2021).

Pokud je pro vývoz Vašich produktů do UK vyžadováno číslo REX, požádejte si o něj. O číslo žádá podnikatelský subjekt ve členském státě EU, ve kterém má sídlo. Žádost musí podnikatelský subjekt **podat na místně příslušný celní úřad**. Podána může být písemnou formou, skrze datovou schránku nebo vyplněním elektronického formuláře (Celní správa ČR, n.d.-d). Podrobnosti získáte na internetových stránkách Celní správy ČR (www.celnisprava.cz; záložka Clo; Odborné problematiky; Původ zboží; na stránce je záložka Formuláře a žádosti; zde najdete „*Registrovaný vývozce – systém REX*“ a klikněte na odkaz „*Informace (REX)*“).

¹⁴⁰ Systém registrovaného vývozce umožňuje „*vlastní samo potvrzování (autocertifikace) preferenčního původu zboží při vývozu a dovozu zboží v rámci preferenčního systému EU.*“ (Celní správa ČR, n.d.-c).

5. Zvažte, zda jste za daných podmínek schopni produkty exportovat sami. S ohledem na charakteristiky exportovaného produktu zohledněte klady a zápory využití nepřímého exportu.
6. Snažte se vyjednat si výhodnou **dodací podmínku** INCOTERMS. Výčet dodacích podmínek INCOTERMS 2010 (a vybrané dodací podmínky INCOTERMS 2000 a 2020) je v příloze T. Pokud Vám vyhovuje dodací podmínka ze starší verze, je možné ji využít.

Oslovené firmy mají kladné zkušenosti s podmínkami EXW a FCA. Tyto dodací podmínky znamenají pro prodávající minimální rozsah povinností, nákladů a rizik. Využití podmínky EXW v mezinárodním obchodě je v literatuře (např. Machková et al. 2014, s. 68) uváděno jako nevhodné. FCA, na rozdíl od EXW, ukládá prodávajícímu povinnost naložit zboží do dopravního prostředku. Není to ale nakládká, která je důvodem kritiky využití podmínky EXW v mezinárodním obchodě, ale nízká informační povinnost kupujícího, která se k ní váže.
7. Snažte se dohodnout vhodnou **platební podmínku**. Platební podmínka se využívá jako nástroj pro eliminaci komerčního rizika. Vyberte měnu, která není volatilní a snažte se o to, aby bylo možné v ní obchodovat.
8. Ověřte si, zda se nezměnily údaje pro značení potravinových produktů v UK. Je vyvíjen tlak na vládu UK, aby byl potravinový „semafor“ zaveden jako povinný. Informace hledejte na stránkách vlády UK (<https://www.gov.uk/>). V UK je tato problematika označována termínem „*Front-of-Pack Labelling*“. Často je však využívána pouze zkratka FoP.
9. Ujistěte se, že máte v dokumentech uvedený přesný popis Vámi exportovaných produktů. Přehled klíčových informací, které by na dokumentech neměly chybět, je uveden v příloze V.
10. Ujistěte se, že jste svému přepravci či řidiči předali veškeré dokumenty, které jsou potřebné pro hladký přechod Vámi exportovaných produktů přes hranice.

Na závěr tohoto seznamu je vhodné uvést, že v případě, že si s celním řízením v obchodu s UK nevíte rady, je vhodné nechat se v celním řízení zastoupit celním deklarantem či spediční firmou (Celní správa ČR, 2010).

Závěr

Pro některé Brity se brexit stal splněným snem, který vrátí zemi zpět do dob její původní slávy. Světová ekonomika se však od viktoriánské éry proměnila a proměnilo se také samotné UK, které se nyní ocitá vně jádra Evropy a samo mezi globálními světovými mocnostmi.

Výzkumným tématem této diplomové práce byl brexit pohledem Evropské unie a České republiky. Záměrem bylo poskytnout ucelený přehled o vztahu Spojeného království k Evropské unii a rozšířit poznatky o problematice brexitu, která vzhledem ke své aktuálnosti není zcela zpracována. V návaznosti na tento záměr, výzkumnou oblast a výzkumné téma si autor stanovil čtyři cíle:

- Charakterizovat postoj UK k evropské ekonomické integraci.
- Analyzovat a zhodnotit současný vztah mezi EU (potažmo ČR) a UK.
- Analyzovat a zhodnotit připravenost vybraných českých firem na brexit.
- Navrhnout doporučení pro vybrané firmy k rozvoji ekonomických aktivit s UK.

Na základě těchto cílů stanovil autor obecné a specifické výzkumné otázky, které se týkaly teoretické i empirické části práce. Z poznatků získaných v rámci provedeného výzkumu jsou formulovány závěry v podobě odpovědí na stanovené výzkumné otázky.

Obecná výzkumná otázka **A: Jak se vyvíjel vztah UK k evropské ekonomické integraci?** Otázka A je rozdělena do čtyř specifických výzkumných otázek, jejichž podrobné odpovědi jsou uvedeny v kapitole 2 a 3.

- **A1: Jaké byly důvody UK k odmítání účasti v evropské ekonomické integraci?**

UK mělo specifické postavení, jež mu bylo zajištěno vítězstvím ve válce. Mělo vyhrazené preference s orientací na USA a země Commonwealthu a také razantní a dosti zdrženlivé postoje v oblasti budování institucionalizované Evropy, která měla být spojena pomocí výkonného orgánu, kterému by členské státy předaly jisté kompetence (viz kapitola 2.1.1). Právě obava ze ztráty národní suverenity byla faktorem pro odmítavý postoj UK k jakémukoli pokusu o integraci Evropy.

Účast v ESUO byla citlivá vzhledem ke komoditě, které se integrace týkala (viz kapitola 2.1.2). Členství v Euratomu zamítlo UK z důvodu většího pokroku v oblasti jaderné energetiky oproti ostatním členským státům a členství v EHS bylo Brity zamítnuto

z důvodu plánovaného vzniku společné instituce, která by mimo jiné měla pravomoc určovat cla pro obchod se třetími zeměmi (viz kapitola 2.1.3).

- **A2: Jaké výjimky formovaly zvláštní status UK v EU?**

Během prvních let svého členství v EHS trápila UK rozpočtová otázka, kterou se neúspěšně snažil vyřešit premiér Heath (prostředky z Regionálního rozvojového fondu) i premiér Wilson (opravný mechanismus) (viz kapitola 2.1.6). Velikost příspěvku UK do rozpočtu se podařilo vyřešit premiérce Thatcherové, a to prostřednictvím **66% rabatu**, jenž představoval trvalou redukci britského příspěvku (viz kapitola 2.2.1).

Další trvalou výjimku (tzv. opt-out) si UK vyjednalo z povinnosti zavést **společnou měnu**. Tato povinnost byla stanovena v Maastrichtské smlouvě (viz kapitola 2.2.2). Legitimizace vícerychlostního modelu integrace byla schválena v Amsterodamské smlouvě. UK se tak, na rozdíl od standardních členů, nemuselo účastnit dalšího prohlubování integrace (viz kapitola 2.2.3 a kapitola 3.2). Své výjimky mělo UK také v rámci **Schengenského prostoru**. UK si zajistilo samostatné rozhodování o azylové, vízové a přistěhovalecké politice a také si ponechalo právo provádět hraniční kontroly osob, které přijíždějí z členských států ES (viz kapitola 2.2.3). Poslední výjimky byly vyjednány v roce 2016 premiérem Cameronem (viz kapitola 3.2).

- **A3: Jaké byly příčiny brexitu?**

V době před konáním referenda se objevovala tři zásadní témata, a to migrace, příspěvky do unijního rozpočtu a touha po opětovném autonomním rozhodování (viz kapitola 3.1.1.1). Svou roli také jistě sehrál dlouhodobý euroskeptický pohled na evropskou ekonomickou integraci (viz kapitola 2 a kapitola 3).

UK patřilo mezi čisté plátce do unijního rozpočtu. Otázka velikosti příspěvku byla citlivým tématem během celého členství UK v EU/EHS/ES. Hodnocení přínosu členství v EU jen na základě výše čistého příspěvku do unijního rozpočtu je dle autora jakýmsi hokynářským přístupem, který nereflektuje ekonomické výhody, které jsou spjaté s členstvím v jednotném trhu, z něhož mohou těžit nejen podniky. Na druhou stranu nemusí velikost příspěvku odrážet ani potenciální nevýhody spojené s členstvím v EU.

UK bylo dlouhá léta vstřícné vůči nejrůznějším národnostem. Dokonce patřilo mezi tři členské státy integračního seskupení, které po východním rozšíření ES umožnily přístup

na pracovní trh občanům z nových členských států. Řada obyvatel UK se však postupem času začala obávat, že příchod levnější pracovní síly vyvolá tlak na snížení mezd.

V odchodu UK z EU viděla řada Britů možnost opětovného převzetí kontroly nad zemědělstvím, rybolovem či obchodní politikou. Vizí bylo také obnovení historických vazeb se zbytkem světa.

- **A4: K jakým změnám v úpravě ekonomických vztahů došlo po ukončení členství UK v EU?**

Ukončením členství UK v EU, ke kterému došlo 31. ledna 2020 se pro firmy ani občany z EU a UK, kromě stále přetrvávající nejistoty, nic nezměnilo. Začalo platit přechodné období, které trvalo do konce roku 2020. UK mělo stejné povinnosti a práva jako řádní členové, nemělo však již své zástupce v unijních institucích (viz kapitola 3.1.3). Od 1. ledna 2021 není UK členem jednotného trhu ani celní unie. Obě strany se však domluvily na nulových clech a kvótách. Aby nebylo zboží zatíženo clem a mohlo těžit z preferenčního přístupu, musí splňovat řadu pravidel (viz kapitola 3.3.1).

Poskytovatelé služeb mohou při vstupu na trh protistrany čelit mnoha omezením. Smluvní strany mohou vyžadovat, aby poskytovatelé služeb splňovali požadavky na odbornou kvalifikaci pro vybranou činnost na území, kde je služba poskytována. Profesní kvalifikace tedy nemusí být navzájem uznávány (viz kapitola 3.3.3). Od 1. ledna 2021 v UK navíc platí nový imigrační systém, který je založen na bodovém ohodnocení uchazeče o práci či studium (viz kapitola 3.3.4 a příloha E). Diskutovanou otázkou, která by se měla projednat v budoucnu, jsou finanční služby (viz kapitola 3.3.3).

Vystoupení UK z EU výrazně ovlivnilo fungování irské hranice, která je, v kontextu historických událostí, citlivým tématem. Současné fungování celních kontrol na ostrově Irsko je uvedeno v kapitole 3.3.5.

Obecná výzkumná otázka **B: Jaké jsou ekonomické vztahy ČR a UK?** Otázka B je členěna do dvou specifických výzkumných otázek, jejichž podrobné odpovědi poskytuje kapitola 4.

- **B1: Jak intenzivní je vzájemný obchod se zbožím a službami?**

V roce 2019 bylo UK pátým největším exportním trhem ČR, který se na celkovém exportu podílel 5 % (viz kapitola 4.1.2). Obchodní bilance ČR s UK je dlouhodobě aktivní, exporty do UK jsou od roku 2007 více než dvakrát vyšší než importy z UK.

Export do UK i import z UK začal v roce 2016 pozvolna klesat. Jejich komoditní struktura dominovaly v roce 2019 výrobky zpracovatelského průmyslu (viz kapitola 4.1.2.1). Bilance služeb ČR s UK je od roku 2013 aktivní. Export českých služeb do UK rostl od roku 2010 až do roku 2019 (viz kapitola 4.1.2.2). Mezi lety 2019 a 2020 došlo k výraznému útlumu obchodu se zbožím i se službami, který byl zapříčiněn onemocněním COVID-19 (viz kapitola 4.1.2.1 a 4.1.2.2).

- **B2: Jak významná je mezinárodní migrace osob mezi ČR a UK?**

UK člení ve svých migračních statistikách země EU do čtyř kategorií. ČR patří společně s dalšími postkomunistickými zeměmi, které vstoupily do ES v roce 2004 mezi země označované jako EU8. V roce 2016 žilo v zemích EU8 přibližně 14 000 občanů UK, z toho 42,22 % v ČR. Komunita občanů UK není v ČR nijak zvlášť početná, i přesto však od roku 2010 pozvolna roste (viz kapitola 4.2).

V roce 2015 žilo v UK přibližně 1,3 milionu občanů zemí EU8. Největší zastoupení z nich měli občané Polska (62,62 %), zatímco občané ČR měli jen malou část (3,46 %) (viz kapitola 4.2).

Obecná výzkumná otázka **C: Jak vybrané firmy vnímaly situaci týkající se brexitu v posledním čtvrtletí roku 2020?** Otázka C je upřesněna pomocí dvou specifických výzkumných otázek, jejichž podrobné odpovědi lze nalézt v kapitole 6.

- **C1: Jakým způsobem se vybrané firmy připravovaly na brexit?**

Na situaci, kterou brexit vyvolal se dalo připravit jen velmi těžce. Odklady odchodu UK z EU spojené s množstvím neustále se měnících informací vedly k tomu, že řada firem situaci spojenou s brexitem neřešila a nepřipravovala se na ni. Oslovené firmy k problematice přistupovaly odlišně. Nejvíce se na brexit dle autora připravovala firma A, která očekávala zvýšení cen spojených s přepravou, a proto se snažila hledat alternativy. Firma A také očekávala rozchod mezi pravidly EU a pravidly, která budou nastavena v UK a zvažovala objednávky obalů pro své produkty směřující do UK, které by vlivem zavedení nových pravidel mohly být nepoužitelné (viz kapitola 6.1.1 a kapitola 6.1.2.6). Manažer firmy A a manažerka firmy B se spoléhali na to, že je o případných změnách bude informovat obchodní partner a informace o průběhu brexitu si sami nevyhledávali. Firma B se vzhledem k typu exportované komodity zabývala otázkou týkající se procesů

na hranicích (viz kapitola 6.1.1 a kapitola 6.1.2.2). O připravenosti dalších oslovených firem v posledním čtvrtletí roku 2020 pojednává kapitola 6.1.1.

Situace byla nejasná i na konci přechodného období. Manažer firmy A se aktivně zabýval problematikou celního řízení, jednatel firmy C upozorňoval své klienty na možné zdražení výrobků v důsledku zavedení cel a jednatelka firmy E komunikovala s celními deklaranty. Oslovení zástupci firmy A a E se účastnili školení, které pořádaly logistické společnosti (viz kapitola 6.1.3).

- **C2: Co vybrané firmy vnímaly jako největší rizika spojená s brexitem?**

Oslovení zástupci firem zmínili rizika spojená s **přepřavou**, která jsou spjata převážně s její očekávanou rostoucí cenou (viz kapitola 6.1.2.1), **celními kontrolami na hranicích**, které představují závažný problém pro firmu A, vyvážející tzv. „živé produkty“ (viz kapitola 6.1.2.2), **administrativní zátěží** (viz kapitola 6.1.2.3), **celem**, jehož zavedení by ohrozilo konkurenceschopnost českých výrobků na trhu UK (viz kapitola 6.1.2.4), **měnovým kurzem**, jehož volatilitou může firma realizovat kurzové zisky, ale také kurzové ztráty (viz kapitola 6.1.2.5) a **úpravou obalů**, kterou lze očekávat na základě Vládou UK avizovaného rozchodu mezi pravidly EU a UK (viz kapitola 6.1.2.6).

Obecná výzkumná otázka **D: Jaké jsou první zkušenosti vybraných firem v obchodu s UK po konci přechodného období?** Otázka D je členěna do tří specifických výzkumných otázek, na které je zaměřena kapitola 6.

- **D1: Co představuje nová Dohoda pro vybrané firmy v otázce obchodu?**

Konkrétní pohled zástupců oslovených firem na novou obchodní Dohodu je uveden v kapitole 6.2.1. Pozitivem Dohody je v očích zástupců firem A, C a E skutečnost, že byl stanoven způsob, jakým se bude obchodovat. S tímto způsobem jsou však spjata negativa v podobě nárůstu administrativní zátěže, která se projeví rostoucími náklady. Pro manažera firmy A je navíc negativem skutečnost, že Dohoda neposkytuje dlouhodobé garance do budoucnosti. Dohoda nepředstavuje žádná pozitiva pro jednatele firmy D, který si s ní spojuje dobu před vstupem ČR do ES. Manažerka firmy B Dohodu nehodnotila. Uvedla, že jí její obsah nezajímá, protože vše, co je s obchodem s UK spojeno, řeší vzhledem k nastavení dodací podmínky obchodní partner.

- **D2: Jaké největší změny nastaly v souvislosti s obchodem s UK?**

Největší změny spatřují dotázané firmy v nárůstu administrativní zátěže, která je s obchodem s UK spojena. Ty firmy, které nebyly zvyklé na mimounijní obchod, se nyní musí potýkat s vyšším objemem administrativních povinností. Pro firmy, které s mimounijním obchodem již nějaké zkušenosti mají, není „nová“ administrativa spojená s obchodem s UK novinkou. Největší změnou v oblasti celních procedur je nutnost zajistit celní odbavení pro vývoz a dovoz. To, kdo má dané úkony povinnost vykonat, určuje dodací podmínka. Firmy obchodující s UK mají také povinnost prokázat původ zboží (viz kapitola 6.2.3 a 6.2.4). Další změny lze spatřit také v přepravě (změny v přepravě reflektuje kapitola 6.2.2).

- **D3: Jakým způsobem je možné eliminovat negativa spjatá s obchodem s UK po skončení přechodného období?**

Na základě rozhovorů se zástupci dotázaných firem byly hledány cesty, jak negativa spojená s obchodem s UK, eliminovat (viz kapitola 6.3). Velmi vhodnou a firmami A a B ověřenou cestou platnou nejen pro obchod s UK je využití dodacích podmínek INCOTERMS (viz kapitola 6.3.2 a příloha T). Ty určují, jaké povinnosti nese prodávající a jaké kupující. To, na jaké dodací podmínce se smluvní strany domluví, ovlivní nejen rozsah nákladů, ale také odpovědnosti a s tím související rizika, která smluvní strany nesou. S obchodem s UK se pojí také kurzové riziko, které se dotázané firmy snaží nejčastěji eliminovat volbou vhodné měny. Kapitola 6.3.4 uvádí také další možné cesty vedoucí k eliminaci kurzového rizika. Diskutováno bylo také využití nepřímého exportu (viz kapitola 6.3.3) či hledání alternativních trhů (viz kapitola 6.3.1).

Na základě odpovědí na výzkumné otázky a z poznatků uvedených v práci formuluje autor následující závěry.

EU, která se doposud pouze rozšiřovala, utrhla odchodem UK značnou ránu. V souvislosti s vyhlášením referenda o brexitu vyvstaly obavy z možného štěpení EU, které se dnes, zvláště v souvislosti s komplikacemi, které byly s odchodem UK z EU spojeny, neočekává. Tyto komplikace tak pravděpodobně zahnalý „touhy po exitu“ jiných členských států. Sílicí hrozbou pro jednotlivé státy, zvláště pak pro UK, je štěpení jich samotných. Situace, která na ostrově Irsko vznikla, ohrožuje jednotnost UK, neboť

se Severní Irsko „vzdálilo“ Velké Británii a „přiblížilo“ Irsku (viz kapitola 3.3.5). Stejně tak ohrožuje jednotnost UK pozice Skotska, které po prvním neúspěšném pokusu o odtržení se od UK plánuje další referendum (viz kapitola 3.1.3).

Brexit demonstruje, jakým způsobem napomohl jednotný trh EU k odbourání administrativních překážek, čímž výrazně usnadnil vzájemný obchod uvnitř integračního seskupení a rozšířil nabídku v jednotlivých zemích. Nová podoba vztahu s UK řadě starších občanů připomněla dobu, kdy volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a pracovních sil neexistoval. Brexit poukázal také na to, že byrokracie, se kterou se musely vypořádat vlády členských států, byla najednou přenesena na firmy a občany nejen v UK, ale také v EU (ČR Plus, 2021). Brexit tedy potvrdil, že „...*překážky obchodu dělají poražené z obou stran.*“ (Jandová, 2021).

Období nejistoty před uzavřením Dohody vystřídalo období zmatků po ukončení přechodného období. Obě strany, donedávna zvyklé na téměř bezstarostný obchod, se nyní musejí potýkat s administrativní zátěží a složitým prokazováním země původu. Ač není vzájemný obchod zatížen clem, musejí se firmy potýkat s růstem administrativních nákladů. Sžití se s novým režimem bylo pro firmy komplikovanější vzhledem ke krátké době, na seznámení se s novými pravidly, která Dohoda přinesla.

Bude trvat několik let, než se projeví všechny problémy, které brexit přinesl. O těchto problémech zatím nevíme, či si jejich existenci plně neuvědomujeme. Jaký vliv bude mít Dohoda a brexit na EU i na UK, ukáže až čas. V otázkách vyjednávání nových obchodních dohod má nyní UK vyšší flexibilitu, neboť se nemusí shodovat s dalšími dvaceti sedmi státy. Otázkou však je, zda disponuje potřebným know-how, když během jeho čtyřicetisedmiletého zapojení do evropské ekonomické integrace, vyjednávala obchodní dohody Evropská komise. S odstupem několika let budou moci být analyzovány dohody mezi UK a třetími zeměmi a bude moci být posouzeno, do jaké míry se Borisi Johnsonovi a jeho nástupcům podařilo vyjednat příznivější podmínky pro UK v porovnání s těmi, které Evropská komise vyjednala pro EU.

Přínos diplomové práce v rovině teoretické představuje rešeršní část poskytující ucelený přehled o vztahu UK k EU a rozšiřující poznatky o problematice brexitu, která vzhledem ke své aktuálnosti není zcela zpracována. **Přínos diplomové práce v rovině praktické** představuje analýza „štědrovečerní“ Dohody reflektující změny, které

ve vzájemných, nejen obchodních vztazích, nastaly. Práce poskytuje návody a doporučení, jež osloveným firmám, které se teprve seznamují s problematikou brexitu a s podobou nových vztahů, pomohou pochopit, jaké změny ve vzájemných vztazích nastaly.

Výsledky provedeného výzkumu jsou omezeny několika faktory. Limitující faktory lze spatřit **v rovině informací a dat**, která byla zveřejňována postupně. Brexit byl, je a ještě nějaký čas bude živým tématem. Často docházelo k rozporu mezi tím, co je uvedeno v primárních a sekundárních zdrojích. Kvůli rozporu mezi informacemi uvedenými v Dohodě a na různých internetových serverech byl autor v kontaktu s pracovníkem Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a s redaktorkou portálu Euractiv. Mezi limitující faktory v rovině informací a dat patří také skutečnost, že statistiky obchodu se službami uvádějí výrazně méně dat než statistiky obchodu se zbožím. Například Eurostat nabízí velmi podrobné statistiky včetně aktuální infografiky týkající se problematiky mimounijního obchodu se zbožím. Statistiky obdobného rozsahu zabývající se problematikou obchodu se službami nejsou k dispozici.

Další limitující faktor lze nalézt **v rovině telefonického interview**. Autor zvolil strategii kvalitativního výzkumu, který byl zaměřen na získávání nových poznatků formou telefonických interview se zástupci pěti firem, a tudíž nelze výsledky výzkumu generalizovat. Lze však navrhnout doporučení pro vybrané firmy. Průběhy interview byly také ovlivněny situací, ve které se ocitli oslovení zástupci firem, kteří byli zatíženi řadou úkonů souvisejících s koronavirovou pandemií a obtížně se hledal čas pro telefonické interview. Autor proto řešil situaci operativně a na základě telefonických rozhovorů přistoupil také na možnost písemných odpovědí od zástupců firem.

Třetí limitující faktor lze spatřit **v rovině obsáhlosti výzkumného tématu** a zároveň omezeného rozsahu diplomové práce. Existují další oblasti, jako například změny účtování daně z přidané hodnoty, které budou firmy muset v souvislosti s brexitem vyřešit. Ty však, vzhledem k limitujícímu rozsahu diplomové práce, nejsou předmětem provedeného výzkumu.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

- Balassa, B. (1966). *Teorie ekonomické integrace*. Praha, Československo: Svoboda.
- Baldwin, R. (1994). *Towards an Integrated Europe*. London, United Kingdom: CEPR.
- Baldwin, R., & Wyplosz, Ch. (2013). *Ekonomie evropské integrace*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Baume, M., & Herszenhorn, D. (2021). European Parliament to ratify UK trade deal in late April, president say. *Politico*. Dostupné 11. 4. 2021 z <https://www.politico.eu/article/european-parliament-will-give-its-consent-to-eu-u-k-trade-deal-in-april/>
- BBC News (2016a). EU referendum: “The choice is in your hands“ David Cameron – BBC News. *YouTube.com*. Dostupné 4. 1. 2021 z <https://www.youtube.com/watch?v=w87GNWJHtFM>
- BBC News (2016b). EU Referendum Results. *BBC News*. Dostupné 5. 1. 2021 z https://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results
- BBC News (2016c). EU Referendum: How to vote on polling day. *BBC News*. Dostupné 19. 1. 2021 z <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-36584905>
- BBC News (2019a). Supreme Court: Suspending Parliament was unlawful, judges rule. *BBC News*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://www.bbc.com/news/uk-politics-49810261>
- BBC News (2019b). Brexit: European Parliament overwhelmingly backs terms of UK’s exit. *BBC News*. Dostupné 8. 1. 2021 z <https://www.bbc.com/news/uk-politics-51287430>
- BBC News (2019c). Brexit: What is in Boris Johnson’s new deal with the EU? *BBC News*. Dostupné 28. 1. 2021 z <https://www.bbc.com/news/uk-50083026>
- BBC News (2020). Brexit: MPs overwhelmingly back post-Brexit deal with EU. *BBC News*. Dostupné 25. 1. 2021 z <https://www.bbc.com/news/uk-politics-55478513>
- Bednářová, P. (2014a). Formování evropského ekonomického centra 1946-2012. In Kunešová, H., Kocourek, A., Bednářová, P., Cihelková, E., & Nový, M., *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy* (s. 186-205). Praha, Česko: C. H. Beck.
- Bednářová, P. (2014b). Formování evropské hospodářské a měnové unie 1990-2012. In Kunešová, H., Kocourek, A., Bednářová, P., Cihelková, E., & Nový, M., *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy* (s. 206-227). Praha, Česko: C. H. Beck.
- Booker, Ch., & North, R. (2006). *Skryté dějiny evropské integrace od roku 1918 do současnosti*. Brno, Česko: Barrister & Principal.

British Nutrition Foundation (2016). Looking at labels. *British Nutrition Foundation*. Dostupné 15. 2. 2021 z

<https://www.nutrition.org.uk/healthyliving/helpingyoueatwell/labels.html?start=3>

Celní správa České republiky (2010). Dovoz obchodního zboží do EU, vývoz obchodního zboží z EU a modely celního odbavení. *Celní správa České republiky*.

Dostupné 5. 4. 2021 z <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/informace-pro-fyzicke-osoby/Stranky/dovoz-obchodniho-zbozi-do-eu-vyvoz-obchodniho-zbozi-z-eu-a-modely-celniho-odbaveni.aspx>

Celní správa České republiky (2021). Brexit – Preferenční předpisy se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku. *Celní správa České republiky*. Dostupné

7. 3. 2021 z <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/aktuality/Stranky/2021-Brexit-preferencni-predpisy.aspx>

Celní správa České republiky (n.d.-a). EORI registrace. *Celní správa České republiky*.

Dostupné 17. 2. 2021 z <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/e-customs/eori/Stranky/default.aspx>

Celní správa České republiky (n.d.-b). Taric CZ. *Celní správa České republiky*.

Dostupné 4. 3. 2021 z <https://www.celnisprava.cz/cz/aplikace/Stranky/taric-cz.aspx>

Celní správa České republiky (n.d.-c). Systém registrovaného vývozce – systém REX. *Celní správa České republiky*. Dostupné 7. 3. 2021 z

<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/Stranky/rex-system.aspx>

Celní správa České republiky (n.d.-d). Podání žádosti a registrace vývozce do systému REX. *Celní správa České republiky*. Dostupné 9. 3. 2021 z

<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/Stranky/rex-podani-zadosti.aspx>

Cihelková, E. (2003). *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha, Česko: C. H. Beck.

Cihelková, E. (2008). K teorii regionální ekonomické integrace. In Cihelková, E., Frait, J., Varadzin, F., Mach, M., Brůžek, A., & Žamborský, P., *Mezinárodní ekonomie II* (s. 1-43). Praha, Česko: C. H. Beck.

Cihelková, E. (2014). Nový regionalismus ve světové ekonomice. In Kunešová, H., Kocourek, A., Bednářová, P., Cihelková, E., & Nový, M., *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy* (s. 98-124). Praha, Česko: C. H. Beck.

Cirlig, C. (2019). The revised Brexit deal. What has changed and next steps? *European Parliament*. Dostupné 28. 1. 2021 z

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642260/EPRS_BRI\(2019\)642260_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642260/EPRS_BRI(2019)642260_EN.pdf)

CScardo. (n.d.). INCOTERMS 2010. *CScargo*. Dostupné 27. 2. 2021 z

<https://www.cscargo.cz/cs/incoterms-2010/>

Czech International. (n.d.). VDD. *Czech International*. Dostupné 7. 3. 2021 z

<https://www.czechint.cz/vdd/>

Česká národní banka (2020). Běžný účet v geografickém členění – časová řada. *Česká národní banka*. Dostupné 8. 2. 2021 z

https://www.cnb.cz/analytics/saw.dll?Dashboard&PortalPath=%2Fshared%2FUNIBOP_WEB%2F_portal%2FBISTAT&Page=BOP_R&P1=dashboard&Action=Navigate&ViewState=qdctouq19btrncf1ktmn25fru&P16=NavRuleDefault&NavFromViewID=d%3Adashboard~p%3Atdppn6rbilu6v8m0

Česká národní banka (n.d.). Vybrané devizové kurzy. *Česká národní banka*. Dostupné 4. 4. 2021 z https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/vybrane_form.html

Český rozhlas Plus (2021). Kdo zaplatí brexit? Online debata Plusu. *YouTube.com*. Dostupné 2. 2. 2021 z: <https://www.youtube.com/watch?v=aL4uidaaAHg>

Český statistický úřad (2018). Cizinci v ČR – 2018. *Český statistický úřad*. Dostupné 10. 2. 2021 z <https://www.czso.cz/csu/czso/1-demograficke-aspekty-zivota-cizincu-zzkxfbrz46>

Český statistický úřad (2019). Cizinci v ČR – 2019. *Český statistický úřad*. Dostupné 10. 2. 2021 z <https://www.czso.cz/csu/czso/1-demograficke-aspekty-zivota-cizincu-p5ki2mu9aq>

Český statistický úřad (2020a). Zahraniční obchod ČR se zbožím – roční údaje - 2019. *Český statistický úřad*. Dostupné 9. 2. 2021 z <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-se-zbozim-rocni-udaje-2019>

Český statistický úřad (2020b). Cizinci v ČR – 2020. *Český statistický úřad*. Dostupné 10. 2. 2021 z <https://www.czso.cz/csu/czso/1-demograficke-aspekty-zivota-cizincu-62rvjsnvqi>

Český statistický úřad (2021). Zahraniční obchod časové řady. *Český statistický úřad*. Dostupné 9. 2. 2021 z https://www.czso.cz/csu/czso/vzonu_cr

ČT24 (2021). Brexit dopadá na skotské rybáře. Kvůli nové byrokracii nemohou dodat do EU ryby čerstvé. *ČT24*. Dostupné 29. 1. 2021 z <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3251998-brexit-dopada-na-skotske-rybare-kvuli-nove-byrokracii-nemohou-dodat-do-eu-ryby-cerstve?fbclid=IwAR0VeadX11HXJ3zxs44piekt3SYZGJiqRiN2ANZpMhpCdfBlqGytPt4ODdI>

ČTK (2009). Britové by raději odešli z EU, než přijali Lisabonskou smlouvu. *Novinky.cz*. Dostupné 3. 1. 2021 z <https://www.novinky.cz/zahranicni/clanek/britove-by-radeji-odesli-z-eu-nez-prijali-lisabonskou-smlouvu-40236641>

ČTK (2019a). Británie je na pokraji tvrdého brexitu, Mayová ho navrhne ve středu. Poslanci znovu odmítli dohodu. *Reflex*. Dostupné 6. 1. 2021 z <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/93771/britanie-je-na-pokraji-tvrdeho-brexitu-mayova-ho-navrhne-ve-stredu-poslanci-znovu-odmitli-dohodu.html>

ČTK (2019b). Lídři zemí Evropské unie se dohodli na odkladu brexitu, Británie dostala ještě šest měsíců. *E15.cz*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://www.e15.cz/zahranicni/lidri-zemi-evropske-unie-se-dohodli-na-odkladu-brexitu-britanie-dostala-jeste-sest-mesicu-1357943>

ČTK (2019c). Boris Johnson připravuje Brity na brexit bez dohody, je to nejvyšší prioritou. *Aktuálně.cz*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/boris-johnson-pripravuje-birty-na-brexit-bez-dohody-je-to-ne/r~e7587b2ebaed11e9a305ac1f6b220ee8/>

ČTK (2019d). Dokonal Johnson puč? A jaká je role královny? Ústavní krize v Británii přehledně. *Aktuálně.cz*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/prestavka-parlamentu-nebo-puc-prehledne-o-tom-co-se-ted-deje/r~37c2a032ca4611e99b40ac1f6b220ee8/>

ČTK (2019e). Královna Alžběta II. schválila zákon, který má zabránit tvrdému brexitu. *Aktuálně.cz*. Dostupné 8. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/kralovna-alzbeta-ii-schvalila-zakon-ktery-ma-zabranit-tvrdem/r~b531212ad30f11e9926e0cc47ab5f122/>

ČTK (2019f). Juncker poprvé mluvil s Johnsonem. Původní brexitová dohoda je možná, řekl mu. *Aktuálně.cz*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/juncker-poprve-jednal-johnsonem-puvodni-brexitova-dohoda-je/r~1b05521eaf0211e9ab10ac1f6b220ee8/>

ČTK (2019g). Poslanci odmítli brexit bez dohody i předčasné volby. *Aktuálně.cz*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/poslanci-odmitli-nerizeny-brexit-johnson-chce-volby-15-rijna/r~476bc858cf5311e9a24cac1f6b220ee8/>

ČTK (2019h). Westminster schválil zákon proti tvrdému brexitu, předčasné volby opozice nepodporí. *Aktuálně.cz*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/snemovna-lordu-chce-zabranit-tvrdemu-brexitu-schvalila-zakon/r~cf2af944d0b611e9b259ac1f6b220ee8/>

ČTK (2019i). Britové půjdou v prosinci k předčasným volbám. Johnson doufá, že ukončí brexitový pat. *Aktuálně.cz*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/britsti-labouriste-podpori-borise-johnsona-ve-vypsani-predca/r~f78b3e96fa3a11e99ec9ac1f6b220ee8/>

ČTK (2020a). Brexit je definitivně u konce. Evropské země podpořily dohodu s Británií. *Reflex*. Dostupné 25. 1. 2021 z <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/104684/brexit-je-definitivne-u-konce-evropske-zeme-podporily-dohodu-s-britanii.html?fbclid=IwAR0KG7u3JV1Ew-aTgulDgKP2sln-0FyuObEMCAI2IX8WShSM6VF0yeRB6hs>

ČTK (2020b). “Omezíme levnou pracovní sílu z Evropy.“ Británie zveřejnila nová imigrační pravidla. *Aktuálně.cz*. Dostupné 25. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/omezime-levnou-pracovni-silu-z-evropy-britanie-zverejnila-no/r~34c20db4530811ea80ca0cc47ab5f122/>

ČTK (2020c). V Calais jsou 17 kilometrů dlouhé kolony, vozy čekají i pět hodin. *iDNES.cz*. Dostupné 25. 1. 2021 z https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/calais-britanie-francie-kolona-auta-zasoby-brexite.A201212_160526_eko-zahranicni_jhr

Čurda, J., Dvořák, P., Hušek, P., Jindřišková, J., Kaška, V., Kolář, O., ...Pánek, T. (2014). *Moderní dějiny pro střední školy*. Brno, Česko: Didaktis.

DHL Express. (2020). *Brexit, změny celních předpisů & elektronické komunikace*. Dokument k workshopu organizovaný společností DHL Express, s.r.o. se sídlem v Ostravě.

DHL Express. (n.d.) EORI number. *DHL Express*. Dostupné 17. 2. 2021 z <https://www.dhlexpress.nl/en/eori-number>

Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku na straně druhé (2020). *Úřední věstník Evropské unie*. L 444/14. Dostupné 25. 1. 2021 z [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22020A1231\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22020A1231(01)&from=CS)

Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského sdružení pro atomovou energii (2020). *Úřední věstník Evropské unie*. L 29/7. Dostupné 31. 1. 2021 z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12020W/TXT&from=FR>

Eger, L., & Egerová, D. (2014). *Základy metodologie výzkumu pro studenty ekonomických oborů*. Plzeň, Česko: Západočeská univerzita.

European Commission (n.d.-a). Access2Markets. *European Commission*. Dostupné 4. 3. 2021 z <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content>

European Commission (n.d.-b). Access2Markets. *European Commission*. Dostupné 18. 4. 2021 z <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/harmonised-system-0>

European Parliament (2016). The UK ‘rebate‘ on the EU budget. *European Parliament*. Dostupné 22. 1. 2021 z [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/577973/EPRS_BRI\(2016\)577973_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/577973/EPRS_BRI(2016)577973_EN.pdf)

Eurostat (2020a). Trade in goods by top 5 partners, EU27, 2019. *Eurostat*. Dostupné 8. 2. 2021 z <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/visualisations>

Eurostat (2020b). Extra-EU trade in goods. *Eurostat*. Dostupné 9. 2. 2021 z https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Extra-EU_trade_in_goods#Main_EU_partners

Eurostat (2020c). International trade in goods by partner. *Eurostat*. Dostupné 10. 2. 2021 z https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods_by_partner#Focus_on_EU-27_trade_in_goods_-_an_overview

Eurostat (2021). United Kingdom-EU – international trade in goods statistics. *Eurostat*. Dostupné 9. 2. 2021 z https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=United_Kingdom-EU_-_international_trade_in_goods_statistics&oldid=474564

EuroZpravy.cz (2019). Brexit bez dohody nebude? Britští poslanci těsnou většinou návrh odmítli. *EuroZpravy.cz*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/251709-brexit-bez-dohody-nejbude-britsti-poslanci-tesnou-vetsinou-navrh-odmitli/>

Evropský parlament (2021). Dohoda o brexitu: Jak se vás mohou dotknout nové vztahy mezi EU a Spojeným královstvím? *Evropský parlament*. Dostupné 31. 1. 2021 z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20201203STO93023/dohoda-o-brexitu-jak-se-vas-dotknou-nove-vztahy-mezi-eu-a-spojenym-kralovstvim>

Fajmon, H. (2010). *Margareth Thatcherová a její politika*. (2. rozšířené vyd.). Brno, Česko: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Farihah, Ch. (2020). Five reasons why multiple traffic light front-of-pack nutrition labelling needs to be made mandatory in the UK. *FoodActive*. Dostupné 15. 2. 2021 z <https://foodactive.org.uk/five-reasons-why-multiple-traffic-light-front-of-pack-nutrition-labelling-needs-to-be-made-mandatory-in-the-uk/>

Fiala, P., & Pitrová, M. (2003). *Evropská unie*. Brno, Česko: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Fojtíková, L., & Vahalík, B. (2016). *Praktická hospodářská politika ve vybraných zemích světové ekonomiky*. Ostrava, Česko: Vysoká škola báňská.

Freeworldmaps (n.d.-a). Western Europe political map. *Freeworldmaps.net*. Dostupné 28. 1. 2021 z <https://www.freeworldmaps.net/europe/western/political.html>

Freeworldmaps (n.d.-b). Europe blank map. *Freeworldmaps.net*. Dostupné 10. 2. 2020 z https://www.freeworldmaps.net/europe/blank_map.html?fbclid=IwAR2F-96qp3UdOFTXgrrM0hBHMjGnSZWNeYHpHUvwYMMenUc23UJtZ2tt9iI

Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, Praha: Paido.

Gerbet, P. (2004). *Budování Evropy*. Praha, Česko: Nakladatelství Karolinum.

Goňcová, M., Dubnička, I., Leška, D., Pokorný, J., & Štěrbá, R. (2012). *Evropská integrace*. Brno, Česko: Masarykova univerzita.

Goněc, V. (2002). *Od "malé Evropy" k "velké Evropě" dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie 1950-2002*. Brno, Česko: Masarykova univerzita.

GOV.UK (2016a). Alternatives to membership: possible models for the United Kingdom outside the European Union. *GOV.UK*. Dostupné 5. 1. 2021 z <https://www.gov.uk/government/publications/alternatives-to-membership-possible-models-for-the-united-kingdom-outside-the-european-union>

GOV.UK (2016b). Guide to creating a front of pack (FoP) nutrition label for pre-packed products sold through retail outlets. *GOV.UK*. Dostupné 15. 2. 2021 z https://www.food.gov.uk/sites/default/files/media/document/fop-guidance_0.pdf

GOV.UK (2020a). The UK's points-based immigration system: information for EU citizens. *GOV.UK*. Dostupné 31. 1. 2021 z <https://www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens>

GOV.UK (2020b). UK points-based immigration system: further details statement. *GOV.UK*. Dostupné 2. 2. 2021 z <https://www.gov.uk/government/publications/uk-points-based-immigration-system-further-details-statement/uk-points-based-immigration-system-further-details-statement>

GOV.UK (2021a). Exporting or moving fish from the UK. *GOV.UK*. Dostupné 2. 2. 2021 z <https://www.gov.uk/guidance/exporting-or-moving-fish-from-the-uk>

GOV.UK (2021b). Register of licensed sponsors: workers. *GOV.UK*. Dostupné 3. 2. 2021 z <https://www.gov.uk/government/publications/register-of-licensed-sponsors-workers>

GOV.UK (n.d.). Apply to the EU Settlement Scheme (settled and pre-settled status). *GOV.UK*. Dostupné 31. 1. 2021 z <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families/what-settled-and-presettled-status-means>

Hampejs, M. (2020). Sbohem, Británie! Království po 47 letech opouští EU, ostatním členským zemím se zvyšují poplatky. *Lidovky.cz*. Dostupné 8. 1. 2021 z https://www.lidovky.cz/svet/sbohem-britanie-spojene-kralovstvi-opusti-evropskou-unii-zeme-se-chysta-na-oslavy.A200130_173045_in_zahranici_mha

Harris, R. (2014). *Nezломná*. Voznice, Česko: Leda.

Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha, Česko: Portál.

Hendl, J. (2012). *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Praha, Česko: Portál.

Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha, Česko, Portál.

Hosnedlová, P. (2020a). Jednání o budoucí dohodě mezi EU a Británií pokračují dál, nedělnímu europarlamentnímu deadline navzdory. *Euractiv*. Dostupné 29. 1. 2021 z <http://api.traq.li/story/viewall3/22082/423794992:308662918,308699624,308665003,308713499,308716907?sig=ac0eb1abecad96ae9f896aca590661f8161341aaf4a9ce2196094ae490c6eb53&order=0>

Hosnedlová, P. (2020b). Británie chystá nový imigrační systém. Nezkoušení a neznalí angličtiny práci nedostanou. *Euractiv*. Dostupné 2. 2. 2021 z <https://euractiv.cz/section/brexit/news/britanie-chysta-novy-imigracni-system-nezkuseni-a-neznali-anglictiny-praci-nedostanou/>

Hosnedlová, P. (2021a). Analýza: Co obsahuje obchodní a bezpečnostní dohoda mezi EU a Velkou Británií? *Euractiv*. Dostupné 25. 1. 2021 z <https://euractiv.cz/section/brexit/linksdossier/analyza-co-obsahuje-obchodni-a-bezpecnostni-dohoda-mezi-eu-a-velkou-britanii/>

Hosnedlová, P. (2021b). Komisi se nelíbí odklad severoirských kontrol, zahájila s Británií řízení. *Euractiv*. Dostupné 12. 4. 2021 z <http://api.traq.li/story/viewall3/22082/423794992:315806725,315875598,315791016,315845074,315880454,314371429?sig=8ff96922391e42771c049c1d020e9a4593047f42b5769c669d50a86d437a8e8a&order=0>

Hospodářská komora ČR (2019). Vyhodnocení ankety Hospodářské komory ČR. Brexit. *Hospodářská komora ČR*. Dostupné 13. 1. 2021 z https://www.komora.cz/files/uploads/2019/03/20190312_Vyhodnocen%C3%AD_%C5%A1et%C5%99en%C3%AD_brexit.pdf

Houska, O. (2019a). EU souhlasí s odkladem brexitu. V Británii už více než tři miliony lidí podepsaly petici požadující zastavení odchodu z EU. *Hospodářské noviny*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://zahranicni.ihned.cz/c1-66534970-eu-souhlas-i-s-odkladem-brexitu-myslete-na-budoucnost-sve-zeme-a-konecne-schvalte-dohodu-vyzval-babis-britske-poslance>

Houska, O. (2019b). Ani napotřetí. Britští poslanci znovu odmítli dohodu Mayové o brexitu. *Aktuálně.cz*. Dostupné 7. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ani-napotreti-britsti-poslanci-znovu-odmitli-dohodu-o-brexit/r~71bbc4ea523111e9b2a00cc47ab5f122/>

Houska, O. (2019c). Johnson poprvé vyhrál, ale nestačí to. Brexit se nejspíš opět odloží. *Aktuálně.cz*. Dostupné 8. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/boris-johnson-se-pokusi-vyvolat-predcasne-volby-pokud-poslan/r~b37dd83ef4cd11e9b259ac1f6b220ee8/>

Houska, O. (2019d). “Získáme zpět kontrolu.“ Johnson a Juncker oznámili, že dosáhli nové brexitové dohody. *Aktuálně.cz*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/johnson-a-juncker-oznamili-ze-dosahli-nove-brexitove-dohody/r~5230e38cf0c211e9b259ac1f6b220ee8/>

Houska, O. (2020). Konečně brexit: Británie po skoro 50 letech odešla z EU. CO se změní? *Aktuálně.cz*. Dostupné 8. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/britanie-odesla-z-evropske-unie-brexit/r~6d2088a43eb611ea9d020cc47ab5f122/>

Hrdlička, J. (2020). Brexit přehledně: Dvoje předčasné volby, dva ministerští předsedové a dva odklady. *E15.cz*. Dostupné 6. 1. 2021 z <https://www.e15.cz/zahranicni/brexit-prehledne-dvoje-predcasne-volby-dva-ministersti-predsedove-a-dva-odklady-1364897>

Hrdý, M., & Horová, M. (2011). *Strategické finanční řízení a investiční rozhodování*. Praha, Česko: Nakladatelství Bilance.

IMF (2021). World Economic Outlook: Unemployment rate. *IMF*. Dostupné 22. 1. 2021 z <https://www.imf.org/external/datamapper/LUR@WEO/FRA/DEU/GBR>

- Jakš, J. (2004). Základní etapy vývoje integračního procesu v západní Evropě po roce 1945. In Adamcová, L., Adámková, V., Bicanová, R., Brůžek, A., Cihelková, E., Jakš, J., ...Vošta, M., *Evropská integrace – Evropská unie* (s. 5-27). Praha, Česko: Vysoká škola ekonomická.
- Janatka, F., Lukeš, K., Neubauer, K., Stuchlík, K., Šmejkal, V., & Tomíček, M. (2004). *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha, Česko: ASPI Publishing.
- Jandová, K. (2021). Brexit potvrdil, co už 200 let víme: překážky obchodu dělají poražené z obou stran. *Kurzy.cz*. Dostupné 8. 4. 2021 z <https://www.kurzy.cz/zpravy/584098-brexit-potvrdil-co-uz-200-let-vime-prekazky-obchodu-delaji-porazene-z-obou-stran/>
- Jedlička, P. (2019). Co je to irský backstop a proč je tak důležitý. *Deník Referendum*. Dostupné 8. 1. 2021 z <https://denikreferendum.cz/clanek/29931-co-je-to-irsky-backstop-a-proc-je-tak-dulezity>
- Jílek, J. (2000). *Finanční rizika*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Karpová, E. (2011). Vývoj evropské ekonomické integrace po 2. světové válce. In Adamcová, L., Adámková, V., Bicanová, R., Brůžek, A., Cihelková, E., Jakš, J., ...Vošta, M., *Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance* (s. 42-60). Praha, Česko: Oeconomica.
- Keep, M. (2021). The UK's contribution to the EU Budget. *House of Commons Library*. Dostupné 20. 1. 2021 z <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7886/>
- Kopp, M., & Kocourek, M. (2005). T. Blair: britský rabat je anomálie. *iROZHLAS*. Dostupné 22. 1. 2021 z https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/t-blair-britsky-rabat-je-anomalie_200506212109_mkopp
- Kovář, M., & Horčíčka, V. (2005a). *Dějiny evropské integrace I*. Praha, Česko: Nakladatelství Triton.
- Kovář, M., & Horčíčka, V. (2005b). *Dějiny evropské integrace II*. Praha, Česko: Nakladatelství Triton.
- Kozel, R., Mynářová, L., & Svobodová, H. (2011). *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Kraft, J., & Fárek, J. (2008). *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. (2. vyd). Liberec, Česko: Technická univerzita v Liberci.
- Kratochvíl, P., & Waisová, Š. (2009). Teorie regionálních integračních procesů. In Baar, V., Behenský, D., Burzová, P., Caletka, M., Cihelková, E., Hnát, P., ...Waisová, Š., *Regionální integrační procesy* (s. 35-72). Plzeň, Česko: Vydavatelství a Nakladatelství Aleš Čeněk.

Kuklík, J., & Kuklík, J. (1995). *Dějiny 20. století*. Praha, Česko: Vydavatelství a nakladatelství Práce.

Kunešová, H., Kocourek, A., Bednářová, P., Cihelková, E., & Nový, M. (2014). *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy*. Praha, Česko: C. H. Beck.

Lacina, L., König, P., Ostřížek, J., Přenosil, J., & Strejček, P. (2011). *Učebnice evropské integrace*. (3. přepracované a rozšířené vydání). Brno, Česko: Barrister & Principal.

López, M., & Rakstelyte, A. (2020). The European Economic Area (EEA), Switzerland and the North. *European Parliament*. Dostupné 2. 1. 2021 z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/169/the-european-economic-area-eea-switzerland-and-the-north>

Lucky, J. (2021). Brexit v Irsku zkomplikuje dovoz zboží. Situace ale může nahrát příznivcům sjednocení ostrova. *iROZHLAS*. Dostupné 28. 1. 2021 z https://www.irozhlas.cz/ekonomika/irsko-brexit-severni-irsko-velka-britanie-dohoda-zbozi-cla-ekonomika-evropska_2101041810_gak?fbclid=IwAR0tX3AhiceDFQb6JzzGAP_yFKOTmdbw94D09OqLbXHSIdrnVlym7ngdjQ8

Lyons, J., & Meade, G. (2005). Blair gives away 2.7bn to clinch EU budget deal. *Independent*. Dostupné 22. 1. 2021 z <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/blair-gives-away-pound-2-7bn-to-clinch-eu-budget-deal-519863.html>

Machková, H., Černošlávková, E., Sato, A., Malý, J., & Sedláček, J. (2014). *Mezinárodní obchodní operace*. Praha, Česko: Grada Publishing.

Machková, H., Černošlávková, E., Sato, A., Kouba, J., & Malý, J. (2007). *Mezinárodní obchodní operace*. Praha, Česko: Grada Publishing.

Malý, J. (2017). Evropská unie na rozcestí: čeká ji další integrace nebo dezintegrace? In Čech, Z., Malý, J., Mráček, K., Němec, V., Šikula, M., Wawrosz, P., ... Zahradník, P., *Evropská unie v nových podmínkách: kam směřuje její vývoj?* (s. 13-30). Brno, Česko: Newton College.

Mance, H., & Parker, G. (2016). Combative Brexiter who took control of Vote Leave operation. *Financial Times*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://www.ft.com/content/cceb7038-30cc-11e6-bda0-04585c31b153#axzz4H22r0hWH>

Marek, J. (2019). *Drama zvané brexit*. Praha, Česko: Radioservis.

McCormick, J. (1999). *Understanding the European Union*. Londýn, Spojené království: Palgrave.

Mezinárodní arbitráž (2020). ICC Incoterms v mezinárodním obchodu. *Mezinárodní arbitráž*. Dostupné 5. 3. 2021 z <https://www.international-arbitration-attorney.com/cs/icc-incoterms-in-international-trade/>

Moore, Ch. (2015). *Margareth Thatcherová. 1. díl: Dáma se neotáčí*. Praha, Česko: Nakladatelství Lidové Noviny.

Moore, Ch. (2016). *Margareth Thatcherová. 2. díl: Vše, co si přeje*. Praha, Česko: Nakladatelství Lidové Noviny.

Národní pedagogický institut ČR (n.d.). Koncept STEM. *Národní pedagogický institut ČR*. Dostupné 2. 2. 2021 z: <http://www.nuv.cz/p-kap/koncept-stem>

Němcová, I. (2004). Společná rybolovná politika. In Adamcová, L., Adámková, V., Bicanová, R., Brůžek, A., Cihelková, E., Jakš, J., ... Vošta, M., *Evropská integrace – Evropská unie* (s. 90-93). Praha, Česko: Vysoká škola ekonomická.

O'Carroll, L. (2019). How is Boris Johnson's Brexit deal different from Theresa May's? *The Guardian*. Dostupné 29. 1. 2021 z

<https://www.theguardian.com/politics/2019/oct/17/how-is-boris-johnson-brexit-deal-different-from-theresa-may>

Office for National Statistics (2017). Living abroad: migration between Britain and the EU8. *Office for National Statistics*. Dostupné 10. 2. 2021 z

<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/articles/livingabroad/migrationbetweenbritainandtheeu8#toc>

Office for National Statistics (2021a). UK employment rate NSA nationality. *Office for National Statistics*. Dostupné 11. 2. 2021 z

<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/timeseries/lfn8/lms>

Office for National Statistics (2021b). EU A8 employment rate NSA nationality. *Office for National Statistics*. Dostupné 11. 2. 2021 z

<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/timeseries/lfo3/lms>

Office for National Statistics (2021c). Non-UK employment rate NSA nationality. *Office for National Statistics*. Dostupné 11. 2. 2021 z

<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/timeseries/lfn9/lms>

Opatrný, A. (2021). Dopady brexitu už pocítli i čeští zákazníci. A problémy nekončí, nadcházející měsíce přinesou další úskalí. *info.cz*. Dostupné 25. 1. 2021 z

https://www.info.cz/eu/dopady-brexitu-uz-pocitili-i-cesti-zakaznici-a-problemy-nekonci-nadchazejici-mesice-prinesou-dalsi-uskali?fbclid=IwAR1v5z3dYzbxbbTFDL1y6bHf1vSI5MxbcNvHIBcUXB_L2Np5V_R6VJhidMc

Plecher, H. (2020). United Kingdom: Distribution of gross domestic product (GDP) across economic sectors from 2009 to 2019. *Statista*. Dostupné 24. 1. 2021 z

<https://www.statista.com/statistics/270372/distribution-of-gdp-across-economic-sectors-in-the-united-kingdom/>

- Polaczyková, T. (2019). Mayová utrhla historickou porážku. Parlament odmítl brexitovou dohodu s EU. *deník.cz*. Dostupné 6. 1. 2021 z <https://www.denik.cz/evropa-pro-cechy/brexit-theresa-mayova-evropska-unie-dohoda-hlasovani-20190115.html>
- Porters, J. (2016). How small is small? The impact of immigration on UK wages. *National Institut of Economic and Social Research*. Dostupné 22. 1. 2021 z <https://www.niesr.ac.uk/blog/how-small-small-impact-immigration-uk-wages>
- Procházková, K. (2004). Do Británie vyrazí za prací stále více Čechů. *Novinky.cz*. Dostupné 22. 1. 2021 z <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/do-britanie-vyrazi-za-praci-stale-vice-cechu-298649>
- Punch, K. (2008). *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha, Česko: Portál.
- Quinn, I. (2020). Does Brexit mark the end of the road for front-of-pack traffic light health labelling? *The Grocer*. Dostupné 15. 2. 2021 z <https://www.thegrocer.co.uk/health/has-traffic-light-health-labelling-reached-the-end-of-the-road/647830.article>
- Raymond, R. (1995). *Sjednocení měny v Evropě*. Praha, Česko: HZ Editio.
- Reuters (2005). Lídři EU se shodli na rozpočtu. *iDNES.cz*. Dostupné 22. 1. 2021 z https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/lidri-eu-se-shodli-na-rozpocetu.A051217_083747_ekonomika_ven
- Revised Protocol on Ireland and Northern Ireland included in the Withdrawal Agreement (2019). *European Commission*. TF50 (2019) 64. Dostupné 21. 1. 2021 z https://ec.europa.eu/commission/publications/revised-protocol-ireland-and-northern-ireland-included-withdrawal-agreement_en
- Rusmichová, L. (2002). Integrace a rozvojové země. In Adámek, P., Breňová, L., Helísek, M., Izáková, J., Mertlík, P., Rusmichová, L., & Soukup, J., *Makroekonomie: základní kurs* (s. 145-159). Slaný, Česko: Melandium.
- Rusnok, J. (2019). Předmluva. In Česká národní banka, *Zpráva o inflaci – III/2019* (s. 4-5). Dostupné 16. 2. 2021 z <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-III-2019>
- Salmon, T., & Nicoll, W. (1997). *Building European Union*. Dostupné z https://books.google.cz/books?id=Jw_HQbUcobsC&printsec=frontcover&dq=building+european+union&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwiSgoaF-8XrAhVR3qQKHe47Ci0Q6AEwAHoECAAQAg#v=onepage&q&f=false
- Samuelson, P., & Nordhaus W. (2013). *Ekonomie*. Praha, Česko: NS Svoboda.
- Schönová, K., & Sochor, Š. (2018). Brexit krok za krokem: důležitá data rozluky Británie s Uníí. *Seznam Zprávy*. Dostupné 5. 1. 2021 z <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/brexit-krok-za-krokem-dulezita-data-rozluky-britanie-s-unii-58452>

- Skalková, J. (1983). *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha, Česko: Státní pedagogické nakladatelství.
- Smithers, R. (2018). UK urged to make ‘traffic light‘ food labelling mandatory. *The Guardian*. Dostupné 15. 2. 2021 z <https://www.theguardian.com/society/2018/jun/20/uk-urged-to-make-traffic-light-food-labelling-mandatory>
- Smlouva o fungování Evropské unie (2012). *Úřední věstník Evropské unie*. C 326/47. Dostupné 19. 1. 2021 z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>
- Smlouva o Evropské unii (2012). *Úřední věstník Evropské unie*. C 326/13. Dostupné 19. 1. 2021 z https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF
- Steinberg, J. (2019). Brexit and the macroeconomic impact of trade policy uncertainty. *Journal of International Economics*. 117, 175-195. Dostupné z <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0022199619300121?via%3Dihub>
- Styran, R. (2015). Winston Churchill - The United States of Europe - 19 September 1946. *YouTube.com*. Dostupné 2. 9. 2020 z <https://www.youtube.com/watch?v=y0274DBjrZQ>
- Sychra, Z. (2017). *Dopady brexitu na českou politiku vůči Evropské unii*. Praha, Česko: Friedrich Ebert Stiftung.
- Šafaříková, J. (2019). Skotsko zvažuje druhé referendum o nezávislosti, koketuje i s vlastní měnou. *iDNES.cz*. Dostupné 28. 1. 2021 z https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/britanie-skotsko-vlada-referendum-nezavislost-mena.A190429_091543_zahranicni_luka
- Šmejkal, V., Francová, O., Kohajda, M., Král, R., Kunertová, T., Pítrová, L., ... Zemánek, J. (2018). *Evropská unie po brexitu: právně institucionální budoucnost evropské integrace*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Švaříček, R., & Šedřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha, Česko: Portál.
- Tikkanen, A., Pallardy, R., & Eldridge, A. (2019). List of prime ministers of Great Britain and the United Kingdom. *Britannica*. Dostupné 10. 1. 2021 z <https://www.britannica.com/topic/list-of-prime-ministers-of-Great-Britain-and-the-United-Kingdom-1800350>
- Truchlá, H. (2019a). Johnsonovu brexitovou dohodu čeká klíčové hlasování. Co v ní je a má šanci projít? *Aktuálně.cz*. Dostupné 8. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranicni/brexit-boris-johnson-nova-dohoda-s-evropskou-unii/r~eaa4aeecf17511e984c6ac1f6b220ee8/v~sl:94bfb1ed586d1927823adb0853616b7c/>

Truchlá, H. (2019b). Johnsonova nevýhra: Poprvé uspěl v parlamentu, poruší ale slib o brexitu. *Aktuálně.cz*. Dostupné 21. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/boris-johnson-brexit-britsky-parlament-prehled/r~56ca83a0f56111e982ef0cc47ab5f122/>

Truchlá, H. (2020a). Čas se krátí, nervozita roste. Nákaza hatí brexit, hlavní vyjednávači onemocněli. *Aktuálně.cz*. Dostupné 25. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/brexitova-vyjednavani-se-nakazila-koronavirem-cas-na-dohodu/r~2f48dfde847211ea9d74ac1f6b220ee8/>

Truchlá, H. (2020b). “Poslední večere“ nepomohla. Brexit se řítí do propasti, obě strany očekávají chaos. *Aktuálně.cz*. Dostupné 25. 1. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/posledni-vecere-nepomohla-brexit-se-riti-do-propasti-obe-str/r~5b87a28a3b8b11eb9d74ac1f6b220ee8/>

Truchlá, H. (2021). Hádko o pustý ostrov. Irští rybáři se střetli s Brity, brexit oživil dávný spot. *Aktuálně.cz*. Dostupné 1. 2. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/hadka-o-pusty-ostrov-irsti-rybari-se-stretli-s-brity-brexit/r~bd08f1724ffd11eb9d470cc47ab5f122/?fbclid=IwAR2vKPJhYB8obU5eh2Y6ZB-Ap-AOAFAVfyidcAVd4e5lBEbwenTPi2zLBe>

Tunkrová, L. (2013). *Ekonomická integrace Evropské unie*. Olomouc, Česko: Univerzita Palackého v Olomouci.

Veber, J., & Srpová, J. (2012). *Podnikání malé a střední firmy*. Praha, Česko: Grada.

Wawrosz, P. (2016). Současné krize a možnosti jejich řešení pohledem práva EU. In Dostálová, I., Kozelský, T., Malý, J., Mráček, K., Šikula, M., Wawrosz, P., ...Zeman, K., *Brexit, migrace, finanční rizika: zvládne EU své krize?* (s. 103-105). Brno, Česko: Newton College.

World Trade Press. (2010) *INCOTERMS 2010*. Dostupné z https://books.google.cz/books?id=VnZOkrM4A0C&printsec=frontcover&dq=incoterms+2010&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwj6Kj_vorvAhXikYsKHeeIDywQ6AEwAHoECAAQAg#v=onepage&q=incoterms%202010&f=false

Ze-Cel-Ag. (n.d.-a). Vývozní doprovodný doklad. *Ze-Cel-Ag*. Dostupné 7. 3. 2021 z <https://www.ze-cel-ag.cz/vyvozni-doprovodny-doklad/>

Ze-Cel-Ag. (n.d.-b). Dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a UK. *Ze-Cel-Ag*. Dostupné 7. 3. 2021 z <https://www.ze-cel-ag.cz/brexit/>

Zlý, B. (2009). *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. Brno, Česko: Tribun EU.

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Příspěvek UK do rozpočtu EU v mld. GBP (2014–2019).....	45
Tab. č. 2: Modely vztahů EU a UK	54
Tab. č. 3: Vyjednaná Dohoda mezi EU a UK.....	55
Tab. č. 4: Vzájemná výměna zboží mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004–2020).....	68
Tab. č. 5: Výměna zboží mezi ČR a UK (pohled ČR) v mld. Kč (2020).....	69
Tab. č. 6: Nejvýznamnější položky českého exportu směřující do UK (2019).....	70
Tab. č. 7: Nejvýznamnější položky českého importu z UK (2019).....	70
Tab. č. 8: Výměna služeb mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004–2020).....	71
Tab. č. 9: Státy EU s nejvyšším počtem občanů na území ČR (2009, 2013, 2017)	73
Tab. č. 10: Ganttův diagram pro realizaci výzkumu.....	81
Tab. č. 11: Modelový příklad: dopad posílení kurzu CZK/GBP na exportéry	90
Tab. č. 12: Modelový příklad: dopad posílení kurzu CZK/GBP na importéry	91

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Výsledky referenda o brexitu (2016).....	42
Obr. č. 2: Příspěvek UK do rozpočtu EU (EHS/ES) v mld. GBP (1986–2019).....	44
Obr. č. 3: Nezaměstnanost ve Francii, Německu a UK v % (2000–2010)	46
Obr. č. 4: Současné fungování celních kontrol na ostrově Irsko	61
Obr. č. 5: Fungování celních kontrol na ostrově Irsko při obchodu se třetí zemí.....	62
Obr. č. 6: Pět hlavních zbožových trhů EU27 (2019).....	64
Obr. č. 7: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK (pohledem EU27) v mld. EUR (2009-2019)	65
Obr. č. 8: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK (pohledem EU27) v mld. EUR (2019-2020)	66
Obr. č. 9: Pět hlavních zbožových trhů UK (2019)	67
Obr. č. 10: Pět hlavních zbožových trhů ČR (2019).....	67
Obr. č. 11: Vzájemná výměna zboží mezi ČR a UK (pohled ČR) v mld. Kč (2004-2020)	68
Obr. č. 12: Výměna zboží mezi ČR a UK (pohled ČR) v mld. Kč (2020).....	69
Obr. č. 13: Vzájemná výměna služeb mezi ČR a UK (pohledem ČR) v mld. Kč (2004-2020)	71
Obr. č. 14: Klasifikace států EU pro potřeby migrační statistiky dle UK	72
Obr. č. 15: Vývoj počtu občanů UK v ČR (2008–2019).....	73
Obr. č. 16: Občané UK žijící v zemích EU8 (2019).....	74
Obr. č. 17: Počet občanů EU8 žijících v UK (2013-2015).....	74
Obr. č. 18: Procentuální podíl pracujících občanů (16-64 let) s bydlištěm v UK na jednotlivých odvětvích (2013-2015).....	75
Obr. č. 19: Míra zaměstnanosti v %, 16-24 let (2000-2018)	75
Obr. č. 20: Model výzkumu	76

Obr. č. 21: Připravuje se Vaše firma na brexit?.....	79
Obr. č. 22: Potravinový „semafor“ v UK	92
Obr. č. 23: TARIC – vyhledávání omezení	107
Obr. č. 24: My Trade Assistant.....	107

Seznam použitých zkratek

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
Dohoda	Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska na straně druhé
DOS	Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska na straně druhé
ECU	Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)
EEl	evropská ekonomická integrace
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu (European Free Trade Association)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EI	ekonomická integrace
EK	Evropská komise
EMU	Evropská měnová unie
EORI	Registrační a identifikační číslo hospodářských subjektů (Economic Operators' Registration and Identification number)
EOS	Evropské obranné společenství
EU	Evropská unie
EUR	euro
EP	Evropský parlament
ER	Evropská rada
ERG	Evropská výzkumná skupina (European Research Group)
ERM	Evropský mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism)
ES	Evropské společenství

ESUO	Evropské sdružená uhlí a oceli
Euratom	Evropské sdružení pro atomovou energii
ExM fA	exportní manažer firmy A
ExM fB	exportní manažerka firmy B
FO	fyzická osoba
FoP	potravinový semafor (Front-of-Pack)
FTA	zóna volného obchodu (free trade area)
GB	Velká Británie (Great Britain)
GBP	britská libra
HDP	hrubý domácí produkt
HK ČR	Hospodářská komora České republiky
HND	hrubý národní důchod
HMU	Hospodářská a měnová unie
HS	harmonizovaný systém popisu a číselného označování zboží (HS kód)
JEA	Jednotný evropský akt
J fC	jednatel firmy C
J fD	jednatel firmy D
J fE	jednatelka firmy E
JT	jednotný trh
NI	Severní Irsko (Northern Ireland)
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organisation)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for European Co-operation and Development)
OEEC	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (Organization for European Economic Cooperation)
OfNS	Office for National Statistics (Úřad pro národní statistiku)
PO	právnícká osoba

Re. Pro.	Revised Protocol on Ireland and Northern Ireland
RRF	Regionální rozvojový fond
SE	světová ekonomika
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik (Světský svaz)
SZP	Společná zemědělská politika
UK	Spojené království Velké Británie a Severního Irska (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)
UKIP	Strana nezávislosti Spojeného království (United Kingdom Independence Party)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)
WW2	druhá světová válka (World War II)

Seznam příloh

Příloha A: Brexitová atmosféra v UK (2018)

Příloha B: Příspěvek UK do rozpočtu EU (EHS/ES) v mld. GBP (1986–2019)

Příloha C: Příspěvky UK do rozpočtu EU (2014-2019)

Příloha D: Modely vztahů UK s EU

Příloha E: Nový imigrační systém

Příloha F: Podíl nejvýznamnějších obchodních partnerů na exportu a importu zboží EU27 v % (2009–2019)

Příloha G: Bilance obchodu se zbožím s nejvýznamnějšími obchodními partnery EU27 v mld. EUR (2009–2019)

Příloha H: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK v mld. EUR

Příloha I: Přehled největších exportérů a importérů zboží (2019)

Příloha J: Míra zaměstnanosti v UK v %, 16-24 let (2000-2018)

Příloha K: Sdělení s žádostí o účast v rozhovorech

Příloha L: Konstrukt prvního interview

Příloha M: Konstrukt druhého interview

Příloha N: Skript pro identifikující informace

Příloha O: Vývoj kurzu CZK/GBP (leden 2015–březen 2021)

Příloha P: Vývoj kurzu CZK/EUR (leden 2015–březen 2021)

Příloha Q: Potravinový „semafor“ v UK

Příloha R: Prohlášení dodavatele

Příloha S: Znění deklarační věty o původu zboží

Příloha T: Podmínky INCOTERMS

Příloha U: Vybrané finanční deriváty

Příloha V: Popis zboží na dokumentech – klíčová data

Příloha A: Brexiová atmosféra v UK (2018)

Obr. A1: Shromáždění „remainerů“ před budovou Parlamentu

Zdroj: Vlastní foto autora, 2018

Obr. A2: Shromáždění „remainerů“ před budovou Parlamentu

Zdroj: Vlastní foto autora, 2018

Obr. A3: Shromáždění „remainerů“ před budovou Parlamentu

Zdroj: Vlastní foto autora, 2018

Obr. A4: Názor na ulici

Zdroj: Vlastní foto autora, 2018

Příloha B: Příspěvek UK do rozpočtu EU (EHS/ES) v mld. GBP (1986–2019)

	Hrubý příspěvek před rabatem	Rabat	Celkový příspěvek po rabatu	Příjmy z EU	Čistý příspěvek
1986	4,493	1,701	2,792	2,220	0,572
1987	5,202	1,153	4,049	2,328	1,721
1988	5,138	1,594	3,544	2,182	1,362
1989	5,585	1,154	4,431	2,116	2,315
1990	6,355	1,697	4,658	2,183	2,475
1991	5,806	2,497	3,309	2,765	0,544
1992	6,738	1,881	4,857	2,827	2,030
1993	7,985	2,539	5,446	3,291	2,155
1994	7,189	1,725	5,464	3,252	2,212
1995	8,889	1,206	7,683	3,665	4,018
1996	9,133	2,412	6,721	4,372	2,349
1997	7,991	1,733	6,258	4,660	1,598
1998	10,089	1,377	8,712	4,114	4,598
1999	10,287	3,170	7,117	3,479	3,638
2000	10,517	2,084	8,433	4,240	4,193
2001	9,378	4,559	4,819	3,430	1,389
2002	9,439	3,098	6,341	3,201	3,140
2003	10,965	3,559	7,406	3,728	3,678
2004	10,895	3,593	7,302	4,294	3,008
2005	12,567	3,656	8,911	5,329	3,582
2006	12,426	3,569	8,857	4,948	3,909
2007	12,456	3,523	8,933	4,332	4,601
2008	12,653	4,862	7,791	4,497	3,294
2009	14,129	5,392	8,737	4,401	4,336
2010	15,196	3,047	12,149	4,768	7,381
2011	15,356	3,143	12,213	4,132	8,081
2012	15,745	3,110	12,635	4,169	8,466
2013	18,135	3,674	14,461	3,996	10,465
2014	18,778	4,416	14,362	4,583	9,779
2015	19,560	4,914	14,646	3,883	10,763
2016	16,996	3,878	13,118	3,492	9,626
2017	18,624	5,633	12,991	4,084	8,907
2018	17,444	4,247	13,197	4,273	8,924
2019	18,944	4,516	14,428	4,988	9,440

Zdroj: Keep (2021), zpracováno autorem

Příloha C: Příspěvky UK do rozpočtu EU (2014-2019)

	Roční příspěvek v miliardách GBP					Týdenní příspěvek v milionech GBP		
	Hrubý příspěvek před rabatem	Rabat	Celkový příspěvek po rabatu	Příjmy z EU	Čistý příspěvek	Hrubý příspěvek před rabatem	Celkový příspěvek po rabatu	Čistý příspěvek
2014	18,778	4,416	14,362	4,583	9,779	361,115	276,192	188,058
2015	19,56	4,914	14,646	3,883	10,763	376,154	281,654	206,981
2016	16,996	3,878	13,118	3,492	9,626	326,846	252,269	185,115
2017	18,624	5,633	12,991	4,084	8,907	358,154	249,827	171,288
2018	17,444	4,247	13,197	4,273	8,924	335,462	253,788	171,615
2019	18,944	4,516	14,428	4,988	9,44	364,308	277,462	181,538

Zdroj: Keep (2021), zpracováno autorem

Příloha D: Modely vztahů UK s EU

	Hlasování o právu EU	Bezcelní obchod	Celní unie a zahr. obchod	Hlubší formy integrace	Volný pohyb prac. sil	Schengenský prostor	Příspěvek na financ. EU	Povinné členství v eurozóně
UK jako člen EU					a)		b)	c)
Dohoda mezi UK a EU	d)	e)	f)		g)	h)	i)	
Standardní člen EU								
Norský / EHP model								
Bilaterální dohody	Švýcarský m.							
	Kanadský m.							
	Turecký m.							
WTO model (tvrdý brexit)								

Legenda:

	plný přístup / povinnost
	částečný přístup / speciální ujednání
	žádný přístup / povinnost

a) V r. 2016 vyjednal premiér Cameron ujednání s EU, které UK umožnilo regulovat plný přístup k pracovním benefitům pro nově přichozí pracovníky z EU po dobu čtyř let od vstupu na pracovní trh. Dohoda měla platnost sedm let (GOV.UK, 2016a).

b) UK mělo vyjednaný 66% rabat na jeho příspěvky do rozpočtu EU (GOV.UK, 2016a).

c) V r. 2016 zajistil premiér Cameron na zasedání ER soubor právně závazných zásad, které zajistí, že UK nebude nikdy penalizováno ani diskriminováno za to, že se rozhodlo ponechat si GBP (GOV.UK, 2016a).

d) Dohoda neposkytuje UK možnost podílet se na hlasování o právu EU. Pro účely Dohody byla zřízena Rada partnerství (DOS, 2020, čl. INTS.1).

e) Obě strany se shodly na nulových clech a kvótách (DOS, 2020, čl. GOODS.5). Jejich zavedením by vzrostly ceny produktů, což by v konečném důsledku pocítili spotřebitelé (Hosnedlová, 2021a). Vzájemný obchod však bude komplikovat řada administrativních překážek.

f) Dohoda ukončuje 48 let volného pohybu zboží (Hosnedlová, 2021a). UK opustilo 1. ledna 2021 jednotný trh i celní unii.

g) Vstupem Dohody v platnost končí možnost volně pracovat na území UK.

h) Evropané při cestách do UK budou od září 2021 potřebovat pas (Hosnedlová, 2021a). Povinnost víza se bude vztahovat na dlouhodobé pobyty (DOS, 2020, čl. VSTV.1, odst. 1).

i) I přesto, že UK opustilo EU, budou jisté finanční transakce stále probíhat. UK se od 1. ledna 2021 nadále účastní několika programů jako třetí země. Jedná se o výzkumný a vzdělávací program Euratomu, satelitní systém Copernicus, program ITER a program Horizon Europe. (Během přechodného období, které skončilo 31. prosince 2020 platilo UK do rozpočtu EU příspěvky ve výši, jako kdyby bylo řádným členem. Stejně tak obdrželo i finanční prostředky.) (Keep, 2021).

Zdroj: GOV.UK (2016a), zpracováno autorem

Norský (nebo také EHP) model¹⁴¹, umožňuje značný, nikoli však úplný přístup na JT. Uplatňovány jsou všechny čtyři svobody pohybu, některé ale obsahují výjimky (Šmejkal et al., 2018, s. 36). Pokud by si UK vyjednálo dohodu po vzoru norského modelu, mělo by omezený přístup na JT se zemědělskými produkty a s produkty rybolovu. S výchozí situací UK jakož to člena EU, je shodným bodem volný pohyb pracovních sil s tím rozdílem, že norský model nedisponuje ujednáním, které v r. 2016 prosadil Cameron. UK bylo zemí, která se jen omezeně účastnila Schengenského prostoru, naopak země

¹⁴¹ Norským modelem je označení pro spolupráci mezi EU a Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem (GOV.UK, 2016a. s. 17).

aplikující norský model se ho účastní plně. Rozdíl není ani v povinnosti přispívat do rozpočtu EU (GOV.UK, 2016a, s. 16-19). Spolupráci na bázi norského modelu zamítla premiérka Mayová již v r. 2016 (Malý, 2017, s. 16).

Švýcarsko má na základě bilaterální dohody umožněn jen částečný přístup na JT. Uplatňovány jsou jen dvě svobody pohybu – zboží a pracovní síla (Šmejkal et al., 2018, s. 36). Nejvíce je zpřístupněn obchod se zbožím, některé zemědělské produkty jsou však stále zatíženy cly. Problémem pro UK je omezený přístup k obchodu se službami (GOV.UK, 2016a, s. 25-29). Ekonomika UK je na sektor služeb, které se na tvorbě HDP v r. 2019 podílel 71,26 %, vysoce orientovaná (Plecher, 2020). Stejně jako u norského modelu platí i zde volný pohyb osob, plná účast v Schengenském prostoru a povinnost přispívat do rozpočtu EU (v nižší míře). Z výše uvedeného lze usuzovat, že Švýcarský model spolupráce není pro UK vhodný.

Vztah EU s **Tureckem** je založen jak na ekonomické dohodě, tak na jeho kandidatuře na řádného člena EU¹⁴². Od konce r. 1995 je Turecko součástí celní unie EU a má částečný přístup na JT. Režim se vztahuje na průmyslové zboží a zpracované zemědělské produkty nikoli však na surové zemědělské produkty (GOV.UK, 2016a, s. 29-30). Ostatní svobody pohybu nejsou uplatňovány (Šmejkal et al., 2018, s. 36). Dohoda pouze upravuje migrační práva tureckých občanů k pobytu v EU, o volný pohyb pracovních sil se však nejedná. Účast v celní unii pro Turecko znamená, že pokud EU uzavře obchodní dohodu se třetí zemí o volném obchodu, musí Turecko umožnit vstup třetí zemí na svůj trh za stejných podmínek, jako země EU. Tato povinnost však není vzájemná. Turecko si s touto třetí zemí musí samo vyjednat obchodní dohodu (GOV.UK, 2016a, s. 29-30). Turecký model není vhodným modelem pro UK. Jak z hlediska struktury ekonomiky UK, tak z hlediska požadavku dosažení nezávislosti v oblasti obchodní politiky.

S **Kanadou** má EU vyjednanou Komplexní dohodu o hospodářské a obchodní spolupráci. Dohoda zajišťuje bezcolní obchod v řadě oblastí, na některé zemědělské produkty jsou však i nadále uplatňovány cla a kvóty (GOV.UK, 2016a, s. 30-35). Volný pohyb služeb je velmi omezen (Šmejkal et al., 2018, s. 36), což je pro ekonomiku UK problém. Kanada není součástí celní unie a nepřispívá do unijního rozpočtu. (GOV.UK, 2016a, s. 30-35).

¹⁴² Turecko je kandidátskou zemí od r. 1999 (GOV.UK, 2016a, s. 29).

Velmi razantní rozlučkou je tvrdý brexit, který představuje **WTO model** spolupráce. Jedná se o definitivní rozvázání vztahů UK s EU, které nenabízí žádný preferenční přístup na JT (Steinberg, 2019), nezahrnuje žádnou oblast spolupráce a ani žádné povinnosti v podobě respektování evropského práva či příspěvků do rozpočtu EU. Tvrdý brexit by představoval výrazný šok, který by měl negativní důsledky na celou společnost v UK. Situaci by výrazně pocítili spotřebitelé, neboť by v důsledku uvalení cel došlo k růstu cen dovážených produktů. UK by ztratilo přístup nejen na trh EU, ale i na další trhy, se kterými EU vyjednala obchodní dohodu (GOV.UK, 2016a, s. 35). UK by sice získalo plnou samostatnost v otázkách obchodní politiky, ovšem za jakou cenu.

Příloha E: Nový imigrační systém

Každý, kdo bude od 1. ledna 2021 žádat o práci v UK, musí projít novým imigračním systémem. Tím prokáže, že splňuje požadavky kladené na pracovníky z ciziny. Aby uchazeč tímto systémem prošel, musí splnit povinné požadavky na uchazeče (viz tab. E1) a také další atributy (viz tab. E2 a E3). Uchazeč musí získat minimálně 70 bodů.

Tab. E1: Povinné požadavky na uchazeče

Předem sjednaná práce od tzv. licencovaného zaměstnavatele ¹⁴³	20 bodů
Sjednaná práce odpovídající dovednostem uchazeče	20 bodů
Znalost anglického jazyka na úrovni B1	10 bodů
Celkem	50 bodů

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

Všechny výše uvedené podmínky musí být splněny. Je tedy nezbytné, aby již v této kategorii získal uchazeč 50 bodů. Další body může získat na základě velikosti ročního výdělku (viz tab. E2). Nezbytnou podmínkou však je, aby minimální roční výdělek **nebyl nižší než 20 480 GBP** (GOV.UK, 2020b).

Tab. E2: Hranice pro roční výdělek a hranice pro minimum z běžného ohodnocení v dané profesi

Roční výdělek od 20 480 - 23 039,99 GBP a odměna, kterou uchazeč získá, musí dosahovat minimálně 80 % běžného ohodnocení dané profese; (70 % pro nově vstupující na trh práce).	0 bodů
Roční výdělek od 23 040 - 25 599, 99 GBP a odměna, kterou uchazeč získá, musí dosahovat minimálně 90 % běžného ohodnocení dané profese.	10 bodů
Roční výdělek od 25 600 a více GBP a odměna, kterou uchazeč získá, musí dosahovat minimálně 100 % běžného ohodnocení dané profese.	20 bodů
Roční výdělek min. 20 480 GBP a uchazeč žádá o místo ve zdravotnictví či v oblasti vzdělání a odměna, kterou uchazeč získá, dosahuje příslušné úrovně ohodnocení dané profese.	20 bodů

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

Uchazeč musí splňovat obě kritéria (jak roční výdělek, tak hranici pro minimum z běžného ohodnocení v dané profesi) z tab. E2, aby body získal. V tab. E2 může uchazeč získat body pouze v jedné kategorii. Pokud uchazeč nezíská dostatečný počet bodů z tab. E2, může získat body na základě dalších atributů (viz tab. E3).

¹⁴³ Registr licencovaných zaměstnavatelů je k dispozici na stránkách Vlády UK (GOV.UK, 2021b).

Tab. E3: Další atributy k získání bodů

Uchazeč s titulem Ph.D. Titul se vztahuje k profesi, o niž se uchází.	10 bodů
Uchazeč s titulem Ph.D. Titul se vztahuje k tzv. STEM oborům ¹⁴⁴ .	20 bodů
Práce v oboru s nedostatkem domácích pracovních sil (určené Migračním poradním výborem).	20 bodů
Uchazeč je novým účastníkem na trhu práce (určené Migračním poradním výborem).	20 bodů

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

V tab. E3 může uchazeč získat body pouze v jedné kategorii. Pro pochopení problematiky jsou uvedeny konkrétní příklady.

Příklad č. 1

Uchazeč A přijíždí do UK a chtěl by pracovat jako laborant. Odměna za vykonanou práci činí ročně 21 000 GBP. Uchazeč A splňuje všechna povinná kritéria z tab. E1 a bylo mu připsáno 50 bodů. Aktuálně se odměna pro laboranta pohybuje na úrovni 18 200 GBP. Uchazeč A má titul Ph.D. v biochemii.	
Tab. E1:	50 bodů
Tab. E2:	0 bodů: uchazeč splňuje hranici pro roční odměnu i hranici pro minimum z běžného ohodnocení v dané profesi.
Tab. E3:	20 bodů: uchazeč s titulem Ph.D. Titul se vztahuje k tzv. STEM oborům.
Celkem:	70 bodů, tzn. že uchazeč podmínky nového imigračního systému splnil.

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

Příklad č. 2

Uchazeč B přijíždí do UK a chtěl by pracovat jako učitel na základní škole. Odměna za vykonanou práci činí ročně 24 906 GBP. Uchazeč B splňuje všechna povinná kritéria z tab. E1 a bylo mu připsáno 50 bodů.	
Tab. E1:	50 bodů
Tab. E2:	20 bodů: uchazeč splňuje hranici pro roční odměnu a žádá o místo v oblasti vzdělávání.
Tab. E3:	0 bodů
Celkem:	70 bodů, tzn. že uchazeč podmínky nového imigračního systému splnil.

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

¹⁴⁴ STEM je koncept orientovaný na čtyři vědní obory: přírodní vědy (Science), technologie (Technology), technika (Engineering) a matematika (Mathematics) (Národní pedagogický institut ČR, n.d.).

Příklad č. 3

Uchazeč C přijíždí do UK a chtěl by pracovat jako strojní inženýr. Odměna za vykonanou práci činí ročně 26 750 GBP. Uchazeč C splňuje všechna povinná kritéria z tab. E1 a bylo mu připsáno 50 bodů. Aktuálně se odměna pro strojního inženýra pohybuje na úrovni 33 400 GBP. Migrační poradní výbor vyhodnotil, že strojní inženýři spadají do kategorie práce v oboru s nedostatkem domácích pracovních sil.	
Tab. E1:	50 bodů
Tab. E2:	0 bodů: uchazeč splňuje hranici pro roční odměnu, nespĺňuje však hranici pro minimum z běžného ohodnocení v dané profesi.
Tab. E3:	20 bodů: práce v oboru s nedostatkem domácích pracovních sil (určené Migračním poradním výborem).
Celkem:	70 bodů, tzn. že uchazeč podmínky nového imigračního systému splnil.

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

Příklad č. 4

Uchazeč D (nepocházející z UK) dostudoval v UK obor veterinární vědy a chtěl by zde začít pracovat jako veterinář. Odměna za vykonanou práci činí ročně 22 900 GBP. Uchazeč D splňuje všechna povinná kritéria z tab. E1 a bylo mu připsáno 50 bodů. Aktuálně se odměna pro veterináře pohybuje na úrovni 32 500 GBP.	
Tab. E1:	50 bodů
Tab. E2:	0 bodů: uchazeč splňuje hranici pro roční odměnu i upravenou hranici pro minimum z běžného ohodnocení v dané profesi. 80 % hranici nespĺňuje, je však nově vstupujícím na trh práce a platí pro něj snížená hranice 70 %, kterou již splňuje.
Tab. E3:	20 bodů: uchazeč je novým účastníkem na trhu práce.
Celkem:	70 bodů, tzn. že uchazeč podmínky nového imigračního systému splnil.

Zdroj: GOV.UK (2020b), zpracováno autorem

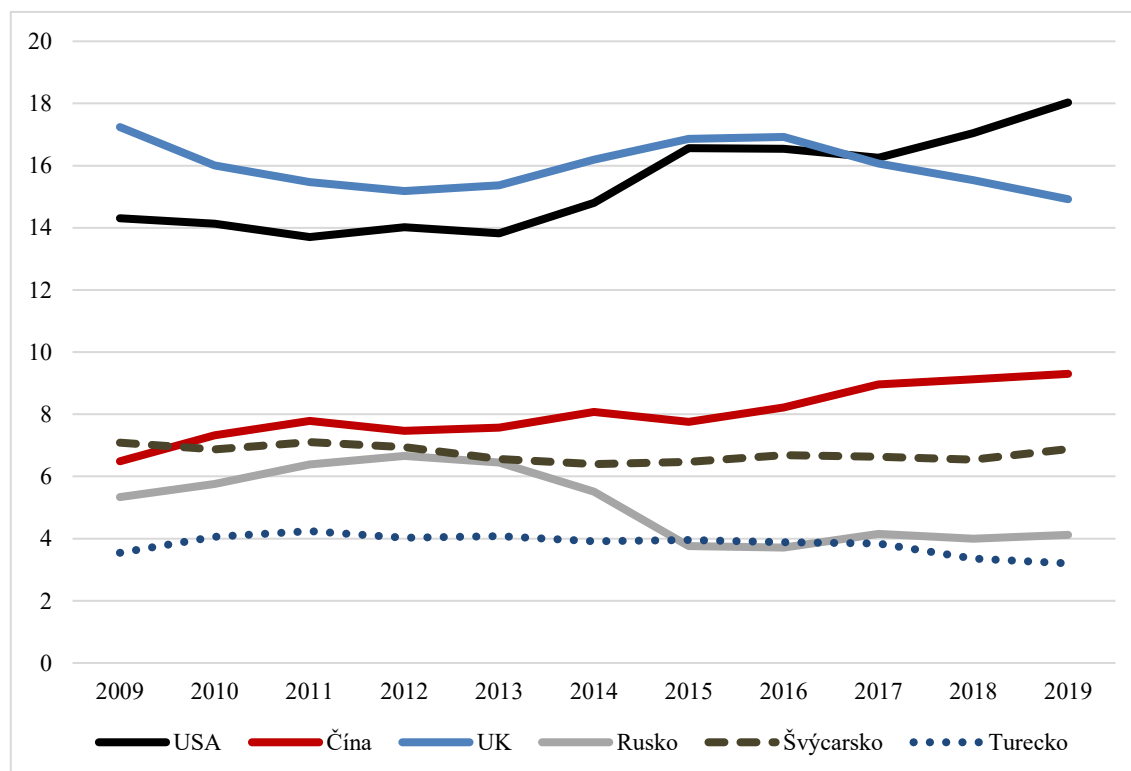
Příloha F: Podíl nejvýznamnějších obchodních partnerů na exportu a importu zboží EU27 v % (2009–2019)

Tab. F1: Podíl nejvýznamnějších partnerů na exportu zboží EU27 v % (2009–2019)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
USA	14,3	14,1	13,7	14,0	13,8	14,8	16,6	16,5	16,3	17,1	18,0
Čína	6,5	7,3	7,8	7,5	7,6	8,1	7,8	8,2	9,0	9,1	9,3
UK	17,2	16,0	15,5	15,2	15,4	16,2	16,9	16,9	16,1	15,5	14,9
Rusko	5,3	5,8	6,4	6,7	6,4	5,5	3,8	3,7	4,1	4,0	4,1
Švýcarsko	7,1	6,9	7,1	6,9	6,6	6,4	6,5	6,7	6,6	6,5	6,9
Turecko	3,5	4,1	4,2	4,0	4,1	3,9	4,0	3,9	3,8	3,4	3,2

Zdroj: Eurostat (2020b), zpracováno autorem

Obr. F1: Podíl nejvýznamnějších partnerů na exportu zboží EU27 v % (2009–2019)

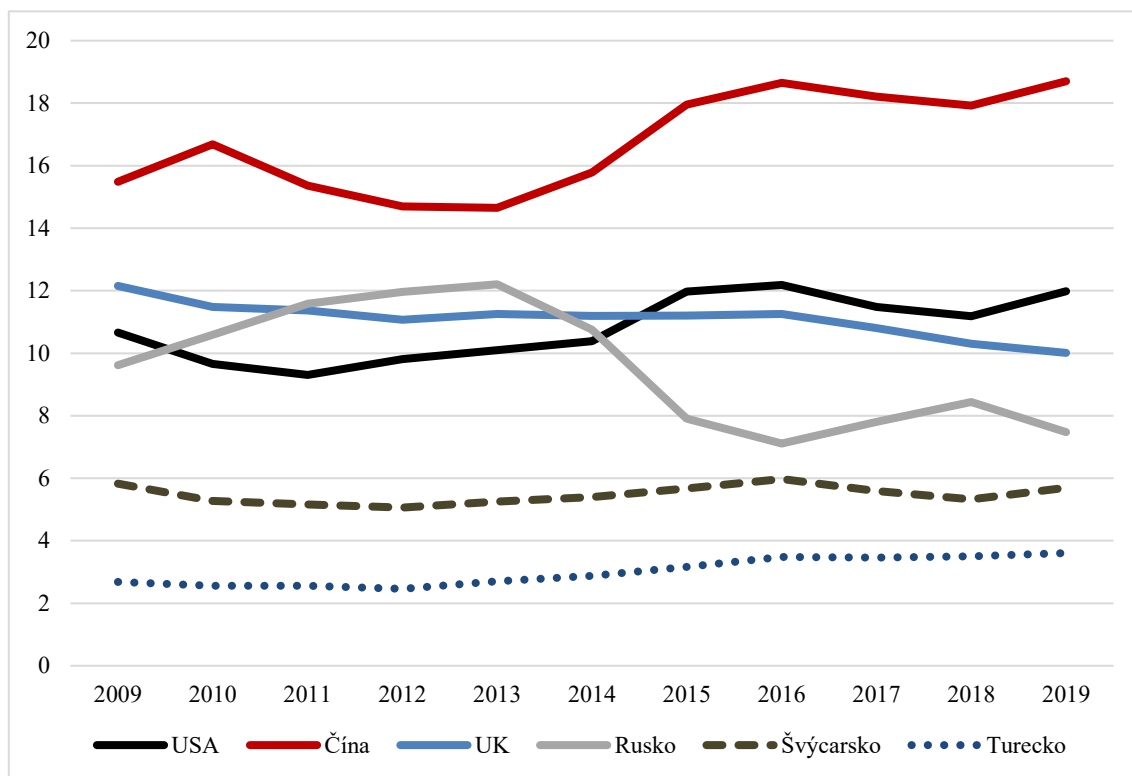
Zdroj: Eurostat (2020b), zpracováno autorem

Tab. F2: Podíl nejvýznamnějších partnerů na importu zboží EU27 v % (2009–2019)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
USA	10,7	9,7	9,3	9,8	10,1	10,4	12,0	12,2	11,5	11,2	12,0
Čína	15,5	16,7	15,4	14,7	14,7	15,8	18,0	18,7	18,2	17,9	18,7
UK	12,2	11,5	11,4	11,1	11,3	11,2	11,2	11,3	10,8	10,3	10,0
Rusko	9,6	10,6	11,6	12,0	12,2	10,7	7,9	7,1	7,8	8,4	7,5
Švýcarsko	5,8	5,3	5,2	5,1	5,3	5,4	5,7	6,0	5,6	5,3	5,7
Turecko	2,7	2,6	2,6	2,5	2,7	2,9	3,2	3,5	3,5	3,5	3,6

Zdroj: Eurostat (2020b), zpracováno autorem

Obr. F2: Podíl nejvýznamnějších partnerů na importu zboží EU27 v % (2009–2019)

Zdroj: Eurostat (2020b), zpracováno autorem

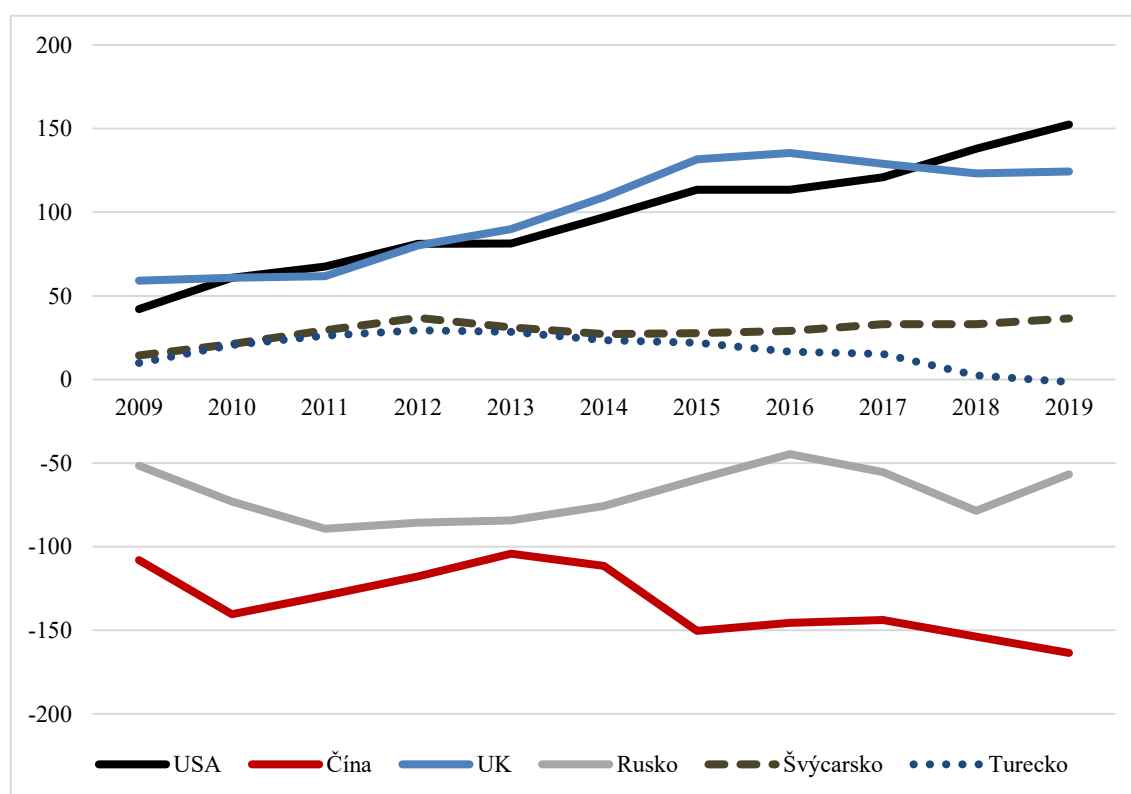
Příloha G: Bilance obchodu se zbožím s nejvýznamnějšími obchodními partnery EU27 v mld. EUR (2009–2019)

Tab. G1: Bilance EU 27 v obchodu se zbožím v mld. EUR (2009–2019)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
USA	42	61	68	81	81	97	113	114	121	138	152
Čína	-108	-140	-129	-118	-104	-111	-150	-146	-144	-154	-164
UK	59	61	62	80	90	109	132	135	129	123	124
Rusko	-52	-73	-89	-86	-84	-76	-60	-45	-55	-79	-57
Švýcarsko	14	21	29	37	31	27	28	29	33	33	37
Turecko	10	21	26	29	29	23	22	17	15	2	-1

Zdroj: Eurostat (2020b), zpracováno autorem

Obr. G1: Bilance EU 27 v obchodu se zbožím v mld. EUR (2009–2019)

Zdroj: Eurostat (2020b), zpracováno autorem

Příloha H: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK v mld. EUR

Tab. H1: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK (pohledem EU27) v mld. EUR (2009–2019)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
export	204,1	229,7	251,3	268,8	273,5	290,9	316,4	315,9	320,6	320	319,4
import	145	168,9	189,5	188,6	183,5	181,9	184,7	180,4	191,5	196,6	193,2
balance	59,1	60,8	61,8	80,2	90	109	131,7	135,5	129,1	123,4	126,2

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

Tab. H2: Vzájemná výměna zboží mezi EU27 a UK (pohledem EU27) v mld. EUR (2019–2020)

	I.19	II.19	III.19	IV.19	V.19	VI.19	VII.19	VIII.19	IX.19	X.19	XI.19	XII.19
export	28,4	29,0	30,7	24,4	25,8	23,9	26,2	26,4	26,8	28,8	24,0	24,8
import	17,0	17,0	18,2	15,1	15,6	15,2	15,8	15,9	15,9	16,9	15,2	16,3
balance	11,5	12,0	12,5	9,2	10,2	8,7	10,5	10,5	10,9	12,0	8,7	8,5
	I.20	II.20	III.20	IV.20	V.20	VI.20	VII.20	VIII.20	IX.20	X.20	XI.20	XII.20
export	25,4	25,0	24,8	15,0	16,7	20,7	22,3	23,2	25,0	25,2	26,3	-
import	16,6	16,2	13,7	11,6	10,6	12,5	13,7	13,4	14,1	14,4	14,9	-
balance	8,8	8,8	11,1	3,5	6,1	8,2	8,6	9,8	10,9	10,8	11,4	-

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

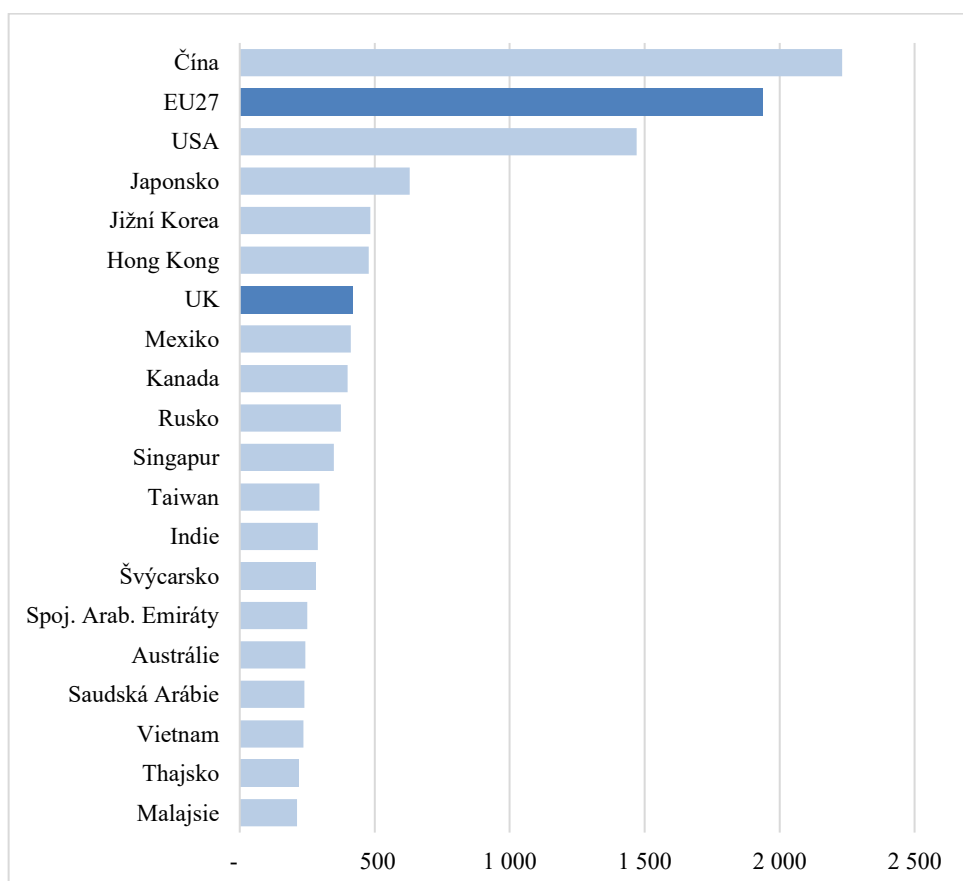
Příloha I: Přehled největších exportérů a importérů zboží (2019)

Tab. I1: Přehled dvaceti největších exportérů (2019)

pořadí	země	exporty v mld. EUR	podíl v %	pořadí	země	exporty v mld. EUR	podíl v %
1	Čína	2 232	16,4	11	Singapur	349	2,6
2	EU27	1 938	14,2	12	Taiwan	295	2,2
3	USA	1 470	10,8	13	Indie	290	2,1
4	Japonsko	630	4,6	14	Švýcarsko	280	2,1
5	Jižní Korea	484	3,6	15	Spoj. Ar. Emiráty	250	1,8
6	Hong Kong	478	3,5	16	Austrálie	243	1,8
7	UK	419	3,1	17	Saudská Arábie	240	1,8
8	Mexiko	412	3,0	18	Vietnam	236	1,7
9	Kanada	399	2,9	19	Thajsko	220	1,6
10	Rusko	374	2,7	20	Malajsie	213	1,6

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

Obr. I1: Přehled dvaceti největších exportérů v mld. EUR (2019)

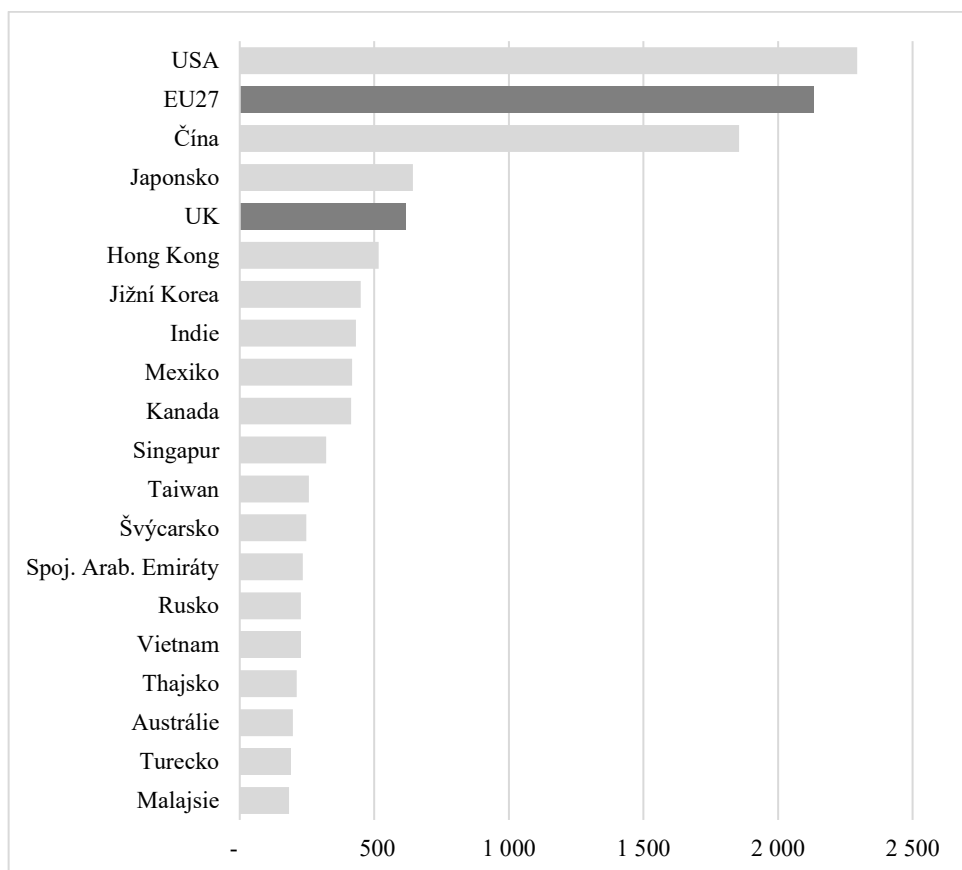

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

Tab. I2: Přehled dvaceti největších importérů (2019)

pořadí	země	importy v mld. EUR	podíl v %	pořadí	země	importy v mld. EUR	podíl v %
1	USA	2 294	16,0	11	Singapur	321	2,2
2	EU27	2 132	14,8	12	Taiwan	257	1,8
3	Čína	1 855	12,9	13	Švýcarsko	247	1,7
4	Japonsko	644	4,5	14	Spoj. Ar. Emiráty	234	1,6
5	UK	618	4,3	15	Rusko	227	1,6
6	Hong Kong	516	3,6	16	Vietnam	227	1,6
7	Jižní Korea	450	3,1	17	Thajsko	211	1,5
8	Indie	432	3,0	18	Austrálie	198	1,4
9	Mexiko	417	2,9	19	Turecko	188	1,3
10	Kanada	414	2,9	20	Malajsie	183	1,3

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

Obr. I2: Přehled dvaceti největších importérů v mld. EUR (2019)

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorem

Příloha J: Míra zaměstnanosti v UK v %, 16-24 let (2000-2018)

	Míra zaměstnanosti v UK	Míra zaměstnanosti v UK u obyvatel pocházejících ze zemí EU8	Míra zaměstnanosti v UK u obyvatel ze zemí mimo UK
2000	73,1	59,1	60,2
2001	73,3	59,2	61,1
2002	73,3	59,9	61,4
2003	73,4	56,3	62,2
2004	73,6	72,0	63,8
2005	73,6	79,9	64,4
2006	73,3	82,1	67,5
2007	73,2	82,5	67,5
2008	73,0	83,0	68,5
2009	71,3	82,7	67,1
2010	70,8	82,5	67,0
2011	70,6	82,2	67,7
2012	71,4	80,0	67,5
2013	71,9	79,3	68,4
2014	73,2	81,9	70,1
2015	73,9	84,1	71,8
2016	74,7	82,2	72,3
2017	75,3	83,8	73,2
2018	75,7	86,2	74,8
2019	76,3	85,2	75,6

Zdroj: OfNS (2021a, 2021b, 2021c), zpracováno autorem

Příloha K: Sdělení s žádostí o účast v rozhovorech

Dobrý den,

jsem studentem Fakulty ekonomické Západočeské univerzity v Plzni a zpracovávám diplomovou práci, jejíž tématem je brexit. Pro zpracování diplomové práce hledám firmy, které se Spojeným královstvím obchodují.

Kontakt na Vás jsem získal v databázi exportní agentury CzechTrade a zjistil jsem, že jste v minulosti již ekonomickou aktivitu se Spojeným královstvím realizovali, nebo že o ni do budoucna jevíte zájem.

Rád bych Vás požádal o účast v několika telefonických rozhovorech, které by byly zdrojem informací pro zpracování diplomové práce. Vaše firma by zůstala v anonymitě a Vámi poskytnuté informace by byly spojeny s náhodným označením bez vazby na podnik. Za případnou spolupráci Vám budu vděčný.

S pozdravem a přáním hezkého dne

Jakub Lavička

Příloha L: Konstrukt prvního interview

Ovlivňuje brexit Vaše podnikatelské aktivity? _____

Zabýváte se aktivně problematikou brexitu? _____

- Kde se o brexitu informujete? _____

Scénáře brexitu:

- Dopad na podnik / proč jste se nezabývali / je některý ze scénářů nepřijatelný / pokud by tento scénář nastal, ukončili byste vztahy s UK?

V čem spatřujete v souvislosti s brexitem největší rizika? _____

Okruhy k prodiskutování s respondenty.

- Cla _____

- Úprava obalu _____

- Úprava smluv _____

- Celní zastoupení _____

- Poplatky _____

- Doprava (*přeprava vlastními silami, dopravce či speditér*) _____

- Nepřímý export _____

- Zajištění měnového kurzu _____

- Podmínky INCOTERMS _____

Příloha M: Konstrukt druhého interview

Konstrukt druhého interview – část A: situace před vyjednanou Dohodou.

SITUACE PŘED DOHODOU:

Hledali jste nějakou alternativu, nějaký jiný trh, na který byste vyváželi / ze kterého byste dováželi produkty?

Jak jste se připravovali bezprostředně před koncem roku 2020, kdy nebylo jasné, že Dohoda bude uzavřena?

- Jaké kroky jste podnikli? _____
 - *Odpověď „žádné“*: Neměli jste obavu z toho, co nastane? _____
- Jednali jste s obchodními partnery? Jaká oblast byla předmětem jednání? _____
- Probíhala/ji školení (*např. od log. společností; prostředníků*)? _____

PŘEDZÁSOBENÍ:

Zaznamenali jste žádost o předzásobení? _____

- Očekávali jste zájem o předzásobení? _____
- Měli jste na to volné kapacity? _____
- S jakým předstihem se k Vám žádosti o předzásobení dostávaly? _____
- Zaznamenali jste žádosti o předzásobení pouze na konci roku 2020 nebo i někdy jindy v době od uskutečnění referenda? _____
- *Přeprava s využitím log. společností*: Jakým způsobem jste získali přepravce? Museli jste řešit nějaké problémy při získávání přepravců? Měli dostatečné kapacity? _____

Zaznamenali jste zpoždění Vašich dodávek do/z UK? _____

- Pokud zpoždění nastalo, jak jste vzniklou situaci na hranicích řešili? _____
- Pokud zpoždění nastalo, jak dlouhé bylo? _____

Když se na celý proces brexitu podíváte zpětně, když zohledníte vše, co se brexitem (od referenda až po Dohodu) událo, jak byste celou situaci vyhodnotil/a? _____

Zdroj: autor (2021)

Konstrukt druhého interview – část B: situace po vyjednané Dohodě – první zkušenosti s novými pravidly. Konstrukt byl s ohledem na dotazované firmy před uskutečněním interview upraven. Ne všechny otázky se dotýkaly všech oslovených firem.

NOVÁ DOHODA:

Co pro Vás nová Dohoda představuje? _____

- Znamená pro Vaši firmu jistotu do budoucnosti? _____
 - Proč ano / proč ne: _____

V čem spatřujete pozitivna vyjednané Dohody? _____

V čem spatřujete negativna vyjednané Dohody? _____

Jak konkrétně se pro Vaši firmu změnila situace od 1. 1. 2021? _____

PŘEPRAVA:

Jak v současnosti hodnotíte situaci spojenou s přepravou? _____

Jak se situace změnila, co je v porovnání s rokem 2020 jinak? _____

- Zaznamenali jste růst cen v dopravě? _____
- Garantují log. společnosti dodání zboží do UK do určitého data? _____

Využíváte pojištění rizika zpoždění dodávky (*riziko, zpoždění dodávky, zhoršení kvality zboží*)? _____

Uzavřeli jste v souvislosti s brexitem ještě jiná pojištění? _____

Existují (*jiná*) pojištění o kterých uvažujete? _____

CELNÍ ÚKONY A ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ:

V médiích jsme mohli slyšet, že např. rybáři se v současnosti potýkají s administrativní zátěží. Uvádí se, že je potřeba vyplnit až 18 formulářů k tomu, aby mohli své úlovky dovézt do EU? Jak situaci vnímáte Vy? _____

- Jaké celní formuláře musíte nyní vyplňovat? _____
- Jaká je administrativní zátěž s přípravou dokumentů? _____
- Jaká je v porovnání s rokem 2020? _____
- Kolik času Vám nyní příprava celních dokumentů zabere? _____
- Je administrativní zátěž tak značná, že jste museli přijmout nového zaměstnance? _____
- Jednali jste s celními úřady, vyskytly se nějaké nejasnosti, na které jste nedokázali najít odpověď? _____
- Jaké celní dokumenty musíte přepravci předat? _____
- Fungují procesy elektronicky? _____

POPIS PRODUKTŮ:

Museli jste nějakým způsobem upravit popis vašich produktů? _____

- Jak přesný musí být popis vašich produktů na faktuře, jak se popis zboží na faktuře změnil? _____
- Vyžaduje vámi exportovaný produkt nějaké certifikáty, označení? _____
- Jak se liší označení produktů od označení, které jste uváděli před koncem roku 2020? _____
- Jakým způsobem prokazujete původ zboží? _____

V jaké měně s UK obchodujete a proč? _____
Ovlivnila vaši firmu nová migrační pravidla? _____
Jakou změnu v souvislosti s brexitem považujete za největší, nejvýznamnější (pozitivní, negativní)? _____
Je ještě něco, co byste rád doplnil/a? _____

Zdroj: autor (2021)

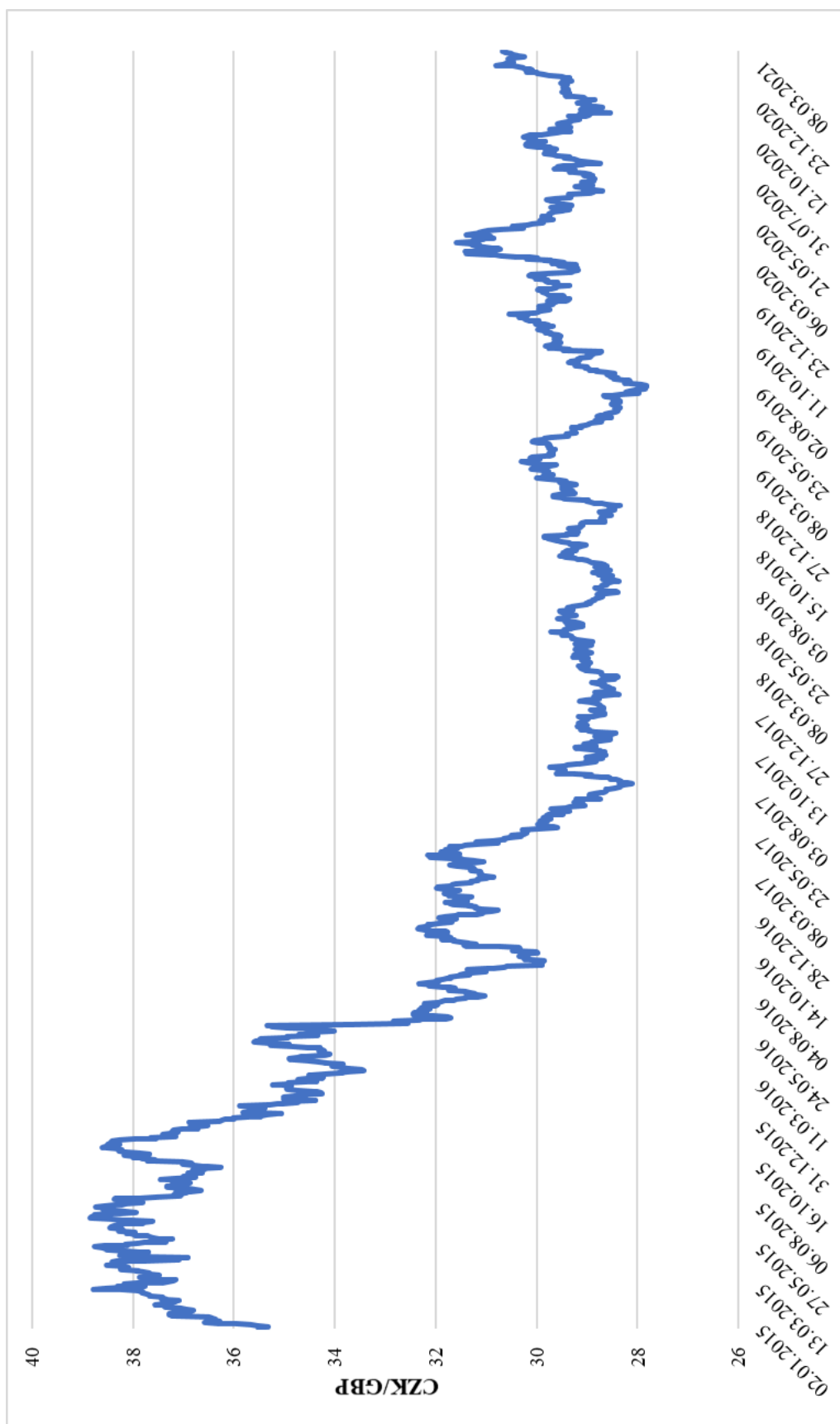
Příloha N: Skript pro identifikující informace

Na některé z těchto informací se autor v průběhu interview nedotazoval. Byly součástí veřejně přístupných databází.

Název firmy: _____ IČO: _____ Zn: _____
Kontaktní osoba vč. funkce: _____
Tel: _____ Mail: _____
Předmět podnikání: _____
Máte zkušenosti s vývozem mimo EU a EHP? _____
Země vývozu: _____
Jak intenzivní jsou Vaše podnikatelské aktivity se UK? _____
Dokázali byste uvést, přibližně jaký podíl zaujímá UK vzhledem k dalším teritoriím? _____
Máte na území UK dlouhodobě své vlastní zaměstnance? _____
Jste přímý vývozce nebo využíváte jiné formy obchodní operace? <i>(prostředník, smlouva o výhradní distribuci, obchodní zastoupení, komisionářská smlouva, exportní aliance)</i> _____

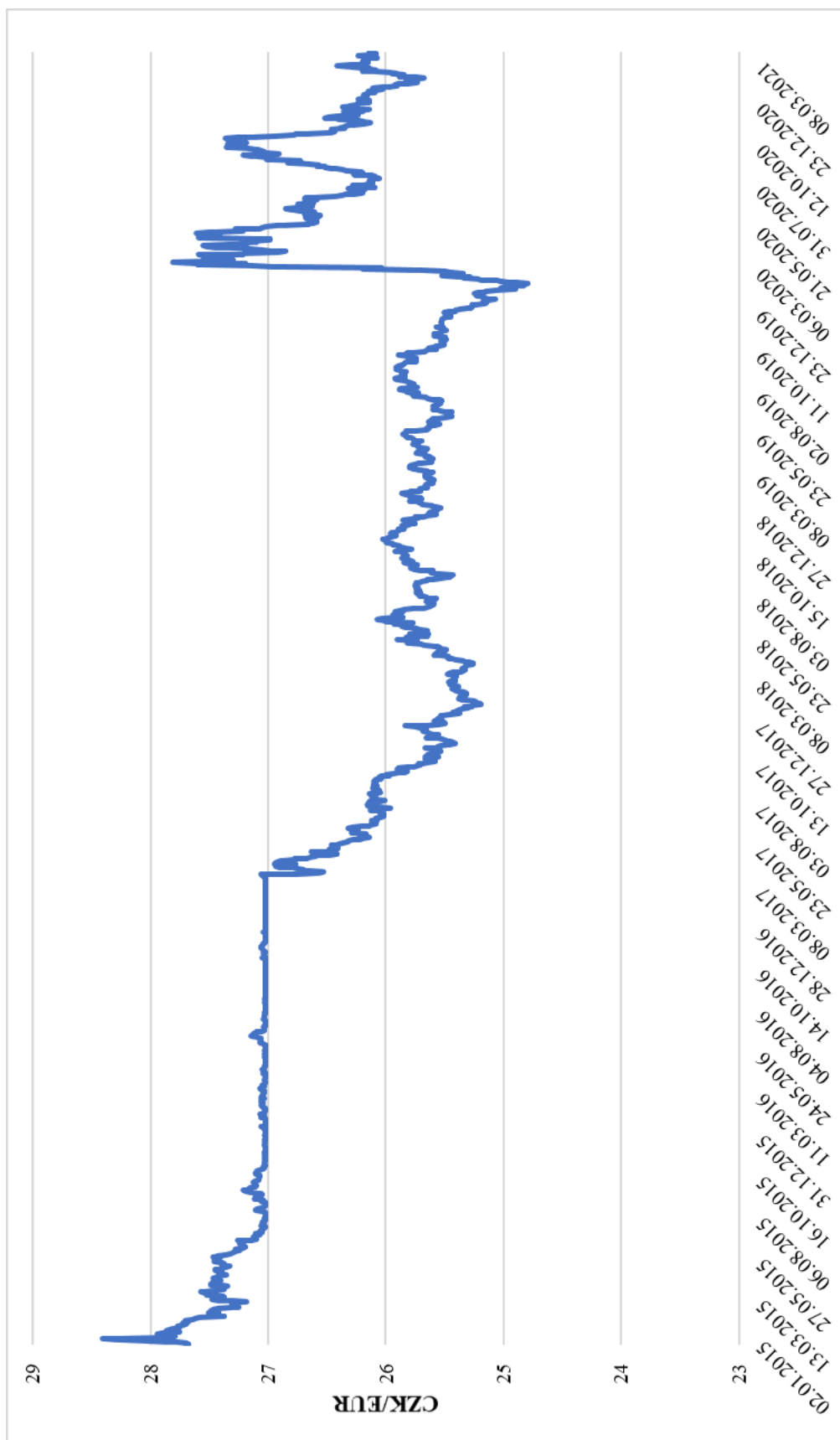
Zdroj: autor (2020)

Příloha O: Vývoj kurzu CZK/GBP (leden 2015–březen 2021)

Zdroj: ČNB (n.d.)

Příloha P: Vývoj kurzu CZK/EUR (leden 2015–březen 2021)

Zdroj: ČNB (n.d.)

Příloha Q: Potravinový „semafor“ v UK

Obr. Q1 ukazuje výrobky původem z UK (zleva vejce, burgerové bulky, křupky), které obsahují potravinový „semafor“.

Obr. Q1: Potraviny původem z UK

Zdroj: Loudová, 2021

Na obr. Q2 lze vidět potraviny, které nepocházejí z UK a potravinový „semafor“ obsahují (zleva těstoviny z Itálie, rajčatová omáčka z EU, instantní těstoviny z Evropy).

Obr. Q2: Potraviny původem z Itálie – těstoviny (obsahují „semafor“)

Zdroj: Loudová, 2021

Výrobky, které nepocházejí z UK a neobsahují potravinový „semafor“ zobrazuje obr. Q3 (zleva slanina z Irska, paprika ze Španělska).

Obr. Q3: Potraviny původem ze Španělska – paprika (neobsahuje „semafor“)

Zdroj: Loudová, 2021

Příloha R: Prohlášení dodavatele

Aby mohl vývozce vyhotovit deklaraci o původu podle čl. ORIG.18 (DOS, 2020), „...musí od svého dodavatele obdržet prohlášení dodavatele podle přílohy ORIG-3 [Prohlášení dodavatele] nebo rovnocenný doklad obsahující stejné informace, které popisují dotyčné nepůvodní materiály dostatečně podrobně, aby je bylo možné identifikovat.“ (DOS, 2020, čl. ORIG.4, odst. 4). Prohlášení dodavatele je ukazuje obr. R1. „Dodává-li dodavatel určitému odběrateli pravidelně produkty, u kterých se předpokládá, že jejich výroba v dané straně se po určitou dobu nezmění, může poskytnout jednorázové prohlášení dodavatele, které se vztahuje i na následné zásilky těchto produktů...“ (DOS, 2020, příloha ORIG-3). Dlouhodobé prohlášení dodavatele je možné vidět na obr. R2.

Obr. R1: Prohlášení dodavatele

PROHLÁŠENÍ DODAVATELE

Já, níže podepsaný dodavatel produktů uvedených v připojeném dokladu, prohlašuji, že:

1. Při výrobě těchto produktů byly v(e) [uvedte název příslušné strany] použity tyto materiály, které nepocházejí z(e) [uvedte název příslušné strany]:

Popis dodávaných produktů ⁽¹⁾	Popis použitých nepůvodních materiálů	Číslo HS použitých nepůvodních materiálů ⁽²⁾	Hodnota použitých nepůvodních materiálů ⁽²⁾⁽³⁾
Celková hodnota			

2. Veškeré ostatní materiály použité v(e) [uvedte název příslušné strany] k výrobě uvedených produktů pocházejí z(e) [uvedte název příslušné strany].

Zavazuji se poskytnout jakékoli další požadované doklady.
..... (Místo a datum)
.....(Jméno a funkce podepsané osoby, název a adresa společnosti)
(Podpis)(6) _____

Zdroj: DOS, 2020, příloha ORIG-3, dodatek 1

Obr. R2: Dlouhodobé prohlášení dodavatele

DLOUHODOBÉ PROHLÁŠENÍ DODAVATELE

Já, níže podepsaný dodavatel produktů uvedených v příloženém dokladu, které jsou pravidelně dodávány⁽⁴⁾ , prohlašuji, že:

1. Při výrobě těchto produktů byly v(e) [uvedte název příslušné strany] použity tyto materiály, které nepocházejí z(e) [uvedte název příslušné strany]:

Popis dodávaných produktů ⁽¹⁾	Popis použitých nepůvodních materiálů	Číslo HS použitých nepůvodních materiálů ⁽²⁾	Hodnota použitých nepůvodních materiálů ⁽²⁾⁽³⁾
Celková hodnota			

2. Veškeré ostatní materiály použité v(e) [uvedte název příslušné strany] k výrobě uvedených produktů pocházejí z(e) [uvedte název příslušné strany].

Toto prohlášení platí pro všechny následující zásilky těchto produktů odesílané

od do (5)

Zavazuji se neprodleně informovat (4), pokud toto prohlášení přestane platit.

..... (Místo a datum)
.....(Jméno a funkce podepsané osoby, název a adresa společnosti)
(Podpis)(6)

Zdroj: DOS, 2020, příloha ORIG-3, dodatek 2

Poznámky

„(1) Týká-li se faktura nebo jiný doklad, k němuž je prohlášení přiloženo, různých produktů nebo produktů, které obsahují nepůvodní materiály v nestejném rozsahu, musí je dodavatel jednoznačně rozlišit.

(2) Požadované informace se uvedou pouze v případě potřeby.

Příklady:

Výrobce drátu ze železa čísla HS 7217, který ho vyrobil z nepůvodních železných prutů, by měl ve druhém sloupci uvést „železné pruty“. Má-li být tento drát použit k výrobě nějakého stroje, při níž pravidlo původu omezuje použití nepůvodních materiálů na určitou procentní sazbu hodnoty, musí být ve třetím sloupci udána hodnota nepůvodních prutů.

(3) „Hodnotou použitých nepůvodních materiálů“ se rozumí hodnota nepůvodních materiálů použitých při výrobě produktu, což je jejich celní hodnota v okamžiku dovozu včetně nákladů na přepravu, případné pojištění, balení a všech dalších nákladů vzniklých při přepravě materiálů do přístavu dovozu na území strany, kde se nachází výrobce produktu. Není-li hodnota nepůvodních materiálů známa a nelze ji určit, použije se první ověřitelná cena zaplacená za nepůvodní materiály v Unii nebo ve Spojeném království.

(4) Jméno a adresa odběratele

(5) Doplňte data

(6) Toto pole může namísto originálních podpisů případně obsahovat elektronický podpis, oskenované zobrazení nebo jiné vizuální znázornění vlastnoručního podpisu podepisující osoby.“ (DOS, 2020, příloha ORIG-3, dodatek 2).

Příloha S: Znění deklarační věty o původu zboží

(Období: od _____ do _____ ⁽¹⁾)

Vývozce produktů, na které se vztahuje tento doklad (referenční č. vývozce ... ⁽²⁾) prohlašuje, že aniž je zřetelně uvedeno jinak, jsou tyto produkty preferenčního původu z/ze ... ⁽³⁾.

.....⁽⁴⁾

(Místo a datum)

.....

(Jméno vývozce)

¹ Je-li deklarace o původu vyplněna pro více zásilek totožných původních produktů ve smyslu čl. ORIG.19 odst. 4 písm. b) [Deklarace o původu] této dohody, uveďte období, na něž se deklarace o původu vztahuje. Toto období nesmí přesahovat 12 měsíců. Veškerý dovoz dotčeného produktu se musí uskutečnit během uvedeného období. Pokud se v daném případě neuplatní žádné období, lze pole nechat nevyplněné.

² Uveďte referenční číslo sloužící k identifikaci vývozce. U vývozců z Unie se jedná o číslo přiřazené v souladu s právními předpisy Unie. U vývozců ze Spojeného království se jedná o číslo přiřazené v souladu s právními předpisy použitelnými na Spojené království. Pokud vývozce nemá přiřazené žádné číslo, lze pole nechat nevyplněné.

³ Uveďte původ produktu: Spojené království nebo Unie.

⁴ Místo a datum se mohou vynechat, jsou-li tyto informace již uvedeny na samotném dokladu.

Zdroj: DOS, 2020, příloha ORIG-4

Příloha T: Podmínky INCOTERMS

Podmínky INCOTERMS byly rozděleny do čtyř skupin: E, F, C, D. Některé z nich jsou vhodné pro všechny druhy přepravy (tedy pro auto, loď, vlak i letadlo). Zbývající jsou vhodné pouze pro námořní a vnitrozemskou přepravu. Popis dodacích podmínek INCOTERMS 2010 je možné vidět v tab. T1 a T2 (The World Trade Press, 2010).

Tab. T1: Podmínky INCOTERMS 2010, skupiny E a F

Skupina E: Prodávající nese minimální riziko, zboží předává kupujícímu ve své prodejně nebo na jiném sjednaném místě (CScargo, n.d.).	
EXW (Ex Works; Ze závodu)	
<i>Přeprava:</i> Kupující je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je mu zboží předáno v prodejně prodávajícího. Podmínky EXW nezahrnuje povinnost prodávajícího zboží naložit. Pokud prodávající nakládku zajistí, využije se podmínky s dodatkem: EXW loaded on.	
<i>Náklady</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je mu zboží předáno v prodejně prodávajícího.	
<i>Proclení:</i> Kupující obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení při vývozu i dovozu.	
Skupina F: Prodávající nenese odpovědnost za sjednání přepravy a nenese ani náklady s ní spojené (CScargo, n.d.). Prodávající pouze dodá zboží dopravci, kterého určil kupující (Machková et al., 2014).	
FCA (Free Carrier; Vyplaceně dopravci)	
<i>Přeprava:</i> Kupující je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je zboží předáno dopravci na sjednaném místě.	
<i>Náklady</i> přecházejí na kupujícího v momentě předání zboží v určeném místě dopravci.	
<i>Proclení:</i> Kupující obstará na vlastní náklady a riziko veškeré dovozní licence. Prodávající zajistí celní odbavení pro vývoz.	
FAS (Free Alongside Ship; Vyplaceně k boku lodi)	
<i>Přeprava:</i> Kupující je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je zboží dodáno k boku lodi ve sjednaném přístavu.	
<i>Náklady</i> přecházejí na kupujícího v momentě předání zboží k boku lodi ve sjednaném přístavu.	
<i>Proclení:</i> Kupující obstará na vlastní náklady a riziko dovozní povolení a učiní celní odbavení, které se vztahuje na dovoz zboží a jeho přepravu přes kteroukoli zemi. Prodávající zajistí celní odbavení pro vývoz.	
FOB (Free on Board; Vyplaceně loď)	
<i>Přeprava:</i> Kupující je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je zboží dodáno na palubu lodi ve sjednaném přístavu.	
<i>Náklady</i> přecházejí na kupujícího v momentě předání zboží na palubu lodi ve sjednaném přístavu.	
<i>Proclení:</i> Kupující obstará na vlastní náklady a riziko veškeré dovozní licence. Prodávající zajistí celní odbavení pro vývoz.	

Zdroj: CScargo (n.d.); Machková et al. (2014); World Trade Press (2010)
zpracováno autorem

Tab. T2: Podmínky INCOTERMS 2010, skupiny C a D

Skupina C: Prodávající má povinnost sjednat přepravu a uhradit náklady s ní spojené. Nenese však rizika, která jsou s přepravou spojena (CScargo, n.d.).	
CPT (Carriage Paid to; Přeprava placena do)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je zboží předáno prvnímu dopravci.	
<i>Náklady</i> na přepravu zboží nese až do sjednaného místa prodávající .	
<i>Proclení:</i> Prodávající obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení při vývozu. Kupující obstará veškeré formality spojené s dovozem.	
CIP (Carriage and Insurance Paid to; Přeprava a pojištění placeny do)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího v momentě, kdy je zboží předáno prvnímu dopravci.	
<i>Náklady</i> na přepravu zboží nese až do sjednaného místa prodávající .	
<i>Proclení:</i> Prodávající obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení při vývozu. Kupující obstará veškeré formality spojené s dovozem.	
CFR (Cost and Freight; Náklady a přepravné)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> ztráty a poškození zboží přecházejí na kupujícího , jakmile je zboží dodáno na palubu lodi.	
<i>Náklady</i> na přepravu zboží nese až do sjednaného přístavu prodávající .	
<i>Proclení:</i> Kupující obstará na vlastní náklady a riziko dovozní povolení a učinit celní odbavení, které se vztahuje na dovoz zboží a jeho přepravu přes kteroukoli zemi. Prodávající obstará veškeré celní formality spojené s vývozem.	
CIF (Cost Insurance and Freight; Náklady, pojištění a přepravné)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> ztráty a poškození zboží přecházejí na kupujícího , jakmile je zboží dodáno na palubu lodi.	
<i>Náklady</i> na přepravu zboží nese až do sjednaného přístavu prodávající .	
<i>Proclení:</i> Kupující obstará na vlastní náklady a riziko dovozní povolení a učinit celní odbavení, které se vztahuje na dovoz zboží a jeho přepravu přes kteroukoli zemi. Prodávající obstará veškeré celní formality spojené s vývozem.	
Skupina D: Prodávající má povinnost sjednat přepravu a uhradit náklady s ní spojené. Nese také rizika, která jsou spojena s přepravou zboží (CScargo, n.d.).	
DAT (Delivered at Terminal; S dodáním do terminálu)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu do určeného terminálu.	
<i>Rizika</i> přecházejí na kupujícího dodáním a vyložením v terminálu určení.	
<i>Náklady</i> na přepravu a vykládku zboží v překladišti (přístav / místo určení) nese prodávající .	
<i>Proclení:</i> Prodávající obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení při vývozu. Kupující obstará veškeré formality spojené s dovozem.	
DAP (Delivered at Place; S dodáním do určitého místa)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> nese prodávající až do místa dodání (nezodpovídá za vyložení).	
<i>Náklady</i> spjaté s dodáním zboží nese až do sjednaného místa prodávající . Zboží z dopravního prostředku nevykládá.	
<i>Proclení:</i> Prodávající obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení při vývozu. Kupující obstará veškeré formality spojené s dovozem.	
DDP (Delivered Duty Paid; S dodáním clo placeno)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika</i> nese prodávající až do místa dodání (nezodpovídá za vyložení).	
<i>Náklady</i> spjaté s dodáním zboží nese až do sjednaného místa prodávající . Zboží z dopravního prostředku nevykládá.	
<i>Proclení:</i> Prodávající obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení a také veškeré vývozní i dovozní licence.	

Zdroj: CScargo (n.d.); Machková et al. (2014); World Trade Press (2010)
zpracováno autorem

Firma A využívá dodací podmínku **DDU (Delivered Duty Unpaid; S dodáním clo neplaceno)** (viz tab. T3), která je obsažena v podmínkách INCOTERMS 2000. Vydáním nové verze však starší verze dodacích podmínek nezaniká. Může být i nadále používána. Je tedy vždy nutné uvést nejen zkratku dodací podmínky, ale také rok, kterým se řídí.
Př: DDU (místo dodání) - INCOTERMS 2000.

Tab. T3: Podmínka DDU, INCOTERMS 2000

DDU (Delivered Duty Unpaid; S dodáním clo neplaceno)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika nese prodávající</i> až do místa dodání (nezodpovídá za vyložení).	
<i>Náklady</i> spjaté s dodáním zboží nese až do sjednaného místa prodávající . Zboží z dopravního prostředku nevykládá.	
<i>Proclení: Prodávající</i> neobstarává na vlastní náklady a riziko celní odbavení a další vývozní i dovozní licence.	

*Zdroj: Machková et al. (2007); CScargo (n.d.)
zpracováno autorem*

V platnost vstoupily také dodací podmínky INCOTERMS 2020, došlo ale pouze k dílčím úpravám. Podmínky z r. 2020 již neobsahují dodací podmínku **DAT (Delivered at Terminal; S dodáním do terminálu)**, kterou nahradila dodací podmínky **DPU (Delivered at Place Unloaded; S dodáním a vyložení v místě)** (viz tab. T4). Podmínka DPU jako jediná ukládá prodávajícímu povinnost zboží z dopravního prostředku v místě určení vyložit (Mezinárodní arbitráž, 2020).

Tab. T4: Podmínka DPU, INCOTERMS 2020

DPU (Delivered at Place Unloaded; S dodáním a vyložení v místě)	
<i>Přeprava:</i> Prodávající je povinen obstarat přepravu a sjednat její podmínky.	
<i>Rizika nese prodávající</i> až do místa dodání (zodpovídá za vyložení).	
<i>Náklady</i> spjaté s dodáním zboží nese až do sjednaného místa prodávající . Zboží z dopravního prostředku vykládá.	
<i>Proclení: Prodávající</i> obstará na vlastní náklady a riziko celní odbavení pro vývoz (pro dovoz nikoli).	

*Zdroj: Mezinárodní arbitráž (2020); CScargo (n.d.)
zpracováno autorem*

Příloha U: Vybrané finanční deriváty

Nestandardizované finanční deriváty
<p>Forward je pevným termínovaným kontraktem představující „...závazek kupujícího koupit určité množství podkladového nástroje k určitému dni v budoucnosti za stanovenou cenu [...] a závazek prodávajícího prodat dané množství aktiva za týchž podmínek.“ (Jílek, 2000, s. 602). Dohodnutá směna musí být uskutečněna, ani jedna ze stran nemá možnost volby, jedná se tedy o nepodmíněný derivát. Jedná o neburzovní instrument (Hrdý & Horová, 2011, s. 246).</p>
<p>Swap je pevným termínovaným kontraktem (Jílek, 2000, s. 613) neburzovního typu (Hrdý & Horová, 2011, s. 246) „...zavazující dvě strany k výměně určitých podkladových nástrojů v určitých intervalech v budoucnosti...“ (Jílek, 2000, s. 622). V podstatě se jedná o dva a více smluvně spojených forwardů (Jílek, 2000, s. 613). Stejně jako forward je i swap nepodmíněným derivátem.</p>
<p>Opce poskytuje svému vlastníkovvi právo, nikoli povinnost „...k nákupu nebo prodeji určitého nástroje k určitému dni nebo po určitou dobu v budoucnosti za stanovenou cenu [...] a závazek prodávajícího opce prodat nebo koupit daný nástroj za týchž podmínek.“ (Jílek, 2000, s. 613). Jedná se tedy o podmíněný derivát. Držitel opce se v závislosti na tržní situaci může rozhodnout, zda opci využije, či nikoli. Existují burzovní i neburzovní opce (Hrdý & Horová, 2011, s. 250).</p>
Standardizované finanční deriváty
<p>Futures je pevným termínovaným kontraktem (Jílek, 2000, s. 613) a burzovní verzí forwardu (Hrdý & Horová, 2011, s. 247). Od forwardu se futures liší tím, že je standardizovaný (Jílek, 2000, s. 602). Kontrakty jsou uzavírány na „...určitá standardizovaná množství podkladového aktiva, respektive jejich celočíselné násobky. Stejně tak jsou standardizovány termíny vypořádání.“ (Hrdý & Horová, 2011, s. 247). Futures je stejně jako forward nepodmíněným derivátem.</p>

Zdroj: Hrdý & Horová (2011), Jílek (2000), zpracováno autorem

Příloha V: Popis zboží na dokumentech – klíčová data

Celní úřady požadují přesný popis zboží, aby mohla být provedena kontrola před tím, než zboží opustí zemi původu. Popis zboží musí obsahovat: „...kompletní a dostačující informace o povaze zboží jednoduchým jazykem [a] informaci o tom, o jaké zboží se jedná, jak se používá a z čeho je vyrobeno.“ (DHL, 2020). Popis zboží musí celnímu úřadu „...umožnit identifikovat zakázané nebo omezené zboží...“ (DHL, 2020). Klíčové kategorie dat jsou uvedeny v tab. V1.

Tab. V1: Kategorie dat

Na faktuře by neměly chybět tyto kategorie dat:	
<i>Kategorie dat</i>	<i>Příklad</i>
Údaje o vývozci	
<i>Jméno, ulice a číslo popisné, PSČ, stát</i>	<i>ABC group, s. r. o., Revoluční 852, 310 00 Prague, Czech republic</i>
<i>Kontakt (telefon a mail)</i>	<i>j.novak@abcgroup.cz, +420 777 888 999</i>
<i>Číslo EORI a místo vydání</i>	<i>CZ...</i>
<i>Případně REX číslo a místo vydání</i>	<i>CZREX....</i>
Údaje o vývozci	
<i>Jméno, ulice a číslo popisné, PSČ, stát</i>	<i>ABC group, s. r. o., Belgrave Road, SW1V 2BJ London, England; UK</i>
<i>Kontakt (telefon a mail)</i>	<i>g.smith@xyzgroup.uk, +44 88 954 8799</i>
<i>Číslo EORI a místo vydání</i>	<i>GB...</i>
Druh a důvod vývozu	
<i>Druh (obchod příp. soukromá zásilka)</i>	<i>Private / Commercial</i>
<i>Důvod vývozu</i>	<i>Commercial - food imports</i>
Údaje o zboží	
<i>Popis zboží (viz tab. V2)</i>	<i>Wheat flour from soft wheat and spelled</i>
<i>HS kód</i>	<i>1101001500</i>
<i>Země původu</i>	<i>Czech republic</i>
<i>Množství</i>	<i>500 packages</i>
Údaje o částkách	
<i>Hodnota a měna</i>	<i>Goods line item value: 0,5 EUR (x500 packages)</i>
<i>Další částky a měna</i>	<i>Insurance: 20 EUR</i>
<i>Cena přepravy a měna</i>	<i>Total freight: 75 EUR</i>
<i>Celková částka na faktuře a měna</i>	<i>Total invoice: 345 EUR</i>
Další údaje	
<i>Váha zásilky</i>	<i>520 kg</i>
<i>INCOTERMS, rok a místo</i>	<i>INCOTERMS 2010: DDP; ABC group, s. r. o., Belgrave Road, SW1V 2BJ London, England; UK</i>

Zdroj: DHL, 2020, zpracováno autorem

V tab. V2 je možné vidět příklady neakceptovatelného a akceptovatelného popisu zboží celními úřady na faktuře.

Tab. V2: Neakceptovatelné a akceptovatelné popisy zboží na faktuře

<i>Neakceptovatelné</i>	<i>Akceptovatelné</i>
Apperal (oděv)	Men's shirts, lingerie, girls' vests, boys' jackets (pánské košile, spodní prádlo, dívčí vesty, chlapecké bundy)
Plastic goods (plastové zboží)	Plastic kitchenware, plastic houseware (plastové kuchyňské potřeby, plastové domácí potřeby)
Foodstuffs (potravin)	Fish, beverages, milk powder (ryby, nápoje, sušené mléko)
Oil (olej)	Mineral oil, plant oil (minerální olej, rostlinný olej)

Zdroj: DHL, 2020, zpracováno autorem

V tab. V3 je možné vidět příklady neakceptovatelného a akceptovatelného popisu zboží celními úřady na nákladním listě CRM. Krom samotného popisu musí být na CRM listu uveden také HS kód zboží.

Tab. V3: Neakceptovatelné a akceptovatelné popisy zboží na nákladním listu

<i>Neakceptovatelné</i>	<i>Akceptovatelné</i>
Curtains (záclony)	Courtains made of cotton; HS code: 6303910010
Textiles (textil)	T-shirts made of cotton; HS code: 6109100010
Glasses (brýle)	Sunglasses with lenses optically worked; HS code: 9004109100

Zdroj: DHL, 2020, zpracováno autorem

Abstrakt

Lavička, J. (2021). *Brexit z pohledu Evropské unie a České republiky* (Diplomová práce). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická.

Klíčová slova:

brexit, Spojené království, Evropská unie, Česká republika, evropská ekonomická integrace, obchod, Dohoda o obchodu a spolupráci

Výzkumným tématem této diplomové práce je brexit pohledem Evropské unie a České republiky. Záměrem diplomové práce je poskytnout ucelený přehled o vztahu Spojeného království k Evropské unii a rozšířit poznatky o problematice brexitu, která s ohledem na svou aktuálnost není zcela zpracována. V návaznosti na tento záměr a výzkumné téma si autor stanovil čtyři cíle, a to: charakterizovat postoj Spojeného království k evropské ekonomické integraci; analyzovat a zhodnotit současný vztah mezi Evropskou unií (potažmo Českou republikou) a Spojeným královstvím; analyzovat a zhodnotit připravenost vybraných českých firem na brexit a navrhnout doporučení pro vybrané firmy k rozvoji ekonomických aktivit se Spojeným královstvím.

Diplomovou práci tvoří sedm kapitol. První kapitola obsahuje teoretická východiska k tématu ekonomické integrace. Kapitola 2 se zaměřuje na vývoj integračního procesu, který je mapován s důrazem na postoje Spojeného království k integračním aktivitám v západní Evropě. Třetí kapitola se orientuje na samotný proces brexitu a analyzuje Dohodu o obchodu a spolupráci. Analýza ekonomických vztahů Spojeného království a České republiky je uvedena ve čtvrté kapitole. Design výzkumu obsahující formulaci výzkumného problému za pomoci odpovědí na otázky co?, jak? a proč? je uveden v kapitole 5. Těžištěm práce je šestá kapitola, která analyzuje připravenost vybraných českých firem na brexit. Kapitola obsahuje výsledky provedeného výzkumu, který byl rozdělen do dvou částí. První část výzkumu byla realizována v říjnu a v listopadu 2020 a druhá v únoru a v březnu 2021. Na základě provedené analýzy Dohody o obchodu a spolupráci a informací, které poskytly dotázané firmy, byl v sedmé kapitole sestaven seznam doporučení a rad pro oslovené firmy obchodující se Spojeným královstvím. V práci byla použita kvalitativní a kvantitativní data, která autor čerpal z odborné literatury, webových stránek veřejných institucí, vládních i nevládních organizací a z veřejně dostupných statistických databází mezinárodních organizací.

Abstract

Lavička, J. (2021). *Brexit from the perspective of the European Union and the Czech Republic* (Master's Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics.

Keywords:

Brexit, United Kingdom, European Union, Czech Republic, European economic integration, trade, Trade and Cooperation Agreement

The research topic of this diploma thesis is Brexit from the perspective of the European Union and the Czech Republic. The aim of the diploma thesis is to give a comprehensive overview of the relationship of the United Kingdom to the European Union and to expand knowledge about the issue of Brexit, which, given its relevance, has not yet been fully described. Following this intention and research topic, the author sets four goals, which are the following: to characterize the United Kingdom's attitude to European economic integration; to analyze and evaluate the current relationship between the European Union (Czech Republic) and the United Kingdom; analyze and evaluate the readiness of selected Czech companies for Brexit and propose recommendations for the selected companies with the purpose of developing economic activities with the United Kingdom.

The diploma thesis consists of seven chapters. The first chapter contains a theoretical basis on the topic of economic integration. The second chapter focuses on the development of the integration process, which is mapped with an emphasis on the United Kingdom's attitudes towards integration activities in Western Europe. The third chapter focuses on the Brexit process itself and analyzes the Trade and Cooperation Agreement. An analysis of the economic relations between the United Kingdom and the Czech Republic is presented in the fourth chapter. Research design containing a description of a research problem to help answer questions what? how? and why? is characterized in the fifth chapter. The focus of the thesis is the sixth chapter, which analyzes the readiness of selected Czech companies for Brexit. This chapter contains the results of conducted research, which was divided into two parts. The first part of the research was carried out in October and November 2020 and the second in February and March 2021. Based on the conducted analyzes of the Trade and Cooperation Agreement provided by involved companies, a list of recommendations was assembled in Chapter seven for companies trading with the United Kingdom. For the purpose of this thesis

qualitative and quantitative data were used, which the author drew from the literature, websites of public institutions, governmental and non-governmental organizations and publicly available statistical databases of international organizations.